

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 14 Νοεμβρίου 2021 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 688

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Τα μεταφορικά
φέρνουν αύξηση
τιμών στην αγορά

Τη θέση ότι το διεθνές εμπόριο θα ομαλοποιηθεί έως το τέλος του 2022, αλλά οι τιμές δεν θα πέσουν στα επίπεδα του 2019 διατυπώνει στην «Κ» ο υφυπ. Ναυτιλίας Βασίλης Δημητριάδης. Τονίζει ότι η ανάγκη αλλαγής χρήσης καυσίμων συνεπάγεται αυξημένο κόστος για τη βιομηχανία, το οποίο αναπόφευκτα μετακλύεται από τις μεταφορές στις τιμές των προϊόντων. **Οικονομική, σελ. 4**

ΑΡΙΣΤΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Δεν προαποκλείουμε
κανέναν για το 2023

Εντός της άνοιξης θα ξεκαθαρίσει ο υποψήφιος, λέει στην «Κ» ο Άριστος Δαμιανού. Υπογραμμίζει πως εκεί που το ΑΚΕΛ έκρινε πως εξυπηρετείται το πατριωτικό καθήκον δεν είχε δυσκολία να στηρίξει υποψήφιο πέραν της Αριστεράς. **Σελ. 10**

ΧΑΛΛΟΥΜΙ

Το 2022 και αν
η παραγωγή ΠΟΠ

Παρ' όλο που 55 τυροκομεία έχουν λάβει πιστοποιητικό για συμμετοχή στο ΠΟΠ χαλλούμι, δεν άρχισαν να παράγουν το προϊόν. Οι τυροκόμοι έχουν θέσει 13 αιτήματα και αν δεν ικανοποιηθούν δεν θα αρχίσουν την παραγωγή. **Οικονομική, σελ. 6**

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

Υπαρκτό πρόβλημα
δύσκολη η λύση του

Μετά και την επιβολή ποινής στους κατηγορούμενους της υπόθεσης του 16χρονου Παναγιώτη, άνοιξε ξανά η συζήτηση για το bullying και την επάρκεια της ποινής. Στην «Κ» μίλησαν σχετικά νομικοί, σχολικός ψυχολόγος και εκπαιδευτικοί. **Σελ. 16**

ΕΛΛΑΔΑ

Ανάσα η πρόσφατη
αύξηση εμβολιασμών

Η άνοδος στους ρυθμούς εμβολιασμών με την πρώτη δόση το τελευταίο δεκαήμερο αποτελεί ανάσα. Η κατάρριψη του τείχους των ανεμβολίαστων αποδεικνύεται πολύ δύσκολη εξίσωση, κάτι που αποτυπώνεται σε έρευνες και αριθμούς. **Σελ. 18-19**

Παρέμβαση Αναστασιάδη σε μνηστήρες

Η κόντρα Αβέρωφ-Χριστοδουλίδη βγήκε από το χαλί, εμφανίζονται ατζέντες και ο πρόεδρος πλέον δυσφορεί

Η δημοσκόπηση που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ» η IMR έβγαλε στο προσκήνιο την υπόγεια κόντρα που υπάρχει εδώ και καιρό στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Ποιος είναι ο πιο ικανός, ποιος ο πιο αρεστός και

ποιος ο πιο εκλέξιμος; Η εσωστρέφεια έχει κτυπήσει ήδη κόκκινο στην κυβερνώσα παράταξη, με τους Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκο Χριστοδουλίδη να τρέχουν ήδη στην κούρσα και τα εθνικόφρονα σωματεία να έχουν την

τιμητική τους. Ήδη γίνεται αυτό που οι συναγερμικοί πάντα φοβόντουσαν, το ενδεχόμενο εσωκομματικής διαμάχης. Ο πρόεδρος προεκλογικός έχει ήδη προκαλέσει τη δυσφορία του προέδρου Αναστασιάδη, ο οποίος

παρεμβαίνει για να εκτονώσει την κρίση αλλά και για να διακόψει τη μάχη των θρόνων, είτε αυτό αφορά την προεδρία της Δημοκρατίας είτε τις ανακατατάξεις στον ΔΗΣΥ και τις ατζέντες στελεχών. **Σελ. 8**

Στοπ σε καύση άνθρακα από Γλασκώβη

Είναι η πρώτη φορά, έπειτα από 25 συνόδους, στη Σύνοδο της Γλασκώβης, που το τελικό ανακοινωθέν θίγει το σημαντικότερο ζήτημα στη μάχη κατά της κλιματικής κρίσης, την ανάγκη να σταματήσουν η καύση άνθρακα και η παχυλή επιδότησή της. Ταυτόχρονα όμως, και αυτό προξένησε την οργή των επιστημόνων, των πολιτών και των περιβαλλοντικών οργανώσεων, οι διατυπώσεις έχουν τα «δακτυλικά αποτυπώματα» της βιομηχανίας ορυκτών καυσίμων, αφού, παραδόξως, οι αναφορές περιορίζονται στον ορυκτό άνθρακα και δεν θίγουν το πετρέλαιο και το αέριο. **Σελ. 23**

Υψηλό διπλωματικό
αποτύπωμα η Αθήνα*Κόμβος συμφερόντων η χώρα*

Ολοένα και πιο ορατή γίνεται η σταδιακή μετατροπή της Ελλάδας σε έναν κόμβο διασταύρωσης πολλαπλών συμφερόντων, τα οποία έχουν ως κοινό παρονομαστή τη διατήρηση του status quo στην Ανατολική Μεσόγειο, τη Βόρεια Αφρική - Μέση Ανατολή και τα Βαλκάνια. **Σελ. 20**

Μελέτη για τις ε/κ περιουσίες

Για οικονομική ενίσχυση 177.000 ιδιοκτητών - Παραμένει στ' αζήτητα

Η μελέτη για την απώλεια χρήσης των περιουσιών στα Κατεχόμενα ολοκληρώθηκε το 2019 μετά από σχετική συνεννόηση με το υπ. Εσωτερικών και τη συγκατάθεση του υπ. Οικονομικών. Όμως, μέχρι σήμερα, έχει πέσει στα αζήτητα και είναι άγνωστες οι προθέσεις υλοποίησής της από την κυβέρνηση. Ο υπολογισμός απώλειας χρήσης έχει γίνει στη βάση τριών σεναρίων με βα-

σική παράμετρο το συνολικό ποσό οικονομικής ενίσχυσης-αποζημίωσης των ιδιοκτητών, που θα διατεθεί από το κράτος. Η μελέτη έχει συμπεριλάβει τις εταιρείες - ιδιοκτήτες περιουσίας, καθώς και το σύνολο των ιδιοκτητών κατεχόμενης περιουσίας. Το πρώτο σενάριο προβλέπει προϋπολογισμό 100 εκατ. ευρώ, το δεύτερο 150 εκατ. ευρώ και το τρίτο 200 εκατ. ευρώ. **Σελ. 5**

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΜΠΟΡΙΔΗΣ

Ενα χαρτί
υπερβατικό για
ΔΗΚΟ - ΑΚΕΛ

Το όνομα του Γιώργου Παμπορίδη συζητείται έστω και ανεπίσημα, επί του παρόντος, εντόνως ως μία υποψηφιότητα ανεξάρτητη που θα αγκαλιάσουν ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ, ίσως και Οικολόγοι. Γι' αυτό το σενάριο υπάρχουν θετικά, αλλά και σημαντικοί προβληματισμοί. **Σελ. 9**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Ολα ανοικτά
για το Βαρώσι

Ευρωπαϊκοί κύκλοι επιθυμούν όπως το «έγγραφο επιλογών» παραπεμφθεί προς λήψη αποφάσεων τον Δεκέμβριο, προσβλέποντας σε εμπλοκή του ΟΗΕ με στόχο το ζήτημα της περίκλειστης Αμμοχώστου να ενσωματωθεί στο Κυπριακό και να διασυνδεθεί με τη λύση. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τα αντανάκλαστα

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το μεταναστευτικό είναι και για την Κύπρο, όπως για ολόκληρο τον κόσμο, ένας δυσεπίλυτος γρίφος, ο οποίος δοκιμάζει για τα καλά τις αντοχές της Πολιτείας και των θεσμών της. Ταυτόχρονα, όμως, δοκιμάζονται και τα ανθρωπιστικά αντανάκλαστα όλων μας, κυρίως όμως εκείνων που κατέχουν δημόσιο λόγο και έχουν τη δύναμη να αλλάξουν προς το βέλτιστο τα πράγματα. Ουδείς αμφιβάλλει ότι η χώρα βρίσκεται μεταξύ σφύρας και άκμιονος, από τη μία οι θαλάσσιες διαδρομές και από την άλλη η τρύπα Πράσινη Γραμμή, πρόκειται για πίεση που δεν θα πρέπει να εκτονώνεται προς τον αδύναμο, αλλά να καταγγέλλεται και να ζητείται ουσιαστική αρωγή από τον ισχυρό, που στην προκειμένη περίπτωση είναι η Ε.Ε.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΠΡΟΣΩΠΟ

Ο Θεοδωρής
Οικονόμου
μιλάει στην «Κ»

«Αυτή η ιστορία θα είναι μια ιστορία χωρίς σύνορα και χωρίς κανέναν περιορισμό», που τόσο την έχουμε ανάγκη αυτή την περίοδο» λέει ο συνθέτης Θεοδωρής Οικονόμου στην «Κ» για την παράσταση «STILL! Ένα άγαλμα που γύρισε τον κόσμο». **Ζωή, σελ. 3**

ΕΚΘΕΣΗ

Η «Κ» πήγε
στην Μπιενάλε
της Λάρνακας

Η «Κ» επισκέφθηκε την Μπιενάλε της Λάρνακας στους τρεις εκθεσιακούς της χώρους. Παρουσιάζει τη νικήτρια του Μεγάλου Βραβείου Λάρα Σάλμον. Επίσης, μίλησαμε με τον επιμελητή της Βασιλή Βασιλειάδη και τον εικαστικό Χαράλαμπο Σεργίου. **Ζωή, σελ. 1**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η πρόεδρος
του Δ.Σ. του
Ριάλτο στην «Κ»

«Αν είναι κάτι που θεωρώ απολύτως αναγκαίο είναι αυτή η αναζήτηση για καινούργιες «εμπειρίες» που θα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των νέων ανθρώπων» λέει η νέα πρόεδρος του Δ.Σ. του Ριάλτο στη Λεμεσό κα Δάφνη Πίττα - Διογένη. **Ζωή, σελ. 5**

Η κάρτα που σε ταξιδεύει είναι εδώ.

bankofcyprus.com.cy Τράπεζα Κύπρου

PANERAI
LABORATORIO DI IDEE

SUBMERSIBLE
BMG-TECH™
A PIONEERING INNOVATION MADE FOR MODERN HEROES

Vassos Eliades Accessories Ltd Nicosia - Limassol, Tel: 22 897361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ioulia for President

Οι δύο γυναίκες αναμετρήθηκαν με το βλέμμα, σαν να επρόκειτο για μια μάχη όπου ανέμενε η μία την άλλη να κάνει την πρώτη κίνηση. Έπειτα από δύο λεπτά βασανιστικής σιωπής, η ψυχαναλύτρια σγκώθηκε από την καρέκλα της, πήρε ένα ποτήρι, έριξε μέσα λίγο νερό και ρώτησε τη χήρα: «Τι βλέπετε;». «Ένα ποτήρι» απάντησε συγκρατημένα εκείνη, καθώς προσπαθούσε να εντοπίσει την παγίδα στην ερώτηση. «Πιο συγκεκριμένα;». «Ένα μισοάδειο ποτήρι» είπε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, χωρίς να κρύβει τον εκνευρισμό της. «Αχά!», κάγχασε η Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ.

«**Όσο βλέπετε** το ποτήρι μισοάδειο, δεν πρόκειται ποτέ να γεμίσει το κενό που αισθάνεστε μέσα σας. Δείτε τη ζωή θετικά και αρθρώστε επιτέλους τα μύκια θέλω σας κυρία Ουίλσον». «Ακόμα κι αν οι συνέπειες είναι μη αναστρέψιμες;». «Ιδιαίτερα τότε». «Είστε αδίστακτη, Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ». «Θα το δεχτώ».

Για την Ιουλία ήταν πολύ πιο εύκολο να μιλάει για πράγματα που επιπλέουν στον αφρό της επικαιρότητας. Γι' αυτό και η έμπειρη ψυχαναλύτρια την άφησε να φυλαρεί δίχως να τη διακόπτει. Κάθε τόσο όμως, με μια αδιόρατη κίνηση, ακουμπούσε το ποτήρι με το νερό σαν να κτυπούσε καμpanάκι ότι δεν είχε νόημα το κρυφτό της Ιουλίας από τον εαυτό της. Κι όσο η Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ έπαιζε το παιχνίδι του ποντικού με την γάτα, τόσο η Ιουλία πεταγόταν από το ένα άσχετο θέμα στο άλλο...

«**Εγώ στα βραβεία** Man of the Year δεν παρευρέθηκα, αλλά οι πηγές μου με ενημέρωσαν για όλα όσα έγιναν στο Parklane. Και δεν εννοώ μόνο τη χρυσόκονη των outfits από το art de la table, αλλά κυρίως τα πλα-

Ξαπλωμένη στο ντιβάνι της ψυχαναλύτριας Νεοφύτας Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον βρέθηκε αντιμέτωπη με τα μύκια θέλω της.

τουρισμάτα στα πολιτικά λασπόνερα. Όλα τα πηγαδάκια σχολιάζαν το διδυμο Χριστοδουλίδης - Αβέρωφ, με τον πρώτο να περιφέρεται στο lobby εν αναμονή του υπουργού Εξωτερικών των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και τον δεύτερο να χαριεντίζεται με όλα τα τραπέζια στην αίθουσα πλην εκείνου όπου καθόταν η Φιλίππα. Θα μου πείτε, τι μας νοιάζει; Φυσικά και μας νοιάζει, γιατί. Εδώ ξελαιμιάστηκαν οι προσκεκλημένοι για να ερμηνεύσουν τη γλώσσα του σώματος και τη σημειολογία του sitting στα πρώτα τραπέζια, αυτό δεν θα μας νοιάζει;

Τι εννοείτε, γιατί με κόφτει γιατρέ; Και σαν τι θέλετε να με κόφτει δηλαδή, η καταγγελία μήπως της καλλονής Έμιλι Ρατακόφσκι ότι πληρώθηκε 25.000 δολάρια για να εμφανιστεί στο Super Bowl με τον συμπατριώτη μας Jho Low; Ή μήπως ότι μαζί με τον Πάπα Φραγκίσκο θα έρθουν στην Κύπρο και άνδρες της Ελβετικής Φρουράς, γεγονός που αναστάτωσε τη λήμπντο της αριστεράς (με την καλή έννοια) φίλης μου Κουλλίσας Κυριακού; Όσο πικάντικα κι αν είναι αυτά τα θέματα, αγαπητή Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ, τα καταπι-

νει η μαύρη τρύπα της ημεδαπής επικαιρότητας.

Επί παραδείγματι ο Νικόλας. Ο οποίος με την παρέμβασή του για το μεταναστευτικό απέδειξε ότι διαθέτει το επιχειρηματικό γονίδιο της οικογένειας Λεβέντη. Δεν θα σας κουράσω με λεπτομέρειες γιατρέ, αλλά η γενική ιδέα είναι να τους πληρώσουμε τους παράνομους μετανάστες για να μας αδειάσουν τη γωνιά. Έκανε τα μαθηματικά ο Νικόλας και βρήκε ότι θα μας κοστίσει λιγότερο από τα 80 εκατομμύρια που δαπανούμε ως κράτος κάθε χρόνο γι' αυ-

τούς. Άρχοντας! Σου λέει, θες να γλυτώσεις από τον μπελά; Πλήρωσε κάτι παραπάνω για να 'χεις το κεφάλι σου ήσυχο».

Η Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ πήρε το ποτήρι με το νερό και το έσπρωξε προς το μέρος της Ιουλίας. «Τι βλέπετε;» ρώτησε, διακόπτοντας το παραλήρημά της. «Ένα μισοάδειο ποτήρι», απάντησε εκείνη μουδιασμένα. «Μιλήστε επιτέλους γι' αυτά που αληθινά σας απασχολούν, κυρία Ουίλσον». Ακολούθησε μια αμήχανη σιωπή. Κι ύστερα η Ιουλία ψιθύρισε: «Η Ερατώ». «Η ποια;». «Η

Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή» επανέλαβε θαρρετά και τα μάτια της έκαιγαν από έξαψη, ενώ έδεικνε στην ανυποψίαστη Νεοφύτα, το βίντεο που έγινε viral: Την πρώην υπουργό δηλαδή να απολαμβάνει το φθινοπωρινό μπάνιο της στη θάλασσα.

«**Η Ερατώ** κολυμπά ανέμελν και η τύχη της δουλεύει! Μα 9% καταληλότητα για Πρόεδρος της Δημοκρατίας στα καλά των καθουμένων; Μου λέει ένας απόστρατος προχθές, στη φρουαρία της Μυρούλας: “Ωρα να βγείτε μπροστά, κυρία Ιουλία”. Λέτε να το τολμήσω; “Αυτό λέμε!”, επιμένει και το καρέ. “Ήρθε η ώρα της τρίτης ηλικίας. Στον δρόμο που χάραξε ο Τζο Μπάντεν. Τα 80 είναι τα νέα 70!” Και δεν είναι πολλά τα 70; τόλμησα να ερωτήσω, αλλά πέσανε επάνω μου όλες οι Φιλόπρωχοι να με φάνε».

«**Τη βλέπω** την απορία στο βλέμμα σας γιατρέ και πολύ λυπάμαι καθώς έτσι δεν κάνουμε δουλειά. Ο Μάριος Ηλιάδης, για παράδειγμα, δεν εξήγγειλε μονάχα την υποψηφιότητά του αλλά ξεκίνησε και καμπάνια. Επιπροσθέτως, κυκλοφορεί διαφήμιση με σλόγκαν “Μιλούμε για να σωθούμε” και τον ίδιο να σφίγγει τη γροθιά του. Αυτό βλέπει το καρέ, συν το 9% της Ερατώς στη δημοσκόπηση και με πιλατεύει». «Ερείς τι θέλεις, κυρία Ουίλσον;». «Εγώ...» ψέλλισε η Ιουλία.

«**Πείτε** το επιτέλους!» την προκάλεσε η Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ. Μεσολάβησαν μερικά δευτερόλεπτα πηχτής σιωπής. Κι έπειτα, η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον ανασήκωσε το κεφάλι της, ίσιωσε το κορμί της, φόρεσε τις Ferragamo γόβες της και είπε αυτό που τόσο ώρα κόκλαζε μέσα της: «Ioulia for President. Θα πάω κι εγώ να βγει και σε κακό».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
14.11.1931

θα επιβληθί εις τον απόντα μονάρχην η ποινή των ισοβίων δεσμών. Έχουν λοιπόν τόσων όρεξιν δι' αστειότηας οι Ισπανοί;

ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΣ: Βερολίνον - Κατά την σημερινήν ανακοίνωσιν του υπουργού των Εσωτερικών κ. Γκρένερ καθωρίσθη η στάσις της Γερμανίας εις την Διάσκεψιν του Αφοπλισμού. Ούτω η Γερμανία θα ζητήσῃ να εφαρμοσθῇ ο αφοπλισμός δι' όλα τα κράτη και συγκεκριμένως θα ζητήσῃ την κατάργησιν της στρατιωτικῆς θητείας, την απαγόρευσιν της κατασκευῆς ταγκς, βαρέος πυροβολικοῦ, στρατιωτικῶν αεροπλάνων, πολεμικῶν ἄνω των δέκα χιλιάδων τόνων, υποβρυχίων και αντιαεροπορικοῦ πυροβολικοῦ.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: Χθες συνήλθον εις την Τράπεζαν της Ελλάδος οι κ.κ. υπουργοί Εθνικῆς Οικονομίας και Οικονομικῶν μετὰ των αρμοδίων υπαλλήλων και συζητήσαν επί μακρόν διὰ ζητήματα αφορῶντα την προστασίαν του εθνικοῦ νομίσματος. Ειδικώτερον ἐνέκριναν τας τροποποιήσεις αἰτίνες θα υποβληθῶσιν εις τους σχετικούς αναγκαστικούς νόμους κατὰ την υπό των Βουλῶν κύρῳσιν αὐτῶν. Ελήφθησαν αποφάσεις σχετικῶς προς την εποπτείαν της ἐλευθέρας αγοράς ἥτις καταγγέλλεται ως ἐπιδιώκουσα λαθραίας αγοραπωλησίας συναλλαγματος και ἀξίῳν. Απεφασίσθη ἐπίσης ἡ αυστηρὰ τήρησις των διατάξεων των νόμων σχετικῶς προς την παροχὴν συναλλάγματος διὰ τὰ εἰσαγόμενα ἐμπορεύματα. Εξηκριβώθη ὅτι πολλοὶ εἰσαγωγεῖς κἀνουν παραγγελίας ἄνευ προειδοποιήσεως της Τραπεζῆς της Ελλάδος, ἀπὸ των ὁποίων ἀξιοῦσιν ἐκ των υστέρων συνάλλαγμα, ἐνῷ γνωρίζουσιν ὅτι δεν υποκρεοῦνται εις την παροχὴν αὐτοῦ, ἐάν κρίνῃ ὅτι το εἰσαγόμενον ἐμπόρευμα πλεονάζει ἐν τῷ τόπῳ ἢ δεν εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖον.

ΘΕΑΤΡΟ: Ἡ ἐπαναστατικὴ Ἰσπανικὴ Δημοκρατία κατὰγίνεται τῶρα εις την σύνταξιν κατηγορητηρίου ἐναντίον του βασιλέως Αλφρόνσου [φωτ. ἀριστερὰ] ως προδότου της πατρίδος! Θα ἐπακολουθήσῃ κατὰ συνέπειαν ἡ σκηνοθεσία μιας δίκης μεθ' ο

Απαράδεκτο Ι

Δεν το είπα ότι η στήλη αυτή θα γιορτάζει της Επανάληψης, το είπα. Και ήρθε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Μάριος Πελεκάνος και μ' έβγαλε σωστό! Είκαμε σημειώσει στις 27 Ιουνίου «διάχυτος ο προβληματισμός για τον νέο κυβερνητικό εκπρόσωπο, τον Μάριο Πελεκάνο, ο οποίος προτού καν αναλάβει έγινε υπέρ το δέον γνυστός» και συνεχίσαμε «Τώρα για κλειστά κέντρα, για απελάσεις, για μεταναστευτικό και λοιπά παρόμοια, απευθυνθείτε στον κ. Νουρή, τον καθ' ύλην υπουργό!». Και ιδού που το τρομερό διδυμο ξαναχτυπά και δεν το σκιάζει δήλωση καμιά. Τώρα θα μου πείτε σιγά την επιτυχία, έφτιαξες γρανίτα πάγου στην Ανταρκτική. Σωστό, αλλά καλό είναι να μην ξεχνάμε τι λένε και τι κάνουν! Και σαφώς δεν πιστεύω ότι το πρόβλημα δεν είναι πρόβλημα και ότι η λύση του είναι εύκολη υπόθεση, αλλά με τον αδύναμο δεν κάνεις πολιτική της οκάς, φτηνή προπαγάνδα. Τον αδύναμο τον αφήνεις έξω από την εξίσωση. Βέβαια, μετά από την ντροπιαστική τοποθέτηση ο κ. Πελεκάνος κατέβηκε από το βήμα και όλα κύλισαν ομαλά στα φιλόξενα σαλόνια του Προεδρικού Μεγάρου και δεν ξέρω και τι σερβιρίστηκε εκείνο το μεσημέρι και ήταν μια όμορφη φθινοπωρινή... ημέρα. Και όλοι άφερим, εφέντη!

Απαράδεκτο ΙΙ

Αυτό που έκανε ο κ. Πελεκάνος, ο οποίος σαφώς και θα συμφώνησε, να καταδεχθεί να αναγνώσει τη φράση «το πιο σημαντικό που αποδεικνύει την κρισιμότητα του προβλήματος, είναι τα στοιχεία που αφορούν τους μαθητές με μετανα-

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Από την κυβέρνηση σιωπή, από τον ΔΗΣΥ σιωπή, γενικά στον κάμπο βασιλέψε άκρα του τάφου σιωπή. Αλλά τώρα που πλησιάζουν Χριστούγεννα θα δείτε δώρα και χαρές και μηνύματα για τα παιδιά όλου του κόσμου.

στευτική βιογραφία» είναι αδιανόητο, ακόμα κι αν δεν το έγραψε, θα έπρεπε να είχε δαγκωθεί 45 φορές. Πώς το έκανε η καρδιά του και εκείνου και του πολιτικού προϊστάμενου του, και του υπουργού Εσωτερικών να πουν ότι τα παιδιά με μεταναστευτική βιογραφία αποδεικνύουν την κρισιμότητα του προβλήματος. Όχι, το Πουρνάρα το αναδεικνύει, οι βάρκες στις ακτές το αναδεικνύουν. Αλλά ακόμα και αν δεχτούμε ότι θες να πεις ότι αλλοιώνεται ο δημογραφικός χαρακτήρας της χώρας από τους μαθητές που έρχονται από χώρες περίεργες και ότι μας τελειώνουν οι γιγνεείς... κάνε το με σωστά νούμερα. Απαράδεκτοι, επικίνδυνοι. Φαντάζεστε, να έτυχαν τίποτα έφηβοι σε τίποτα κουβέντες του

καφενέ και την επομένη να πάνε στο σχολείο τους; Διαβάστε το ρεπορτάζ για τον σχολικό εκφοβισμό στη σελίδα 16.

Μία, ας είναι και μία

Και ευτυχώς που υπάρχει και η κα Δέσπω Μιχαλίδου, η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού για να σώσει την κατάσταση και την αξιοπρέπεια της Πολιτείας: Η όλη δομή του λόγου του Κυβερνητικού Εκπροσώπου, η χρήση αριθμητικών δεδομένων χωρίς επεξήγηση ή διαφοροποιήσεις, επέτειναν ηθελήμένα ή μη, την ανησυχία της κοινωνίας, το αίσθημα ανασφάλειας ξενοφοβίας και μισαλλοδοξίας». Και ήταν η μόνη από τους θεσμούς που βγήκε και είπε ως όφειλε ότι το λογικό, το

απολύτως λογικό: «Τα παιδιά με μεταναστευτική βιογραφία είναι πρώτα πάνω απ' όλα παιδιά. Αποτελούν μια ευάλωτη ομάδα εκθετική εναντίον σε σοβαρούς κινδύνους και καθημερινή προσβολή των δικαιωμάτων τους. Είναι διαπραγματεύτητη αρχή και υποχρέωση του κράτους, της κοινωνίας και του ατόμου, να αποφεύγεται η στοχοποίησή τους και η αντίκρισή τους ως μια εν δυνάμει απειλή που αναπόφευκτα δεν οδηγεί παρά σε κοινωνικό αποκλεισμό και στιγματισμό τους». Από την κυβέρνηση σιωπή, από τον ΔΗΣΥ σιωπή, γενικά στον κάμπο βασιλέψε άκρα του τάφου σιωπή. Αλλά τώρα που πλησιάζουν Χριστούγεννα θα δείτε δώρα και χαρές και μηνύματα για τα παιδιά όλου του κόσμου.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

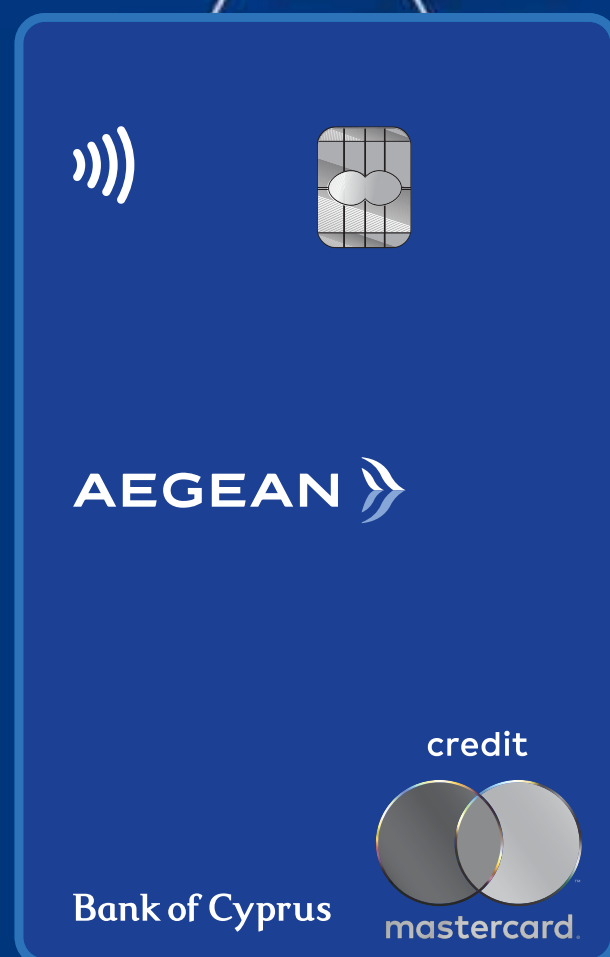
ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η κάρτα ΠΟΥ ΣΕ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ.

Τώρα, κάνοντας τις καθημερινές σου αγορές με την **AEGEAN Mastercard** από την Τράπεζα Κύπρου, **συγκεντρώνεις μίλια** για ταξίδια και απολαμβάνεις μοναδικά προνόμια.

Απόκτησε την κάρτα που σε ταξιδεύει μέχρι 31/12, **επωφελήσου δωρεάν συνδρομής** για 6 μήνες και ξεκίνα τα ταξίδια.

Όλα βρίσκονται στον αέρα για το Βαρώσι

Ο υπ. Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης ζητά μέτρα από Μπορέλ – Επίσημοι Ε.Ε. παραπέμπουν όμως σε λύση του Κυπριακού

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Σε δύο κατευθύνσεις στρέφονται τα αιτήματα της Λευκωσίας προς την Ε.Ε., με στόχο τον πειθαναγκασμό της Άγκυρας να ανακαλέσει το «πιλοτικό άνοιγμα» τμήματος της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι ενόψει της αυριανής συνόδου του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε. και μιας πρώτης συζήτησης γύρω από το «έγγραφο επιλογών» (option paper/list), ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης απέστειλε επιστολή προς τον Ύπατο Εκπρόσωπο Γιοσέπ Μπορέλ (τη δεύτερη για το ίδιο ζήτημα). Στην επιστολή του,

Κύκλοι που πρόσκεινται στον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ε.Ε. επιθυμούν όπως το έγγραφο αυτό παραπεμφθεί προς λήψη αποφάσεων τον Δεκέμβριο, θεωρώντας ότι «δεν είναι ακόμη ολοκληρωμένο» και ότι στη συγγραφή του θα πρέπει να εμπλακεί και ο ΟΗΕ.

ο ΥΠΕΞ θέτει αφενός ζήτημα φρεναρίσματος της «θετικής ατζέντας» της Τουρκίας, περιλαμβανομένων και των συζητήσεων για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης. Και αφετέρου, εγείρει το ενδεχόμενο ενός νέου πλαισίου νομικών μέτρων εις βάρος της Άγκυρας, νοούμενου ότι δεν έχει συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της Ε.Ε. για ανάλκληση των εξαγγελιών της για το Βαρώσι. Κάτι που έχουν ζητήσει με μορφωπή δήλωση τα 27 κράτη-μέλη, από τον περασμένο Ιούλιο, προειδοποιώντας ότι σε αντίθετη περίπτωση θα εξετάσουν μέτρα.

Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες της «Κ», ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει καταστήσει σαφές ότι δεν είναι αυτοσκοπός η τιμωρία της Τουρκίας και ότι στόχος των όποιων μέτρων ενδεχομένως δρομολογηθούν είναι να πειθαναγκαστεί το καθεστώς Ερντογάν να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της διεθνούς κοινότητας για την Αμμόχωστο, όπως άλλωστε αυτές αντανακλώνται και στα ψηφίσματα 550 και 789 του Σ.Α. ΟΗΕ.

Οι επισημάνσεις Χριστοδουλίδη στην επιστολή προς Μπορέλ αποκτούν ιδιαίτερη

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει καταστήσει σαφές ότι δεν είναι αυτοσκοπός η τιμωρία της Τουρκίας και ότι στόχος των όποιων μέτρων ενδεχομένως δρομολογηθούν είναι να αναγκαστεί η Άγκυρα να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της διεθνούς κοινότητας για την Αμμόχωστο, όπως άλλωστε αυτές αντανακλώνται και στα ψηφίσματα 550 και 789 του Σ.Α. ΟΗΕ.

σημασία υπό το φως της απόφασης της Ε.Ε. να ετοιμάσει «έγγραφο επιλογών» (option list/paper), για το οποίο έχει γίνει ήδη προεργασία από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) και την Κομισιόν. Κύκλοι, ωστόσο, που πρόσκεινται στον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ε.Ε. επιθυμούν όπως το έγγραφο αυτό παραπεμφθεί προς λήψη αποφάσεων τον Δεκέμβριο, θεωρώντας ότι «δεν είναι ακόμη ολοκληρωμένο» και ότι στη συγγραφή του θα πρέπει να εμπλακεί και ο ΟΗΕ. Με προφανή στόχο το ζήτημα της περίκλειστης Αμμοχώστου να ενσωματωθεί στο Κυπριακό και να διασυνδεθεί με τη λύση, κάτι που εξυπηρετεί αποκλειστικά την Τουρκία και κάποια κράτη-μέλη που θέλουν να ανατρέψουν κάθε ενδεχόμενο επιβολής μέτρων. Δεν είναι μάλιστα τυχαίο ότι συγκεκριμένος Ευρωπαίος επίσημος διεμήνυε ότι σε τελική ανάλυση το Βαρώσι πρέπει να τύχει χειρισμού στο πλαίσιο μιας γενικής προσέγγισης για λύση του Κυπριακού προβλήματος, θέση που συμπίπτει απολύτως με την «τουρκική θεώρηση».

Αυτό που θεωρείται πάντως δεδομένο

είναι ότι το «έγγραφο επιλογών», ολοκληρωμένο ή μη, θα παρουσιαστεί προφορικά από τον Γιοσέπ Μπορέλ και θα συζητηθεί, στο πλαίσιο μιας πρώτης ανταλλαγής απόψεων, αύριο στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων.

Με βάση δε τα υφιστάμενα δεδομένα, υπάρχουν δύο ενδεχόμενα: 1) Το έγγραφο επιλογών ενδέχεται να παραπεμφθεί προς λεπτομερή εξέταση και έγκριση στην Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων (COREPER), με στόχο να επανέλθει και να υιοθετηθεί ως σημείο Α, σε υπουργικό επίπεδο, ενδεχομένως τον Δεκέμβριο. Σε περίπτωση διαφωνιών στην Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων, το «έγγραφο επιλογών» να επιστρέψει στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων του Δεκεμβρίου, προκειμένου να δοθεί νέα πολιτική κατεύθυνση για τα επόμενα βήματα.2) Το «έγγραφο να επιλογών» να συζητηθεί αύριο σε μια «πρώτη ανάγνωση» των ΥΠΕΞ, στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, αλλά η επεξεργασία του κειμένου να συνεχισθεί από τους τεχνοκράτες της ΕΥΕΔ και της Κομισιόν, με την εμπλοκή μάλιστα και τεχνοκρατών των Ηνωμένων Εθνών,

ώστε να διανθιστεί και με άλλα στοιχεία, τα οποία όπως προαναφέραμε δεν θα περιορίζονται στο ζήτημα του Βαρώσιου. Όπως δηλαδή επιθυμούν οι «γνωστοί-άγνωστοι» συνεργάτες του Γιοσέπ Μπορέλ.

Σε κάθε πάντως περίπτωση, ο δρόμος για τη λήψη μέτρων κατά της Τουρκίας δεν θα είναι εύκολος για τη Λευκωσία, δεδομένης της στάσης που τηρεί η Γερμανία, κατά κύριο λόγο, καθώς και η Ισπανία. Κοινοτικοί κύκλοι επεσήμαναν παράλληλα ότι ο «στόχος για νομικά μέτρα εις βάρος της Τουρκίας, ως κράτους, θεωρείται εξωπραγματικός με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα» και ότι «ίσως η επιδίωξη για φρεναρίσμα της θετικής ατζέντας (σ.σ. της Άγκυρας) να είναι περισσότερο ρεαλιστική».

Συγκλίνουσες πληροφορίες αναφέρουν μάλιστα ότι το Βερολίνο αξιοποιεί και την απουσία κυβέρνησης στη Γερμανία, παραπέμποντας το ζήτημα της Τουρκίας σε ευθετότερο χρόνο. Κάτι πάντως που μόνο ως πρόσχημα θα μπορούσε να θεωρηθεί, καθώς την ίδια ώρα, το Βερολίνο πρωτοστατεί στην Ε.Ε. για δρομολόγηση μέτρων κατά του καθεστώτος της Λευκωσίας, το οποίο εργαλείοποιεί πρόσφυγες και μετανάστες.

Συναφείς πληροφορίες αναφέρουν ότι η Γερμανία συνεχίζει να λειτουργεί ως συνήγορος του Ερντογάν εντός της Ε.Ε. και για το ζήτημα της Ανατολικής Μεσογείου, υιοθετώντας πλέον πλήρως τη βρετανική τακτική του γκριζορίσματος της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι η Λευκωσία ζήτησε διευκρινίσεις από το Βερολίνο για τη θέση που εξέφρασε στην ομάδα εργασίας COELA, στηρίζοντας τις τουρκικές θέσεις και η απάντηση που δόθηκε από τη Γερμανία κινείται στα όρια του εμπαιγμού (βλέπε άλλη στήλη). Όπως εξάλλου πληροφορούμαστε και η Ισπανία εμφανίζεται αρνητική στην επιβολή μέτρων κατά της Τουρκίας για το ζήτημα της περίκλειστης Αμμοχώστου. Σημειώνεται πάντως ότι η Μαδρίτη είχε ταχθεί υπέρ της ετοιμότητας «εγγράφου/λίστας επιλογών» στην προηγουμένη συνεδρία του ΣΕΥ στις 18 Οκτωβρίου. Κοινοτικές πηγές άφηναν να διαρρεύσει ότι η στάση που είχε τηρήσει τότε η Μαδρίτη προκάλεσε την αντίδραση της Άγκυρας, η οποία πρόεβη σε παραστάσεις. Σύμφωνα με τους ίδιους κύκλους, η Ισπανία εμφανίστηκε καθυσταστική και διαμήνυσε προς την Τουρκία ότι δεν θα συναινέσει στην επιβολή ευρωπαϊκών κυρώσεων σε βάρος της.

Γερμανία με βρετανικές θέσεις για ΑΟΖ

Διευκρινίσεις, οι οποίες αναπαράγουν ουσιαστικά τη βρετανική πολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο, έδωσε σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» το Βερολίνο προς τη Λευκωσία, αναφορικά με τα όσα είχε διατυπώσει στην ομάδα εργασίας, COELA, στις 29 Οκτωβρίου, όταν είχε διατυπώσει την απαράδεκτη άποψη ότι οι ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή (και ελληνική) ΑΟΖ δεν είναι παράνομες. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, οι διευκρινίσεις του Βερολίνου κινούνται στα όρια του εμπαιγμού, καθώς τώρα ισχυρίζεται ότι η αναφορά του δεν αφορούσε τις γεωτρήσεις, αλλά τις έρευνες στις οποίες προβάλει η Τουρκία σε περιοχές της ΑΟΖ που δεν έχουν οριοθετηθεί. Με άλλα λόγια, το Βερολίνο ισχυρίζεται τώρα ότι μόνο οι τουρκικές γεωτρήσεις μπορούν να εκληφθούν ως έκνομες και ότι οι έρευνες της Άγκυρας δεν είναι παράνομες σε περιοχές που δεν έχουν οριοθετηθεί, παραγνωρίζοντας προφανώς ότι η ίδια η Τουρκία αρνείται να εμπλακεί σε συζήτηση με την Κυπριακή Δημοκρατία για οριοθέτησή τους. Σε κάθε περίπτωση, η εν λόγω «διευκρίνιση» της Γερμανίας, δεν μπορεί παρά να εκληφθεί ως γκριζορίσμα της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Υπενθυμίζεται ότι όπως είχαμε δημοσιεύσει, η Γερμανία, στη συνεδρία της ομάδας εργασίας COELA, είχε διατυπώσει την άποψη ότι οι ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή και στην ελληνική ΑΟΖ «δεν μπορούν να θεωρηθούν ως παράνομες, εφόσον δεν διασαλεύεται το υπόθεμα» και διότι «δεν διαφοροποιείται η κατάσταση επί του υπεδάφους (no change on the soil)» της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ελλάδας. Υπενθυμίζεται ότι ο εκπρόσωπος της Γερμανίας στην COELA είχε επικρίνει την Κομισιόν για την πρόσφατη επίσημη έκθεση που εξέδωσε για την Τουρκία, στην οποία είχε κάνει λόγο για έκνομες ενέργειες της Άγκυρας (σελίδες 7, 69 και 70 illegal drilling activities, illegal hydrocarbon exploration and drilling activities by Turkey in the maritime zones of Cyprus and Greece). Επί του προκειμένου, ο εκπρόσωπος του γερμανικού ΥΠΕΞ υποστήριξε ότι η εν λόγω αναφορά «δεν συνάδει με το διεθνές δίκαιο» και κάλεσε την Κομισιόν να είναι ιδιαίτερα προσεκτική και να αποφύγει ανάλογες αναφορές κατά της Τουρκίας, σε επόμενες εκθέσεις.

Αλληλεγγύη, η πιθανή απάντηση από Ευρ. Ένωση

Τι σημαίνει η δήλωση του υπουργού Εσωτερικών Νίκου Νουρή περί επίκλησης του άρθρου 78(3) για το μεταναστευτικό

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Εργαλείο που συνεισφέρει στην αλληλεγγύη σε κράτη μέλη τα οποία αντιμετωπίζουν συνθήκες κρίσης λόγω αυξημένων μεταναστευτικών ροών, και όχι εργαλείο νομιμοποίησης επαναπροωθήσεων, αποτελεί το Άρθρο 78(3) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε., το οποίο η κυπριακή κυβέρνηση ανακάλυψε την Τετάρτη πως σκοπεύει να επικαλεστεί. Στην ανακοίνωσή της, η κυβέρνηση κάνει λόγο για αίτημα για λήψη μέτρων υπέρ της Κυπριακής Δημοκρατίας στη βάση του εν λόγω άρθρου, «συμπεριλαμβανομένων της παραχώρησης του δικαώματος ασυλότητας της υποβολής αιτήσεων χορήγησης ασύλου από άτομα που εισέρχονται στη χώρα παράνομα». Πρόκειται όμως για ένα προσωρινό μέτρο, όπως διευκρίνισε σε δήλωσή του την Παρασκευή ο υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρή, εξηγώντας επίσης πως το αίτημα αυτό περιέχεται σε επιστολή του προέδρου Αναστασιάδη προς την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Η ίδια η Κομισιόν επίσης αναφέρει διά των εκπροσώπων της πως ένα τέτοιο αίτημα δεν έχει ληφθεί. «Η εν λόγω διαδικασία ξεκινά με πρόταση της Κομισιόν, και πάντα επικινυνούμε ανάλογες προτάσεις με διαφανή τρόπο», είχε αναφέρει συγκεκριμένα την Πέμπτη ο αρμόδιος εκπρόσωπος της Κομισιόν, Άνταλμπερτ Γιανς.

Το εν λόγω άρθρο αφορά κατα-

στάσεις εκτάκτου ανάγκης και περιγράφει μια συντομευμένη διαδικασία αποφάσεων: «Εφόσον ένα ή περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν επείγουσα κατάσταση, λόγω αιφνίδιας εισροής υπηκόων τρίτων χωρών, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, προσωρινά μέτρα υπέρ του εν λόγω κράτους μέλους ή των εν λόγω κρατών μελών. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο». Αυτό που πραγματικά διασφαλίζει το εν λόγω άρθρο είναι τη δυνατότητα υιοθέτησης από το Συμβούλιο μέτρων αλληλεγγύης όπως την ανακατανομή μεταναστών και άλλα μέτρα με ειδική πλειοψηφία, και όχι μέσω της κανονικής νομοθετικής διαδικασίας (πρόταση από Κομισιόν, διαβούλευση Συμβουλίου - Κοινοβουλίου), η οποία είναι χρονοβόρα. Ωστόσο, η επίκληση του άρθρου δεν συνεπάγεται αυτόματα τη χορήγηση εξαιρέσεων. Μέχρι σήμερα, επίκλησή του έγινε μόνο από δύο χώρες: την Ελλάδα και την Ιταλία το 2015, εν μέσω της πρωτοφανούς αύξησης των προσφύγων από τον εμφύλιο πόλεμο στη Συρία, και από την Ελλάδα ξανά το 2020 κατά την κρίση στον Έβρο. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, ουσιαστικά το ίδιο το άρθρο δεν εφαρμόστηκε όσον αφορά την αναστολή της υποχρέωσης εξέτασης αιτήσεων ασύλου. Σύμφωνα μάλιστα με επεξηγηματικό έγγραφο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς ενημέρωση των ευρωβουλευτών και του προσωπικού του, το Άρθρο

Μέχρι στιγμής, η Κύπρος έχει λάβει πέραν των 110 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2014 - 2020, και πρόκειται να λάβει περίπου 84 εκατομμύρια την περίοδο 2021 - 2027, σύμφωνα με ενημέρωση που έχει τύχει η Βουλή των Αντιπροσώπων.

αυτό αποτελεί τη νομική βάση για υιοθέτηση μέτρων αλληλεγγύης προς κράτη μέλη που δυσκολεύονται να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους.

Το 2015, το αποτέλεσμα ήταν η απόφαση του Συμβουλίου για ανακατανομή 160.000 προσφύγων από την Ελλάδα και την Ιταλία σε άλλες χώρες, απόφαση που εφαρμόστηκε από τις πλείστες χώρες με την εξαίρεση της Τσεχίας, της Σλοβακίας και της Ουγγαρίας, εναντίον των οποίων εκκρεμεί σήμερα υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου της Ε.Ε. Το 2020, μετά την απόφαση της Τουρκίας να σταματήσει μονομερώς την

εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης του 2016, απόφαση που οδήγησε στην κρίση στον Έβρο, η Ελλάδα αναγκάστηκε μονομερώς πως δεν θα δεχόταν νέες αιτήσεις ασύλου για έναν μήνα και επικαλέστηκε το Άρθρο 78(3).

Η ενέργεια της Ελλάδας λειτουργούσε ως εργαλείο πολιτικής πίεσης, προκαλώντας την πολιτική και συμβολική στήριξη αξιωματούχων της Ε.Ε., με τις γνωστές επισκέψεις ηγετών των θεσμών στον Έβρο. Η Ε.Ε. ουσιαστικά ανέχτηκε, παρά ενέκρινε, την προσωρινή αναστολή των αιτήσεων ασύλου από την Ελλάδα, δεδομένου ότι χρειάστηκε

να δοθεί πολιτικό μήνυμα στην Τουρκία να επιστρέψει στην εφαρμογή της συμφωνίας.

Περί «υβριδικών απειλών»

Η σημερινή κρίση στα σύνορα της Πολωνίας πληροί τα κριτήρια αυτού που ακαδημαϊκά ορίζεται ως «υβριδική απειλή», καθώς αποτελεί τεκμηριωμένη προσπάθεια του καθεστώτος της Λευκωσίας να δημιουργεί τεχνητά έναν νέο μεταναστευτικό διάδρομο. Η κρίση στον Έβρο το 2020 επίσης πληροί αυτά τα κριτήρια, καθώς η τουρκική κυβέρνηση επιχείρησε να δημιουργήσει την εντύπωση πως τα ελληνικά σύνορα ήταν ανοικτά, όμως στις Βρυξέλλες δεν υιοθετήθηκε και δεν υιοθετείται σήμερα ο όρος «υβριδική επίθεση». Οι διαφορές που οδηγούν σε αυτή τη διαφοροποίηση είναι συγκεκριμένες: Η Ε.Ε. βρισκόταν και βρίσκεται σε διάλογο με την Τουρκία για το μεταναστευτικό, ενώ οι συμφωνίες τους αφορούν πρόσφυγες που ήδη βρίσκονται στην Τουρκία από την περιοχή και αποτελούν ευθύνη της χώρας βάσει του διεθνούς δικαίου. Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν έρχεται και επιχειρεί να ταυρίσει η ρητορική της κυβέρνησης, η οποία μιλά για υβριδική απειλή, υιοθετώντας τα τελευταία buzz words χωρίς να έχει απαραίτητα πείσει τους εταίρους πως αντιμετωπίζει ενορκηστρωμένη επίθεση. Αυτό για το οποίο μπορεί να πείσει, είναι για την ευθύνη της Τουρκίας να καταπολεμήσει τα δίκτυα διακινητών αλλά και να αντιμετωπίσει την Κύπρο

όπως τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε., συγκρατώντας τις ροές. Κι εδώ βέβαια τα πράγματα περιπλέκονται από την ύπαρξη της μη αναγνωρισμένης ΤΑΒΚ, και το πώς διασφαλίζεται η βοήθεια της Ε.Ε. για φρούρηση της Πράσινης Γραμμής χωρίς αυτή να αναβαθμιστεί σε σύνορο.

Λαμβάνουμε στήριξη

Το βέβαιο είναι ότι κανένα μέτρο δεν μπορεί να εξαιρέσει και την Κύπρο από την υποχρέωση να επεξεργάζεται αιτήσεις αιτητών ασύλου κατά το τρόπο διαφανή και δίκαιο. Σύμφωνα με δήλωση της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) τον Μάρτιο του 2020, η επίκληση του συγκεκριμένου άρθρου αφορά προσωρινά μέτρα, ενώ «δεν μπορεί να αναστείλει το διεθνές αναγνωρισμένο δικαίωμα αιτήσεως ασύλου και την αρχή της μη επαναπροώθησης». Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης δεν μας εξαιρεί ούτε από την ανάγκη ορθολογικής διαχείρισης του μεταναστευτικού και των κονδυλίων που λαμβάνουμε από αρκετά πριν. Μέχρι στιγμής, η Κύπρος έχει λάβει πέρα των 110 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2014 - 2020, και πρόκειται να λάβει περίπου 84 εκατομμύρια την περίοδο 2021 - 2027, σύμφωνα με ενημέρωση που έχει τύχει η Βουλή των Αντιπροσώπων. Επίσης η Κύπρος έχει λάβει μεταξύ 2014 - 2020 περίπου 10,6 εκατομμύρια ευρώ για στήριξη της Νομικής Υπηρεσίας, των Υπηρεσιών Ασύλου, για προγράμματα του υπουργείου Εργασίας και για το κέντρο Πουρνάρα.

Στα αζήτητα μελέτη για ε/κ περιουσίες

Τα τρία σενάρια για την απώλεια χρήσης περιουσιών των Κατεχομένων προς οικονομική ενίσχυση 177.000 ιδιοκτητών

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Το πάγιο αίτημα χιλιάδων οικογενειών, που ξεριζώθηκαν από τις εστίες τους το καλοκαίρι του 1974, για οικονομική ενίσχυση των ιδιοκτητών ακίνητης κατεχόμενης περιουσίας, έναντι των χαμένων εισοδημάτων τους, βγάζει στην επιφάνεια σχετική μελέτη του Κεντρικού Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών. Το όλο θέμα προσλαμβάνει στην παρούσα φάση ευρύτερες διαστάσεις, λόγω και των γενικότερων οικονομικών συνθηκών, οι οποίες

εξαναγκάζουν αρκετούς πρόσφυγες να στρέφονται προς τα Κατεχόμενα και την επιτροπή ακινήτων που έχει συστήσει η Τουρκία, ξεπουλώντας σε πολλές περιπτώσεις ε/κ γη. Η μελέτη για την απώλεια χρήσης των περιουσιών αυτών ολοκληρώθηκε το 2019 μετά από σχετική συνεννόηση με το υπουργείο Εσωτερικών και τη συγκατάθεση του Υπουργείου Οικονομικών. Όμως μέχρι σήμερα έχει πέσει στα αζήτητα και είναι άγνωστες οι προθέσεις υλοποίησής της από την κυβέρνηση. Όπως αναφέρεται στο εισαγωγικό

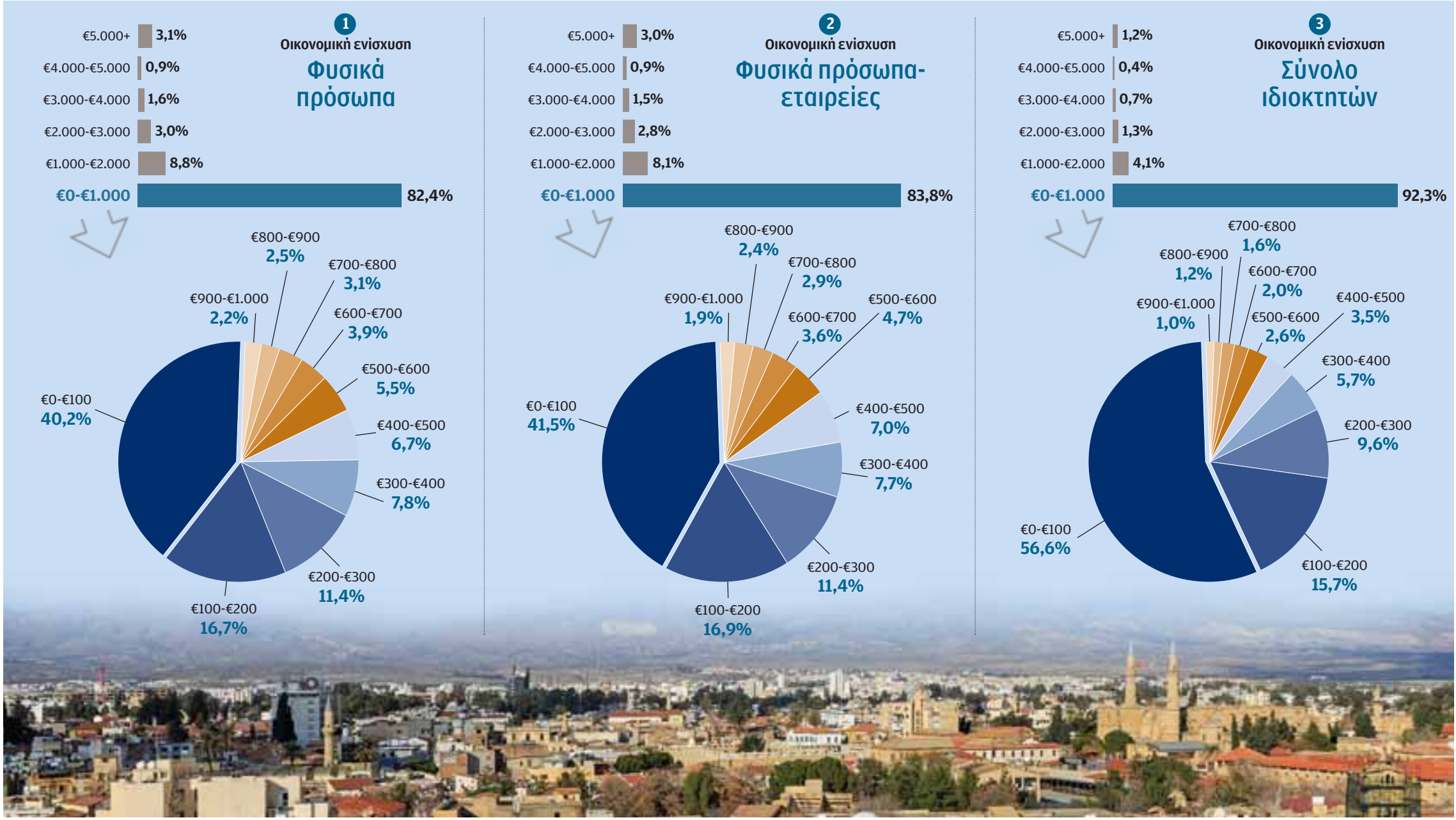
σημείο της μελέτης, την οποία έχει στην κατοχή της η «Κ», σκοπός της είναι «ο υπολογισμός της οικονο-

Η μελέτη του Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών κατατέθηκε στην Επιτροπή Προσφύγων της Βουλής, η οποία προτίθεται να δώσει ώθηση στην υλοποίησή της.

μικής ενίσχυσης σε δικαιούχους ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας έναντι των χαμένων τους εισοδημάτων βάσει συγκεκριμένου κονδυλίου. Ο υπολογισμός επίσης του συνολικού ποσού που απαιτείται για την καταβολή οικονομικής ενίσχυσης, αφού καθοριστεί ελάχιστο ή και μέγιστο ποσό ανά δικαιούχο, με σκοπό την εκτίμηση του προϋπολογισμού που απαιτείται για την παραχώρηση της ενίσχυσης». Όπως σαφέστατα προκύπτει από τη μελέτη, η πλειοψηφία των ιδιοκτητών είναι φυσικά πρόσωπα –

Κύπριοι πολίτες. Η μελέτη έχει συμπιλάσει τις εταιρείες - ιδιοκτητές περιουσίας, καθώς και το σύνολο των ιδιοκτητών κατεχόμενης περιουσίας. Ο υπολογισμός απώλειας χρήσης έχει γίνει στην βάση τριών σεναρίων με βασική παράμετρο το συνολικό ποσό οικονομικής ενίσχυσης-αποζημίωσης των ιδιοκτητών, που θα διατεθεί από το κράτος. Το πρώτο σενάριο προβλέπει προϋπολογισμό 100 εκατ. ευρώ, το δεύτερο 150 εκατ. ευρώ και το τρίτο 200 εκατ. ευρώ. Στο κομμάτι της υλοποίησης, η μελέτη σαφέστατα

αναδεικνύει το ύψος των κονδυλίων που θα διατεθούν από τον κρατικό προϋπολογισμό ως βασική προϋπόθεση εξυπηρέτησης του αντικειμενικού σκοπού κατά αξιοπρεπή τρόπο. Αν και δεν αναφέρεται ξεκάθαρα στη μελέτη, πλην όμως προκύπτει από τα συμφραζόμενα, το ελάχιστο ποσοστό που θα πρέπει να προϋπολογιστεί, δε μπορεί να είναι κάτω από τα 300 εκατ. ευρώ. Σε διαφορετική περίπτωση το όλο εγχείρημα θα είναι δώρον άδωρον, όπως λέγεται χαρακτηριστικά, για την πλειοψηφία των ιδιοκτητών.

ΠΡΩΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Φυσικά πρόσωπα

Και τα τρία σενάρια της μελέτης για υπολογισμό της απώλειας χρήσης ε/κ περιουσιών στα Κατεχόμενα, πραγματοποιήθηκαν στη βάση της υπόθεσης ότι ο προϋπολογισμός κρατικής ενίσχυσης θα ανέλθει στα 100 εκατ. ευρώ. Ποσό, που όπως τονίζεται, κρίθηκε πιθανό να διατεθεί ως κονδύλι και επιπλέον σε κάθε περίπτωση αύξησης ή μείωσης του, τα αποτελέσματα μπορούν να υπολογιστούν αναλογικά. Στην πρώτη κατηγορία ιδιοκτητών, τη μεγαλύτερη, αυτή των φυσικών προσώπων, οι αποζημιώσεις αφορούν 105.612 ιδιοκτήτες για συνολική έκταση γης 1.289.618.364 τ.μ. και συνολικής

αξίας, με τιμές 1974, €1.653.450.845. Όπως φαίνεται και στον πίνακα τα χαμηλότερα ποσά οικονομικής αποζημίωσης λαμβάνει η πλειοψηφία των δικαιούχων. Συγκεκριμένα: 87.059 ιδιοκτήτες (82,4%) λαμβάνουν μέχρι και €1000. Από αυτούς οι μισοί, 34.974 (40,2%), λαμβάνουν αποζημίωση μέχρι και €100 για περιουσία, η αξία της οποίας ανέρχεται μέχρι €1.654, ενώ για 8.493 ιδιοκτήτες η αποζημίωση που τους αναλογεί, φθάνει μέχρι τα 10 ευρώ. Στη γενική κατηγορία αποζημιώσεων μέχρι €1000, ποσοστό 56,9% των ιδιοκτητών θα λάβει ενίσχυση μέχρι €200 και 68,3% μέχρι €300.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Φυσικά πρόσωπα - εταιρείες

Η δεύτερη κατηγορία ιδιοκτητών είναι αυτή των φυσικών προσώπων και εταιρειών. Εδώ ο αριθμός ιδιοκτητών ανέρχεται στις 106.358, με συνολική έκταση γης 1.339.877.874 τ.μ. και συνολική αξία γης €1.845.000.152. Ο αριθμός των ιδιοκτητών φυσικών προσώπων παραμένει ο ίδιος, με το πρώτο σενάριο συν 746 ιδιοκτήτες που είναι εταιρείες. Και στο δεύτερο σενάριο οι ιδιοκτήτες που λαμβάνουν μέχρι €1000 αποζημίωση είναι η πλειοψηφία και ανέρχονται στις 89.101, ποσοστό 83,8%. Στα επιμέρους στοιχεία ανάλυσης, μέχρι €100 λαμβάνουν 38.983 ιδιοκτή-

τες με αξία περιουσίας μέχρι €1.845. Από αυτούς, σε 9.151, η αποζημίωση φθάνει έως τα €10. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία της μελέτης για τις μεγάλες περιουσίες και το ύψος της αποζημίωσης. Στο δεύτερο σενάριο, το μεγαλύτερο ποσό οικονομικής ενίσχυσης που λαμβάνει εταιρεία-ιδιοκτήτης γης συνολικής αξίας €21.220.714, είναι €1.150.174. Επίσης φυσικό πρόσωπο ιδιοκτήτης με περιουσία συνολικής αξίας €15.752.273 λαμβάνει αποζημίωση €853.781. Η ίδια περίπτωση μόνο για φυσικά πρόσωπα βάσει του πρώτου σεναρίου λαμβάνει €952.690.

ΤΡΙΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Σύνολο ιδιοκτητών

Η τρίτη περίπτωση της μελέτης υπολογίζει την απώλεια χρήσης του συνόλου των ιδιοκτητών κατεχόμενων περιουσιών. Εδώ ο αριθμός των ιδιοκτητών ανέρχεται στους 177.769, η έκταση γης στα 2.633.860.291 τ.μ. και η αξία της, στα €3.089.300.046. Στο τρίτο σενάριο διευρύνεται το ποσοστό της μεγαλύτερης κατηγορίας ιδιοκτητών που λαμβάνουν τη χαμηλότερη αποζημίωση. Μέχρι €1000 λαμβάνουν 164.127 ιδιοκτήτες, ποσοστό 92,3%. Από αυτούς 92.911 λαμβάνουν μέχρι €100 για περιουσία αξίας μέχρι €3.090. Από τους ίδιους τη χαμηλότερη αποζημίωση, 10 ευρώ, λαμβάνουν 28.931 ιδιοκτή-

τες. Στο μεγαλύτερο ποσό ενίσχυσης έχουν χρησιμοποιηθεί οι ίδιες περιπτώσεις περιουσιών του πρώτου και δεύτερου σεναρίου. Για ιδιοκτήτη εταιρεία με περιουσία αξίας €21.220.741 η αποζημίωση ανέρχεται στις €686.910, ενώ για φυσικό πρόσωπο με αξία γης €15.752.273, η απώλεια χρήσης έχει υπολογισθεί στις €509.897. Από τη μελέτη προκύπτει πως τα φυσικά πρόσωπα που λαμβάνουν το μέγιστο ποσό αποζημίωσης (10.000 ευρώ) είναι 11.749 από τους 177.769 ιδιοκτήτες κατεχόμενης περιουσίας. Η δε αξία των περιουσιών τους κυμαίνεται από €49.987+ έως €125.237+.

Οι προτεραιότητες της μελέτης και το προφίλ των ιδιοκτητών περιουσίας

Πέρα από την κάλυψη των απωλειών χρήσης περιουσιών των κατεχομένων, η ενίσχυση των ιδιοκτητών προτάσσεται και ως ένα σοβαρό ανάχωμα στην πώληση ε/κ περιουσιών των κατεχομένων στην Τουρκία μέσω της επιτροπής που αυτή έχει συστήσει στα κατεχόμενα. Το ζήτημα αυτό έχει διογκωθεί μετά και τις παράνομες εξαγγελίες του Ταγίπ Ερντογάν να ανοίξει την κλειστή πόλη των Αμμοχώστου και το κάλεσμα που απηύθυνε σε Αμμοχωστίανους.

Για τις περιπτώσεις όσων έχουν προσφύγει στην εν λόγω επιτροπή, η μελέτη εισηγείται όπως ζητηθεί από το σύνολο των ιδιοκτητών κατεχόμενης περιουσίας να υπογράψουν ένορκη δήλωση, στην οποία

να αναφέρεται ότι δεν έχουν αποξενωθεί της κυριότητας της περιουσίας τους και ότι δεν έχουν αποταθεί στην επιτροπή ακινήτων στα κατεχόμενα.

Τελικά, όπως σαφέστατα προκύπτει από τα αποτελέσματα της μελέτης, κανένα από τα τρία σενάρια δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσει το μεγαλύτερο κομμάτι ιδιοκτητών. Προκειμένου η αποζημίωση της πλειοψηφίας των ιδιοκτητών να κινηθεί σε αξιοπρεπή επίπεδα, στη μελέτη διατυπώνονται τρεις εισηγήσεις - σενάρια που αφορούν μόνο την αποζημίωση των φυσικών προσώπων, σε πρώτη φάση.

- Να μην καθοριστεί ελάχιστο ποσό οικονομικής ενίσχυσης.

- Να καθοριστεί μέγιστο ποσό οικονομικής ενίσχυσης στα 10 χιλιάδες ευρώ.

- Τα κονδύλια οικονομικής ενίσχυσης να ανέλθουν στα 100 εκατ. ευρώ, 150 εκατ. ευρώ και 200 εκατ. ευρώ.

- Για τις εταιρείες ιδιοκτήτες προτείνεται να μελετηθεί από την κυβέρνηση το ενδεχόμενο να συμπεριληφθούν σε μεταγενέστερο στάδιο στους δικαιούχους οικονομικής ενίσχυσης, νοουμένου ότι θα αυξηθούν τα υπό παραχώρηση κονδύλια.

Αντλώντας στοιχεία από την Κυβερνητική Αποθήκη Πληροφοριών και το Κτηματολόγιο, η επικαιροποιημένη μελέτη του Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών κα-

τανέμει του ιδιοκτήτες ακίνητης κατεχόμενης περιουσίας σε 46 κατηγορίες, με το κυρίαρχο δημόσιο και την Εκκλησία να έχουν στην κατοχή τους τη μερίδα του λέοντος. Από την έρευνα που έγινε, η Κυπριακή Δημοκρατία είναι ιδιοκτήτης 22.923 ακινήτων και η Εκκλησία της Κύπρου 5.023 ακινήτων. Ο συνολικός αριθμός των ιδιοκτητών περιουσίας στα Κατεχόμενα ανέρχεται στις 177.769

και η συνολική έκταση γης που είναι υπό κατοχή έχει υπολογισθεί στα 2.633.860.291 τ.μ. Με τιμές 1974 η συνολική αξία των κατεχόμενων περιουσιών υπολογίζεται στα €3.089.300.046. Εκτός από τις κρατικές και εκκλησιαστικές περιουσίες που περιγράφονται ως οι δύο μεγαλύτερες, στη μελέτη παρουσιάζονται με ιδιοκτησία οργανισμοί, φορείς, αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης. Συγκεκριμένα η κατηγοριοποίηση της ιδιοκτησίας στη μελέτη αφορά: Χωριά ή ενότητες, δημόσιες εταιρείες ή οργανισμούς κοινής ωφέλειας, συνεταιρισμούς, Κοινωνικά Συμβούλια, αθλητικές και κοινωνικές ενώσεις, φιλανθρωπικά ιδρύματα, χριστιανικούς οργανισμούς και ιδρύματα,

μωαμεθανικούς οργανισμούς και ιδρύματα, συντεχνίες, σχολεία και σχολικές εφορείες, κοιμητήρια, διαχειριστές περιουσιών και εκτελεστές διαθηκών, καταπιστευματοδόχους, αλλοδαπούς, διεθνείς οργανισμούς, ξένες κυβερνήσεις, Δήμους, Συμβούλιο Βελτίωσης, Ταμεία Προνοίας, Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου. Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία και στο οποίο η μελέτη δίνει απαντήσεις, είναι το ύψος των απωλειών χρήσης των περιουσιών αυτών. Ο πρώτος υπολογισμός έγινε σε μελέτη που ολοκληρώθηκε το 2000. Σε επικαιροποίηση της αρχικής μελέτης το 2009 η απώλεια χρήσης υπολογίστηκε στα 15,78 δισ. ευρώ.

Τι άφησε το «πραξικόπημα» Ντενκτάς

Τριάντα οκτώ χρόνια μετά ποιο μέλλον περιμένει τους Τ/κ με την ηγεσία Τατάρ και την επαναφορά της λύσης δύο κρατών

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Η «**ΤΔΒΚ**» ιδρύθηκε στις 15 Νοεμβρίου 1983, τρία χρόνια μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα στην Τουρκία και σε μια περίοδο στην οποία οι διαπραγματεύσεις στο Κυπριακό αντιμετώπιζαν μεγάλες προκλήσεις. Στις 12 Νοεμβρίου 1980, οι Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις στην Τουρκία προχώρησαν σε ένα πραξικόπημα το οποίο έφερε σαρωτικές αλλαγές στο πολίτευμα καθώς και στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας. Το πραξικόπημα επεφύλασσε άμεσο αντίκτυπο στην Κύπρο, καθώς ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1950 οι σχέσεις της δεύτερης μεγαλύτερης κοινότητας του νησιού με την Άγκυρα γίνονταν όλο και πιο στενές. Λίγους μήνες μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα στην Τουρκία, στις αρχές του καλοκαιριού του 1981, στο τ/κ πολιτικό προσκήνιο έλαβαν χώρα σημαντικές εξελίξεις. Έξι χρόνια μετά την μονομερή ίδρυση του «Ομόσπονδου τ/κ Κράτους», η τ/κ αντιπολίτευση η οποία υποστήριζε την διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία βγήκε από την «κάλπ» με αξιοσημείωτα πολιτικά κέρδη. Τα κόμματα της τ/κ Αριστεράς, επέστρεψαν στην «βουλή» αυξάνοντας τον αριθμό των «βουλευτών» τους και θέτοντας υπό αμφισβήτηση την ηγεσία του Ραούφ Ντενκτάς.

Την περίοδο που η τ/κ αντιπολίτευση αναμετρίονταν δυναμικά με την τ/κ ηγεσία, ο Ντενκτάς επιχειρούσε να περάσει στην κοινότητα του και στην Άγκυρα το μήνυμα ότι η ε/κ πλευρά δεν ήταν έτοιμη να αποδεχθεί την αυτονομία των Τ/κ. Στα μέσα του 1983, ο Ντενκτάς δήλωνε στον τουρκικό και τ/κ τύπο

Η «**ΤΔΒΚ**» ιδρύθηκε στις 15 Νοεμβρίου 1983, τρία χρόνια μετά το πραξικόπημα στην Τουρκία και σε μια περίοδο στην οποία οι διαπραγματεύσεις στο Κυπριακό αντιμετώπιζαν μεγάλες προκλήσεις.

ότι «η υπομονή των Τ/κ (απέναντι στις λανθασμένες κινήσεις και αποφάσεις του ΟΗΕ) είχε πλέον εξαντληθεί. Οι Τ/κ έπρεπε να αποδείξουν στην διεθνή κοινή γνώμη την διπροσωπία των Ε/κ, καθώς και ότι στην Κύπρο υπάρχουν δυο ίσοι λαοί». Ενώ λοιπόν ο Ντενκτάς εξέφραζε τις εν λόγω απόψεις για το τι μέλλει γενέσθαι στο Κυπριακό, στην Τουρκία λάμβαναν χώρα σημαντικές πολιτικές εξελίξεις. Η στρατιωτική χούντα, έχοντας εισαγάγει το νέο πολίτευμα της χώρας, το οποίο ήταν κομμένο και ραμμένο στα μέτρα

Το νέο μόρφωμα δεν θα αναγνωριζόταν από τη διεθνή κοινότητα, ενώ τα προβλήματα και οι αναταράξεις που θα ξεκινούσαν λίγο μετά την ημερομηνία ίδρυσής του θα συνεχίζονταν μέχρι σήμερα.

της και το οποίο εξασφάλιζε την διαιώνιση της πολιτικής της κηδεμονίας, αποφάσισε να παραδώσει τα νηία της εξουσίας στους πολιτικούς της χώρας. Ένας πρώην τεχνοκράτης, ο Τουργούτ Οζάλ φιλοδοξούσε να βγει νικητής από αυτήν την διαδικασία. Ο Οζάλ θα κατάφερε πολύ σύντομα να συσπειρώσει την τουρκική Δεξιά γύρω από ένα πολιτικό πρόγραμμα νεοφιλελεύθερων προδιαγραφών με μικρές «πινελιές» εκδημοκρατισμού.

Την ίδια περίοδο στην Κύπρο, οι σαρωτικές αλλαγές στην Τουρκία,

το αδιέξοδο στο Κυπριακό, αλλά και η αμφισβήτηση της εξουσίας στο εσωτερικό της κοινότητάς του οδήγησαν τον Ντενκτάς στο να ενώσει τις δυνάμεις του με τους Τούρκους στρατηγούς και να επιβάλει το δικό του ιδιόρρυθμο «πραξικόπημα» στην Κύπρο. Όπως αναφέρουν στα απομνημονεύματα τους Τούρκοι πολιτικοί και διπλωμάτες, στα μέσα του Νοεμβρίου του 1983ο Ντενκτάς με την υποστήριξη της τουρκικής χούντας επέβαλε την ίδρυση της «ΤΔΒΚ» στην κοινότητα του υπό μορφή ενός πολιτικού πρα-

ξικοπήματος. Με παρασκηνιακές μεθοδεύσεις και πιέσεις ο Ντενκτάς κατάφερε να ξεπεράσει την αντίδραση της τ/κ Αριστεράς, και έχοντας εξασφαλίσει ήδη την υποστήριξη της Άγκυρας, ανακοίνωσε στις 15 Νοεμβρίου 1983 την ίδρυση της «ΤΔΒΚ» από την κατεχόμενη Λευκωσία. Το νέο μόρφωμα δεν θα αναγνωριζόταν από τη διεθνή κοινότητα, με εξαίρεση την Τουρκία, ενώ τα προβλήματα και οι αναταράξεις που θα ξεκινούσαν λίγο μετά την ημερομηνία ίδρυσής του θα συνεχίζονταν μέχρι σήμερα.

Από κρίση σε κρίση

Κατά τις προηγούμενες τέσσερις δεκαετίες η υποτιθέμενη κρατική οντότητα που εγκαινίασε ο Ντενκτάς αντιμετώπισε ποικίλες και σοβαρές αναταράξεις σε τρία σημαντικά πεδία. Στο διπλωματικό πεδίο οι Τ/κ απέτυχαν να επιστρέψουν στους κόλπους της διεθνούς κοινότητας μέσα από την επίλυση του Κυπριακού. Στο πεδίο της οικονομίας, η διεθνής απομόνωση και η οικονομική εξάρτηση από την Τουρκία έφερε τους Τ/κ αντιμέτωπους με νέα μεγάλα προβλήματα. Τέλος, στο πεδίο της εσωτερικής πολιτικής, η πολυδιάσπαση των τ/κ πολιτικών δυνάμεων και τα προβλήματα στις σχέσεις με την Τουρκία διαιωνίστηκαν.

Στο πεδίο της διπλωματίας, η διεθνής κοινότητα καταδίκασε την «ΤΔΒΚ» και από το 1983 μέχρι σήμερα κανένα κράτος δεν έχει αναπτύξει απευθείας σχέσεις με τους Τ/κ. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, και κυρίως την περίοδο του 2002-2017, υπό την καθοδήγηση της τ/κ Αριστεράς και της προσωρινής υποστήριξης της συντηρητικής κυβέρνησης του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) στην Άγκυρα, η τ/κ πλευρά επιχειρήσε να έρθει σε συμφωνία με την ε/κ πλευρά με βάση τη ΔΔΟ. Αυτή η προσπάθεια σκόνταψε στο πχηρό «όχι» των Ε/κ στο δημοψήφισμα για το Σχέδιο Ανάν, το 2004. Στη συνέχεια, πρώτα το 2010 και στα μέσα του 2017, οι διαφωνίες των εμπλεκόμενων πλευρών στις

βασικές πτυχές του ομόσπονδου οικοδομήματος οδήγησαν τη λύση με βάση τη ΔΔΟ σε αδιέξοδο. Στη σκιά αυτής της νέας αποτυχίας, η Άγκυρα και η τ/κ Δεξιά κατέβασαν από το ράφι την ιδέα της επίλυσης του Κυπριακού με βάση τα δύο κυρίαρχα κράτη, μια φόρμουλα που επιχειρήσε να προωθήσει το κοινό μέτωπο Τουρκίας-τ/κ Δεξιάς ήδη από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990.

Στο πεδίο της οικονομίας, η τ/κ ηγεσία επιχειρήσε από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και μετά να αντιμετωπίσει το οικονομικό αδιέξοδο στηριζόμενη σε τρία «εργαλεία», την εκμετάλλευση των περιουσιών και των εγκαταστάσεων που άφησαν πίσω τους οι Ε/κ στο βόρειο τμήμα του νησιού, τις νεοφιλελεύθερες συνταγές και τα μέτρα λιτότητας που επέβαλε η Τουρκία στους Τ/κ, και την ανάπτυξη μιας οικονομίας της ανομίας. Άμεσο αποτέλεσμα της διεθνούς απομόνωσης είναι η εντατικοποίηση της οικονομικής εξάρτησης των Τ/κ από την Τουρκία και τα σκληρά μέτρα λιτότητας που ως άλλη τρόικα επιβάλλει η Άγκυρα. Παράλληλα, οι τελευταίες πληροφορίες από τα Κατεχόμενα αναφέρουν ότι η εκμετάλλευση των ε/κ περιουσιών έχει πλέον «κορεστεί», καθώς οι «ανεκμετάλλετες» ε/κ περιουσίες λιγοστεύουν με την πάροδο του χρόνου. Αποτέλεσμα όλων των προαναφερόμενων είναι η σύγχρονη τ/κ οικονομία να στη-

Η σύγχρονη τ/κ οικονομία στηρίζεται κυρίως στις βιομηχανίες του τουρισμού και της διασκέδασης οι οποίες συνοδεύονται από την παραοικονομία των ναρκωτικών, της πορνείας και του λαθρεμπορίου

Άμεσο αποτέλεσμα της διεθνούς απομόνωσης είναι η εντατικοποίηση της οικονομικής εξάρτησης των Τ/κ από την Τουρκία και τα σκληρά μέτρα λιτότητας που ως άλλη τρόικα επιβάλλει η Άγκυρα.

ρίζεται κυρίως στις βιομηχανίες του τουρισμού και της διασκέδασης οι οποίες συνοδεύονται από την παραοικονομία των ναρκωτικών, της πορνείας και του λαθρεμπορίου. Την ίδια στιγμή, η ελπίδα για την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων μέσα από την τελική επίλυση του Κυπριακού και την επιστροφή των Τ/κ στην παγκόσμια οικονομία παραμένει ένα άπιαστο όνειρο.

Στο πεδίο της εσωτερικής πολιτικής δε, 38 χρόνια μετά την ίδρυση της «ΤΔΒΚ», η πολυδιάσπαση των τ/κ πολιτικών δυνάμεων έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις. Το

υποτιθέμενο ξεχωριστό δεύτερο κράτος της Κύπρου όχι μόνο δεν έχει καταφέρει να οδηγήσει σε συνεννόηση μεγάλες μερίδες της τ/κ κοινότητας, αλλά έχει συμβάλει ταυτόχρονα στη δημιουργία νέων ρωγμών στην κοινωνικοπολιτική σύνθεση των Τ/κ. Η πλειοψηφία των Τούρκων πολιτών που ζουν σήμερα στο βόρειο κομμάτι της Κύπρου νιώθουν να είναι αποκλεισμένοι από το τ/κ πολιτικό και οικονομικό προσκήνιο. Την ίδια ώρα, τα περιθώρια συνεννόησης της τ/κ Δεξιάς με την τ/κ Αριστερά σε θεμελιώδη ζητήματα λιγοστεύουν όλο και περισσότερο.

Η «ΤΔΒΚ» με Τατάρ

Από τον Οκτώβριο του 2021 στο τιμόνι της «ΤΔΒΚ» βρίσκεται ο οικονομολόγος και πρώην ηγέτης της τ/κ Δεξιάς, Ερσίν Τατάρ. Πριν από λίγες εβδομάδες, μιλώντας στην εφημερίδα μας, ο κ. Τατάρ ξεκαθάρισε τις μελλοντικές του προθέσεις για την τ/κ κοινότητα και το Κυπριακό. Ο κ. Τατάρ επιμένει στην κατοχύρωση της αρχής της κυριαρχικής ισότητας. Εφόσον συμβεί αυτό, ο Τ/κ ηγέτης αφήνει ανοιχτή την πόρτα για μια πιθανή μελλοντική, συνομοσπονδιακής υφής, συνεργασία ανάμεσα στα, όπως τα ονομάζει, δύο κράτη της Κύπρου. Την ίδια στιγμή, ο κ. Τατάρ επιμένει στο άνοιγμα της κλειστής πόλης της Αμμοχώστου υπό τ/κ διοίκηση και προειδοποιεί για τις επιπτώσεις της νέας αντιπαράθεσης στα ανοιχτά της Κύπρου. Η εν λόγω στρατηγική του Τ/κ ηγέτη δεν έχει φέρει θετικά αποτελέσματα για τους Τ/κ. Στο μέτωπο του Κυπριακού, η ρητορική της ισης κυριαρχίας έχει ως αποτέλεσμα μονάχα την εμβάθυνση του ρήγματος στις σχέσεις των δυο κοινοτήτων. Αυτή η εξέλιξη συνοδεύεται από την διαιώνιση της διεθνούς απομόνωσης των Τ/κ, η οποία πλήττει πολυδιάστατα την τ/κ οικονομία. Και την ίδια στιγμή, η εθνικιστική ρητορική, ο λαϊκισμός και τα σκάνδαλα της τ/κ Δεξιάς προκαλούν νέες ρωγμές τόσο στο εσωτερικό της ίδιας της παράταξης όσο και εντός των ευρύτερων πλαισίων της τ/κ κοινότητας.

45

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

ΠΕC

MEDOCHEMIE

Πόσο ανεξάρτητοι... είναι οι Ανεξάρτητοι

Η αντιπροσώπευση στην Κύπρο με φόντο τις προεδρικές του 2023 και η αξία της προεδρολογίας στη δημόσια σφαίρα σήμερα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Αν κάποιος έμπαινε σε μια De Lorean προκειμένου να ταξιδέψει πίσω στον χρόνο στις προεξοχές εκλογές του 1983 ή του 1988 θα διαπίστωνε πως η σωτηρία, τότε, συμφωνία πως το ΑΚΕΛ δεν μπορεί να έχει δικό του υποψήφιο δούλεψε με δύο τρόπους: Με την επανεκλογή στην πρώτη περίπτωση του Σπύρου Κυπριανού και με την υποστήριξη στον ανεξάρτητο Γιώργο Βασιλείου στη δεύτερη –μια ενδιαφέρουσα αντίφαση ως προς την αριστερή πολιτική προέλευση και το στάτους του επιτυχημένου επιχειρηματία. Έκτοτε το κυπριακό πολιτικό σύστημα προχώρησε, το ΑΚΕΛ έσπασε το ταμπού, με την κυβέρνηση Χριστόφια, τις εξουσίες και στις προεξοχές εκλογές του 2023 το ζήτημα μιας ανεξάρτητης υποψηφιότητας –τόσο για την περίπτωση του ΔΗΣΥ στο διπλό Ανθέρωφ-Χριστοδουλίδης όσο σε σχέση με την αντιπολίτευση– επανέρχεται στον δημόσιο διάλογο και στα επιμέρους πηγαδία της προεδρολογίας.

Η δημοσκοπήηση της «Κ» της περασμένης εβδομάδας επανέφρεσε εγγάλου το σέβηρού μιας παράλληλης ανεξάρτητης υποψηφιότητας του κ. Χριστοδουλίδη, ακριβώς γιατί για τους λόγους που συνδέονται με τη διεύθυνση του στο εκλογικό σώμα λόγω δημοφιλίας έναντι μιας κομματικής/καταστατικής υποψηφιότητας του προέδρου του Δημοκρατικού Συναγερμού κ. Νεοφύτου (που παρμένει σε χαμηλές πτήσεις ως προς τη δημοφιλία του). Παράλληλα, η κόντρα που ξέσπασε με αφορμή την πρόταση του κ. Σιζόπουλου για το ΓΕΣΥ με των πρώην υπουργό Υγείας, Γιώργου Παμπορίδη, ξεκίνησε μια νέα συζήτηση περί

Στην Κύπρο η δημοφιλία των πολιτικών προσώπων ή η αναζήτηση κομματικής στήριξης ταυτίζεται, συχνά, με την ανεξάρτητη υποψηφιότητα.

ανεξάρτητης υποψηφιότητας του τελευταίου, φωτογραφίζοντας τη στήριξη του ΑΚΕΛ. Την ίδια στιγμή στο προεκλογικό σκηνικό που έχει στηθεί ενόψει 2023 το ενδιαφέρον που έχουν επιδειξί οι Αχιλλέας Δημητριάδης (σ.σ. σε φάση διαβούλευσης) και Μάριος Ηλιάδης (σ.σ. έχει δηλώσει πως θα είναι υποψήφιος) προσθέτουν ακόμη λίγη πιεζιλά... ανεξάρτητης υποψηφιότητας στην μεγάλη εικόνα.

Τι είδους ανεξαρτησία;

Στην Κύπρο τόσο το πολιτικό σύστημα όσο και η πολιτική κοινότητα ευνοεί τους μηχανισμούς των κομμάτων προκειμένου μέσα από τις τάξεις τους να προκύψουν οι υποψήφιοι των προεδρικών εκλογών όπου σε ένα σύστημα εκλογής δύο γύρων, με τη συνθήκη πρακτικής συναλλακτικής στήριξης ενός ή περισσότερων κομμάτων/ρυθμιστών, προκύπτει η εκλογή του Προέδρου.

Η έννοια μιας ανεξάρτητης υποψηφιότητας που θα προσελκύσει μαζικά ψήφους πέραν των κομματικών προελέστων ή ταυτοτήτων του εκλογικού σώματος δεν έχει επισυμβεί στην Κύπρο ακόμη σε πλήρη ισχύ –και πιθανόν να απαιτεί χρόνια ωριμότητας προκειμένου να προκύψει ένα αντιπροσωπευτικό σύστημα που θα μπορούσε να χα-

Η απουσία ισχυρών αντιπροσωπευτικών θεσμών στην Κύπρο πέραν των κομμάτων απομακρύνει, επί της ουσίας, την προοπτική μιας πραγματικά ανεξάρτητης υποψηφιότητας.

ακταριστείτε ως μετα-κομματικό («post-party representativeness»), στο οποίο ένας ανεξάρτητος, χαρισματικός, υποψήφιος θα προκύψει ως νικητής χωρίς τη στήριξη ενός μεγάλου κόμματος. Ακόμη και στην τρέχουσα συγκυρία, σχεδόν ενάμιση χρόνο πριν από τις εκλογές, τα ονόματα που έχουν πέσει στο τραπέζι ως ανεξάρτητες υποψηφιότητες εξετάζονται ως προς δύο χαρακτηριστικά: α) Τη διεύθυνση μεταξύ τους πέραν της κομματικής τους προέλευσης. Στο πλαίσιο αυτό προκύπτει η δημοφιλία

του κ. Χριστοδουλίδη σε χώρους όπως το ΔΗΚΟ και μέρος του κατατακταρχομένου ενδιάμεσου χώρου και β) στη λογική της αλλαγής παραδείγματος ως προς την προοπτική μιας τρίτης κυβερνητικής θητείας του ΔΗΣΥ – με τις υποψηφιότητες που παίζουν ή θα προκύψουν να λοξοκοιτάζουν προς τη στήριξη της μερίτσας αντιπολιτευensis (ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ-Οικολόγοι).

Προφανώς, ο ιστορικός κύκλος που το (άλυτο) Κυπριακό ολοκληρώνει δεν αποτυπώνεται μόνο στη δημοσκόπηση της «Κ» (σ.σ. τρίτο

σημαντικότερο ζήτημα το Κυπριακό στην ατζέντα και τέταρτο προαπαιτούμενο για τον επόμενο προέδρου η «καλή του γνώση») αλλά και στην ιδία την κοινωνία η οποία συζητάει, αποφασιστικά, υπό το βάρος της οικονομικής πίεσης, της αναποτελεσματικής δικαιοσύνης, των κακών κειμένων της κυπριακής κοινωνίας, της ανεργίας, και του διασυρμού της Κύπρου, διεθνώς, λόγω της συνεχιζόμενης διαφθοράς. Και σε αυτό το σημείο εντοπίζεται εύκολα γιατί μια πραγματική ανεξάρτητη υποψηφιότητα δεν προχωράει στην

Κύπρο. Γιατί η κοινωνία των πολιτών παραμένει μη συμμετοχική, το πελατειακό σύστημα των κομμάτων αναπαράγεται και η συμμετοχικότητα δεν κατορθώνει να υπερκεράσει τα πολιτικά κόμματα. Στην Κύπρο ένα παγκόσμιο προβληματικό χαρακτηριστικό των πολιτικών συστημάτων ως προς την αντιπροσώπευση («representativeness as a general political crisis») παρατηρείται ως έντονο φαινόμενο —με την ποδοσφαιρική ομάδα, το καφενείο/σύλλογο και τη συντεχνία (ο.σ. παλιότερα πιο πιστά ακόμη και τη μάρκα καφέ, μπύρας ή τσιγάρων) να παραμένουν οι κατ' εξοχήν αντιπροσωπευτικοί θεσμοί, που τροφοδοτούν τις δεξαμενές των κομμάτων και που συντηρούν το ρουσφέτι και την οριζόντια διαφθορά.

Βέβαια η υποχώρηση του Κυπριακού, του κατ' εξοχήν πεδίου στο οποίο υπήρξαν την περίοδο 2004-2017 οργανώσεις πολιτών αναλόγως της αντίληψής τους σε σχέση με αυτό (υπέρ ή εναντίον μιας λύσης) ή και διασπάσεις κομμάτων (βλέπε ΕΥΡΩΚΟ, Συμμαχία Πολιτών, ΔΗΛΙΑ, Άλληλεγγύη), μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά –όσο αντιφατικό ή κυνικά τραγικό ακούγεται κάτι τέτοιο υπό το βάρος μιας επερχόμενης δικτορίας που αναπόφευκτα θα δημιουργήσει υπαρξιακά προβλήματα για την εθνική επιβίωση της ελληνοκυπριακής κοινότητας και της Κ.Δ. –κατ' επέκταση. Κι αυτό ενισχύεται από τη γενικευμένη αίσθηση που προκύπτει πως η περίοδος 2023-2028 θα είναι μια μεταβατική περίοδος (σ.σ. το 2024 στην πρώτη χρονιά δηλαδή της νέας προεδρικής θητείας θα έχει συμπληρωθεί μισός αιώνας από το 1974).

Υπεράσπιση κληρονομιάς δύο θητειών και πιέσεις στα εκλογικά ποσοστά

Υπό το βάρος των όσων προαναφέραμε, τα δεδομένα ως προς την ανεξαρτησία των εν δυνάμει υποψηφίων είναι ξεκάθαρα. Ο κ. Χρυσόδουλιδης δεν μπορεί να πλαστοαρτιστεί ως ανεξάρτητος υποψήφιος σε ένα σενάριο παράλληλης υποψηφιότητας με υποψήφιο του ΔΗΣΥ τον κ. Νεοφύτου. Υπήρξε εκπρόσωπος Τύπου της Κυπριακής Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Ε.Ε. επί ΑΚΕΛ και ακολούθως, εκπρόσωπος Τύπου της κυβέρνησης Αναστασιάδου και υπουργός Εξωτερικών. Ο κ. Παμπουρίδης, αν και διαφώνησε, κατά καιρούς, με την κυβέρνηση και άσκησε κριτική λόγω του ΓεΣΥ ή σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής υπήρξε υπουργός του κ. Αναστασιάδου.

Ο κ. Δημητριάδης, αν και διατηρεί ανεξάρτητο προφίλ, στρατηγικά δεν κρύβεται ότι προσβλέπει σε υποστήριξη του ΑΚΕΛ—κυρίως λόγω της εγγύτητας των θέσεων του στο Κυπριακό.

Το ίδιο ισχύει για εν δυνάμει μη κομματικές υποψηφιότητες που θα προέκυπταν για το ΑΚΕΛ με τα χαρακτηριστικά της υποψηφιότητας του Σταύρου. Μαλά την προ-εξέδωκαν αναμετρώντας τον 2013 και τον 2018. Θα αποσκοπούσαν σε μια συνένωση ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ –εκτός υποψηφιότητας, προφανώς, του Νικόλα Παπαδόπουλου. Το ίδιο ισχύει σε σχέση με τους πρώην ΥΠΠΕΚ κ. Ερωτό Κοζάκος Μαρκουλάκη και Μάρκο Κυπριανού – τα ονόματά τους οποίων επίσης ακούστηκαν στα πρώτα αυτά πηγαδίσια.

Αν κάποιος έμπαινε σε μια De Lorean προκειμένου να ταξιδέψει στο προσεχές μέλλον και δη 14 μήνες μπροστά, στην άνοιξη του 2023, θα συμπέρανε πως η σημερινή προεδρολογία δεν θα έχει καμία απολύτως σημασία.

της προεδρολογίας. Δεν είναι ανεξάρτητες υποψηφιότητες.

Τέλος, αν κάποιος έμπαινε σε μια De Lorean προκειμένου να ταξιδέψει στο προσεχές μέλλον και δν 14 μήνες μπροστά, στην άνοιξη του 2023, θα συμπεραίναε πως η σημερινή προεβρολογία δεν θα έχει καμία απολύτως σημασία. Εξάλλου αυτό ήταν και η πρώτη αντίδραση των δύο μεγάλων κομμάτων σε σχέση με τα ευρήματα της «Κ», με τον Αβέρωφ Νεοφύτου να απαντάει παρελκυστικά σε σχέση με τη χαμηλή του δημοφιλία και τον Στέφανο Στεφάνου να μειδία –εξίσως παρελκυστικά– σε σχέση με ένα ενδεχόμενο υποψηφιότητας του Γιώργου Παμπορίδη. Καμιά δλαδού! Επί τς ουσίας διαφοροποίηση από τη λογική του «το κόμμα και οι δια-

δικασίας του αποφασίζουν». Επειδή, ωστόσο, το ζήτημα της διαφθοράς εκκεντρίκαται ότι θα βρεθεί πολύ ψηλά στο πολιτικό θερμόμετρο της προεκλογικής, καλό θα ήταν η συζήτηση περί ανεξάρτητων υποψηφίων να τεθεί στη σωστή βάση τόσο ως προς τη στρατηγική των κομμάτων και την αντίληψη του μέσου ψηφοφόρου όσο και επί της ουσίας του όρου ως προς την ακριβεία του.

Σε αυτό το επίπεδο άλλωστε η σημαντική δημοφιλία, εντός των εφικτών υποψηφίων του ΔΗΣΥ, θα δυσανήσει τον σκόπελο της υπερρύπανσης της κληρονομιάς των δύο θητειών του προέδρου Αναστασιάδη-άρα και αναπόφευκτα σκληρή κριτική και πιθανή υποχώρηση. Στον αντιποδο, για την αντιπολίτευση (ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ)

το δίλημμα που προκύπτει εδράζεται στην εγκαθίδρυση της απομάκρυνσης από τον ορίζοντα της εξουσίας το 2023 σε περίπτωση ήττας –εξέλιξη που θα ασκήσει περαιτέρω πίεση στα εκλογικά τους ποσοστά.

Το ταξίδι στο μέλλον και δη στο 2028 πάντως αποκτά ξεχωριστό ενδιαφέρον. Και με την τροπή που παίρνουν τα πράγματα στο ισχύον πολιτικό σκηνικό της Κύπρου η επιβίωση του ισχυρού κομματος κεντρικού συστήματος ή η σταδιακή μετάβαση σε ένα μετα-κομματικό σύστημα αντιπροσώπευσης έχει τη δυναμική να αποτελέσει τον πιο σημαντικό πολιτικό μετασχηματισμό της Κύπρου μετά το 1977 και τη σταδιακή μετάβαση στη λειτουργική δημοκρατία.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑ

Το Κυπριακό σε παρατεταμένο αδιέξοδο

Η επιμονή της Τουρκίας και του γνήτη των Τ/κ και των επικοινωνούντων Τ/κ σε προκαταβολική αποδοχή από την ε/κ πλευρά της κυριαρχικής ιδιότητας των Τ/κ έχει οδηγήσει το Κυπριακό σε ένα παρατεταμένο αδιέξοδο. Η νέα τουρκική θέση για λύση δύο κρατών ή εναλλακτικά συνομιλοσπονδίας δεν οφείλεται αποκλειστικά στους κακούς χειρισμούς Αναστασιάδη, οι οποίοι όμως διευκόλυναν την υιοθέτηση και παρουσίαση της νέας τουρκικής θέσης. Είναι κατά κύριο λόγο αποτέλεσμα της νέας γεωστρατηγικής καταστάσεως στον κόσμο αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, που όπως όλα δείχνουν υννοούν την Τουρκία. Η Τουρκία, αντιλαμβανόμενη το κενό ισχύος από την αποχώρηση των ΗΠΑ από Αφγανιστάν, Ιράκ και Συρία, τη μη εμπλοκή τους στη Λιβύη και το Καραμπάχ και τη μη παρουσία αμερικανικού αεροπλανοφόρου στη Μεσόγειο, σπεύδει δυναμικά να το καλύψει εφαρμόζοντας το δόγμα

Ποῦτον. Το δόγμα αυτό έχει να κάνει με τη χωρίς αναστολές χρήση των ενεργών δυνάμεων μιας χώρας για την προώθηση των στόχων της εθνικής της στρατηγικής. Πέραν όμως της αποφασιστικότητας η Τουρκία διαθέτει την αναγκαία οικονομική και στρατιωτική ισχύ, αλλά και τον στρατηγικό σχεδιασμό για να επεκτείνει την επιρροή και τον έλεγχό της στην ευρύτερη περιοχή. Οι προσπάθειές της έχουν τουλάχιστον προσωρινά επιτύχει κάποια αποτελέσματα. Έτσι, σήμερα διαθέτει σημαντική στρατιωτική παρουσία σε Κύπρο, Συρία, Ιράκ, Κατάρ, Σομαλία, Λιβύη και Καραμπάχ/Αζερμπαϊτζάν. Παράλληλα έχει συγκροτήσει έναν από τους ισχυρότερους πολεμικούς στόλους της Μεσογείου που με την υποστήριξη της εξίσου ισχυρής πολεμικής της αεροπορίας και των πολυαριθμών drones που διαθέτει ελέγχει σε μεγάλο βαθμό αυτό που η ίδια περιγράφει ως Γαλάζια Παιρτιδα, καταπατώντας επανειλημμένα τα κυριαρχικά δικαιώματα

της Ελλάδας και της Κ.Δ. Αυτή η ισχυρή Τουρκία, παρά τις εσωτερικές και εξωτερικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει, θεωρεί ότι η λύση της ΔΔΟ δεν καλύπτει πλέον τους γεωστρατηγικούς της σχεδιασμούς και στόχους. Η Κύπρος μάλιστα αντί απειλή για την ασφάλεια της Τουρκίας που θεωρείτο τις προηγούμενες δεκαετίες έχει σήμερα καταστεί εφελτήριο για την προβολή της δύναμης της Τουρκίας

στην ευρύτερη περιοχή. Η δημιουργία της αεροναυτικής βάσης σε Λευκονοίκο και Μπγογάκι υπερέχει ακριβώς αυτό τον σχεδιασμό. Παράλληλα, η Τουρκία διαπιστώνει πως καμία χώρα, παρά τις όποιες λεκτικές αφανώσεις της, δεν έχει ισχυρές ενστάσεις στη νέα της θέση στο Κυπριακό. Ούτε η Ε.Ε. αλλά ούτε το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ δείχνουν την όποια διάθεση για επιβολή ουσιαστικών κυ-

ρώσεων σε βάρος της Τουρκίας για να την επαναφέρουν στις προηγούμενες θέσεις τους. Για να τεστάρει μάλιστα τις διαθέσεις τους η Τουρκία προχωρεί σταδιακά και με προσοχή σε νέα τελεσιγένημα στην Αρμενία. Οι συνεχείς παλινδρομήσεις του προέδρου Αναστασιάνη τα τελευταία τέσσερα χρόνια και η ειδική οι βολιδοσκοπήσεις του για λύση δύο κρατών διευκόλυναν τα

χωρίς προβλήματα παρουσίαση της νέας ακραία τουρκικής θέσης. Τα περιθώρια για νέες ε/κ υποχωρήσεις, όπως κάποιοι δυστυχώς υποστηρίζουν, έχουν εκλείψει. Κανένα τετραγωνισμός του κύκλου, όπως οι Βρετανοί εισιγούνται, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτός από τους Ε/κ. Όλα αυτά σηματοδοτούν ότι έχουμε εισέλθει σ'ένα παρατεταμένο αδιέξοδο στο Κυπριακό χωρίς ουσιαστικές διαπραγματεύσεις. Είναι ενδεχομένως κάποια συνθήκη οδηγηθεί με ευθύνη του προέδρου Αναστασιάδη και το κυπριακό ενεργητικό πρόγραμμα. Να ση-

μειώσουμε πως οι νέες επιβεβαιωτικές γεωτρήσεις της ExxonMobil στο κοιτάσμα «Γλαύκος» θα γίνουν μόνο για σκοπούς λογιστικούς ώστε να ενσωματωθεί το εν λόγω κοιτάσμα στα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας. Εκτιμώ πως η Τουρκία θα αντιδράσει με παράλληλες γεωτρήσεις για σκοπούς εξισορρόπησης των ε/κ κινήσεων και εντυπώσεων.

Επιβάλλεται να διαμορφώσουμε, χωρίς ψευδοισθίσεις και ευσεβή ποθητούς, μία στρατηγική επιβίωσης και ισχυροποίησης της Κ.Δ. Αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει μία προληπτικούς και διαπραγματευτικούς λόγους τη μετακίνηση των θέσεων μας στα όρια της ΔΔΟ, τη σταδιακή πολιτική μετεξέλιξη και εκσυγχρονισμό της Κ.Δ., τη σύναψη συμφωνιών αμοιβαίας συνδρομής με Ελλάδα και Γαλλία και παράλληλα την ενίσχυση των αμυντικών μας δυνατοτήτων σε ξηρά, θάλασσα και αέρα.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος.

Η μεγάλη προεκλογική μάχη των θρόνων

Ο πρόεδρος Αναστασιάδης καλείται να παρέμβει για να κλείσει τους πρόωρους διαγκωνισμούς μεταξύ Αβέρωφ-Χριστοδουλίδη

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την προηγούμενη εβδομάδα στα συναγερμικά πηγάδια διαβαζαν τα αποτελέσματα της δημοσκοπήσις που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ» η IMR, κάποιοι αναθάρρουν πως βάσει των αποτελεσμάτων ο ΔΗΣΥ αναμένεται να κυβερνήσει παρά τις κριτικές και τρίτη θητεία, ενώ οι πιο υποψιασμένοι άρχισαν να πανικοβάλλονται ότι τα δύσκολα τώρα αρχίζουν, γιατί η δημοσκοπήσις ξεσέπασε όσα συζητούνται το τελευταίο διάστημα στους συναγερμικούς κύκλους: Ποιος είναι ο πιο ωφέλιμος, ποιος ο πιο ικανός, ποιος ο αρεστός, ποιος ο εκλέξιμος και ποιος μπορεί τελικά να κάνει την έκπληξη; Έβγαλε και στο προσκήνιο μία διαμάχη που μέχρι τώρα περιοριζόταν στα εθνικόφρονα σωματεία για το ποιος θα παρευρεθεί και ποιος θα κάνει ομιλία. Μία σειρά συναγερμικών υποψηφίων συνωστίζονται με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο για το 2023, με τους δύο επικρατέστερους να αναγκάζουν τα υπόλοιπα στελέχη να πάρουν ξεκάθαρα θέση στη διαμάχη που μαινεται πλέον ανοικτά μεταξύ Νίκου Χριστοδουλίδη και Αβέρωφ Νεοφύτου. Κάποιοι από αυτούς διατάζουν να πάρουν θέση υπέρ του ενός ή του άλλου και δυσφορούν για όλα όσα συμβαίνουν, άλλοι τοποθετούνται γιατί έχουν άποψη, άλλοι σκέφτονται μαζί με αυτό και την επόμενη μέρα των εκλογών. Όμως μέχρι τις προεδρικές εκλογές μεσολαβούν 15 ολόκληροι μήνες, που μπορεί να κάψουν φαβορί, να βγάλουν μπροστά outsiders και ενδεχομένως λόγω της μακράς εσωστρέφειας όλο αυτό να ανατρέψει πλήρως το σκηνικό των υποψηφίων. Σε όλο αυτό το σκηνικό που εκτυλίσσεται ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αναμένεται να κάνει παρέμβαση για να πέσουν οι προεκλογικοί τόνοι μεταξύ Αβέρωφ-Χριστοδουλίδη αλλά και του περιγύρου τους.

Συναγερμικά primaries

Είναι λοιπόν σαν ο Δημοκρατικός Συναγερμός να μπήκε σε υποτυπώδη primaries όπου από εκεί θα αναδειχθεί ο καταλλήλότερος και θα λάβει το χρίσμα. Όσο όμως και αν στο εξωτερικό ο ανταγωνισμός για το χρίσμα θεωρείται δεδομένο

Το ιστορικό της εσωστρέφειας που έκανε τα σημερινά στελέχη να φοβούνται τις εσωκομματικές διαδικασίες και να περιμένουν σιωπηρά το δακτυλίδι.

σε κάθε κόμμα, η αλήθεια είναι πως ο ΔΗΣΥ μπορεί να χαρακτηρίζεται ως πολυφωνικό, ανοικτό και δημοκρατικό κόμμα, αλλά πλέον φοβάται έντονα και την εσωτερική εκλογική μάχη αλλά και την εσωστρέφεια που μπορεί να προκληθεί από όλη αυτήν τη διαδικασία.

Η περίπτωση Μαρκίδη

Στον Δημοκρατικό Συναγερμό υπάρχει ιστορικό γύρω από τις εσωκομματικές διαμάχες για το ανώτατο αξίωμα. Πρώτη ήταν αυτή μεταξύ του Γλαύκου Κληρίδη και του Γιαννάκη Μάτση, όταν ο τελευταίος διεκδίκησε απέναντι στον πρώτο το χρίσμα του υποψηφίου του ΔΗΣΥ για την προεδρία στο Ανάτατο. Οι σχέσεις Μάτση-ΔΗΣΥ δεν έκλεισαν με τον καλύτερο τρόπο, καθώς ο Νίκος Αναστασιάδης του πήρε το κόμμα μέσα από τα χέρια και του έδειξε την πόρτα εξόδου. Η πιο δύσκολη διαμάχη ωστόσο ήταν αυτή μεταξύ Γλαύκου Κληρίδη και Αλέκου Μαρκίδη. Η πιο δύσκολη δεδομένου ότι τα σημερινά πρωτο-

κλασάτα στελέχη βίωσαν από κοντά την ιστορία. Δύσκολη διαμάχη, όχι γιατί ο Αλέκος Μαρκίδης υπήρξε η αιτία για να μην επανεκλεγεί ο Γλαύκος Κληρίδης για τρίτη θητεία. Αυτό φαίνεται και από το ποσοστό που έλαβε τελικώς. Εκλήφθηκε ωστόσο ως προδοσία η κίνησή του, καθώς ήταν ο στενότερός του συνεργάτης «υπήρξε αγνώμων και ανυπόμονος» και οδήγησε το κόμμα στην εσωστρέφεια.

Οι διαφορές

Βεβαίως ο Αβέρωφ Νεοφύτου δεν είναι Γλαύκος Κληρίδης, ούτε ο Νίκος Χριστοδουλίδης Αλέκος Μαρκίδης. Ούτε σε θέμα σχέσης των δύο ούτε σε θέμα χαρακτήρα και ερείσματος. Αν κάτι όμως θα μπορεί να κρατήσει από την ιστορία Μαρκίδη ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι:

• **Ο κομματικός μηχανισμός** μπορεί να διαλύσει την υποψηφιότητά του όσο δημοφιλής κι αν παρουσιάζεται σήμερα.

• **Οι δημοσκοπήσεις** αποτελούν φωτογραφία της στιγμής και μπορούν να αλλάξουν άρδην μέσα σε 15 μέρες.

Υπάρχει, ωστόσο, το αντεπιχείρημα ότι στη σημερινή κοινωνία σε αντίθεση με την εποχή Κληρίδη-Μαρκίδη οι μνη κομματικές υποψηφιότητες ευνοούνται. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν χρωστά όπως ο Μαρκίδης κάτι στον Αβέρωφ Νεοφύτου, εκτός από τη στήριξη που του έδωσε ο τελευταίος, όταν ανέ-

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει εννοηθεί από τις δημοσκοπήσεις που τον δείχνουν χαμηλά, ωστόσο δεν είναι έτοιμος να τα βάλει κάτω και σίγουρα όχι να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Ο Νίκος Αναστασιάδης έχει ήδη δυσφορήσει από τον πρόωρο προεκλογικό που τον αφήνει εκτός συζήτησης.

λαβε επεισοδιακά την θέση του υπουργού Εξωτερικών, χρωστά όμως όπως λένε πολλοί στον Νίκο Αναστασιάδη και η θέση του προέδρου θα παίξει τον δικό του ρόλο στο τέλος. Και ακριβώς λόγω της σχέσης του με τον πρόεδρο θα δυσκολευτεί να πείσει για το αυτόφωτο της υποψηφιότητάς του. Θα πρέπει να εξηγήσει αν είναι ακόλουθος της πολιτικής Αναστασιάδη ή αν διαφωνεί και πού. Το περιβάλλον βεβαίως του Νίκου Χριστοδουλίδη υποστηρίζει πως από τη στιγμή που ο υπουργός Εξωτερικών έχει έρεισμα σε όλα ανεξαιρέτως τα κόμματα —ακόμα και στο ΑΚΕΛ— τότε για ποιο λόγο το κόμμα θα πρέπει να ρισκάρει με την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου; Ιδιαίτερα τη στιγμή που υπάρχουν συζητήσεις για κοινή υποψηφιότητα ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ. Αυτό το επιχείρημα θα κληθεί να απαντήσει ο Αβέρωφ Νεοφύτου το επόμενο διάστημα, ιδιαίτερα αν παρουσιαστεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης ως ο διασπαστής της παράταξης.

Από το περιβάλλον βεβαίως του Αβέρωφ Νεοφύτου θεωρούν τον Νίκο Χριστοδουλίδη ένα ωραίο περιτύλιγμα, καθώς όπως λένε ου-

δέποτε εξέφρασε άποψη για οτιδήποτε και περιορίζεται στο να είναι αρεστός. Κάποιοι τον θεωρούν και υπαίτιο για την αποτυχία της εξωτερικής πολιτικής, αλλά και για πολλές λανθασμένες εκτιμήσεις, όπως ήταν οι κυρώσεις που θα «πονέσουν» την Τουρκία, τα περί βέτο στην υπόθεση Λουκασένκο, το «προεκλογικό πυροτέχνημα» στην υπόθεση ανοίγματος του Βαρωσίου αλλά και για το Κραν Μοντάνα. Μάλιστα, δεν παραλείπουν να βάλουν στην εξίσωση και τη σύζυγο Νίκου Χριστοδουλίδη και έμπειρη διπλωμάτη Φιλίππα Καρσερά ως την κύρια επιρροή προς μια πιο σκληρή πολιτική στο Κυπριακό. Για τη χαμηλή δημοτικότητα του κ. Νεοφύτου, λένε πως είναι ακόμη νωρίς. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι και ο Δημήτρης Χριστόφιας κατέγραφε χαμηλά ποσοστά ακόμη και εντός του κόμματός του το 2008, όταν άνοιξε η συζήτηση υποψηφιότητάς του. Αυτό φαίνεται να έχει στο πίσω μέρος του μυαλού του ο συναγερμικός πρόεδρος. Και η αλήθεια είναι πως έστω κι αν οι δημοσκοπήσεις δεν τον ευνοήσουν μέχρι τέλους, ο Χριστοδουλίδης δεν απο-

τελεί επιλογή για τον ίδιο. Πιο πιθανή είναι η επιλογή μιας τρίτης υποψηφιότητας, όπως είναι ο Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης, η Ζέτα Αιμιλιανίδου, ακόμη και ο Νικόλας Παπαδόπουλος.

Δεν θέλει να γίνει ο Μάτσης

Πάντως, όλο αυτό που εκτυλίσσεται έχει ήδη προκαλέσει τον εκνευρισμό του προέδρου της Δημοκρατίας. Όχι μόνο γιατί ο ίδιος έχει μπει στο περιθώριο και συζητούνται πρόωρα οι προεδρικές εκλογές, αλλά και γιατί αυτό θεωρεί πως θα προκαλέσει κίνδυνο σε μία τρίτη θητεία ΔΗΣΥ. Ο ίδιος έχει πει στο παρασκήνιο πως δεν πρόκειται να γίνει ο Μάτσης, που είχε στηρίξει τον Αλέκο Μαρκίδη. Δεν πρόκειται να φορτωθεί το ενδεχόμενο διασπάσης του ΔΗΣΥ και αναμένεται να κάνει παρέμβαση, τόσο προς τον Αβέρωφ Νεοφύτου όσο και στον Νίκο Χριστοδουλίδη για να πέσουν οι προεκλογικοί τόνοι. Ήδη η Πινδάρου του έχει ζητήσει να μιλήσει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη για να ξεκαθαρίσει τη θέση του. Αν δηλαδή σκοπεύει να είναι ανεξάρτητος υποψήφιος ή αν θα συναντήσει με τις εσωκομματικές διαδικασίες. Ο πρόεδρος έχει ήδη κάνει μία κρούση παρέμβασης, με στόχο να εκτονωθεί το ήδη τεταμένο κλίμα, αλλά και να σταματήσουν οι πρόωρες συζητήσεις για τον προεκλογικό. Βεβαίως ο Αβέρωφ Νεοφύτου επιδιώκει από τον Πρόεδρο να πάρει σαφή θέση απέναντι στον Νίκο Χριστοδουλίδη, ζητώντας του είτε να παραιτηθεί και να εξαγγείλει είτε να συμμορφωθεί και να τοποθετηθεί ότι σέβεται τις εσωκομματικές διαδικασίες. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης από την άλλη αναμένει από τον Πρόεδρο να «δείξει» τον πιο δημοφιλή ως διάδοχό του. Επί του παρόντος πάντως ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει κάνει ένα βήμα πίσω, ενώ ο Νίκος Χριστοδουλίδης το επόμενο διάστημα θα βρίσκεται στο εξωτερικό και θα παραμείνει σιωπηλός.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης δέχεται πίεση να ξεκαθαρίσει τη θέση του, ωστόσο επί του παρόντος το αποφεύγει επιμελώς.

Σειρά για το δακτυλίδι

Όμως πέραν των πολιτικών θέσεων που εκφράζουν κάποιοι, υπάρχει και άλλη πολιτική ουρά. Στον Δημοκρατικό Συναγερμό, αν κάτι έμαθαν από την περίπτωση Μαρκίδη, είναι πως θα πρέπει να περιμένεις τη σειρά σου για να σου δοθεί στην ουσία το δακτυλίδι για την διεκδίκηση αξιωμάτων. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου υπέμενε σιωπηρά τη σειρά του μέχρι να εκλεγεί ο Νίκος Αναστασιάδης στο ανώτατο αξίωμα. Μάλιστα, όταν ο δημοφιλής Τάσος Μπιστόπουλος επικεφαλής να διεκδικήσει απέναντι από τον Αβέρωφ Νεοφύτου την προεδρία του κόμματος, ο ίδιος ο Νίκος Αναστασιάδης μεσολάβησε για να τον κρατήσει πίσω, μέχρι να έρθει η σειρά του. Το ίδιο όμως και για άλλα αξιώματα. Ενδεικτικό ότι την ίδια μοίρα είχε και η θέση του δεύτερου τη τάξει στο κόμμα. Κανείς δεν μπήκε στη διαδικασία να διεκδικήσει απέναντι από τον Λεύτερη Χριστοφώρου, έστω κι αν στο παρασκήνιο υπήρχε δυσφορία για το γεγονός ότι έλειπε στις Βρυξέλλες. Ούτε βεβαίως κανείς τόλμησε να διεκδικήσει απέναντι από τον Χάρη Γεωργιάδη τη θέση του αναπληρωτή, γνωρίζοντας πως ο κομματικός μηχανισμός ευνοούσε τον πρώην υπουργό Οικονομικών.

Η σφήνα Χριστοδουλίδη κατ' επέκταση δημιουργεί αναταράξεις στην ομαλή διαδοχή

εντός του κόμματος, αλλά και στη συνέχεια στη διεκδίκηση άλλων αξιωμάτων. Και αυτό γιατί ενώ τα συναγερμικά στελέχη έμαθαν να περιμένουν τη σειρά τους, κάποιος άλλος, αυτή τη φορά ο Νίκος Χριστοδουλίδης, έρχεται από την πίσω πόρτα. Ο ίδιος δεν φαίνεται καθόλου διατεθειμένος να ακολουθήσει την εσωκομματική διαδικασία. Γνωρίζει καλά πως ενώ μία μεγάλη μερίδα της βάσης ευνοεί τη δική του υποψηφιότητα, κάτι τέτοιο δεν ισχύει και στην περίπτωση του κομματικού μηχανισμού. Νωπές είναι ακόμη οι μνήμες της εσωκομματικής διαδικασίας μεταξύ Αναστασιάδη-Θεοχάρους, με την τελευταία να δέχεται γουαχαίσματα, όταν διεκδικούσε εντός των συλλογικών οργάνων να είναι η υποψήφια του κόμματος για την προεδρία το 2013. Δεν πέρασε καθόλου απαρατήρητο άλλωστε πως ο κομματικός μηχανισμός είχε αξιοποιήσει από τη δημοσκοπήσις το εύρημα, ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει την παράσταση νίκης, παραβλέποντας ευσεχώς τη δημοτικότητα Χριστοδουλίδη. Αυτό που φαίνεται να διεκδικεί το περιβάλλον Χριστοδουλίδη είναι μία εσωκομματική διαδικασία για την ανάδειξη του υποψηφίου του ΔΗΣΥ, με τη συμμετοχή όλων των μελών και όχι συγκεκριμένων συνδέσμων.

Το μέλλον του Δημήτρη

τον εκπρόσωπο Τύπου του ΔΗΣΥ Δημήτρη Δημητρίου. Δεν πέρασε απαρατήρητη η αρθρογραφία του στην «Κ» για το Γενικό Σύστημα Υγείας, όπου έψεξε την κίνηση Χάρη Γεωργιάδη να ανοίξει ζήτημα ΓΕ-ΣΥ με τον Μαρίνο Σιζόπουλο. Ο Δημήτρης Δημητρίου, ως ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης βουλευτής και παρά το γεγονός ότι ο μηχανισμός δούλεψε υπέρ του Χάρη Γεωργιάδη στις βουλευτικές εκλογές, στηρίζει μεν τον Αβέρωφ Νεοφύτου όμως θέλει να έχει τη δική του γραμμή πλεύσης. Η διαφορά του με τον Χάρη Γεωργιάδη σε θέματα φιλοσοφίας ξεπερνά το ΓΕΣΥ και ο ίδιος φαίνεται πως θέλει να έχει σημαντικό λόγο και ρόλο στην επόμενη μέρα του κόμματος.

Ο Χάρης και οι άλλοι...

Ήδη κάποια στελέχη τοποθετήθηκαν ξεκάθαρα υπέρ της υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου. Το ερώτημα είναι για ποιο λόγο ο Χάρης Γεωργιάδης είχε τόσο έντονα τοποθετηθεί υπέρ των κομματικών διαδικασιών. Υπάρχει η αντανάσση ότι το κόμμα με αυτό τον τρόπο θα αποφύγει την εσωστρέφεια, υπάρχει ωστόσο και η ανάγνωση ότι κάτι τέτοιο βάζει και της προϊστορίας συνθλίβει το ενδεχόμενο υποψηφιότητας Νίκου Χριστοδουλίδη με τη στήριξη του ΔΗΣΥ. Οι σχέσεις Χριστοδουλίδη-Χάρη πέρασαν από κύματα, μετά και την κίνηση του Νίκου Αναστασιάδη να επιλέξει τον πρώτο για το υπουργείο Εξωτερικών παρά το αίτημα του Χάρη Γεωργιάδη. Καθόλου τυχαία η αναφορά του Χάρη Γεωργιάδη στην «Κ» περί ατσαλάκωτων πολιτικών προσώπων που φωτογράφιζε τον Νίκο Χριστοδουλίδη, καθώς όπως έλεγε ο στενός του περίγυρος, σε αντίθεση με τον Χάρη που μπήκε στη φωτιά τον καιρό του μνημονίου ο υπουργός Εξωτερικών ουδέποτε αντιπαρέθεκε με κάποιον, προσέχοντας πολύ το προφίλ του. Όμως πέραν τούτου, ο Χάρης Γεωργιάδης επιδιώκει να πάρει το δακτυλίδι της διαδοχής του κόμματος, μετά τις προεδρικές εκλογές. Για να γίνει κάτι τέτοιο, θεωρείται δεδομένο πως πρέπει

να στηρίξει τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ, που παρά τις κακές σχέσεις τους στο παρελθόν, όταν αφέθηκε να νοηθεί για καιρό πως ο Χάρης Γεωργιάδης φλερτάρει με την προεδρία του ΔΗΣΥ, πλέον συμπλέουν πλήρως. Μάλιστα, όπως λένε στα κομματικά πηγάδια, ο Χάρης Γεωργιάδης έχει αλλάξει πλήρως μπαίνοντας στο κομματικό κουστούμι. Γυρίζει τα εθνικόφρονα σωματεία, ακούει παράπονα και αιτήματα μελών και φίλων του κόμματος και τα προωθεί εκεί που πρέπει.

Μία λοιπόν σφήνα Χριστοδουλίδη αλλάζει πλήρως το σκηνικό. Σε αυτό το πλαίσιο ο Χάρης Γεωργιάδης ζήτησε από τον Νίκο Χριστοδουλίδη να διαφύσει τα περί ανεξάρτητης υποψηφιότητας σε μία συνάντηση που είχαν προ μηνών στην Πινδάρου στην παρουσία Αβέρωφ Νεοφύτου. Μία συνάντηση που κινήθηκε σε ιδιαίτερα ψηλούς τόνους. Αυτό το σκηνικό της ανεξάρτητης υποψηφιότητας δεν αρέσει ούτε στον υπουργό Οικονομικών Κωνσταντίνο Πετρίδη όχι τόσο για λόγους διαδοχής, όμως. Φέρεται να έχει την άποψη πως ένας υποψήφιος για την προεδρία οφείλει να έχει ξεκάθαρη θέση για όλα τα ζητήματα και να μην περιορίζεται αποκλειστικά στην εικόνα του.

Ένα υπερβατικό χαρτί για την αντιπολίτευση

Ο πρώην υπουργός Υγείας Γιώργος Παμπορίδης άρχισε ήδη να συζητείται ανεπίσημα σε ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ ως ατού για το 2023

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν το 2015, ο Φίλιππος Πατσάλης παραιτείτο από τη θέση του υπουργού Υγείας, αφήνοντας αιχμές ότι μεγάλα συμφέροντα πολέμουν τα μεγάλα νομοσχέδια πολλοί διερωτήθηκαν ποιος θα πει το πικρό ποτήρι της διαδοχής του και ποιος θα δεχτεί να αποτελέσει, με αφορμή και τη δήλωση Πατσάλη, έναν υπουργό διακοσμητικό στοιχείο. Όταν όμως ανακοινώθηκε το όνομα του Γιώργου Παμπορίδη, στον κόσμο του twitter κάποιοι ξαφνιάστηκαν και διερωτήθηκαν αν υπάρχει έστω και κάποιος στην τουιτερόσφαιρα που δεν τσακώθηκε δια-

Ο Στέφανος Στεφάνου και ο Νικόλας Παπαδόπουλος έχουν ήδη συναντηθεί στην παρουσία τρίτου προσώπου, όμως ακόμη δεν μπήκαν επίσημα στην ονοματολογία.

Ο Γιώργος Παμπορίδης φέρεται να έχει τη στήριξη μιας μερίδας της βάσης της Δεξιάς αλλά και επιχειρηματικών κύκλων που ευνοούν μία υποψηφιότητά του.

δικτυακά με τον νεοδιορισθέντα υπουργό. Άλλοι μάλιστα, εξαιτίας και του θερμισμού του χαρακτήρα του, έβαζαν στοίχημα για το πόσο μικρό θα είναι το διάστημα που θα αντέξει στο υπουργικό σχήμα. Ο Γιώργος Παμπορίδης έμεινε λίγο παραπάνω από όσο προέβλεπαν πολλοί, υλοποιώντας τη μεγάλη μεταρρύθμιση του ΓεΣΥ. Έστω κι αν αυτό θα γινόταν με το να έρθει σε ανοικτή σύγκρουση τόσο με μέλη του Υπουργικού όσο και με την Πινδάρου.

Με το ένα πόδι εκτός...

Αυτή η ρήξη λοιπόν με τον Δημοκρατικό Συναγερμό αλλά και με υπουργούς που έπαιζαν πρώτο βιολί στη διακυβέρνηση Αναστασιάδη όπως ο Χάρης Γεωργιάδης και ο Κωνσταντίνος Πετρίδης, δεν ξεχάστηκε εύκολα. Κάποιοι δυσφορούσαν υποστηρίζοντας πως ο Παμπορίδης είναι «loosecanon», καθώς πολλές φορές αντιπαρετέθηκε με συμφέροντα, όπως στην περίπτωση με τους νοσηλευτές, τους γιατρούς με το ΓεΣΥ, αλλά και τους δικηγόρους με την αμίμητη δήλωση «νόμιζα πως οι δικηγόροι εν ξημισμού». Είμαστε πρόσοποι μπροστά στους γιατρούς». Ιδιαίτερα όταν η δήλωσή του περί πολιτικού αρχηγού που θα παίζει τον Ιούδα, φωτογράφιζε ότι τον Μαρίνο Σιζόπουλο, αλλά τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Κατέδειξε πως ο πρώην υπουργός δεν ταίριαζε ποτέ με το υπόλοιπο κομμάτι κυβέρνησης-

Πινδάρου ούτε και απέκτησαν ποτέ την ανάλογη κημεία. Όχι γιατί δεν ήταν συναγερμικός παιδιόθεν (ενεργό μέλος της ΜΑΚΙ), όχι γιατί δεν ήταν της κληριδικής γραμμής, αλλά γιατί ουδέποτε υπήρξε κοντά στον Νίκο Αναστασιάδη και το περιβάλλον του. Γνωστός για τις καλές του σχέσεις με τον Ιωάννη Κασουλίδη με τον οποίο δούλεψε στον προεκλογικό του 2008, τον Σωκράτη Χάσικο, αλλά και τον Αλέκο Μαρκίδη και σίγουρα όχι με τον Αβέρωφ Νεοφύτου και τη νέα κατάσταση πραγμάτων στον ΔΗΣΥ. Έτσι, όταν ο ίδιος δήλωσε στον πρόεδρο με την επανεκλογή του ότι έχει ολοκληρώσει το έργο του στο υπουργείο Υγείας, καθότι ο στόχος του, το ΓεΣΥ, είχε ψηφιστεί, ο πρόεδρος Αναστασιάδης δεν μπόρεσε στη διαδικασία να συζητήσει μαζί του το ενδεχόμενο διορισμού του στο υπουργείο Ενέργειας για το οποίο όπως ψιθυριζόταν στο παρασκώιο ίσως να έβλεπε θετικά –λόγω αντικειμένου– να μετακινηθεί. Προκάλεσε ωστόσο και την ανακούφιση σε κόμμα και αξιώματα.

Βεβαίως η τελική ρήξη μεταξύ Γιώργου Παμπορίδη με τον Δημοκρατικό Συναγερμό και την κυβέρνηση επήλθε μετά τις ευρωεκλογές

του 2019. Ο πολυγραφώτατος πρώην υπουργός έψεγε συχνά και δημοσίως πολιτικές της κυβέρνησης κυρίως στην εξωτερική πολιτική και τις κυρώσεις, έθιξε θέματα διαφθοράς κυρίως με τις πολιτογραφήσεις αλλά και τη δεξιότερη ροπή που πήρε το κυβερνητικό κόμμα. Οι τοποθετήσεις του είχαν προκαλέσει την έντονη ενόχληση του Αβέρωφ Νεοφύτου «προκαλώντας» τον να τα πει στο ευρύτερο πολιτικό γράφειο, όσα είχε να πει. Όπως βεβαίως και έγινε. Ο πρώην υπουργός παρερέθηκε στην πολύωρη συνεδρία και κατέθεσε τις απόψεις του όπως τα λόγια των εκθρόνων μάς, αλλά τη σωπή των φίλων μας» ήταν όπως λέγεται ενδεικτικό ότι εκείνη την μέρα έκλεισε για τον ίδιο το κεφάλαιο που ονομάζεται Δημοκρατικός Συναγερμός, έστω κι αν του έγιναν κρούσεις στη συνέχεια να αναλάβει θέσεις και αξιώματα.

Το αφήγημα για το ΑΚΕΛ

Πώς όμως σήμερα συζητείται το ενδεχόμενο υποψηφιότητας του Γιώργου Παμπορίδη και ιδιαίτερα από πλευράς της αντιπολίτευσης; Μία τέτοια περίπτωση είναι σίγουρα πρωτόγνωρη για το ΑΚΕΛ, καθώς στο παρελθόν στήριξαν μεν δεξιές υποψηφιότητες όπως οι Γιώργος Ιακώβου και Τάσος Παπαδόπου-

λος, ωστόσο εκεί υπήρχε μία σχέση από το παρελθόν.

Οι δυσκολίες που φαίνεται να βλέπουν στην Εξέκια Παπαϊωάννου είναι οι εξής:

- Η ιδεολογικοπολιτική του προέλευση και το γεγονός ότι ήταν μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου του Νίκου Αναστασιάδη. Θα κληθεί συνεπώς να απαντήσει αν συμφωνούσε με πολιτικές του Νίκου Αναστασιάδη μέχρι και το 2018.

- Το εκρηκτικό του χαρακτήρα του. Στην Αριστερά συνηθίζουν για κάποιους μία πιο συντηρητική και για άλλους μια πιο σφαιρική προσέγγιση των πραγμάτων.

Ο Στέφανος Στεφάνου ήδη έχει στο τραπέζι ανεπίσημα το όνομα του Γιώργου Παμπορίδη χωρίς ωστόσο να τοποθετηθεί είτε θετικά είτε αρνητικά. Το θέμα συζητείται περισσότερο στους διαδρόμους παρά στο τραπέζι των συνεδριάσεων. Υπάρχουν όμως πολλοί που βλέπουν θετικά ένα ενδεχόμενο υποψηφιότητας Παμπορίδη για συγκεκριμένους λόγους:

- Έστειλε το μήνυμα πως μπορεί να κάνει τη δουλειά μέσω του ΓεΣΥ.

- Έδειξε πως στέκεται σε ζητήματα αρχών και δεν διστάζει να τα βάλει με συμφέροντα.

- Το κεντροδεξιό του προφίλ στέλνει το μήνυμα ανεξάρτητης υποψηφιότητας και αναιρεί αυτό που υποστηριζόταν επί Μαλά, ότι δεν θα κυβερνά ο ίδιος αλλά το ΑΚΕΛ.

Το χειρότερο σενάριο για ΔΗΣΥ

Μπορεί λοιπόν Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκος Χριστοδουλίδης να βρίσκονται σε υπόγεια κόντρα για το χρίσμα του υποψηφίου, ωστόσο ένα ενδεχόμενο υποψηφιότητας Παμπορίδη αλλάζει άρδην το σκηνικό. Στον Συναγερμό γνωρίζουν πως ο πρώην υπουργός Υγείας έχει σοβαρό έρεισμα, λόγω και του ΓεΣΥ, στη βάση του κόμματος. Δεν πέρασε άλλωστε απαρατήρητη η σθεναρή στήριξη της ηγεσίας της ΣΕΚ στο ΓεΣΥ. Τον Γιώργο Παμπορίδη βοηθά το γεγονός ότι ο τέως υπουργός Υγείας, Γιώργος Ιωάννου, ο οποίος έχει κι αυτός έρεισμα στην κοινωνία, βρίσκεται σε πλήρη συμπίεση μαζί του, όπως επίσης και μέρος του επιχειρηματικού κόσμου. Το τι βεβαίως θα κάνει ο Γιώργος Παμπορίδης είναι ακόμη ανοικτό. Ο ίδιος κρατά επί του παρόντος κλειστά τα χαρτιά του, ωστόσο τα πράγματα αναμένεται να ξεκαθαρίσουν όπως όλα δείχνουν μέχρι τα Χριστούγεννα.

Το μεγάλο στοίχημα όμως για όλο αυτό είναι να καταφέρει η υποψηφιότητα Παμπορίδη να συνενώσει την αντιπολίτευση, ή τουλάχιστον ένα μεγάλο μέρος της, όπως για παράδειγμα το ΑΚΕΛ, το ΔΗΚΟ και τους Οικολόγους. Στο ΑΚΕΛ ο Γιώργος Παμπορίδης έχει ήδη καλές σχέσεις, όπως για παράδειγμα με τον Γιώργο Λουκαΐδη με τον οποίο δούλεψαν στενά για το ΓεΣΥ. Υπάρχει όμως και έρεισμα από πλευράς ΔΗΚΟ. Ήδη στην πολύωρη συνεδρία της Γραμματείας του κόμματος, στο τραπέζι μπόρε και το όνομα του Γιώργου Παμπορίδη με τον Νικόλα Παπαδόπουλο να ξεκαθαρίζει πως είναι έτοιμος να σταθεί απέναντι σε μία υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου. Ανέφερε και την υποψηφιότητα Αβέρωφ, ωστόσο πρωτοκλασάτα στελέχη, όπως η Χριστιάννα Ερωτοκρίτου και ιδιαίτερα ο Χρύσιος Παντελίδης, φάνηκαν αρνητικοί σε μία τέτοια εξέλιξη. Όπως λέγεται Στέφανος Στεφάνου και Νικόλας Παπαδόπουλος είχαν κάποιες συναντήσεις στην παρουσία όμως τρίτου προσώπου.

Ο Γιώργος Παμπορίδης έχει εξαιρετικές σχέσεις με πρόσωπα από το Δημοκρατικό Κόμμα. Η σχέση του χρονολογείται με τον δήμαρχο Λευκωσίας Κωνσταντίνο Γιωρκάτζη, ενώ καλές ήταν και οι σχέσεις του με την οικογένεια Παπαδοπούλου ευρύτερα –πλην Νικόλα– από τον καιρό που επέστρεψε από τις σπουδές του. Θετικά βλέπει την υποψηφιότητά του και ο περίγυρος

του Μάρκου Κυπριανού, ο οποίος έχει διαμνύσει πως δεν πρόκειται να δεχτεί υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου. Στο Δημοκρατικό Κόμμα αντιλαμβάνονται πως μία υποψηφιότητα Παμπορίδη μπορεί να διασπάσει τον Δημοκρατικό Συναγερμό, συμφωνούν μαζί του στην προσπάθεια μεταρρύθμισης του κράτους.

Για μία πενταετία

Το μεγάλο ερώτημα όμως είναι τι πρόκειται να κάνει ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Ο ίδιος δεν έχει εκφραστεί είτε θετικά είτε αρνητικά απέναντι στην υποψηφιότητα Παμπορίδη. Υπάρχουν κύκλοι που θεωρούν πως ενδιαφέρεται να βάλει υποψηφιότητα, αν εξασφαλίσει μία ευρύτερη στήριξη. Υπάρχουν και

Το όνομα του Γιώργου Παμπορίδη έβαλε κάτω ο Νικόλας Παπαδόπουλος στην ολοήμερη Γραμματεία του κόμματος.

εκείνοι που θεωρούν ότι τον ανησυχεί το ενδεχόμενο διάσπασης του κόμματος. Ήδη στελέχη όπως ο Παύλος Μυλωνάς και ο Ζαχαρίας Κουλιός εκφράζονται ανοικτά υπέρ της υποψηφιότητας Νίκου Χριστοδουλίδη. Αυτό που σίγουρα δεν θέλει ο Νικόλας Παπαδόπουλος είναι ακόμη μία θητεία εκτός εξουσίας.

Δύο ζητήματα φαίνεται να απασχολούν πάντως τον Νικόλα Παπαδόπουλο αλλά και στελέχη που βλέπουν με σκεπτικισμό μία τέτοια υποψηφιότητα.

1. Η σκληρή αντιπαράθεση κατά την περίοδο του προεκλογικού μεταξή Νικόλα Παπαδόπουλου και Γιώργου Παμπορίδη για ΓεΣΥ.

2. Μία εκλογή Παμπορίδη κλείνει την πόρτα υποψηφιότητας Νικόλα για το 2028 ή άλλων πιθανών κεντρικών ενδιαφερόμενων.

Σε ό,τι αφορά το ενδεχόμενο η εκλογή Παμπορίδη να κλείσει την πόρτα άλλων ενδιαφερομένων, φαίνεται πως υπάρχει ήδη απάντηση. Όπως σημειώνουν πολλοί που ξέρουν τον Γιώργο Παμπορίδη, ο ίδιος δεν φαίνεται διατεθειμένος να αναλάβει πέραν της μιας πενταετίας, καθώς στόχος είναι μέσα σε μία πενταετία να εφαρμόσει όσα πρέπει να αλλάξουν. Το ενδεχόμενο μιας πενταετίας μπορεί να βοηθήσει τόσο το ΑΚΕΛ, εάν θελήσει να διεκδικήσει με δικό του υποψήφιο για το 2028, αλλά και τον Νικόλα Παπαδόπουλο ή άλλο ΔΗΚΟϊκό υποψήφιο να διεκδικήσει προοπτική, την επόμενη πενταετία.

ΑΡΘΡΟ / Του δρος ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΗΡΙΔΗ

Η δικαστική μεταρρύθμιση θυσία στον βωμό των πολιτικών σκοπιμοτήτων

Ενώσω τα τρία νομοσχέδια της δικαστικής μεταρρύθμισης εκκρεμούν ενώπιον της Βουλής, τόσο πιο επιτακτικά προβάλλει το ερώτημα, πώς μπορεί το δικαστικό μας σύστημα να γίνει ταχύτερο, πιο ευέλικτο και πιο αποτελεσματικό. Ωστόσο, φαίνεται ότι στη Βουλή, κάποιες κομματικές δυνάμεις εκφράζουν απροθυμία στην άμεση προώθηση της μεταρρύθμισης. Έχουμε φτάσει στο τέλος του δρόμου. Εάν όμως η μεταρρύθμιση, όπως προτείνουν η κυβέρνηση, το υπουργείο Δικαιοσύνης, ο γενικός εισαγγελέας, ο ΠΔΣ και η συντριπτική πλειοψηφία των δικηγόρων, δεν περάσει άμεσα, το σύστημα θα καταρρεύσει.

Η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης συνητά σημαντική αναστακτική παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης, πλήττει το κράτος δικαίου, κλονίζει το περί δικαίου αίσημα των πολιτών και διαβρώνει τον κοινωνικό ιστό. Η συζήτηση για το θέμα της δικαστικής μεταρρύθμισης είναι πολύχρονη και είναι

εντονότερη από τον Μάιο του 2019, όταν εγκρίθηκαν τα νομοσχέδια του πρώην υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, κ. Ιωάνη Νικολάου, που βρίσκονται ενώπιον της Βουλής για πέραν των δύο χρόνων. Η κατ' άρθρο συζήτηση ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2021, ενσωματώθηκαν οι εισηγήσεις των κοιμμάτων με κάποιες επιφυλάξεις για να τοποθετηθούν στην Ολομέλεια κατά την ψηφοφορία. Κάποιες δυνάμεις όμως συνεχίζουν να επικαλούνται προβληματισμούς που εξέφρασε το Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο όμως, όσον αφορά τη δημιουργία των τριών δικαστηρίων στην ανώτατη βαθμίδα, δεν γείρει θέματα συνταγματικότητας.

Στον τομέα του δημόσιου δικαίου η Κύπρος εφαρμόζει το Ηπειρωτικό Δίκαιο και τουτό αφορά και τη δομή της ύπαρξης, δηλαδή κατ' αντιστοιχία της Ελλάδος, (Άρειος Πάγος και Συμβούλιο της Επικρατείας) και της Γαλλίας (Conseild'Etat και Cour de Cassation). Αυτές είναι οι ιδιαιτερότητες του κυπριακού Συντάγματος

τις οποίες δέχθηκε με νομολογία του ήδη το Ανώτατο Δικαστήριο. Η λύση του ενιαίου Ανωτάτου Δικαστηρίου ήταν λύση έκτακτης ανάγκης. Στην πειρωτική Ευρώπη ο διαχωρισμός σε Ανώτατο και Ανώτατο Συνταγματικό εξακολουθεί να εφαρμόζεται επιτυχώς.

Σήμερα δεν είναι πλέον αρκετό η δικαιοσύνη να λειτουργεί σε καθεστώς ανεξαρτησίας. Μια ανεξάρτητη, αλλά βραδυπορούσα δικαιοσύνη δεν επιτελεί τη συνταγματική της αποστολή. Αναγκαία, επίσης, είναι η εξειδίκευση, η οποία έχει καθυστερήσει. Η εποχή του «Jack of all trades and expert is none», έχει παρέλθει ανεπιστρεπτή. Εξειδίκευση σημαίνει ταχύτητα και ποιότητα. Είναι καταληπτό ότι κάθε μέρα που περνά είναι σε βάρος του πολίτη γιατί δεν ενεργοποιείται το σύστημα που προνοεί η μεταρρύθμιση για εκδίκαση των εφέσεων από το νέο Εφετείο, το νέο Ανώτατο Δικαστήριο και το νέο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Μόλις τεθεί το σύστημα σε λειτουργία, αναμέ-

Μια ανεξάρτητη, αλλά βραδυπορούσα δικαιοσύνη δεν επιτελεί τη συνταγματική της αποστολή. Αναγκαία, επίσης, είναι η εξειδίκευση, η οποία έχει καθυστερήσει.

νεται ότι σε διάστημα τριών – τεσσάρων χρόνων, θα εκδικαστεί το backlog των 5.000 περίπου εφέσεων. Την ίδια ώρα όμως είναι ορατός ο κίνδυνος δημιουργίας νέων συσσωρευμένων υποθέσεων.

Οι προκλήσεις για τη δικαιοσύνη γίνονται ακόμα πιο σύνθετες, αν ληφθεί υπόψη ότι πέρα από την αποτελεσματικότητα, την ανεξαρτησία, την ταχύτητα, βασική συνιστώσα είναι και η ποιότητα του δικαστικού έργου. Η ουσιαστική πραγμάτωση αυτών των συνιστωσών επιβάλλει εγρήγορση της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας για τη θέσπιση μέτρων, ώστε να απονέμεται ποιοτική δικαιοσύνη. Η λύση του προβλήματος περιλαμβάνει και παρεμβάσεις για να επιλυθούν ζητήματα όπως το κτηριακό, η τεχνολογική υποδομή, το case management (δικαστική ύλη), η πρόσληψη, οι προαναγές δικαστών κ.ά.

Εκκάθαρη η μεταρρύθμιση θα έπρεπε να είχε γίνει χθες. Η πραγματικότητα επιβάλλει στάση ευ-

θύνης, μακριά από συντεχνιακές λογικές και κομματικές αντιπαράθεσεις. Είναι θέμα ύψιστου δημοσίου συμφέροντος. Η εμμονή σε πολιτικές σκοπιμότητες και ο βηματισμός του κάβουρα δεν συνάδουν με την εν γένει εκφρασθείσα πρόθεση για εκσυγχρονισμό του συστήματος. Η ποιότητα της δικαιοσύνης, στοιχεία της οποίας είναι η απονομή της με εύλογο ρυθμό και σε εύλογο χρόνο, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον βαθμό πολιτισμού μιας κοινωνίας. Θα πρέπει, κατά συνέπεια, να προχωρήσουμε με το πακέτο της δικαστικής μεταρρύθμισης όπως έχει κατατεθεί. Δεν δικαιολογείται περαιτέρω καθυστέρηση, η οποία συντηρεί χρόνιες παθολογίες. Το τρένο όμως της μεταρρύθμισης φαίνεται να έχει κολλήσει στη στροφή. Αν το θελήσουν, μπορεί να φτάσει εγκαίρως στον προορισμό του.

Ο δρ Χρήστος Κληρίδης είναι πρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου.

Δεν προαποκλείουμε κανέναν για το '23

Θέλουμε υποψήφιο που θα κερδίσει όχι απλώς να τρέξει τις προεδρικές, λέει στην «Κ» ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Άριστος Δαμιανού

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Εντός της άνοιξης θα ξεκαθαρίσει για το ΑΚΕΛ μέσω των διαδικασιών του ο υποψήφιος για τις προεδρικές εκλογές του 2023, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο βουλευτής Άριστος Δαμιανού. Κληθείς να σχολιάσει αν ο Γιώργος Παμπορίδης αποτελεί επιλογή για το κόμμα, ξεκαθαρίζει πως ακόμη δεν συζητήθηκαν ονόματα, ωστόσο το κόμμα δεν προαποκλείει κανέναν. Υπογραμμίζει πως εκεί που το ΑΚΕΛ έκρινε πως εξυπηρετείται το πατριωτικό καθήκον δεν είχε δυσκολία να στηρίξει υποψήφιο πέραν της Αριστεράς, ακόμη και αρχηγό άλλου κόμματος. Βάζει τις κύριες υποθέσεις που πρέπει να πληροί ο υποψήφιος και θεωρεί προτεραιότητα τη συνεργασία με άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης.

–Έχετε ακούσει προφανώς να λένε πως η αντιπολίτευση είναι ανύπαρκτη, καθώς παρά τη φθορά της κυβερνήσης Αναστασιάδη υπάρχει συνωστισμός συναγερμικών υποψηφίων, τους οποίους βλέπει ιδιαίτερα θετικά ένα μεγάλο εκλογικό ακροατήριο.

–Στον ΔΗΣΥ έχει περίπου καθοριστεί το κάδρο των υποψηφιοτήτων, τα λένε άλλωστε και οι ίδιοι. Στο ΑΚΕΛ δεν έχουμε εκφράσει τις προθέσεις μας. Έχουμε μόλις αρχίσει έναν προβληματισμό και σίγουρα εντός της άνοιξης θα έχουμε καταλήξει, μέσα από τις διαδικασίες μας στην υποψηφιότητα που θα στηρίξει το ΑΚΕΛ. Την ίδια ώρα είναι καταγεγραμμένος ένας κατακερματισμός του εκλογικού σώματος που δυσκολεύει ασφαλείς προβλέψεις. Μετά και τις βουλευτικές εκλογές, ουσιαστικά, το μισό του εκλογικού σώματος, είτε απεικεί είτε έκανε επιλογές που είναι εξωκοινοβουλευτικές. Άρα, χρειάζεται μεγάλη μελέτη και προβληματισμός ως προς τις επιλογές μας.

–Θα υπάρξει όντως συνεννόηση με άλλα κόμματα; Επειδή το πρώτο σας εγχείρημα κατά την προεδρία της Βουλής ήταν μία παταγώδης αποτυχία.

–Θα συμφωνήσω πως η διαδικασία εκλογής προέδρου της Βουλής έχει αφήσει ένα αρνητικό αποτύπωμα και είναι μάθημα προς κάθε κατεύθυνση. Από εκεί και πέρα, υπάρχει ένα ισοζύγιο δυνάμεων και μια διαχρονική αλήθεια ότι η πολιτική δεν είναι αριθμητική. Πόσω μάλλον όταν υπάρχει ρευστότητα στις επιλογές του εκλογικού σώματος. Αυτό που προέχει αυτή τη στιγμή είναι προφανώς να μπορούμε σε μια διαδικασία πρώτης διαβούλευσης με τα κόμματα της αντιπολίτευσης, πλην του ΕΛΑΜ, να ψηλαφίσουμε προθέσεις και βεβαίως υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια και αξιολογικά αλλά και πολιτικά.

–Δηλαδή;

–Προφανώς αναζητούμε έναν υποψήφιο που θα μπορεί και θα κερδίσει τις προεδρικές εκλογές, όχι έναν υποψήφιο που θα τρέξει τις προεδρικές εκλογές. Δεν μιλούμε δηλαδή για ολυμπιακή συμμετοχή, αλλά για νίκη σε προεδρικές εκλογές και αναζητούμε μέσα από συγκλίσεις προγραμματικές έναν υποψήφιο που να διαθέτει πολιτική αξιοπιστία. Την έξωθεν καλή μαρτυρία ως προς τα ζητήματα που ταλανίζουν την κυπριακή κοινωνία και αναφέρομαι στα ζητήματα διαπλο-

κής και διαφθοράς, όπως τα βιώνουμε με τον χειρότερο τρόπο με τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη - Συναγερμού και βεβαίως έναν άνθρωπο που θα συνδράμει στην προσπάθεια για την κομματική συνοχή του ΑΚΕΛ και δεν θα τη δυσκολεύει.

–Θα μπορούσε αυτός να είναι ένας δεξιός υποψήφιος ή στις παρυφές της Δεξιάς;

–Η ιστορία του ΑΚΕΛ καταδεικνύει ότι εκείκαι όπου κρίναμε ότι εξυπηρετείται το πατριωτικό μας καθήκον δεν είχαμε δυσκολία μέσα από τις αποφάσεις μας να στηρίξουμε και ανθρώπους πέραν της Αριστεράς, ακόμα και ηγέτες άλλων κομμάτων. Τη δεδομένη στιγμή προτεραιότητα έχει η διερεύνηση του εδάφους πρώτα ως προς τις προοπτικές συνεργασιών σε ένα ομολογουμένως δύσκολο περιβάλλον, με ζητήματα στα οποία υπάρχουν διαφορές και δεν μπορούμε να τις κρύψουμε κάτω από το χαλί, αλλά την ίδια ώρα, δεδομένου του γεγονότος ότι η πλειοψηφία των

“

Εκεί που κρίναμε πως εξυπηρετείται το πατριωτικό καθήκον δεν δυσκολευτήκαμε να στηρίξουμε υποψήφιο πέραν της Αριστεράς, λέει ο Άριστος Δαμιανού.

κομμάτων της αντιπολίτευσης τοποθετούνται ξεκάθαρα στην ανάγκη απαλλαγής από τη διακυβέρνηση του Νίκου Αναστασιάδη και του ΔΗΣΥ. Συνεπώς, σε αυτό το πλαίσιο θα κινηθούμε. Προέχει το ζήτημα των προγραμματικών συγκλίσεων και εν δευτέρως θα προσδιορίσουμε τη συζήτηση και σε συγκεκριμένα πρόσωπα, κάτι το οποίο δεν έχουμε κάνει. Το ξεκαθαρίζω αυτό γιατί κάθε Κυριακή έχουμε την τιμητική μας σε ό,τι αφορά αναλύσεις από τα ΜΜΕ. Είναι και κατανοητό, είναι και θεμιτό.

–Τι σημαίνει όμως για την Αριστερά το ότι κανένας από τους εν δυνάμει υποψηφίους δεν προέρχεται από τον χώρο;

–Έχουμε μία συγκεκριμένη διάταξη δυνάμεων με βάση την οποία για να κερδίσουμε τις προεδρικές εκλογές χρειάζεται ο 50+1%. Άρα, προφανώς, οι ψήφοι της Αριστεράς δεν αρκούν, όπως δεν αρκούν οι ψήφοι οποιουδήποτε άλλου μεμονωμένου κόμματος. Πρέπει να υπάρξει επιδίωξη συνεργασιών και αυτές οι διεργασίες πρέπει να εδράζονται σε αρχές, σε ένα βασικό πλαίσιο αρχών, στον ελάχιστο κοινό παρονομαστή. Σε ό,τι αφορά το ΑΚΕΛ, αυτός ο παρονομαστής πρέπει να διασφαλίζει τις κύριες επιδιώξεις μας, που είναι ένα πρόγραμμα διακυβέρνησης που σε ό,τι αφορά την εσωτερική διακυβέρνηση θα προάγει περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη, καλύτερη ανακατανομή του πλούτου, σε ό,τι αφορά ζητήματα χρηστής διοίκησης να αντιμετωπίζει τα προβλήματα που προέκυψαν και συσσωρεύτηκαν όλα αυτά τα χρόνια και σε ό,τι αφορά το Κυπριακό να επανεκκινήσει μία διαδικασία με την ελπίδα και την

Τις αποφάσεις του ΑΚΕΛ θα τις λάβουμε συλλογικά και δημοκρατικά εντός του ΑΚΕΛ, όχι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όχι στα ΜΜΕ, όχι στα καφενεία, λέει στην «Κ» ο βουλευτής του ΑΚΕΛ και μέλος της γραμματείας Άριστος Δαμιανού.

προσδοκία να μην είναι ήδη πολύ αργά για το Κυπριακό το 2023 και μετέπειτα. Τούτων λεχθέντων, έχουμε βάλει ένα πολιτικό πλαίσιο στο οποίο θα συζητήσουμε.

–Χρονικά πού το βλέπετε να γίνεται;

–Στόχος και επιδίωξη είναι τις επόμενες εβδομάδες, ένας κατ' αρχήν προβληματισμός που θα διεξαχθεί στη Γραμματεία της Κεντρικής Επιτροπής, να μεταφερθεί στο Πολιτικό Γραφείο και από εκεί στην Κεντρική Επιτροπή.

–Θα βάλατε και ονόματα κάτω; –Πρώτα για το πολιτικό πλαίσιο αφού γίνει μία προσπάθεια να διερευνήσουμε τις προθέσεις των υπολοίπων πολιτικών δυνάμεων. Αντιλαμβανόμαστε ότι αναφερόμαστε κυρίως στο ΔΗΚΟ, όχι απαραίτητα μόνο σε αυτό και βεβαίως ήδη συ-

νομιλούμε με αρκετά κοινωνικά σύνολα. Υπάρχουν δυνάμεις ανένταχτες, οι οποίες ασφυκτιούν με την υπάρχουσα κατάσταση πραγμάτων. Μιλούμε με πάρα πολύ κόσμο για να δούμε πως διαμορφώνεται ένα πλειοψηφικό ρεύμα για προοδευτική αλλαγή στον τόπο.

–Να υποθέσουμε πως επουλώθηκαν οι πληγές με τον Νικόλα Παπαδόπουλο και η απόσταση στο Κυπριακό;

–Το κεντρικό στοιχείο στην όλη συζήτηση θα είναι η ουσιαστική προσήλωση στο συμφωνημένο πλαίσιο λύσης που είναι η ΔΔΟ, με πολιτική ισοότητα χωρίς αυτό να αρκεί. Θα μπορούμε σε επιμέρους ζητήματα για να δούμε αν υπάρχουν αναγκαίες συγκλίσεις. Πρόδηλα, είναι πιο εύκολο να συζητήσουμε με κόμματα που δεν έχουν απορρίψει

ή καλύτερα που υιοθετούν την ΔΔΟ. Είναι πολύ πιο δύσκολο με κόμματα που την έχουν απορρίψει. Πλην, όμως, τη δεδομένη στιγμή υπάρχουν κι άλλα διακυβεύματα μαζί και επιπρόσθετα με το Κυπριακό που είναι η διαφάνεια, η διαπλοκή, η χρηστή διοίκηση, το κράτος δικαίου που ταλανίζεται. Έχουμε σοβαρές παραβιάσεις δικαιωμάτων και ελευθεριών, όχι μόνο απαραίτητα ως αποτέλεσμα διαχείρισης της πανδημίας αλλά και ευρύτερα, άρα πρέπει να οδηγήσουμε τον τόπο σε μία εξυγίανση, η οποία βεβαίως –για να κάνουμε και την αυτοκριτική μας– περιλαμβάνει και εξυγίανση του πολιτικού συστήματος. Ένα μεγάλο μέρος της απαξίωσης δεν είναι άσχετο με πολιτικές που έχουν πληγώσει και έχουν οδηγήσει στο περιθώριο της πολιτικής ένα μέρος των πολιτών.

–Το ΔΗΚΟ πάντως αφήνει και ανοικτό το ενδεχόμενο συνεργασίας με τον ΔΗΣΥ...

–Στη δική μας αντίληψη η αλλαγή στη διακυβέρνηση προϋποθέτει την απομάκρυνση του ΔΗΣΥ

“

Η διαδικασία εκλογής προέδρου της Βουλής έχει αφήσει ένα αρνητικό αποτύπωμα και είναι μάθημα προς κάθε κατεύθυνση.

από τη διακυβέρνηση του τόπου. Στη δική μας αντίληψη δεν μπορεί να υπάρξει αλλαγή με την ίδια φόρμουλα και την ίδια συνταγή. Ο ΔΗΣΥ είναι μέρος του προβλήματος και όχι της λύσης.

–Εσείς ζητάτε όντως την παραιτήση του Νίκου Αναστασιάδη;

–Πλέον, με τα δεδομένα όπως διαμορφώθηκαν, έχει καταστεί επιβεβλημένη η παραιτήση του Νίκου Αναστασιάδη. Αυτό που έχουμε πει είναι πως προφανώς και δεν θα παραιτείτο αλλά θα έπρεπε να είχε ήδη παραιτηθεί. Είναι μια πολιτική εκτίμηση ότι στερείται και ο ίδιος και αρκετοί υπουργοί του πολιτικής ευθιξίας. Δεν το έχει πράξει, κρίνεται γι' αυτό, όπως κρίνεται και ο Αβέρωφ Νεοφύτου και ο ΔΗΣΥ που καλλύπτουν και βάζουν πολιτικές πλάτες στον Νίκο Αναστασιάδη.

–Για να θεωρείτε επιβεβλημένη την παραιτήσή του δεν θα έπρεπε να είχατε μια εναλλακτική πρόταση; Αν σας άκουγε δηλαδή και αύριο παραιτείτο εσείς τι θα κάνατε;

–Ως πολιτική πράξη το να πεις ότι ένας πρόεδρος θα έπρεπε να παραιτηθεί είναι μια δήλωση πολιτικής.

–Αρα είναι θεωρητική τοποθέτηση...

–Είναι θεωρητική με την έννοια ότι δεν είναι ένα υπαρκτό σενάριο και δεν θα υπάρξει παραιτήση του Νίκου Αναστασιάδη. Αν ενεργοποιηθεί μια τέτοια διαδικασία καθόλως θα μπαίναμε σε μία τέτοια συζήτηση εξεύρεσης υποψηφίου. Αλλά είναι ένα σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Δεν περιμένουμε από τον πρόεδρο ανάλογη πολιτική ευθιξία.

–Έχετε ήδη κόκκινες γραμμές

σε υποψηφίους ή ζητήματα;

–Δεν έχουμε προαποφασίσει πώς θα πορευθούμε, θα συζητήσουμε όλα τα σενάρια και δεν προαποκλείουμε κάτι. Πρώτιστος στόχος είναι η εξεύρεση εκείνων των αναγκαιών συνεργασιών που να διασφαλίζουν την εκλογική νίκη και δεν αποκλείουμε ούτε ευρύτερο υποψήφιο ούτε κομματικό.

–Ούτε συναγερμικό;

–Προφανώς και συναγερμικό υποψήφιο όπως τον αντιλαμβάνεται ο μέσος πολίτης, όχι. Η όποια υποψηφιότητα θα στηρίζουμε θα πρέπει να διασφαλίζει ότι διαθέτει εκείνα τα εχέγγυα για να καταστεί νικηφόρα. Δεν προαποκλείουμε οποι-αδήποτε ονόματα που θα βρεθούν ενώπιόν μας, φτάνει να διασφαλίζουν ότι θα υπάρχει ένα πλαίσιο αρχών που θα εφαρμοστεί και η πολιτική αξιοπιστία ότι ο υποψήφιος θα παραμείνει δεσμευμένος με αυτά που θα τεθούν ενώπιόν του. Δεν προαποκλείσαμε καμία επιλογή ούτε την κομματική, αλλά σε αυτή τη φάση συζητούμε ένα ευρύτερο πλαίσιο αρχών, το οποίο ακόμη δεν έχουμε επεξεργαστεί ούτε στα σώματα του ΑΚΕΛ. Δεν είναι πρόωπη συζήτηση αλλά μία συζήτηση που μόλις έχει αρχίσει.

–Εξακολουθείτε να λέτε πως δεν θα συμμετέχουν πρωτοκλασάτα στελέχη σας σε μία νέα κυβέρνηση;

–Στο παρελθόν είχαν συμμετάσχει στελέχη πρώτης γραμμής, τώρα δεν το έχουμε συζητήσει.

–Το λέω επειδή στο παρελθόν ο Άντρος Κυπριανού είπε πως δεν θα συμμετέχουν πρωτοκλασάτα στελέχη του ΑΚΕΛ και αυτό «κλωτσά» κάπως. Το να προσπαθείτε να πείσετε πως δεν θα είστε στην πρώτη γραμμή της διακυβέρνησης...

–Εκεί και όπου συμμετείχαν στελέχη στις πρώτες γραμμές του ΑΚΕΛ έχουν δείξει ότι ήταν και ικανοί και άξιοι.

–Γιατί το βάλατε τότε κάτω ως θέμα;

–Θα έλεγα ότι αυτό θα είναι ένας ευτυχής πονοκέφαλος. Μακάρι να προκύψει νίκη στις προεδρικές και θα περάσουμε αυτή τη γέφυρα όταν βρεθούμε εκεί.

–Ποιες είναι οι προτεραιότητες της νέας εποχής στο ΑΚΕΛ;

–Είναι ένα στοίχημα για τη νέα συλλογική ηγεσία, να απευθυνθούμε σε όλο αυτό τον κόσμο που αυτοπροσδιορίζεται ως αριστερός και που σε διάφορες εκλογικές αναμετρήσεις δεν συμπεριετέθηκε μαζί μας, αλλά ούτε και αποστασιοποιήθηκε από την έννοια να κάνει άλλες επιλογές. Είναι ένα στοίχημα να μιλήσουμε μαζί τους, να αφουγκραστούμε προβληματισμούς, να τους απευθύνουμε και να τους απαντήσουμε. Άρα, το στοίχημα είναι να εκφράσουμε ξανά τις δεκάδες χιλιάδες των ανθρώπων της Αριστεράς, οι οποίοι εδώ και μερικά χρόνια παραμένουν αποστασιοποιημένοι. Τη στιγμή ιδίως που το διακυβέμια είναι η απαλλαγή από τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη - Συναγερμού. Έχουμε ξεκινήσει μία επαφή με την κοινωνία σε πάρα πολλά επίπεδα, ακριβώς για να συνομιλήσουμε με τον κόσμο, γιατί αυτή είναι και η δύναμη του ΑΚΕΛ. Να βρεθεί εκεί όπου δραστηριοποιούνται οι άνθρωποι, να τους ακούσει και να μπορέσει στη συνέχεια να μετουσιώσει σε αποφάσεις και δράσεις όλα αυτά που εισπράττει.

MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλή,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Όταν σπέρνεις Νουρή, θερίζεις θύελλες

Οι Μπογδάνοι

Έσπειρες Νουρή και Πελεκάνο, θερίζεις θύελλες και ρατσισμό όπως όλα δείχνουν. Η τοποθέτηση του κυβερνητικού εκπροσώπου Μάριου Πελεκάνου, ότι «το πιο σημαντικό που αποδεικνύει την κρίσιμότητα του προβλήματος είναι τα στοιχεία που αφορούν τους μαθητές με μεταναστευτική βιογραφία. Πιο συγκεκριμένα στην προδημοτική εκπαίδευση ο αριθμός των εν λόγω μαθητών υπερβαίνει το 30% του συνόλου, ενώ στη δημοτική εκπαίδευση ανέρχεται στο 16%» επιβεβαιώνει αυτό που λένε πολλοί: ότι αποτελεί τον κυνηποποιημένο Μπογδάνο. Ο ανεξάρτητος πλέον βουλευτής της ΕΛ-λάδας είχε απασχολήσει προ μηνών την επικαιρότητα, καθώς αναδημοσίευσε λί-στα ονομάτων νηπίων με μεταναστευτι-κή βιογραφία. Αυτό αποτέλεσε την απαρχή της απομάκρυνσής του από το κυβερνών κόμμα. Στη Λευκωσία είναι Κυριακή και ο Πρόεδρος έχει δίπλα του την κυνηποποιημένη μορφή. Βεβαίως, αυτό αποτέλεσε την απαρχή, καθώς ακο-λουθήσε η κίνηση του υπουργού Εσωτε-ρικών Νίκου Νουρή να κλείσει το οδό-φραγμα της Λήδρας με κάγκελα. Κάγκε-λα που θυμίζουν σύνορα, απλώς για να αποτρέψει την κάθοδο μεταναστών στις ελεύθερες περιοχές. Όμως για όλα αυτά φτάνει ο Νουρή και ο Πελεκάνος ή ο πο-λιτικός προϊστάμενός τους;

• • • •

Τα κουτάκια...

Αίσθηση έκανε τις τελευταίες μέρες η πρώην υπουργός Δικαιοσύνης Έμιλυ Γιολίτη. Η πολυγραφώτατη πλέον νομι-κός παρουσίασε αναδημοσίευση στο «marie claire» πολιτικής τοποθέτησης που έκανε στο Instagram. Μίλησε για την ανάγκη για μία νέα προσέγγιση στο κυπριακό για να «ξεφύγουμε», όπως έγραψε «από τα στεγανά που ανατρο-φοδοτεί το πολιτικό κατεστημένο και να βρούμε τις κοινές συνισταμένες που θα φέρουν την πρόοδο στην επανένωση της πατρίδας μας». Όταν ρωτήθηκε ωστόσο αν ευνοεί ΔΔΟ, δύο κράτη ή ενι-αίο κράτος, η ίδια ζήτησε να «απεγκλω-βιστούμε από τα κουτάκια». Αυτό σε συνδυασμό με την ένθερμη παρουσίασή της στο περιοδικό ως «δυναμική δρα-στήρια πολιτικό», που «θα ακούμε το όνομά της όλο και συχνότερα», έκανε κάποιους να διερωτηθούν αν προτοι-μάζεται να κατέλθει ως υποψήφια με τον ενδιάμεσο χώρο. Όλη αυτή η παρα-

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από το Παρίσι προσπαθεί να εκτονώσει την κρίση και την υπόγεια κόντρα των συναγερμικών μνηστή-ρων, θυμίζοντας στους δελφίνους πως ο ίδιος δεν έχει πει την τελευταία του λέξη.

φιλολογία σταμάτησε απότομα μετά την επιθετική απάντησή της προς τον Νικό-λα Παπαδόπουλο «άλλως 'θέλω πάση θυσία να βρεθώ στην εξουσία, τάτζε μου.' Δεν το λες και πολιτικό μανιφέ-στο». Άραγε πού το πάει και τι θέλει να κάνει στη συνέχεια η πρώην υπουργός;

• • • •

Οι ανησυχίες της Ειρήνης

Όσο όμως κι αν η κυρία Γιολίτη δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει ποιες είναι οι φιλο-δοξίες της, η Ειρήνη Χαραλαμπίδου έδωσε τα πρώτα δείγματα για τις προ-εδρικές εκλογές του 2023 και τις προ-θέσεις της. Δεν πέρασε απαρατήρητο το εγχείρημά της να «κάψει» το ενδεχόμε-νο υποψηφιότητας Γιώργου Παμπορίδη, με την ανάρτησή της στο Twitter ότι θα ήταν τραγικό το σενάριο προεδρικών με τρεις της δεξιάς «με την αριστερά να στηρίζει έναν εξ αυτών». Όπως δήλωσε «δεν νομίζω να τίθεται τέτοιο θέμα γιατί η Αριστερά θα οδηγηθεί σε ένα απί-στευτο αδιέξοδο». Η κίνηση της Ειρήνης

Χαραλαμπίδου προκάλεσε όπως μαθαί-νουμε την ενόχληση της Εξέκια Παπαϊ-ωάννου, καθώς προσπαθεί να μην προ-αποκλείσει καμία υποψηφιότητα. Η ίδια πάντως φρόντισε να προειδοποιήσει πολλούς πως θα βρεθεί απέναντι από μία υποψηφιότητα Παμπορίδη, ενώ στα πηγαδάκια φαίνεται να τον κατηγορεί και για το ΓεΣΥ. Οι πιο υποψιασμένοι ση-μειώνουν πως ο λόγος που θέλει να κά-ψει μία τέτοια υποψηφιότητα είναι το γεγονός ότι ενδιαφέρεται να κατέλθει η ίδια. Τώρα αν η θέρμη της έχει να κάνει με την Αριστερά και τον κόσμο της είναι ένα άλλο ζήτημα. Οι προθέσεις της φά-νηκαν την περασμένη βδομάδα στην Βουλή όταν σε διένεξη με τον Ονούφριο Κουλλά, ο τελευταίος της είπε πως «ο λαός σας έδωσε την απάντησή του στις εκλογές». Η ίδια ανταπάντησε πως εκεί-νην ο λαός την κατέταξε ψηλά και τον ρώτησε ο ίδιος πόσες ψήφους πήρε. Κατά τα άλλα η έγνοια της Ειρήνης είναι η Αριστερά και η διάσυσή της...

Γράφει ο ΙΑΝΟΣ

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Δέσπω Μιχαηλίδου

Η **Επίτροπος** του Παιδιού Δέσπω Μιχαηλίδου, η οποία διέσωσε την αξιοπρέπεια των θεσμών όταν αν-ταπάντησε με θάρρος στην ντρο-πιστική στοχοποίηση των παιδιών από τον Μάριο Πελεκάνο.

Κλωθώ

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Το τσουνάμι του Χατζηπαντέλα και το κόμμα που βάζει τελεία

Η ώρα του Χατζηπαντέλα

Για να προλάβει το τσουνάμι που ήδη άρχι-σε να σχηματίζεται εντός και πέραξ της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής, ο Χατζηπαντέλας όρισε για τη Δευτέρα έκτακτη σύσκεψη με όλους τους εμπλεκό-μενους. Όπως πληροφορούμαι από πηγή μου στο υπουργείο Υγείας, η κατάσταση με τις δημόσιες διαφωνίες μελών της επιτρο-πής θορύβησε όχι μόνο τον Χατζηπαντέλα αλλά και τον Λόφο και αποφασίστηκε η σύ-σκεψη για εκτόνωση της κατάστασης.

Εάν τα καταφέρουν. Γιατί από την πλευρά των διαφωνούντων επιστημόνων το πρό-βλημα δεν είναι απλώς θέμα διαφωνίας αλλά πολιτικής.

Οι Κωνσταντίνος Τσιούτης και Χρίστος Πέ-τρου διαφώνησαν ανοικτά με την πολιτική του υπουργείου Υγείας στη διαχείριση της πανδημίας και σύμφωνα με πληροφορίες βρέθηκαν ένα βήμα πριν από την παραίτη-ση. Και σίγουρα αυτό είναι το τελευταίο που θέλει ο Χατζηπαντέλας σε μια στιγμή που οι δείκτες παύρουν ξανά την ανιούσα. Και βεβαίως είναι το τελευταίο που επιθυ-μεί και ο Λόφος σε μια περίοδο που βάλλε-ται σε υψηλούς τόνους για όλα.

Ωστόσο, όλοι γνωρίζουν πως ακόμα και η απόλυτη ηρεμία να επέλθει στη Συμβου-λευτική Επιτροπή και να αποφευχθούν φαινόμενα Κωστρίκη, εάν δεν πάρει ξανά μπροστά το εμβολιαστικό πρόγραμμα, δεν υπάρχει σωτηρία και ενδέχεται να χήσου-με τον εφιάλτη που ζουν πολλές άλλες χώ-ρες, όπως η Ελλάδα.

Φαίνεται πως τώρα ήρθε η ώρα του Χα-τζηπαντέλα. Να δείξει αν και πόσο μπορεί να διοικήσει και να κατευθύνει τις εξελί-ξεις. Και ο ίδιος γνωρίζει πως είναι υπό παρακολούθηση. Όχι μόνο από την αντι-πολίτευση και τους επιστήμονες συνεργά-τες του αλλά και άλλους.

«Μιχάλη μου, δεν ξέρω αν έπρεπε να σου φέρω λουλούδια ή να σου ανάψω κερί».

Το κόμμα και η τελεία του Σιζό **Και πέμπτο** δικαστικό διάταγμα μέτρησης ο Σιζό την εβδομάδα που μας πέρασε κατά της ΕΔΕΚ και των πρακτικών που ετισθει-κά εφαρμόζει. Γι' αυτό βεβαίως και αναγ-κάστηκε να αναβάλει «μέχρι νωπότερας» και τα συνέδρια του κόμματος και τις εκλο-γές. Παρ' όλα αυτά, δικολαβικά, σύμφωνα με τους αντιπάλους του, ανακοίνωσε τα νέα μέλη της Επαρχιακής Επιτροπής Λευ-κωσίας και της Κεντρικής Επιτροπής. Και

αυτό γιατί οι υποψηφιότητες που υποβλή-θηκαν για τις θέσεις της Επαρχιακής και της Κεντρικής Επιτροπής ήταν ακριβώς όσες χρειαζόνταν, έτσι ούτε εκλογές χρει-άστηκαν, ούτε άλλες διαδικασίες...

Με τον ίδιο τρόπο εξάλλου θα επανεκλε-γεί και ο Σιζόπουλος, αφού μετά την από-συρση Βαρνάβα απέμεινε μοναδικός διεκ-δικητής της προεδρίας. Το ερώτημα είναι πώς θα συνεχίσει το περήφανο κόμμα του

Λουσαρρίδη που τον τελευταίο καιρό αντί για πολιτική παράγει μόνο σκάνδαλα και απαγορευτικά δικαστικά διατάγματα. Πηγή μου από την ΕΔΕΚ μου έλεγε ότι ο Σιζό έχει ήδη αρχίσει να νιώθει απελπιστικά μόνος και αντιλαμβάνεται πως η αμφισβή-τηση έχει επεκταθεί και στην κοινοβου-λευτική του ομάδα αλλά και σε όλα σχεδόν τα κομματικά όργανα. Ενδεικτικό είναι αυ-τό που ακούστηκε από στέλεχος της ΕΔΕΚ: «Στόχος του Σιζόπουλου ήταν να επανε-

κλεγεί για άλλη μία και τελευταία, όπως δήλωσε, φορά. Φαίνεται ότι θα το καταφέ-ρει. Μετά θα αποχωρήσει. Το θέμα είναι τι θα αφήσει πίσω του και ποιος θα είναι δια-τεθειμένος να υπηρετεί ένα κόμμα στο οποίο θεωρείται βέβαιο ότι θα μπει τε-λεία».

Άστε έξω τα παιδιά

Φάουλ ήταν η αναφορά του κυβερνητικού εκπροσώπου σε παιδιά με μεταναστευτική βιογραφία και η παράθεση ποσοστών, όπως τόνισε η επίτροπος για τα παιδιά Δέ-σπω Μιχαηλίδου, ρίχνοντας κεραυνούς. Υποστήριξε πως τα παιδιά είναι παιδιά και δεν πρέπει να στοχοποιούνται, ηθελημένα ή μη. Υπέδειξε ότι η αναφορά σε αυτά μπο-ρεί να τα καταστήσει στόχους στα σχολεία και στις τάξεις τους, από ότι αυτά αποτε-λούν ή δημιουργούν πρόβλημα.

Μια οπτική που καλά κάνουν να τη λάβουν υπόψη και στον Λόφο και στο ΥΠΕΣ. Ιδιαίτε-ρα ο Πελεκάνος που κάποιος του απέδιδαν ρατσιστική νοοτροπία, πριν καν αναλάβει τα καθήκοντά του, θα έπρεπε να είναι διπλά προσεκτικός. Επιπλέον το 30% των παιδιών σε νηπιαγωγεία με μεταναστευτική βιογρα-φία δεν αφορά μόνο αλλοθρησκές οικογέ-νειες αλλά και παιδιά από την Ελλάδα και την Ε.Ε. που εργάζονται στην Κύπρο.

Ας αφήσουμε λοιπόν τα παιδιά εκτός ανα-φορών για το μεταναστευτικό. Τα παιδιά οποιασδήποτε εθνικότητας, θρησκείας και οικογένειας δεν είναι αριθμοί, ούτε ποσο-στά για επιβεβαίωση πολιτικών πρακτικών. Είναι παιδιά.

ΚΟΙΝΙΖ: Αληθεύει ότι ο ΑΚΕΛ έχει ήδη απορρίψει δύο υποψηφιότητες που του έχουν προταθεί για τις προεδρικές εκλο-γές με το επιχείρημα ότι ο υποψήφιος θα επιλεγεί σε συνεργασία και με άλλες πολι-τικές δυνάμεις με κύριο κριτήριο την εκλε-ξιμότητα;

Μεταναστευτική βιογραφία

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Η **Νικόλ** κατάγεται από το Καμερούν. Ήρθε στην Κύπρο όταν ήταν μόνο πέντε χρονών. Μαζί με τη μάνα της και την αδελφή της. Η αδελφή της τώρα είναι 19. Ήρθαν όταν το πρόβλημα του μεταναστευτικού δεν είχε τις σημερινές γιγαντιαίες διαστάσεις. Και πριν ακόμα μετατραπεί σε εργαλείο προώθησης ξενοφοβικών συνδρόμων από τον κάθε ακραίο πολιτικάντη. Και όμως η ιστορία τους αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα για το τι μπορεί να σημαίνει ο κάθε αριθμός που επικαλείται σήμερα ελαφρά τη καρδιά ο κ. Πελεκάνος και ο κ. Νουρής στοχοποιώντας μέχρι και παιδιά με «μεταναστευτική βιογραφία», αποδεικνύοντας έτσι τις δικές τους πολιτικές και πολιτισμικές ανεπάρκειες. Διότι, όταν μιλάμε για πονεμένους ανθρώπους (αυτό είναι οι μετανάστες) και δη παιδιά, ο πολιτισμός μας, που προφανώς και οι δύο τους αγνοούν το βάθος και την ουσία του, υπαγορεύει ως πρώτατη αξία την ανθρωπιά. Αναμφισβήτητα σήμερα το μεταναστευτικό είναι ένα σοβαρό πρόβλημα που επείγει διαχείρισης με πολιτικές αποφάσεις. Όταν όμως αυτές τις πολιτικές αποφάσεις τις παίρνουν πολιτικοί που στερούνται πολιτισμικών αξιών και χρησιμοποιούν το μεταναστευτικό για να δαιμονοποιήσουν ανθρώπους, τότε εμείς, ως πολίτες, οφείλουμε να υπενθυμίζουμε ότι πίσω από κάθε αριθμό βρίσκεται ένας άνθρωπος και μια ιστορία. Μια τραγική ιστορία η οποία δεν αλλοιώνει τη δημογραφική μας ταυτότητα, αλλά την ενισχύει καλώντας μας να αποδείξουμε ότι παραμένουμε αυτό που ο πολιτισμός μας υπαγορεύει.

Η Νικόλ κάθεται απέναντί μου. Βρισκόμαστε στην καφετέρια του Πανεπιστημίου Κύπρου. Μου περιγράφει πώς ήταν τα πρώτα χρόνια που ήρθε εδώ. Στο Δημοτικό δεν της μιλούσε κανείς. Γιατί ήταν μαύρη. Δεν είχε ούτε μια φίλη, ούτε αυτή, ούτε η αδελφή της. Τα μεσημέρια πήγαιναν στίπη και έκλαιγαν. Η μάνα τους προσπαθούσε να τους δώσει δύναμη, τους έλεγε ότι πρέπει να σταθούν στις δικές τους δυνάμεις και να μη λαμβάνουν υπόψητη γνώμη των άλλων. Ήταν όμως πολύ μικρές για να έχουν αυτό το σθένος. Πέρασαν όλα τα σχολικά τους χρόνια μόνες τους, χωρίς φίλες. Γιατί ήταν μαύρες. «Όσο περνούσαν τα χρόνια, άρχισα να το συνηθίζω» μου λέει η Νικόλ. Η αδελφή της, όση ώρα μιλάμε, κάθεται δίπλα της, και κλαίει συνεχώς. «Κάθε φορά που θυμάται τα χρόνια στο σχολείο, της είναι αδύνατον να μην κλάψει», μου λέει η Νικόλ. Σήμερα σπουδάζουν και οι δύο στο Πανεπιστήμιο. Εκεί έχουν κάποιους φίλους, οι περισσότεροι βέβαια δεν είναι Κύπριοι. Την Κύπρο τη γνώθουν πατριίδα τους. «Νιώθω Κύπρια», λέει η Νικόλ. «Δεν θέλω να ζήσω κάπου αλλού. Αγαπώ αυτό τον τόπο παρ’ όλες τις δυσκολίες που πέρασα. Θέλω να μείνω εδώ και να κάνω τη δική μου οικογένεια».

Την ακούω συγκλονισμένη. Είναι τόσο μικρή και όμως έχει περάσει ήδη μια συμπακτομένη ζωή. Μια ζωή που της έμαθε πως υπάρχουν δρόμοι που κάνουν τον άνθρωπο περισσότερο άνθρωπο και δρόμοι που τον αφήνουν λιγότερο. «Εγώ αυτή είμαι», λέει. «Είμαι διαφορετική. Δεν μπορώ να κάνω κάτι για να το αλλάξω. Το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να προσπαθήσω να επηρεάσω ώστε να γίνει μια μικρή αλλαγή και να υπάρξει κάποτε μια θέση στον κόσμο για ανθρώπους σαν εμένα», μου λέει. Και συνειδητοποιώ ότι αυτή είναι η πιο ουσιαστική πολιτική θέση που έχω ακούσει.Τis αποκαιρέτψα θυμάμαι και τις δύο με μια σφικτή αγκαλιά. Και αυτές τις μέρες θυμήθηκα ξανά εκείνη τη συνάντησή μας. Ακούγοντας τον κάθε πολιτικάντη να μετατρέπει αυτές τις ιστορίες σε αριθμούς προκειμένου να ενδυναμώσει την ξενοφοβία, ώστε να αποτρέψει δόθεν τη «δημογραφική μας αλλοίωση». Τραγικά ανήμπορος να αντιληφθεί ότι έχουμε ήδη προ πολλού αλλοιωθεί. Και όχι από τους «ξένους» αλλά από τους «δικούς» μας. Αυτούς που παρερμηνεύουν όπως τους βολεύει τις αξίες του πολιτισμού μας. Οι «ξένοι», αν μη τι άλλο, μας προσφέρουν την ευκαιρία να αποδείξουμε ότι μπορούμε να ξαναγίνουμε αυτό που ο πολιτισμός μας μας υπαγορεύει: Περισσότερο άνθρωποι.

elenixenou11@gmail.com

Καταυλισμός μεταναστών κοντά στη συνοριακή διέλευση Πολωνίας-Λευκορωσίας στην Κuzνίτςα, ανατολική Πολωνία. Σύμφωνα με την Πολωνική Συνοριοφυλακή, περισσότεροι από χίλιο πρόσφυγες, που θέλουν να λάβουν άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν παγιδευτεί σε χαμηλές θερμοκρασίες στα σύνορα Πολωνίας-Λευκορωσίας.

Τα στρατόπεδα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την εβδομάδα που πέρασε, η Ολλανδή δημοσιογράφος Ίνγκεμποργκ Μπέουκελ κατ’άγγελλε τον Έλληνα Πρωθυπουργό ότι ψεύδεται για το μεταναστευτικό, χαρακτηριζοντάς τον ναρκισσιστή, η ελληνική κοινή γνώμη χωρίστηκε αμέσως σε δύο στρατόπεδα. Είμαστε άραγε με την Ολλανδή δημοσιογράφο που προσαρτίζεται τα δικαιώματα των μεταναστών ή μήπως με τον Κυριάκο Μητσοτάκη; Η δημοσιογραφία έχει ενίοτε άποψη, έχει όμως και κώδικες. Όχι για να είναι αρεστή στους κατέχοντες την εξουσία, αλλά για να κάνει σωστά τη δουλειά της. Να υποβάλλει σκληρές μεν ερωτήσεις σε πολιτικά πρόσωπα αλλά να διατηρεί παράλληλα τον ελάχιστο σεβασμό στους θεσμούς. Αν η δημοσιογραφία θέλει να διαφέρει κάπου από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι με την παράθεση στοιχείων παρά την ανεξέλεγκτη έξαρση συναισθηματισμών, χαρακτηρισμών που στο τέλος κάνουν τον ίδιο τον δημοσιογράφο το κύριο θέμα. Τι στιγμή που όλα τα φώτα θα έπρεπε να ήταν στο μεταναστευτικό και τη διαχείρισή του.

Οι δημοσιογράφοι κρίνoμαστε για τη δουλειά μας. Όμως κρίνονται και τα πολιτικά πρόσωπα. Και για τη συμπεριφορά τους αλλά και για την κοινωνία που θα αφήσουν πίσω τους με τα έργα και τις πράξεις τους. Έτσι και ο Έλληνας πρωθυπουργός, ενώ θα μπορούσε να απαντήσει με στοιχεία στην Ολλανδή δημοσιογράφο, ενώ θα μπορούσε να αναδείξει την αδικία που υφίσταται για παράδειγμα η Ελλάδα σε σχέση με άλλα κράτη μέλη στο μεταναστευτικό, επέλεξε να τοποθετηθεί συναισθηματικά, παίζοντας με το εθνικό γόπητρο του μέσου Έλληνα πολίτη. Η δημοσιογράφος έγινε Ολλανδή έγινε ξαφνικά φιλότουρκη, αφήνοντας αιχμές για την προσωπική της ζωή. Ποιον όμως ενδιαφέρει όλο αυτό;

Το εθνικό γόπητρο, η επίκληση στο συναισθημα είναι ιδιον των καιρών. Όπως και η κατασκευή εχθρών. Το είδαμε και ωρίτερα στην Ελλάδα, όταν ο Κωνσταντίνος Μπογδάνος αναδησιεύε λίστα σχολιάζοντας ότι τα ονόματα παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο συγκεκριμένο νηπιαγωγείο είναι η συντριπτική πλειοψηφία.

Το είδαμε και στην Κύπρο όταν στο ίδιο πλαίσιο και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Μάριος Πελεκάνος, ο οποίος όταν ήταν Πρόεδρος της ΟΝΕ, έκρινε καταλληλότερο τον κ. Μπογδάνο να μιλήσει για το μεταναστευτικό, παρουσίαζε λανθασμένα στοιχεία παιδιών με μεταναστευτικό

βιογραφικό για να ενισχύσει τον φόβο. Το ότι οι αριθμοί που παρουσίασε ήταν λάθος είναι βεβαίως η υποσημείωση όλης αυτής της αισχρότητας. Είναι όμως αρκετό για να δείξει είτε την ανεπάρκεια στο να καταγράψει σωστά τα στοιχεία είτε την μοχθηρία της να χρησιμοποιήσει ακόμη και ψεύδη για να ενισχύσει τον φόβο.

Όμως εμείς δεν θέλουμε μία κυβέρνηση που χρησιμοποιεί τον φόβο ως τη λύση. Δεν θέλουμε μία κυβέρνηση στην οποία εργαλειοποιούνται παιδιά για να επιτείνουν το αίσθημα της ανασφάλειας και της μισαλλοδοξίας. Αυτό από μόνο του επιβεβαιώνει πως η κατάσταση έχει ξεφύγει. Θα θέλαμε μία κυβέρνηση που έχει συγκεκριμένη στρατηγική. Που χρησιμοποιεί με ψυχραιμία στοιχεία και επιχειρήματα στις Βρυξέλλες για να διορθώσει την όποια αδικία υφίσταται στο μεταναστευτικό. Μία κυβέρνηση που παράλληλα σέβεται το Διεθνές Δίκαιο και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όχι μία κυβέρνηση εσωτερικής κατανάλωσης.

Το γεγονός ότι οι «κράττες» του μεταναστευτικού είναι ο Μάριος Πελεκάνος και ο Νίκος Νουρής, ο οποίος λίγες μέρες προηγουμένως άφησε υπονοούμενα για δημοσιογράφο που αμφισβήτησε την ορθότητα των πολιτικών του, λέει πολλά. Το μεταναστευτικό εξελίσσεται σε ένα από τα μεγαλύτερα ζητήματα της Ευρώπης. Απαιτεί ψυχραιμία, απαιτεί ανθρωπιά. Απαιτεί παράλληλα τα σωστά άτομα στις σωστές θέσεις. Αυτά δεν είναι ούτε ο συγκεκριμένος κυβερνητικός εκπρόσωπος ούτε ο εν λόγω υπουργός Εσωτερικών. Όχι επειδή έχουμε κάτι προσωπικό μαζί τους, αλλά γιατί ο τρόπος που πολιτεύονται πλέον είναι άκρως επικίνδυνος.

Όπως όμως όλα δείχνουν, αυτοί αποτελούν απλώς τον κομιστή της πολιτικής της κυβέρνησης. Μίας πολιτικής που έχει ως στόχο την επικράτηση του φόβου αντί της ελπίδας. Που στόχο έχει τη συντηρητικοποίηση της κοινωνίας και τον δικασμό μας σε στρατόπεδα. Την πολιτική Νουρή και Πελεκάνου ωστόσο την ξέρουμε. Το πιο θλιβερό όμως σε όλο αυτό, είναι ότι αυτοί οι προοδευτικοί που σιώπησαν σε αυτή την κυβερνητική ξεφτίλα. Όλοι αυτοί είναι απλά συνένοχοι. Και όταν σε λίγους μήνες θα διεκδικούν την προεδρία ή άλλα αξιώματα, έτσι όπως μοίρασαν τον κόσμο σε στρατόπεδα κι εμείς με τη σειρά μας, θα θυμόμαστε σε ποια πλευρά της ιστορίας στάθηκαν.

economidou@kathimerini.com.cy

Ο τυφώνας Σιζόπουλος

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

«Διασύρουν καθημερινά ένα ιστορικό κόμμα γιατί θέλουν να καλύψουν τις πλαστογραφίες στο μπρώο και τις οικονομικές ατασθαλίες. Τέλεια». Δήλωσπ του ευρωβουλευτή Δημήτρη Παπαδάκη, που εξαντλεί το θέμα σε μόλις 18 λέξεις. Αναρωτιέμαι, πώς θα ένιωθε αλήθεια ο Βάσος Λυσσαρίδης εάν παρακολουθούσε αυτή την ξέφρενη πορεία του κόμματος που εκείνος ίδρυσε στον κατήφορο; Πώς θα ένιωθε για όλον αυτό τον διασυρμό και την απαξίωση που σκιάζει μια ιστορική διαδρομή 60 και πλέον χρόνων; Η ΕΔΕΚ ποτέ δεν ήταν το κόμμα των μεγάλων ποσοστών.Το πολιτικό της βάρος, όμως, ανέκαθεν υπερέβαινε τον όγκο της. Ρόλο σε αυτό έπαιζε βεβαίως η προσωπικότητα του ιδρυτή της. Ακόμα και όσοι θεωρούσαν τις θέσεις του Λυσσαρίδη λανθασμένες ή ανεδαφικές, του αναγνώριζαν πολιτικό εκτόπισμα που προσέδιδε κύρος στο κόμμα του. Για να το πούμε λαϊκά, ο Βάσος Λυσσαρίδης δεν θα καταδεχόταν ποτέ αυτό το άθλιο ξεκατίνιασμα με τις αλληλοκατηγορίες και τις δικαστικές διαμάχες.

Ο Μαρίνος Σιζόπουλος, πάλι, όχι μόνο το καταδέχεται αλλά πρωταγωνιστεί κιόλας στην κλιμάκωση του διασυρμού. Δεν έχει νόημα να πλατσουρίσουμε ξανά στα απόνερα των πρακτικών της σημερινής ηγεσίας. Το γεγονός και μόνο ότι αρχηγός κοινοβουλευτικού κόμματος γράφει στα παλιά του τα παπούτσια τη δικαιοσύνη αρκεί για να κατανοήσουμε ότι έχει πιάσει πάτο. Το πιο στενάχωρο δε είναι ότι βρίσκεται σε τέτοιο βαθμό άρνησης της πραγματικότητας που δεν μπορεί να ακούει κανένα. Ούτε καν την ψυχραιμη φωνή του Κωστή Ευσταθίου, ενός από τους τελευταίους ΕΔΕΚίτες που προσπαθεί να αρθρώσει συναινετικό λόγο. «Δεν μπορείς να οδηγηθείς σε ένα συνέδριο με ένα μπρώο το οποίο τυγχάνει αμφισβήτησης» είπε ο βουλευτής, αλλά τα λόγια του έπεσαν στο κενό. Έγραψα 230 λέξεις για να πω αυτό που ο Παπαδάκης διατύπωσε σε μια αράδα, οπότε αναγκαστικά εδώ πρέπει ναβάλω και εγώ τέλεια. Τέλεια στον κομματικό κατήφορο της ΕΔΕΚ, αλλά όχι στον πολιτικό βίο και την πολιτεία του αρχηγού της. Γιατί ο καταστροφικός ρόλος του Σιζόπουλου δεν εξαντλείται δυστυχώς στα του κόμματός του. Το παιχνίδι που παίζει είναι επικίνδυνο και μας αφορά όλους.

Το πρόσφατο παράδειγμα, με την πρόθεσή του να προκαλέσει τροποποιήσεις στο ΓεΣΥ, είναι χαρακτηριστικό. Όχι γιατί εξέπληξε κανένα, αλλά για τα κομματικά αλισβερίσια που υποκρύπτει αυτή η απαράδεκτη ιστορία. Ο Σιζόπουλος από την αρχή υπήρξε πολέμιος της μεταρρύθμισης στην Υγεία. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη απόδειξη γι’ αυτό από το γεγονός ότι ως γιαιρός επέλεξε να βρίσκεται εκτός ΓεΣΥ, καταβάλλοντας κάθε δυνατή προσπάθεια για να το απαξιώσει. Αν αυτή η προσπάθεια περιοριζόταν στην εμφάνεια του κόμματός του, το πολύ να του αναλογούσε κάποιο παραπολιτικό σχόλιο. Από τη στιγμή όμως που βρέθηκε στο ίδιο μετερίζι με τον Χάρη Γεωργιάδη, κτύπησαν καμπανάκια ότι κάτι πολύ σοβαρό συμβαίνει. Οι αντιδράσεις στην πρόθεση झλωμάτος του ΓεΣΥ ήταν τόσο έντονες και τέτοιια ευρύτητας που προκάλεσαν τα αντανakaλαστικά του Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος ας μην ξεχνάμε ότι ξεκίνησε άτυπα τον προεκλογικό του αγώνα. Οι ανησυχίες μας όμως δεν κατευνάσθηκαν καθόλου. Γιατί αυτό που απόμεινε ως επίγευση είναι ένα κομματικό κοντραμπάντο ανάμεσα στην ΕΔΕΚ και τον ΔΗΣΥ. Με άλλα λόγιατα ανεξόφλητα γραμμάτια του Σιζόπουλου, όπως υποστηρίζουν κάποιοι, με αντάλλαγμα την υπερψήφιση του προϋπολογισμού.

Ζούμε σε μια χώρα όπου πολιτικού περιορισμένου βελπνεκούς καταφέρνουν να διαγράφουν υψηλές πτήσεις. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα όλων ο Συλλούρης, ο οποίος πέτυχε με μνηδενικό πολιτικό κεφάλαιο να γίνει δεύτερος τη τάξει πολίτης της Δημοκρατίας απλώς και μόνο επειδή «πούλησε» καλά τον εαυτό του. Ας μην εκπλαγούμε λοιπόν την ώρα που το κόμμα του καταποντίζεται, ο Μαρίνος Σιζόπουλος να επιπλεύσει στον αφρό των μικροκομματικών σκοπιμοτήτων. Τα έως τώρα δείγματα γραφής του είναι τέτοια που μας επιτρέπουν την εκτίμηση ότι θα αξιοποιήσει όση από την ΕΔΕΚ διασώθηκε ως σωσίβιο της δικής του πολιτικής επιβίωσης. Το ΓεΣΥ αποτελεί παράπλευρη απώλεια και μέχρι να ψηφιστεί ο προϋπολογισμός καλό είναι να θυμόμαστε ότι το θέμα δεν έχει κλείσει. Ως τότε φυσικά, παραμένει ορατός ο κίνδυνος ο «τυφώνας Σιζόπουλος» ναβάλει λουκέτο στην ΕΔΕΚ.

stavros.christodoulou@gmail.com

Οι αμαρτίες της Ε.Ε. και η υποχρέωση του Νουρή

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Οι αριθμοί βοούν για το τεράστιο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Κύπρος με την παράτυπη μετανάστευση και τους αιτητές ασύλου. Τους πρώτους 10 μήνες του 2021 η Κύπρος, καταγράφει ροες 10.861 προσωπων, από τα οποία, 9.270 έχουν διελθει παρανομα απο την Πρασινη Γραμμη, ενώ το 70% αποτελούν μονηρεις αντρες ηλικιας 25-40 ετων. Το ποσοστό αιτητών ασύλου ανέρχεται στο 4%, ενώ στις υπόλοιπες χώρες πρώτης γραμμής δεν υπερβαίνει το 1%, με την Κύπρο να σπάει το ένα αρνητικό ρεκόρ μετά το άλλο, σε όλη την Ε.Ε.

Τα στοιχεία που κατατέθηκαν στο Υπουργικό Συμβούλιο καταδεικνύουν την τραγικότητα της κατάστασης. Αυτό όμως που δεν λένε τα στοιχεία είναι ότι η Ε.Ε., η Κομισιόν και οι εταίροι της Κύπρου σφυρίζουν αδιάφορα. Όχι μόνο σήμερα, αλλά εδώ και χρόνια. Κλείνοντας τα μάτια στην ενορκη-στρωμένη διοχέτευση παράτυπων μεταναστών από την Τουρκία προς την Κυπριακή

Δημοκρατία, μέσω της γραμμής αντιπαράταξης. Ας δούμε κάποια δεδομένα:

Η Ε.Ε. γνωρίζει ότι η Τουρκία παρείχε για πολλά χρόνια «θεωρήσεις» σε παράτυπους μετανάστες (είχε καταγραφεί και σε εκθέσεις της Ε.Ε. για την Πράσινη Γραμμή) προκειμένου να πάνε στα Κατεχόμενα και από εκεί να περάσουν στις ελεύθερες περιοχές. Κανείς ωστόσο δεν τράβηξε το αφτί του Ερντογάν.

Στα Κατεχόμενα έχει στηθεί ολόκληρη επιχείρηση για μεταφορά παράτυπων μεταναστών από το παράνομο αεροδρόμιο Τύμπου στην Πράσινη Γραμμή, κάνοντας πράξη τη διοχέτευση ροών στις ελεύθερες περιοχές. Και αυτό είναι επίσης γνωστό στην Ε.Ε.

Το Συμβούλιο της Ε.Ε. αλλά και η Κομισιόν έχουν λάβει δύο επιστολές από την Τουρκία (από την περίοδο που αρμόδιοι Επίτροποι ήταν η Σεσίλια Μάλμστρομ και ο Στέφαν Φούλε). Στις επιστολές η Άγκυρα έχει ξεκαθαρίσει ότι δεν θα εφαρμόσει τη Συμφωνία Επανεισδοχής παράτυπων μεταναστών με

την Κυπριακή Δημοκρατία, γιατί δεν την αναγνωρίζει. Με απλά λόγια, η Ε.Ε. γνωρίζει εδώ και οκτώ χρόνια ότι η Τουρκία, αν και αποδεδειγμένα διοχετεύει παράτυπους μετανάστες στην Κύπρο, δεν πρόκειται να αποδεχθεί ποτέ την επανεισδοχή τους. Και δεν έχει κάνει τίποτε για αυτό.

Η Κομισιόν και οι εταίροι μας έλαβαν επιστολές και από τον ίδιο τον πρόεδρο Αναστασιάδη, στις οποίες η Λευκωσία εξέπεμφε σήμα κινδύνου, εδώ και πολλά χρόνια. Αποτέλεσμα δεν υπήρξε.

Πέντε τουλάχιστον κράτη-μέλη, η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Τσεχία, η Σλοβακία (Visegrad 4) και η Αυστρία λένε ότι στην ίση κατανομή βαρών και συνεπώς το βάρος του προσφυγικού/μεταναστευτικού μένει στους ώμους των κρατών της «πρώτης γραμμής», περιλαμβανομένης της Κύπρου.

Η Αγκυρα με βάση την ευρωτουρκική Δήλωση (σ.σ. συμφωνία) της 18ης Μαρτίου 2016 (παράγραφος 3) οφείλει «να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα με σκοπό να αποτρέψει το άνοιγμα νέων θαλάσσιων

ή χερσαίων οδών παράνομης μετανάστευσης από την Τουρκία προς την Ε.Ε. και θα συνεργασθεί εν προκειμένω με τις γειτονικές χώρες, καθώς και με την Ε.Ε.». Ωστόσο, η Άγκυρα έχει γράψει στα παλαιότερα των υποδημάτων της την υποχρέωση που ανέλαβε έναντι της Ε.Ε. και όχι μόνο δεν συνεργάζεται με την Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά εργαλειοποιεί πρόσφυγες και μετανάστες, προκειμένου να αλλοιώσει τη δημογραφική ταυτότητα του κυπριακού κράτους.

Με βάση τα πιο πάνω, γίνεται κατανοπτό ότι ζήτημα δεν είναι μόνο η Τουρκία. Είναι και η Κομισιόν, αλλά και οι εταίροι μας στην Ε.Ε. και κυρίως η Γερμανία που χαράσσει την πολιτική γραμμή της Κοινότητας και στο μεταναστευτικό. Οι οποίοι επέτρεψαν και συνεχίζουν να επιτρέπουν στην Άγκυρα να αλωνίζει στην Ανατολική Μεσόγειο, εκτρέφοντας το θράσος του Ερντογάν και την εργαλειοποίηση ψυχών στην οποία επιδίδεται, καθορίζοντας και τη μοίρα της Κύπρου. Την ίδια μάλιστα στιγμή που η Κο-

μισιόν και το Βερολίνο εξαντλούν την αυστηρότητά τους και δρομολογούν πέμπτο γύρο κυρώσεων κατά της Λευκορωσίας για την εργαλειοποίηση μεταναστών και τη διοχέτευσή τους στην Ε.Ε., μέσω Πολωνίας, Λετονίας και Λιθουανίας, επιτρέπουν στον Τούρκο πρόεδρο να πράττει το ίδιο στην Κύπρο, ως να πρόκειται για κράτος-μέλος δεύτερης κατηγορίας.

Υπό τις περιστάσεις που δημιουργούν τόσο η Τουρκία, όσο και η απαράδεκτη από κάθε άποψη στάση της Ε.Ε., καθώς και η πολιτική δύο μέτρων και δύο σταθμών που εφαρμόζει, οι επιλογές του υπουργού Εσωτερικών Νίκου Νουρή είναι περιορισμένες. Ναι μεν η ανθρωπιστική πτυχή του προσφυγικού ζητήματος δεν μπορεί να αγνοηθεί. Αλλά, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει της υποχρέωσης διασφάλισης της επιβίωσης του κράτους και των πολιτών του. Και αυτό είναι το πρώτο μέλημα του Νίκου Νουρή.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Είτε με Ερντογάν, είτε χωρίς αυτόν...

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ενα ερώτημα είναι αν έχουμε μπει στη μετά Ερντογάν εποχή. Ασχοληθήκαμε με αυτό την προηγούμενη Κυριακή. Ένα δεύτερο ερώτημα είναι αν θα κάνει οιαδήποτε διαφορά στις ελληνοτουρκικές σχέσεις το αν στην εξουσία στην Αγκυρα θα βρίσκεται ο Ερντογάν ή οποιοσδήποτε άλλος. Η απάντηση είναι, μάλλον καμία. Η Ελλάδα είχε μία ευκαιρία να καταλήξει σε μία λογική και έντιμη λύση στα προβλήματα με την Τουρκία όταν ο Ερντογάν βρισκόταν στα πρώτα του βήματα. Ο Τούρκος ηγέτης ήθελε τότε να ξε-

Το ποιος θα έχει την εξουσία στην Αγκυρα μάλλον δεν θα κάνει καμία διαφορά στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

δοντάσει το τουρκικό βαθύ κράτος των Ενόπλων Δυνάμεων και του υπουργείου Εξωτερικών, το οποίο συντηρούσε συνεχώς την ένταση με την Ελλάδα. Ταυτόχρονα πουλούσε «Ευρώπη» στον λαό του και εξευρωπαϊσμό στους Ευρωπαίους. Ήταν λοιπόν προς το συμφέρον του να προχωρήσει σε μια θεαματική βελτίωση των σχέσεων με την Ελλάδα. Το γιατί δεν μετατράπηκε σε πράξη αυτό το παράθυρο ευκαιρίας θα το λύσει η Ιστορία. Έχει ακουστεί από υπεύθυνα χείλη πως ο πρώην πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής επικαίρθηκε κάποτε μια άτυπη, «υπερβατική» συζήτηση με τον Ερντογάν, η οποία δεν βρήκε καμία ανταπόκριση. Όπως επίσης ότι βρεθήκαμε κοντά σε μια έντιμη λύση σε κάποια φάση των διερευνητικών επαφών. Γεγονός είναι ότι, όπως πάντα, οι

πολιτικοί κύκλοι των δύο χωρών δεν συγχρονίσθηκαν ποτέ ώστε να υπάρξει αποτέλεσμα. Εκείνα όμως τα χρόνια υπήρχε μία κρίσιμη διαφορά. Οι εκπρόσωποι της Τουρκίας αναφέρονταν στην αποστρατιωτικοποίηση των νησιών και στις γκρίζες ζώνες αλλά χωρίς να επιμένουν ή να διευκρινίζουν ότι πρόκειται για απαράβατες προϋποθέσεις μιας λύσης. Οι Έλληνες διπλωμάτες εκτιμούσαν ότι ίσως τα δύο αυτά θέματα να ήταν «διαπραγματευτικά χαρτιά» που δεν θα έμεναν στο τραπέζι έως το τέλος. Τώρα αυτό έχει αλλάξει. Η Τουρκία έχει καταστήσει και τα δύο ζητήματα δομικά στοιχεία της θέσης της και της διαπραγματεύσης. Δεν περνάει μία εβδομάδα χωρίς κάποια ανακοίνωση ή δήλωση αξιωματούχου για το ένα ή και τα δύο ζητήματα. Με άλλα λόγια, έχουν μπει για τα καλά στο τραπέζι της διαπραγματεύσης. Αυτό είναι κάτι που δεν θα αλλάξει αν ο Ερντογάν φύγει από την εξουσία. Το βαθύ κράτος έχει καταφέρει να ξαναμπει στο παιχνίδι καθώς ο Τούρκος ηγέτης το χρειάστηκε εδώ και λίγο καιρό για να ελέγξει τους αρμούς της εξουσίας σε μία φάση οξυμένης ανασφάλειας. Οι εκπρόσωποί του επιβάλλουν τους όρους τους. Σε μερικές περιπτώσεις –όπως του υπουργού Αμυνας Ακάρ– πιο άγαρμπα από ό,τι σε άλλες. Καμία ελληνική κυβέρνηση δεν θα στέκεται όμως αν συμφωνήσει είτε στην αποστρατιωτικοποίηση κάποιων νησιών, είτε στην απώλεια ελληνικής κυριαρχίας κάποιων, κατοικημένων ή μη, νησιών και βραχονησίδων. Αν λοιπόν η Αγκυρα επιμένει σε αυτές τις απαιτήσεις, ανεξάρτητα από το ποια κυβέρνηση βρίσκεται στην εξουσία, και η Αθήνα τις απορρίπτει ασυζητητί, τα περιθώρια διαπραγματεύσεων είναι εμφανώς ανύπαρκτα. Είτε στο Παλάτι ζει ο Ερντογάν είτε όχι.

Αχ ΠΑΣΟΚ»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Το άλλοτε «ιστορικό» και εν συνεχεία «οβιδιακώς μεταμορφούμενο» ΠΑΣΟΚ δίνει κρίσιμη μάχη, διεκδικώντας ρόλο ρυθμιστικό στη σημερινή ελληνική πολιτική σκηνή. Οι έξι διεκδικητές της ηγεσίας του ΚΙΝΑΛ υπόσχονται ανόρθωση του κόμματος σε ρόλο πρωταγωνιστικό, όπως συνέβαινε επί ΠΑΣΟΚ για τρεις δεκαετίες έως το 2010. Είναι οι προσπάθειές τους των συρροαζομένων, θα έλεγε κανείς εάν ανέσυρε ποιητικές αναφορές από το παρελθόν. Αλλά είναι ταυτόχρονα και έκφραση μιας νοσταλγίας. «Αχ ΠΑΣΟΚ, ωραία χρόνια», κατά την πρόσφατη τηλεοπτική εκ-

και απαξιωτικά χαρακτηριζόταν «παπατζής», από τους αντιπάλους του. Αλλά το 1964 εξελέγη με ποσοστό που υπερέβαινε το πενήντα τοις εκατό. Το 1993, ο Ανδρέας Παπανδρέου ήταν –μετά την ασθένειά του– σκά του εαυτού του. Είχε περάσει τη δοκιμασία του Ειδικού Δικαστηρίου, διαπομπεύθηκε δημοσίως για τη σχέση του με τη μετέπειτα σύζυγό του και τελικώς κατέκτησε εκ νέου την πρωθυπουργία. Σήμερα ο Γιώργος Παπανδρέου υπόσχεται Νέα Αλλαγή. Κατά ορισμένους είναι αφελής. Κατ' άλλους ριψοκίνδυνος. Κυρίως όμως ζει τον μύθο της οικογένεια των Παπανδρέου.

Αλλά όλα αυτά δεν έχουν σημασία. Διότι πνεύμα ΠΑΣΟΚ κυριαρχεί εδώ και χρόνια στην ελληνική πολιτική σκηνή. Κόμμα χαλαρού λενινιστικού πρότυπου εισήγαγε στην πολιτική ζωή ο Ανδρέας Παπανδρέου. Και επί της προεδρίας του Ευάγγελου Αβέρωφ δημιουργήθηκε στη Ν.Δ. κομματικός μηχανισμός αυστηρών, λίγο πολύ στρατιωτικών, δομών. Αυτά έως ότου ο Γιώργος Παπανδρέου υποβάθμισε μέχρι εξαφάνισης τον ρόλο του κόμματος όταν έθεσε την εκλογή του ηγέτη του ΠΑΣΟΚ στην κρίση της «κοινωνίας», δηλαδή του κάθε περαστικού. Και η Ν.Δ. τον εμψύχωνε ως μη ωφέλιμο. Είχε προηγηθεί βεβαίως η εκμυστηριώση του ρόλου των βουλευτών, που επί σειράν ετών εξέλεγαν τον πρόεδρο της Ν.Δ. Σήμερα πάλι, στεντόντατοι συνεργάτες του Γιώργου Παπανδρέου στελεχώνουν το ανώτατο επιτελείο του Μαξίμου. Πρώην υπουργοί της κυβερνήσεως Παπανδρέου πρωτοστατούν στη μάχη του ΣΥΡΙΖΑ στη Βουλή. Ο Ανδρέας Παπανδρέου εμπνέει τον πρόεδρο του ΣΥΡΙΖΑ Αλέξη Τσίπρα. Ο Κώστας Σημίτης συχνότατα επαινούσαν τον από πατέρα του σημερινού πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη. Από την άποψη αυτή τα όσα συμβαίνουν στο ΚΙΝΑΛ αφορούν πρόσωπα, που έχουν και αυτά να παίξουν κάποιον ρόλο. Μόνον που το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται πια παντού.

Ταραχή προκαλούν οι ξενικές λέξεις που εισβάλλουν στην ελληνική. Facebook, Twitter, Instagram, TikTok, είναι ονόματα, ή μάλλον λέξεις, στο καθημερινό λεξιλόγιο. Ούτε καν σε γκρίκλις. Πόσες φορές την ημέρα αλλάζεις το πλκτρολόγιο από τα ελληνικά στα λατινικά για να μπορέσεις να συνεννοηθείς; Οι γλωσσολόγοι ανησυχούν για την καθαρότητα της έκφρασής μας στα ελληνικά. Συμφωνώ με τον κ. Μπαμπινιώτη όταν προτείνει το «Διαδίκτυο» στη θέση του «Ίντερνετ», όμως δεν συμφωνώ μαζί του όταν λέει ότι το πρόβλημα της ελληνικής προκαλείται από τον καταγισμό των αστεροειδών της αγγλικής. Το χωριό μας, για να επιβιώσει στον κόσμο του, θα πρέπει να σταθεί απέναντί του. Αν το αποκλείσει, θα πεθάνει από ασφυξία.

Υπάρχουν αντιθέτως λέξεις οι οποίες δεν έχουν κανένα πρόβλημα με την ελληνική τους ταυτότητα από τη γραμματικοσυντακτική τους σύνθεση. Όπως η λέξη «ισλαμοφοβία», ένας νεολογισμός ο οποίος έχει πολιτογραφηθεί στη σημερινή ελληνική. Μια λέξη αμιγώς ελληνική, πλην όμως προβληματική. Όταν λέμε Facebook, Twitter ή Instagram, κι ως μνη είναι

λέξεις της ελληνικής, αναφερόμαστε σε πραγματικότητες. Μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τους δικούς τους κανόνες. Όταν όμως χρησιμοποιούμε τη λέξη «ισλαμοφοβία» και τα παράγωγά της, σε ποια πραγματικότητα αναφερόμαστε;

Ποιος είναι ο ισλαμόφοβος; Είναι όποιος θεωρεί ότι η μαζική δολοφονία από «μακητές του Ισλάμ» στο κλαμπ «Μπατακλάν» στο Παρίσι απειλεί τον πολιτισμό του; Η Σώτη Τριανταφύλλου δικάσθηκε γι' αυτό κι ευτυχώς αθώωθηκε. Είναι όποιος θεωρεί ότι η Ελλάδα έχει σύνορα τα οποία δικαιούται να ελέγχει και να τα προστατεύει από όσους δεν τα αναγνωρίζουν; Ακόμη και λιμενικοί έχουν παραπεμφθεί στο δικαστήριο επειδή ανταποκρίθηκαν στις επιταγές του καθήκοντός τους, την προστασία των συνόρων. Η απόσταση ανάμεσα στην υπόθεση της Σώτης Τριανταφύλλου και στους λιμενικούς δείχνει και το εύρος της πολιτικής ορθότητας.

Η πολιτική ορθότητα στηρίζεται στο λεξιλόγιό της. Παράγει λεκτικούς τρόπους, σημασιολογικά νεφελώματα, τα οποία παράγουν τη δική τους πραγματικότητα. Τι θα πει «ισλαμοφοβικός»; Και τι «ομο-

φοβικός»; Και τι «διεμφυλικός»; Σας ενοχλεί το «τουίτερ». Και πότε ακούσατε για πρώτη φορά στη ζωή σας τη λέξη «βίγκαν»; Ειλικρινά, πότε ακρίσατε να αποκαλείτε τους «τσιγγάνους» ή «γύφτους» Ρομά; Και πότε διαπιστώσατε ότι η κοινωνική τους συμπεριφορά άλλαξε από τότε που τους αποκαλούμε Ρομά;

Η άμεση απειλή της ιδεολογίας της πολιτικής ορθότητας είναι η διαστροφή του λεξιλογίου μας. Η παραγωγή νεολογισμών. Και η νομιμοποίησή τους μέσα από εμπονική πίστη ότι η γλώσσα που μιλάμε και μας επιτρέπει να σκεφτόμαστε οφείλει να αποδέχεται οποιονδήποτε νεολογισμό ως πλούτο. Ποιον πλούτο φέρνει η λέξη «ισλαμόφοβος» ή «ομοφοβικός»; Για να μην μιλήσω για τη λέξη «αντιεμβολιαστής», που έχει αναγορευθεί σε κοινωνική κατηγορία.

Λέμε ότι η «πολιτική ορθότητα» βυθίζει τον δυτικό πολιτισμό σε έναν νέο Μεσαίωνα. Μόνον που ο Μεσαίωνας διάβαζε Αριστοτέλη. Κι αυτός τον βοήθησε να δραπετεύσει απ' την αυταρέσκεια των βεβαιότητών του. Η δική μας πολιτική ορθότητα αρκείται στις δικές της βεβαιότητες. Βεβαιότητες που στηρίζονται στο «δεν». Δεν πρέπει

να είσαι «ισλαμόφοβος», δεν πρέπει να είσαι «ομοφοβικός», «σεξιστής», «δεν» το ένα, «δεν» το άλλο. Κι αφού τα πετάς από πάνω σου όλ' αυτά, τι σου μένει; Το σαρκίο του «λευκού Ευρωπαίου άνδρα». Είναι το τελευταίο «δεν» από τα «δεν» της ταυτότητάς σου;

Τι μπορεί να σε σώσει απ' την ταυτότητά σου; Δεν το ξέρω. Μπορείς να πεις ό,τι θες για την ισλαμοφοβία ή την ομοφοβία, όμως το νεφέλωμα δεν πρόκειται να σε εγκαταλείψει. Είσαι λευκός Ευρωπαίος άνδρας, όπως είσαι ισλαμόφοβος και ομοφοβικός. Δεν μας ενδιαφέρει αν οι ισλαμιστές είναι ομοφοβικοί και οι ομοφυλόφιλοι ισλαμόφοβοι. Σημασία έχει τι σκέφτεσαι εσύ. Τίποτε σπουδαίο δεν σκέφτομαι. Πέρα από τη δύναμη των λέξεων και των τρόπων της γλώσσας. As αναρωτηθούμε πόσους νεολογισμούς έχει καταθέσει στη γλώσσα μας η πολιτική ορθότητα. Και δεν αναφερόμαι στη λεγόμενη «λαϊκή» γλώσσα, για την οποία οι λέξεις «ισλαμοφοβία» ή «ομοφοβία» παραμένουν άγνωστες. Αναφερόμαι στις γλώσσες των ελίτ, που δεν καταλαβαίνουν ότι οι νεολογισμοί τους δεν διαφέρουν από τα γκρίκλις του τελευταίου χρήστη του Facebook.

Παγιωμένη συμφορά η αδικία

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Κάθε οργανωμένη σε «κράτος» κοινωνία σήμερα χρειάζεται για να λειτουργήσει δημόσιους λειτουργούς: υπαλλήλους μισθοδοτούμενους από το δημόσιο χρήμα, οργανωμένους σε υπουργεία και υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Οι πολίτες που προσλαμβάνονται για να υπηρετούν τις κοινές ανάγκες και στοχεύσεις, κρίνονται, διαβαθμίζονται, ιεραρχούνται τόσο οι ευσθύνες και αρμοδιότητές τους όσο και οι προνομίες - αμοιβές τους.

Είναι γνωστές οι συνθήκες που, ειδικά στο ελληνόφωνο κράτος, έχουν διαστρέψει την αυτονόητη αυτή λογική σε παραλογισμό, τυραννικό του κοινωνικού σώματος, σε απειλή διάλυσης και αφανισμού της κρατικής υπόστασης του Ελληνισμού. Και η απειλή διαρκεί δύο αιώνες τώρα. Ποια είναι η αφετηρία, το γενεσιουργό αίτιο της απειλής που βασανίζει την ελλαδική κοινωνία; Απλά και ξεκάθαρα: είναι το διαβόητο «ρουσφέτι», το γεγονός ότι οι λειτουργοί του κράτους δεν προσλαμβάνονται με αξιολόγηση των ικανοτήτων και του ήθους των, αλλά πουλώντας την ψήφο τους στους «πολιτικούς» εξουσιαστές του κράτους. Με την ακριβέστατη διατύπωση του Εμμανουήλ Ροΐδη: «Ανθρωποι ειδότες ν' αναγινώσκουν και ν' αναγνώριζαν, έχοντες χείρας και πόδας υγιείς, αλλά μισούντες πάσαν εργασίαν, οίτινες ενούμενοι υπό έναν οιονδήποτε αρχηγόν, ζητού-

σιν ίνα παράσχιν αυτοίς τα μέσα να ζώσι χωρίς να σκάπτωσι» (1875). Πιστοποίηση γραμμένη πριν από 146 χρόνια! Στο διάστημα που μεσολάβησε από τότε, το ελληνόφωνο κράτος γνώρισε ποικιλώνυμα κόμματα να διεκδικούν ή και να διαχειρίζονται την εξουσία, πολιτεύματα μοναρχίας, συνταγματικής βασιλείας, αβασίλευτης δημοκρατίας, ποικίλα είδη δικτατορίας, πρωθυπουργικής μονοκρατορίας. Κανένα ποτέ, ούτε ένα από αυτά τα σχήματα εξουσίας δεν φιλοδόκησε να αποκαταστήσει αδικροκράτια στη στελέχωση του κράτους, να αποτιμήσει και τιμήσει την ποιότητα και την αξία του έργου των λειτουργών - διαχειριστών της πολιτείας.

Είναι αίνιγμα επώδυνο, αλλά πρέπει να απαντηθεί, αν θέλουμε να συνεχίσουμε να υπάρχει Ελληνισμός στη σκηνή της Ιστορίας: Γιατί, κατακτιμένοι από τους Τούρκους οι Έλληνες, ήταν άρχοντες των θαλάσσιων και των διεθνών αγορών, κορυφαίοι του επιχειρηματικού οίστρου και της αισθητικής καλλιέργειας, ενώ απελεύθεροι από τους Τούρκους αποδείχθηκαν ανίκανοι για την τολμή της πρωτοπορίας και αυτονομίας; Η πιστοποίηση του Ροΐδη για μια Ελλάδα με όραμα των πολιτών πρωταρχικό την παραστατική δημοσιοπαλζηνία, διατυπώθηκε πριν από 146 χρόνια, που στη διάρκειά τους ο Ελληνισμός συνεχίζει να συντηρεί ανέμελα τον αυτεξευτελισμό του.

Συντηρούμε οι Ελληνόφωνοι ακόμα σήμερα ένα κράτος παρωπικής αδικίας και αυθαιρεσίας, ο καθορισμός μισθών και αμοιβών είναι ένα από τα κραυγαλέα παραδείγματα θεσμοποιημένου αντικοινωνικού αμοραλισμού: Δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνική συνοχή, όταν τα κριτήρια αξιολόγησης επαγγελματιών κοινωνικής προσφοράς είναι ανύπαρκτα ή εξωφρενικά. Να αμείβεται ο Σύμβουλος Επικρατείας με 5.000 ευρώ τον μήνα, κάθε μέλος του Δ.Σ. Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών με 10.000 τον μήνα, κάθε βουλευτής με 7.000 ευρώ - κατανοητό, αν και περιεργό σε ένα επισήμως πτωχευμένο κράτος. Γίνεται αδιανόητο και σκανδαλώδες, όταν, την ίδια στιγμή η μηνιαία σύνταξη Διευθυντή Χειρουργικής Κλινικής Δημόσιου Νοσοκομείου, με τριάντα χρόνια υπηρεσίας, μόλις και εγγίζει τα 1.300 ευρώ. Το ίδιο ισχύει και για καθηγητές Πανεπιστημίου με τριάντα χρόνια διδασκαλίας, έρευνας, συγγραφής.

Μια οργανωμένη κοινωνία είναι αδύνατο να επιβιώσει, όταν λειτουργεί με όρους θεσμοποιημένης αδικίας. Κυρίως, επειδή η θεσμοποιημένη αδικία γεννάει πάντοτε έναν τέλειο (δηλαδή καθολικό και στεγανό) συλλογικό απειλισμό, δηλαδή την παραιτίαση από κάθε ελπίδα, κάθε εμπιστοσύνη στο μέλλον. Πριν από 40 περίπου χρόνια, ο Διονύσιος Σαββόπουλος τραγού-

δαγε θρηνητικά: «δεν υπάρχει ελπίς, στην Ελλάδα ζεις» - όλοι συμφωνούσαμε με βαθιά οδύνη, αλλά, υποσυνείδητα λογαριάζαμε την επίγνωση και τον καύμο σαν «το ήμισυ του παντός», τη λαχτάρα σαν πραγματώση του ποθουμένου.

Δυστυχώς η απόσταση από το ποθούμενο αποδεικνεται αμείωτη, ίσως και απροσπέλαστος ο στόχος, οι Λαιστρυγόνες, οι Κύκλωπες, ο άγριος Ποσειδώνας λυμαινόνται την οδό και αποκλείουν την πρόσβαση «στις καλές πραγματείες». Τι σημαίνει στην πράξη αυτή η οικονομολογία, θα το αντιληφθούμε μόνο από την οδό της άμεσης εμπειρίας, δηλαδή της προκατάληπτης σχέσης. Είναι η ασυμβίβαστη με ωφελιμοθηρικές σκοπιμότητες σπουδή της ελευθερίας, της υπαρκτικής φυσικά, όχι απλώς της συμπεριφορικής - ωφελιμοθηρικής.

Δεν μας μένουν και άλλες δυνατότητες, ιστορικό ρόλο μπορούμε να κερδίσουμε μόνο αντιπαλεύοντας το απόλυτο τίποτα, όπως λ.χ. την ολοκληρωτική και ανεπανδρόθητη οικονομική και οικιστική καταστροφή της Αττικής, της Θεσσαλονίκης, των περισσότερων νησιών. Δεν είναι σχήμα λόγου: Το οικολογικό έγκλημα επιτείνεται ανενόχλητο, γιατί είναι παγιδευμένο, όπως και οι ρίζες του, στην ωφελιμοθηρία. Μόνο στην ελληνική οπτική μπορεί να πολεμηθεί ως άρνηση της αλήθειας και θρίαμβος της ψευτιάς.

Το «Μήλον της Έριδος» για την ΕΕ: Κύπρος ή/και Τουρκία;

Του ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΙΣΤΟΥ

Η «Κ», σε άρθρο με τίτλο «Η Γερμανία αθώνει την Τουρκία για την ΑΟΖ» (07/11/21), αναφέρει ότι στη συνεδρία του Συμβουλίου CO-ELA «το Βερολίνο αμφισβήτησε ευθέως την εκδήλωση «έκνομων ενεργειών» στην κυπριακή και την ελληνική ΑΟΖ». Συνεχίζοντας, ο Γερμανός εκπρόσωπος, μιλώντας για τις γεωτρήσεις της Τουρκίας, δήλωσε ότι «δεν μπορούν να θεωρηθούν παράνομες, εφόσον δεν διασφαλίζεται το υπέδαφος» και ότι «δεν διαφοροποιείται η κατάσταση επί του υπεδάφους (no change on the soil)» της ΚΔ και της ΕΛλάδας».

Το γιατί υπάρχει αυτή η άποψη εκ μέρους της Γερμανίας φανερώνεται από τη δήλωση του Γερμανού εκπροσώπου ότι πρέπει «να δοθεί ώθηση στην ενταξιακή διαδικασία [σ.σ. της Τουρκίας]» και ότι για να γίνει αυτό θα πρέπει να ξεπεραστούν τα «μεγάλα εμπόδια», επικαλούμενος τη «στρατηγική σημασία» της Τουρκίας.

Αυτό μου θύμισε το βιβλίο «Κύπρος 1974-1974 - Η Εισβολή και οι Μεγάλες Δυνάμεις: Η real politik των ΗΠΑ και το διπλό παιχνίδι της ΕΣΣΔ» του Μακάριου Δρουσιώτη. Ο συγγραφέας δείχνει ότι την περίοδο που ακολούθησε την εισβολή του 1974 οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ είχαν ως στόχο τη συμμαχία με την Τουρκία. Το αφήγημα, δηλαδή, ότι η Κύπρος αποτελούσε τον πιο σημαντικό ρυθμιστικό παράγοντα για τη συμπεριφορά των Μεγάλων Δυνάμεων καταρρέει. Αντ' αυτού, αναδύεται μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της γεωπολιτικής της περιοχής: ότι το πραγματικό «Μήλον της Έριδος» ήταν η Τουρκία. Οι ΗΠΑ ήθελαν την Τουρκία ως δυτικό σύμμαχο και η ΕΣΣΔ ως σοβιετικό φίλο και οι δύο αυτές δυνάμεις λειτουργούσαν με βασικό γνώμονα πρώτα τη δημιουργία ισχυρών σχέσεων με την Τουρκία.

Αλλά σχεδόν σύσσωμη η πολιτική σκηνή της ε/κ πλευράς θεωρούσε την Κύπρο ως το πιο σημαντικό πιόνι της παγκόσμιας πολιτικής σκακιέρας όπου γι' αυτό θα τσακωνόταν η ΕΣΣΔ με τις ΗΠΑ. Και με αυτόν τον πολιτικό ναρκισισμό και εθελουσιφλία θεωρούσαμε ότι είχαμε την ισχυρή διαπραγματευτική θέση. Στην πραγματικότητα όμως οι γεωπολιτικές καταστάσεις και σχέσεις, αλλά και οι τότε χρονικές συγκυρίες, είχαν ήδη ξεπεράσει τις αναχρονιστικές πολιτικές μας. Και φτάνουμε στο σήμερα. Στο παράρτημα του άρθρου της «Κ» (07/11/21) που τιτλοφορείται ως «Μετ' εμποδίων το ΥΠΕΞ» αναφέρεται ότι «η Γερμανία και σημαντικός αριθμός κρατών-μελών που την ακολουθούν, θεωρούν ότι έφτασε η ώρα για την ενίσχυση των ευρωτουρκικών σχέσεων, προσβλέποντας σε μια νέα συμφωνία στο προσφυγικό/μεταναστευτικό». Με λίγα λόγια, οι τρέχουσες χρονικές συγκυρίες μας έφεραν αντιμέτωπους με ένα σημαντικό και ευαίσθητο θέμα το οποίο

αποτελεί μοχλό πίεσης για την εξεύρεση (ενταξιακής) συμφωνίας Τουρκίας στην Ε.Ε.

Πέρα από τους οικονομικούς και εργασιακούς παράγοντες που επηρεάζουν θετικά τις ευρωτουρκικές σχέσεις, το προσφυγικό/μεταναστευτικό έρχεται ως ένας επιπλέον παράγοντας που απαιτεί την ευρωτουρκική συνεργασία. Δεν μπορεί η Ε.Ε. να καταστρέψει αυτή τη συνεργασία, από την οποία στηρίζονται εκατομμύρια ζωές, για να ικανοποιήσει τις ασυνάρτητες θέσεις της ε/κ πλευράς. Οι αναχρονιστικές μας πολιτικές, σε συνδυασμό με τις αποτυχημένες πρακτικές του ΥΠΕΞ και του ΠτΔ, θα μας φέρουν - αν δεν μας έφεραν ήδη - σε ένα σημείο όπου ο διεθνής παράγοντας και η Ε.Ε. θα μας απαξιώσουν και θα καταλήξουμε πολιτικά περιθωριοποιημένοι. Δεν μπορούμε πάντα να λειτουργούμε ως να είμαστε στην ισχυρή διαπραγματευτική θέση. Πόσω μάλλον πλέον που είμαστε και ο περίεγλος της Ε.Ε. λόγω της διεθνούς μας φήμης περί διαφθοράς και αποτυχημένων εξωτερικών πολιτικών.

Οι καλύτερες σχέσεις που έχει η Ε.Ε. μ' ένα μη κράτος μέλος της είναι με την Τουρκία. Η προσπάθεια για την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. έχει μακρά ιστορία. Είτε το θέλουμε είτε όχι, η Τουρκία έχει σημαντική γεωπολιτική θέση, μέγεθος και επιρροή, και είναι κυριολεκτικά απέναντί μας. Η μόνη ευκαιρία που έχουμε να ευημερήσουμε σαν ένα ευνομούμενο κράτος μέλος της Ε.Ε. είναι με την εξεύρεση μιας βιώσιμης και δίκαιης ομοσπονδιακής λύσης του Κυπριακού (όπως αυτή αναδύεται από τα ψηφίσματα του Σ.Α. του ΟΗΕ) και να ομαλοποιήσουμε τις εμπορικές σχέσεις με τις γειτονικές χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας.

Στο κάτω κάτω είναι και προς το συμφέρον μας. Γιατί δηλαδή να αγοράζουμε ρούχα κτλ. made in Turkey, όπου τα καταστήματά μας είναι γεμάτα, αλλά να χάνουμε κέρδος από τρίτες χώρες; Και στην τελική, εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών έχουμε και με το Η.Β. Όπως γράφει και στο βιβλίο του ο Μ. Δρουσιώτης «Οι εθνικές μας αλήθειες, συχνά υποκειμενικές και μεροληπτικές, δεν μας επέτρεπαν να ξεφύγουμε από το παρελθόν μας και να δούμε το μέλλον με πιο εποικοδομητική προσέγγιση» και ιστορική αυτονόμηση.

As καταφέρουμε έστω και την ύστατη στιγμή να δημιουργήσουμε μια σύγχρονη πολιτική κατεύθυνση. Να μην υποκύψουμε άλλο στον πολιτικό αναχρονισμό, λαϊκισμό αλλά και επηρεασμό από τρίτες χώρες της Ανατολής. Είτε αυτός ο επηρεασμός είναι ιδεολογικός είτε κερδοσκοπικός.

Ο κ. Μιχάλης Χρίστου, απόφοιτος Φιλοσοφικής, είναι μέλος της πρωτοβουλίας «Αμμόχωστος - Για την Κύπρο».

Cor26: έγινε κάποια πρόοδος για τη διάσωση του πλανήτη;

Της ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Την ώρα που γράφεται αυτό το άρθρο η σύνοδος των Ηνωμένων Εθνών για το Κλίμα οδεύει προς το τέλος της. Ένα τέλος λίγο πολύ αναμενόμενο παρά τα ευφάνταστα λόγια και τις μεγάλες δεσμεύσεις από τους ηγέτες κατά την έναρξής της.

Το προσχέδιο του κειμένου του διαπραγματευτικού αποτελέσματος της Cor26, που παρουσιάστηκε την περασμένη Τετάρτη (10 Νοεμβρίου), σηματοδοτεί ότι η διάσκεψη δεν βρίσκεται σε καλό δρόμο για να ανταποκριθεί στις φιλοδοξίες που έχει δημιουργήσει, αναγνωρίζοντας την ίδια ώρα ότι η αποτυχία της θα έχει καταστροφικές συνέπειες. Ακόμα και όταν την Πέμπτη οι ΗΠΑ και η Κίνα, οι δύο μεγαλύτεροι ρυπαντές στον κόσμο, κατέθεσαν κοινή δήλωση που υπόσχονται να συνεργαστούν σε μια σειρά από κρίσιμα ζητήματα, εκπλάσσοντας όλους όσοι παρακολουθούν εναγωνίως την Σύνοδο, το κλίμα παρέμεινε απαισιόδοχο.

Εάν ήταν θεατρική παράσταση θα μπορούσαμε να πούμε ότι θα ήταν ένα έργο σε δυο πράξεις, με την πρώτη να βλέπουμε τους ηγέτες πλούσιων χωρών όπως η Βρετανία, οι ΗΠΑ και η Αυστραλία να χαμογελούν πλατιά καθώς παίζουν στην Σύνοδο, με τους ηγέτες των αναπτυσσόμενων χωρών να τους σφίγγουν τα χέρια και να διασκεδάζουν τις προσδοκίες του κόσμου. Και καθώς προχωρούμε στη δεύτερη πράξη τα χαμόγελα σβήνουν όταν το τελικό κείμενο δεν περιέχει καμία νομική δέσμευση για χρηματοδότηση των αναπτυσσόμενων χωρών, για να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα της κλιματικής αλλαγής. Επιβεβαιώνοντας ότι η επίτευξη του στόχου παροχής οικονομικής βοήθειας της τάξης των 100

δισ. δολαρίων ετησίως, που είχαν υποσχεθεί στο Παρίσι το 2015, ήταν και παραμένει ένα μακρινός και άπιαστος στόχος.

Πριν από 15 χρόνια έπρεπε να βρεθεί κάποιος στην Αρκτική ή σε ένα νησί με χαμηλό υψόμετρο για να βιώσει την κλιματική αλλαγή. Σήμερα, όπου κι αν ζούμε, βλέπουμε τις επιπτώσεις της. Και ενώ οι φτωχές χώρες καλούν απεγνωσμένα για βοήθεια, και χιλιάδες διαδηλωτές βρίσκονται στους δρόμους καλώντας τις κυβερνήσεις έστω και την ύστατη να συμφωνήσουν σε πιο φιλόδοξα εθνικά σχέδια για τη μείωση των εκπομπών, τα οποία θα είναι δεσμευτικά, να αναλάβουν συγκεκριμένες δεσμεύσεις και να γεφυρωθεί το οικονομικό χάσμα για την προσαρμογή στις αλλαγές, σε ένα άλλο παράλληλο σύμπαν ο ΠτΔ της Κύπρου ανέλυε τις μεγάλες του ευαισθησίες σε ό,τι αφορά στο περιβάλλον.

Από το εντυπωσιακό “Forests matter to me and my country” μέχρι τη δέσμευση “towards a clean power transition” στην παρέμβαση του κατά τη διάρκεια της Συνόδου, μας έκανε πραγματικά να διερωτηθούμε αν ζούμε στην ίδια χώρα. Εξήγγειλε 500 εκ. ευρώ μέχρι το 2026 για υιοθέτηση νέων πολιτικών και μέτρων φιλικότερων προς το περιβάλλον. Ο κύριος Αναστασιάδης όμως θα πρέπει να απαντήσει πώς μέσα σε 4 χρόνια θα καταφέρει να πραγματοποιήσει όσο απέτυχε την προηγούμενη οκταετία. Πώς η βιοποικιλότητα και η προστασία της αποτελούν προτεραιότητα του, όταν η Κύπρος δέχεται σωρεία προειδοποιήσεων από την ΕΕ σχετικά με την εφαρμογή του περιβαλλοντικού κεκτημένου και την προστασία σημαντικών οικοτόπων του τόπου μας όπως ο Ακάμας;

Ο ΠτΔ πρέπει να απαντήσει πώς θα αναπτυχθούν επι της ουσίας οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας προστατεύοντας το φυσικό περιβάλλον, όταν σήμερα το κόστος της εξάρτησής μας από τα συμβατικά καύσιμα και τα πρόστιμα από τους ρύπους, μεταφέρεται στα νοικοκυριά.

Πώς θα αναλάβει πρωτοβουλία για δημιουργία ενός Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης, για την ευρύτερη περιοχή μας, όταν έχει διακόψει κάθε επικοινωνία με τους συμπατριώτες μας Τ/Κ.

Ο βετεράνος φυσιοδίφης Σερ David Attenborough, στην ομιλία του κατά την έναρξη της συνόδου, προέτρεψε τους ηγέτες να «ξαναγράψουν την ιστορία μας» και «να μετατρέψουν αυτή την τραγωδία σε θρίαμβο, είμαστε, άλλωστε οι μεγαλύτεροι λύτες προβλημάτων που υπήρξαν ποτέ στη Γη», είπε.

Είτε μας αρέσει είτε όχι, είναι θέμα πότε, όχι εάν, η χώρα μας και ο λαός μας θα πρέπει να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε όλους τους τομείς. Έχουμε υποχρέωση να λάβουμε όλα εκείνα τα μέτρα που θα μας οδηγήσουν με ασφάλεια στα επόμενα χρόνια. Ένας σωστός χωροταξικός σχεδιασμός, αύξηση του αστικού πρασίνου, σχέδια βιώσιμης κινητικότητας αποτελούν κάποια μόνο από αυτά.

Αν για την διάσωση του πλανήτη έγιναν κάποια μικρά βήματα, για την διάσωση της Κύπρου δεν έγινε ούτε ένα και για αυτό θα ρύτατη ευθύνη όπως και για τόσα άλλα φέρει ο ίδιος ο ΠτΔ.

Η κ. Χριστίνα Νικολάου είναι μέλος ΚΕ ΑΚΕΛ, Επικεφαλής Γραφείου Περιβάλλοντος.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η Δύση, η Κίνα και το #MeToo

Μετά την πτώση του Σιδηρού Παραπετάσματος, τη διάλυση της ΕΣΣΔ και την απελευθέρωση των χωρών της ανατολικής Ευρώπης από τον ζυγό του ολοκληρωτισμού, η Δύση έζησε την ψευδαίσθηση του «τέλους της Ιστορίας». Σύμφωνα με τον Francis Fukuyama, εισηγητή της θεωρίας αυτής, η φιλελεύθερη δημοκρατία είχε δώσει και είχε κερδίσει την τελευταία της μάχη και πλέον όλη η υδρόγειος θα ήταν σε θέση να απολαύσει τα αγαθά της ελευθερίας. Τριάντα χρόνια αργότερα, διαπιστώνουμε ότι το φάσμα του ολοκληρωτισμού όχι μόνο δεν εξαλείφθηκε, αλλά ενδυναμώνεται μέρα με τη μέρα. Το πιο ανησυχητικό, όμως, είναι ότι η Δύση δεν είναι πλέον πρόθυμη να δώσει νέα μάχη για την ελευθερία. Αντίθετα, μέσα από το πλέγμα των διεθνών σχέσεων και της παγκόσμιας οικονομίας, συμβιβάζεται με την υφιστάμενη τάξη με αποκελιστικό σκοπό τη διαφύλαξη των κεκτημένων της παγκοσμιοποίησης. Και ενώ, εντός των φιλελεύθερων δημοκρατιών, η πάλη υπέρ των μει-

ονοτήτων και των «δικαιωμάτων των κυβερνωμένων», όπως έλεγε ο Michel Foucault, συνεχίζεται με αυξανόμενη ένταση, οι ίδιες φιλελεύθερες δημοκρατίες φαίνεται να έχουν εγκαταλείψει τον αγώνα για την ελευθερία. Η μαχητικότητα έχει δώσει τη σκυτάλη στον ενδοτισμό και στον κομοφορισμό. Μοιάζει σαν ο «άνεμος της αλλαγής» να φυσάει πλέον μόνο εντός των συνόρων των Δυτικών φιλελεύθερων δημοκρατιών.

Ό,τι όμως η Δύση αρνείται να κάνει συνειδητά, το κάνει ασυνείδητα. Μπορεί οι δυτικές ηγεσίες να μην παρεμβαίνουν υπέρ των ατομικών δικαιωμάτων στην Κίνα, στη Ρωσία, την Τουρκία, το Ιράν ή τη Λευκορωσία, ωστόσο οι δυτικές κοινωνίες δίνουν το πχρρό παράδειγμα της πάλης για ισότητα και δικαιοσύνη. Όσο και αν οι ιδεολογικές δυνάμεις της «διαθεματικότητας» (intersectionality) αρέσκονται στο να κατακεραυνώνουν το δυτικό φιλελεύθερο πολιτικό σύστημα, το σύστημα αυτό είναι το μοναδικό στην ανθρώπινη ιστορία, το οποίο έχει θεσμοθετήσει τον πολιτικό πολιτισμό της οργανωμέ-

νης αντίστασης στις διακρίσεις και έχει δημιουργήσει νομικό πλαίσιο προστασίας των ενεργών μειονοτήτων στον αγώνα τους κατά της αδικίας και την ανισότητας. Η διαθεματικότητα, η θεωρία δηλαδή του τρόπου με τον οποίο αλληλεπιδρούν οι διάφοροι τύποι διακρίσεων, έκανε παγκόσμια γνωστή την εισηγήτριά της, την καθηγήτρια νομικής Kimberle Crenshaw. Μιλώντας για διαθεματικότητα στον φεμινισμό, εννοούμε πως η φεμινιστική σκοπιά πρέπει να συνδυαστεί με τις οπτικές άλλων πολλών στοιχείων: τη φυλή, τη σεξουαλικότητα, την αναπηρία, την κοινωνική τάξη κ.ο.κ. Ο ακτιβιστής της κάθε επιμέρους θεματικής οφείλει να εξετάζει τις ανισότητες στον τομέα του μέσα από το πρίσμα του συνόλου των συστημικών καταπίεσεων και διακρίσεων. Όπως χαρακτήρισε ο Crenshaw, τόσο ο φεμινιστικός όσο και ο αντιρατσιστικός ακτιβισμός έχουν αφήσει «τις έγχρωμες γυναίκες αόρατες σε κοινή θέα». Το πρόβλημα με τη συγκεκριμένη οπτική είναι ότι, εξετάζοντας την ιστορία του φιλελεύθερου συστήματος, οι ιδε-

ολογικοί ταγοί και οι οπαδοί της διαθεματικότητας βλέπουν στο φιλελεύθερο σύστημα την τομή όλων των ανισοτήτων (αποικιοκρατία, πατριαρχία, ρατσισμός, σεξισμός κ.ο.κ.) και το ανάγουν σε κοινό εκθρό όλων των πολιτικών ακτιβισμών. Με άλλα λόγια, βλέπουν μόνο τις στρεβλώσεις που μοιραία είχαν και έχουν τα φιλελεύθερα καθεστώτα, και αγνοούν τη γενικότερη δυναμική τους, τη σταθερή δηλαδή θεσμική πορεία προς περισσότερη ελευθερία, πολιτική ισοότητα και κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτή η δυναμική σίγουρα δεν υπάρχει στα ολοκληρωτικά πολιτικά συστήματα που ενέπνευσαν κατά καιρούς τους ακτιβιστές στη Δύση.

Η «εξαγωγή» του κινήματος #MeToo στην Κίνα είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των όσων ειπώθηκαν παραπάνω. Μια βδομάδα μετά τις λεπτομερείς αποκάλυψεις της τριανταπεντάχρονης τενίστριας Peng Shuai για τον βιασμό της από τον πρώην αντιπρόεδρο της κινεζικής κυβέρνησης Zhang Gaoli, 75 ετών, η νεαρή γυναίκα εξαφανίστηκε. Η πρωταθλήτρια του Roland Garros στα διπλά

το 2014, κατηγόρησε στις 2 Νοεμβρίου τον πρώην ηγέτη ότι την εξανάγκασε σε σεξουαλική επαφή μαζί του πριν από τρία χρόνια. Έκτοτε αγνοείται η τύχη της. Μάλιστα, την ημέρα της αποκάλυψής, ακόμη και η λέξη «τένις» (wangqiu) απαγορεύτηκε από το Weibo, το κινεζικό Twitter. Με αυτόν τον τρόπο, ενώ η Κίνα έχει δει αρκετά σκάνδαλα #MeToo τα τελευταία χρόνια, η λογοκρισία και ο δικαστικός έλεγχος από το Κινεζικό Κομμουνιστικό Κόμμα (ΚΚΚ) έχουν εμποδίσει το κίνημα να αποκτάσει δυναμική. Ωστόσο, είναι η πρώτη φορά που ηγέτες τόσο υψηλού βαθμού στο ΚΚΚ εμπλέκεται σε παρόμοιες καταγγελίες για βιασμό. Η σιωπή της νεαρής γυναίκας από τότε που δημοσιοποιήθηκε η υπόθεση προιδαίνει για τα χειρότερα. Η αυστηροποίηση της λογοκρισίας στα κοινωνικά δίκτυα από τη δεκαετία του 2010, και ακόμη περισσότερο υπό την προεδρία του Xi Jinping, έχει καταστήσει τέτοιες αποκάλυψεις σήμερα σχεδόν αδύνατες. Τα τελευταία χρόνια, οι οργανώσεις για τα δικαιώματα των γυναικών έχουν υποστεί αστυνομικές καταστολές

και επιθέσεις στο διαδίκτυο από Κινέζους εθνικιστές που προωθούν ένα πατριαρχικό όραμα για την κοινωνία.

Το βέβαιο είναι ότι το κινεζικό #MeToo δεν υποστηρίζεται από ένα φιλελεύθερο δυτικότροπο σύστημα ώστε να μπορέσει να ανθίσει και να κατορθώσει να ανατρέψει, αργά αλλά σταθερά, τους πατριαρχικούς κοινωνικούς θεσμούς στην Κίνα. Βρίσκει, αντίθετα, απέναντί του ένα ολοκληρωτικό καθεστώς, το οποίο αναγνωρίζεται με διακριτικό τρόπο από τη Δύση στο όνομα της παγκοσμιοποιημένης επιχειρηματικότητας. Οι δε πολιτικοί και ιδεολογικοί ακτιβιστές της «διαθεματικότητας», προσπωμένοι στο αντιφιλελεύθερο ιδεώδες τους, δεν αντιλαμβάνονται καν την ανάγκη αλλαγής καθεστώτος στην Κίνα ως προϋπόθεση της αλλαγής των παρωχημένων κοινωνικών νοοτροπιών και συμπεριφορών.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Το bullying είναι απόρροια της κοινωνίας μας

Ο σχολικός εκφοβισμός είναι παρών και χρειάζεται να αντιμετωπιστεί ολιστικά, με την εμπλοκή γονέων, καθηγητών και μαθητών

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ποινή φυλάκισης 18 μηνών με αναστολή, επέβαλε τελικά την περασμένη Πέμπτη το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας σε τρία πρόσωπα, τα οποία κρίθηκαν ένοχα για υπόθεση, που αφορά τον θάνατο του 16χρονου Παναγιώτη Στεφανίδη από τους Τρούλλους, που συνέβη στις 14 Απριλίου 2019 κατά τη διάρκεια πάρτι. Το Δικαστήριο εξέδωσε επίσης διάταγμα επιτήρησης των τριών κατηγορουμένων για περίοδο τριών ετών από σήμερα. Στην «Κ» μίλησαν ποινικόλογοι σχετικά με την επιβληθείσα ποινή στους τρεις κατηγορούμενους, και για το αν αυτή είναι επεικής και/ή επαρκής. Επίσης, ο σχολικός ψυχολόγος, Γιώργος Πογιατζής, καταθέτει τη θέση του για τον σχολικό εκφοβισμό και λέει ότι το κλειδί είναι η ενημέρωση, η εκπαίδευση, και η συνεργασία με όλους (εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς) για το τι πραγματικά σημαίνει bullying.

Για την ένταση και τα εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους οι εκπαιδευτικοί από σχολεία της Κύπρου είναι πως κάθε σχολείο έχει τις ιδιαιτερότητές του, τόνισαν την έλλειψη σχολικών ψυχολόγων, και το πόσο σημαντικό είναι να κτιστεί

Ο ποινικόλογος και ο έτερος νομικός σημείωσαν μετ' επιτάσεως στην «Κ» ότι η ποινή φυλάκισης είναι ποινή, αλλά αναστέλλεται για να δοθεί δεύτερη ευκαιρία.

μία υγιή σχέση μεταξύ μαθήτριας/ή και εκπαιδευτικού.

Επαρκής η 18μηννη ποινή

Οι τρεις κατηγορούμενοι, ηλικίας 19 και 20 ετών σήμερα, κρίθηκαν από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας ένοχοι στην κατηγορία πρόκλησης θανάτου λόγω αλόγιστης, απερισκεπτής ή επικίνδυνης πράξης. Οι κατηγορούμενοι κρίθηκαν ένοχοι ότι χωρίς πρόθεση προκάλεσαν τον θάνατο του 16χρονου Παναγιώτη, προτρέποντάς τον να καταναλώσει μεγάλη ποσότητα αλκοόλ, με αποτέλεσμα να υποστεί οξεία αλκοολική δηλητηρίαση. Σχετικά με την ποινή και την επίεικεια ή την επάρκεια της νομικοί, οι οποίοι μίλησαν στην «Κ», είπαν ότι κατά τη γνώμη τους, και κρίνοντας εξ όψεως και χωρίς να γνωρίζουν τις

λεπτομέρειες της υπόθεσης, η ποινή είναι επαρκής, «μία ποινή μπορεί να είναι επεικής, και ταυτόχρονα όμως να μη συγκεντρώνει τα στοιχεία της έκδης ανεπαρκούς ως εσφαλμένης», προσθέτοντας πως σε τέτοια αδικήματα η ανώτατη ποινή που μπορεί να επιβληθεί, όπως η ανθρωποκτονία από αλόγιστη, απερισκεπτική και επικίνδυνη πράξη, είναι η τετραετής φυλάκιση, και σημειώνουν πως συνηθέστερη εφαρμογή του σχετικού Άρθρου 210 του Ποινικού Κώδικα είναι τα θανατηφόρα τροχαία. Με δεδομένο, λοιπόν, το ανώτατο της ποινής γι' αυτά τα αδικήματα, οι νομικοί με τους οποίους συνομιλήσαμε, θεωρούν πως η 18μηννη ποινή φυλάκισης σπάνια μπορεί να ανατραπεί κατ' έφεση ως έκδης ανεπαρκής. «Από τα τέσσερα έτη που είναι το μέγιστο επιβλήθηκε ενάμιση χρόνος, και για να φτάσεις σε αυτό το μέγιστο θα πρέπει να συντρέχουν κάποια ιδιαίτερα επιβαρυντικά».

Ο ποινικόλογος με τον οποίο συνομιλήσαμε εξήγησε και το ζήτημα της αναστολής εκτέλεσης της ποινής λέγοντας: «Η αναστολή εκτέλεσης δεν αποτελεί είδος ποινής, το είδος της ποινής είναι η φυλάκιση. Ωστόσο, αυτό που μπορεί να πω είναι ότι πρόκειται για νεαρά

Οι εκπαιδευτικοί από σχολεία της Κύπρου είναι πως κάθε σχολείο έχει τις ιδιαιτερότητές του, τόνισαν την έλλειψη σχολικών ψυχολόγων, και το πόσο σημαντικό είναι να κτιστεί μία υγιής σχέση μεταξύ μαθήτριας/ή και εκπαιδευτικού.

άτομα, τα οποία σε περίπτωση εγκλεισμού θα βρίσκονταν σε πολύ δεινή θέση, όντες και ανήλικοι κατά την τέλεση του αδικήματος, άρα δεν θεωρώ καθόλου παράλογη την απόφαση για αναστολή της ποινής». Ο ποινικόλογος και ο έτερος νομικός σημείωσαν μετ' επιτάσεως, όπως δήλωσε και η δικαστής του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λάρνακας, ότι η ποινή φυλάκισης είναι ποινή, αλλά αναστέλλεται για να τους δοθεί δεύτερη ευκαιρία. «Η αναστολή της ποινής είναι κάτι διαφορετικό, αφού το δικαστήριο εξετάζει σε δεύτερη αξιολόγηση, αν υπό τις περιστάσεις δικαιολογείται η αναστολή της εκτέλεσης της ποινής. Ως κανόνας για τους ανήλικους παραβάτες χωρίς προηγούμενα θέλεις να μην τους οδηγείς στο σωφρονιστικό με σύστημα». Σημειώθηκε δε πως η αναστολή εμπίπτει αποκλειστικά στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου, αφού έχει ακούσει τα γεγονότα και συνεκτιμήσει κάθε σχετική με

την απόφαση του παράμετρο, «οποιοσδήποτε τρίτος δεν έχει όλη την εικόνα, άρα η απόφαση για αναστολή λαμβάνεται αφού τύχουν διεξοδικής εξέτασης πολλά άλλα ζητήματα». Στο ερώτημά μας για το αν ικανοποιείται το κοινό περί δικαίου αίσθημα οι νομικοί δήλωσαν πως κατ' αρχάς το έργο της επιβολής της ποινής είναι το πλέον λεπτεπίλεπτο σε μία ποινική διαδικασία: «η ποινή φυλάκισης είναι η έσχατη τιμωρία, και στη συγκεκριμένη περίπτωση θεωρώ απονεμήθηκε δικαιοσύνη». Τονίστηκε δε πως εκφραστές του κοινού περί δικαίου αισθήματος είναι το δικαστήριο, και ότι πολλές φορές αυτό παρουσιάζεται από τα Μέσα ή άλλους με εσφαλμένη ή ελλιπή εικόνα. Για το αν χρειάζεται να υπάρξει ιδιότυπη αδικηματα «bullying» μας ειπώθηκε ότι ο Ποινικός Κώδικας δεν υστερεί για την αντιμετώπιση πράξεων bullying, άρα δεν χρειάζεται η εξειδίκευση σ' ένα ιδιότυπο αδικημα.

Μόνο με γνώση θα σπάσει η αλυσίδα του εκφοβισμού

«Το κλειδί είναι η ενημέρωση, η εκπαίδευση, και η συνεργασία με όλους (εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς) για το τι πραγματικά σημαίνει σχολικός εκφοβισμός και ποιες μπορεί να είναι οι συνέπειές του».

Ο σχολικός ψυχολόγος, Γιώργος Πογιατζής, σημείωσε πως υπάρχει ανάγκη ολιστικής προσέγγισης σε όλα τα σχολεία όλων των βαθμίδων για το ζήτημα του σχολικού εκφοβισμού. Στο ερώτημά μας για το ποια εργαλεία χρειάζομαστε για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού ο κ. Πογιατζής είπε πως τα εργαλεία τα έχουμε, «όπως έχουμε και εκπαιδευμένα και με τις κατάλληλες δεξιότητες άτομα, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν κατάλληλα. Επίσης, η Υπηρεσία Σχολικής Ψυχολογίας στελεχώνεται από εξειδικευμένους συναδέλφους, αυτό που χρειάζεται είναι πολιτική βούληση έτσι ώστε να λειτουργούν καθολικά, όχι περιστασιακά ή και αποσπασματικά, όχι εξ αφορμής». Για το προφίλ του δράστη μας ειπώθηκε ότι

υπάρχουν δύο κυρίαρχες προσεγγίσεις, η μία λέει πως δράστης είναι το άτομο που είναι απαθής και αποστασιοποιημένος από τον συναισθηματικό του κόσμο και δεν ανταποκρίνεται στον πόνο και την συναισθηματική κατάσταση των γύρω του. Έχει επίσης μια δυσκολία κατανόησης και στην έκφραση των συναισθημάτων του, η άλλη θεωρία υποστηρίζει το αντίθετο, οι θύτες είναι άτομα με φοβερές ικανότητες εξ ου και αντιλαμβάνονται τον αδύναμο κρίκο της ομάδας, στοχοποιώντας τον. Ο κ. Πογιατζής αναφέρθηκε επίσης και ότι ενδέχεται ο θύτης να είχε και ο ίδιος πέσει θύμα σε άλλο χρόνο, ή και το θύμα να είχε υπάρξει θύτης. Συνεπώς μόνο με τη γνώση για την ορθή αντιμετώπιση του σημαντικού αυτού ζητή-

ματος μπορεί να σπάσει η αλυσίδα. Όσον αφορά το ρόλο των θεατών ο κ. Πογιατζής τονίζει πως ο ρόλος τους είναι πολύ σημαντικός στην αποσόβηση παρενοχλητικών συμπεριφορών, αφού η παρέμβαση ενός τρίτου ουδέτερου ατόμου μπορεί να είναι καταλυτική για τον τερματισμό σε πραγματικό χρόνο (εν τη γενέσει της) συμπεριφορών που τείνουν να γίνονται επικίνδυνες. «Το κλειδί είναι η ενημέρωση, η εκπαίδευση, και η συνεργασία με όλους (εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς) για το τι πραγματικά σημαίνει σχολικός εκφοβισμός και ποιες μπορεί να είναι οι συνέπειές του» επισημαίνει ο κ. Πογιατζής, τονίζοντας και τον ρόλο των γονέων, οι οποίοι πρέπει επίσης να τύχουν υποστήριξης, όπως επίσης και οι εκπαιδευτικοί.

Ενέργειες του ΥΠΠΑΝ

Από την πλευρά του το υπουργείο Παιδείας και η Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας είναι στη διάθεση των σχολείων για συμβουλευτική και καθοδήγηση όταν υπάρχει περιστατικό ή υποψία για περιστατικό σχολικού εκφοβισμού. Το δε Παρατηρητήριο για τη Βία στο Σχολείο (ΠΑ.ΒΙ.Σ.) του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου και η Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας (ΥΕΨ), πραγματοποιούν επιμορφώσεις εκπαιδευτικών με θέματα σχετικά με τον σχολικό εκφοβισμό. Σύμφωνα με όσα ορίζουν οι οδηγίες, οι σχολικές μονάδες προτρέπονται, κατά τη διαχείριση ή ακόμα και κατά τη διερεύνηση ενός περιστατικού, να επικοινωνούν με τον/την οικείο/α εκπαιδευτικό/ή ψυχολόγο, για συζήτηση, ανταλλαγή απόψεων, αναζήτηση καθοδήγησης σε σχέση με τη διαχείριση του περιστατικού και συντονισμό για πιθανή ανάπτυξη δράσεων στο σχολικό περιβάλλον, αν αυτό κρίθει αναγκαίο. Σημειώνεται ότι του υπουργείου έχει εκδώσει εγκύκλιες οδηγίες για τη διαχείριση του ζητήματος του σχολικού εκφοβισμού, διαχείριση θεμάτων βίας, καθώς και συνηφί εγχειρίδια για τους εκπαιδευτικούς, ώστε να μπορούν να αναγνωρίσουν και να διαχειριστούν περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, καθώς και περιστατικά βίας στην οικογένεια για παιδιά. Επίσης, έχουν γίνει εισηγήσεις για εφαρμογή αντιρατσιστικής πολιτικής.

Χρειάζεται γενικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου

Οι περιπτώσεις σχολικού εκφοβισμού έχουν πολλές εκφάνσεις και όπως σημείωσε στην «Κ» ο κ. Πογιατζής επηρεάζουν τον μαθητή ή τη μαθήτρια με διαφορετικό τρόπο, εντός ή εκτός του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί είναι ένας σημαντικός κρίκος στην αλυσίδα, αφού είναι αυτοί που πολλές φορές καλούνται να αντιμετωπίσουν πρώτοι κάποια υπόθεση σχολικού εκφοβισμού. Καθηγήτρια σε λύκειο της επαρχίας Λεμεσού και στην πόλη, αλλά και στην επαρχία, είπε στην «Κ» ότι το πρόβλημα φυσικά και υπάρχει και η έκταση του φαινομένου εξαρτάται από τις ιδιαιτερότητες του κάθε σχολείου στο σχολικό περιβάλλον και οι εκπαιδευτικοί κάνουν ό,τι μπορούν για να βρίσκονται κοντά στα παιδιά, έχοντας φυσικά και τα ενδοσχολικά εργαλεία αντιμετώπισης του φαινομένου. «Εναπόκειται δυστυχώς στον κάθε καθηγητή να το αντιμετωπίσει και να παρέμβει έγκαιρα και ορθά. Θεωρώ ωστόσο πως υπάρχει φοβερή γραφειοκρατία, η οποία θα πρέπει να μειωθεί. Χρειάζεται περισσότερη εξειδίκευση, θέλουμε περισσότερους συμβούλους στα σχολεία και το κυριότερο που χρειαζόμαστε εί-

ναι τους εκπαιδευτικούς ψυχολόγους στα σχολεία. Σήμερα ο σύμβουλος ασχολείται με τόσα πολλά... και φυσικά ανάγκη έχουν και οι ίδιοι οι καθηγητές».

Καθηγητής με πολυετή πείρα στη μέση εκπαίδευση είπε στην «Κ» ότι τα τελευταία χρόνια ο σχολικός εκφοβισμός έχει αλλάξει «πρόσωπο»: «Διαπιστώνουμε ότι πολλές φορές φανερώνεται με τρόπους που δεν το περιμένεις και ολοένα και πιο συχνά πλέον βλέπουν περιπτώσεις bullying από νεαρά κορίτσια προς συνομήλικές τους τις οποίες κοροϊδεύουν κυρίως για την εξωτερική τους εμφάνιση και για την καταγωγή τους». Ο εκπαιδευτικός τόνισε ότι προσπαθούν να λύσουν το πρόβλημα όταν συμβαίνει και επαναλαμβάνει ότι η αντιμετώπιση και το φαινόμενο εξαρτάται από το κάθε σχολείο ξεχωριστά. Σχετικά με το αν είναι επαρκή τα εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους ο εκπαιδευτικός σημείωσε χαρακτηριστικά: «Κατ' αρχάς δίνεται από το υπουργείο μία κατεύθυνση, και μετά ο εκπαιδευτικός πρέπει να διαχειριστεί τα εργαλεία, τα οποία δεν είναι πάντα επαρκή, κυρίως επειδή το σχολείο προσπαθεί

«Το φαινόμενο είναι υπαρκτό και γίνεται ακόμα σοβαρότερο όχι μόνο εξαιτίας του σχολικού περιβάλλοντος, αλλά και λόγω και αυτού που είναι η ίδια η κοινωνία μας».

να τα λύνει εντός των τειχών του, χωρίς να εμπλέκει άλλους φορείς και χωρίς να εκτίθενται άνθρωποι. Εξαρτάται πάντα από το κάθε σχολείο και τη διεύθυνση». Όσον αφορά την επάρκεια σε αριθμό των σχολικών ψυχολόγων ο καθηγητής λέει πως σαφώς δεν είναι αρκετοί. «Βοήθεια χρειάζεται και το θύμα και ο θύτης και εκεί είναι που χρειάζεται η επέμβαση του σχολικού ψυχολόγου, του ειδικού, οι οποίοι στα σχολεία είναι γνωστό πως δεν επαρκούν». Συνοψίζοντας ο εκπαιδευτικός τόνισε πως το φαινόμενο είναι υπαρκτό και γίνεται ακόμα σοβαρότερο όχι μόνο εξαιτίας του σχολικού περιβάλλοντος, αλλά και λόγω και αυτού που είναι η ίδια η κοινωνία μας. Τα παιδιά εύκολα αντιγράφουν από τον περίγυρό τους, την οικογένειά τους, η ανάγκη του ανθρώπου παίζει πολύ σημαντικό ρόλο».

Καθηγητής στη μέση τεχνική εκπαίδευση με εμπειρία και στη Λεμεσό και στη Λευκωσία τόνισε στην «Κ» ότι και στις Τεχνικές Σχολές υπάρχει φυσικά το πρόβλημα. «Οφείλω να πω πως η διαχείριση τέτοιων φαινομένων τυχάνει πολύ καλής αντιμετώπισης από τη διευ-

θυντική ομάδα και από όλο το σχολείο, και αυτό είναι πολύ σημαντικό», τόνισε επίσης την ανάγκη για αύξηση των σχολικών ψυχολόγων. Καθηγήτρια σε σχολείο της ελεύθερης επαρχίας Αμμοχώστου είπε πως τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί έχουν τα εργαλεία για να αντιμετωπίσουν ζητήματα σχολικού εκφοβισμού. «Γίνονται στην αρχή του έτους σεμινάρια, και δεδομένου του χρόνου που υπάρχει, όταν γίνονται δύο με τρία σεμινάρια το έτος είναι καλά». Η εκπαιδευτικός τόνισε ότι το ζήτημα τον τελευταίο χρόνο άρχισε να γίνεται πιο έντονο, ακόμα και στην πιο απλή του μορφή: «Οφείλουμε να είμαστε πάντα σε εγρήγορση, να είμαστε σε επικοινωνία με τους μαθητές/τριες, να έχουμε τα αφτιά μας ανοικτά».

Κοινή συνισταμένη των περισσότερων εκπαιδευτικών με τους οποίους επικοινωνήσαμε ήταν η ανάγκη απασχόλησης στις σχολικές μονάδες περισσότερων εκπαιδευτικών ψυχολόγων, ιδίως στις μεγαλύτερες σχολικές μονάδες και ότι είναι ανάγκη να υπάρξει μια γενικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου σε επίπεδο κοινωνίας, αφού από εκεί ξεκινάνε όλα.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ημερολόγιο Κατοχής

31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1942 – 4 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1945

ΤΟΜΟΣ
Α

«Χρειάστηκε να υπερνικήσω
πολλούς δισταγμούς για
να φθάσω στην απόφαση να
το παραδώσω στη δημοσιότητα»

ΚΥΡΙΑΚΗ

21/11

ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΑΡΤΙΣΤΕΣ

Καθημερινή Ελευθερία και Οικονομική Ελευθερία

www.kathimerini.gr

Βαρόμετρο οι εμβολιασμοί και κατά της γρίπης

Για να μη «συμмахήσει» με τον κορωνοϊό

Της **ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ**

Μία άκρως επικίνδυνη «συμμαχία» του νέου κορωνοϊού με τον ιό της γρίπης, που θα θέσει σε περαιτέρω υψηλό κίνδυνο τον πληθυσμό, αλλά και το ήδη σκληρά δοκιμαζόμενο σύστημα υγείας, φοβούνται για τον χειμώνα οι ειδικοί επιστήμονες, που απευθύνουν συνεχείς και δραματικές εκκλήσεις για εμβολιασμούς έναντι και των δύο ιών. Υπενθυμίζουν ότι η γρίπη δεν είναι σαν το κοινό κρυολόγημα και ευθύνεται ετησίως για εκατοντάδες νοσηλείες σε ΜΕΘ και θανάτους και προειδοποιούν ότι μία ενδεχόμενη ταυτόχρονη νόσηση με γρίπη και COVID-19, δηλαδή δύο αναπνευστικών ιών, μπορεί να αποβεί εξαιρετικά επικίνδυνη.

Από τις αρχές Οκτωβρίου έως και τα μέσα της εβδομάδας είχαν συνταγογραφηθεί περίπου 2,3 εκατ. δόσεις αντιγριπικών εμβολίων και είχαν χορηγηθεί 1,9 εκατ., δηλαδή σχεδόν οι μισές από όσες χορηγήθηκαν συνολικά τον περυσινό χειμώνα (λίγο περισσότερες από 4 εκατ. δόσεις). Από τις δόσεις που έχουν χορηγηθεί έως σήμερα περίπου 1,15 εκατ. ήταν σε άτομα άνω των 60 ετών.

Ο καθηγητής Παθολογίας - Λοιμώξεων και μέλος της Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών, Αθανάσιος Σκουτέλης, επισημαίνει στην «Κ» ότι υπάρχουν τρεις βασικοί λόγοι για τους οποίους τον φετινό χειμώνα οι ομάδες του πληθυσμού που είναι υψηλού κινδύνου για σοβαρή νόσηση επιβάλλεται να εμβολιαστούν έναντι της γρίπης. «Ο πρώτος λόγος είναι ότι ασχέτως κορωνοϊού, οι κίνδυνοι από τη γρίπη που υπήρχαν πριν από την πανδημία, υπάρχουν και τώρα. Είναι μία νόσος του αναπνευστικού με αρκετές επιπλοκές και θανάτους. Δεν είναι ένα απλό κρυολόγημα και θα πρέπει να την προσέξουμε», σημειώνει ο καθηγητής. Αξίζει να σημειωθεί ότι με την εξάireση του περυσινού χειμώνα, η γρίπη κάθε χρόνο ευθύνεται για πολλές νοσηλείες σε ΜΕΘ αλλά και θανάτους. Είναι ενδεικτικό ότι τον χειμώνα 2015-2016, λόγω γρίπης περισσότεροι από 400 ασθενείς χρειά-

στηκε να εισαχθούν σε ΜΕΘ, ενώ δηλώθηκαν 200 θάνατοι, και την περίοδο 2018-2019 καταγράφηκαν 374 νοσηλείες σε ΜΕΘ και 107 θάνατοι.Ο κ. Σκουτέλης επισημαίνει ότι «ο δεύτερος λόγος είναι ότι εάν η γρίπη συνυπάρξει με τον SARS-CoV-2 στον οργανισμό ενός ατόμου, κάτι που δεν είναι καθόλου απίθανο να συμβεί εν μέσω καλπάζουσας έξαρσης της πανδημίας, τότε τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις αυτής της συν-λοίμωξης για τον ασθενή δεν θα είναι απλώς αθροιστικά, αλλά πολλαπλασιαστικά και πιθανόν να οδηγήσουν σε σοβαρή νόσηση. Και ο τρίτος λόγος είναι ότι φέτος υπάρχει χαλάρωση στην τήρηση των ατομικών μέτρων προστασίας, όπως οι μάσκες, η υγιεινή των χεριών και οι αποστάσεις. Και έτσι, ενώ πέρυσι

Τονίζεται ότι τα δύο εμβόλια μπορούν να χορηγηθούν με οποιαδήποτε χρονική απόσταση, ακόμα και την ίδια μέρα, αλλά σε διαφορετικά ανατομικά σημεία.

λόγω αυτών των μέτρων δεν είδαμε ούτε γρίπη ούτε καν τα απλά κρυολογήματα, φέτος θεωρείται πολύ πιθανόν να έχουμε επιδημία. Αρα έχουμε τρεις λόγους για τους οποίους πρέπει φέτος να κάνουμε το εμβόλιο εγκαίρως, ώστε να είμαστε προστατευμένοι τον Δεκέμβριο, όταν και αναμένεται να ξεκινήσει η εποχική γρίπη». Ο εμβολιασμός έναντι της γρίπης θα «προστατέψει» και το ΕΣΥ. Όπως τονίζει ο κ. Σκουτέλης, «το μόνο που δεν χρειαζόμαστε αυτόν τον χειμώνα είναι μία επιπλέον πίεση στο σύστημα υγείας, από ένα νόσημα που μπορεί να προληφθεί μέσω του εμβολιασμού».

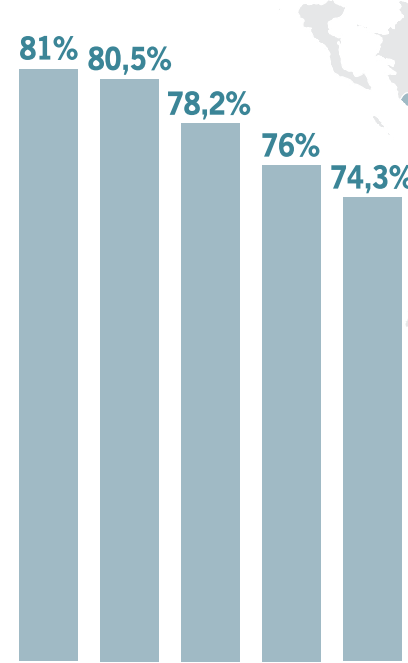
Η φετινή εμβολιαστική περίοδος της γρίπης συμπίπτει για μεγάλο μέρος του πληθυσμού και ειδικά για τους άνω των 60 ετών με την τρίτη δόση του εμβολίου έναντι του SARS-CoV-2, γεγονός

ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ έως και την Πέμπτη 11 Νοεμβρίου 2021

6.768.607 πολίτες έχουν λάβει τουλάχιστον μία δόση	6.446.486 πολίτες είναι πλήρως εμβολιασμένοι	563.074 εμβολιασμοί αναμνηστικής δόσης
--	--	--

Ο χάρτης των «ρεκόρ»

Ποσοστά εμβολιαστικής κάλυψης ανά ηλικιακή ομάδα στην Ελλάδα

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Υγείας, Στατιστικά Εμβολιασμού για την COVID-19 -data.gov.gr, Επιδημιολογικός Χάρτης Ελλάδας-covid19.gov.gr

Ποιοι πρέπει να σπεύσουν

Σύμφωνα με την Εθνική Επιτροπή Εμβολιασμών και φέτος το αντιγριπικό πρέπει να κάνουν πρωτίστως οι εξής ομάδες:

- Άτομα ηλικίας 60 ετών και άνω.
- Παιδιά (6 μηνών και άνω) και ενήλικες με χρόνια νοσήματα αναπνευστικού, καρδιακή νόσο με σοβαρή αιμοδυναμική διαταραχή, ανοσοκαταστολή, μεταμόσχευση οργάνων ή μυελού των οστών, δρεπανοκυτταρική αναιμία και άλλες αιμοσφαιρινοπάθειες, σακχαρώδη διαβήτης, χρόνια νεφροπάθεια, χρόνιες παθήσεις ήπατος, νευρολογικά-νευρομυϊκά νοσήματα, σύνδρομο Down.
- Εγκυοί, λεχιώδεις και θηλάζουσες.
- Άτομα με νοσογόνο παχυσαρκία.
- Παιδιά που παίρνουν ασπιρίνη μακροχρόνια (π.χ. για νόσο Kawasaki, ρευματοειδή αρθρίτιδα κά.).
- Άτομα που βρίσκονται σε στενή επαφή με παιδιά μικρότερα των 6 μηνών ή φροντίζουν ή διαβιούν με άτομα με υποκείμενο νόσημα, που αυξάνει τον κίνδυνο επιπλοκών της γρίπης.
- Κλειστοί πληθυσμοί, όπως προσωπικό ιδιικών σχολών και εσωτερικοί σπουδαστές, νεοσύλλεκτοι, ιδρύματα χρονίως πασχόντων και μονάδες φιλοξενίας ηλικιωμένων, καταστήματα κράτησης.
- Εργαζόμενοι σε χώρους παροχής υπηρεσιών υγείας και σε κέντρα διαμονής προσφύγων-μεταναστών.
- Άστεγοι.
- Κτηνίατροι, πτηνοτρόφοι, χοιροτρόφοι, εκτροφείς, σφαγείς και γενικά άτομα που έρχονται σε συστηματική επαφή με πτηνά ή χοίρους.

που σε κάποιες περιπτώσεις έχει προκαλέσει σύγχυση για τον χρόνο προγραμματισμού των ραντεβού των δύο εμβολίων. Μάλιστα έχουν αναφερθεί και περιστατικά όπου γιατροί σε εμβολιαστικά κέντρα ζητούν να μεσολαβήσουν 15

ημέρες μεταξύ του αντιγριπικού και του εμβολίου για τον κορωνοϊό. Η Εθνική Επιτροπή Εμβολιασμού και το υπουργείο Υγείας τονίζουν με κάθε αφορμή ότι τα δύο εμβόλια μπορούν να χορηγηθούν με οποιαδήποτε χρονική απόσταση,

Σε κλοιό το ΕΣΥ, στα όριά τους ΜΕΘ και υγειονομικοί

Στον ασφυκτικό κλοιό του πανδημικού κύματος βρίσκεται το ΕΣΥ, που λειτουργεί σε συνθήκες «πολέμου» ώστε να ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες νοσηλείας των ασθενών με COVID-19. Στα νοσοκομεία της Βόρειας και Κεντρικής Ελλάδας η κατάσταση που περιγράφουν οι εργαζόμενοι στο ΕΣΥ είναι δραματική, με τις ΜΕΘ να είναι συνεχώς πλήρεις και αρκετούς ασθενείς να παραμένουν διασωληνωμένοι εκτός των κυρίως ΜΕΘ, είτε σε χειρουργικές αίθουσες που μετατρέπονται σε πρόχειρες κλίνες Εντατικής είτε και σε κοινούς θαλάμους νοσηλείας.

Ακόμα και μικρά νοσοκομεία αναγκάζονται να νοσηλεύσουν μεγάλο αριθμό ασθενών με COVID-19, έχοντας το ίδιο κουρασμένο μετά ενάμιση χρόνο πανδημίας προσωπικό. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο νοσοκομείο Βόλου, δυναμικότητας 390 κλινών και με πληρότητα η οποία πριν από την πανδημία ήταν λίγο πάνω από το 70%, την περασμένη Πέμπτη νοσηλεύονταν 110 ασθενείς με COVID-19. Και αυτό, παρά τη συνεργασία του υπουργείου Υγείας με τον ιδιωτικό τομέα

Υγείας, που έως την Παρασκευή είχε διαθέσει 370 κλίνες νοσηλείας στη Θεσσαλία και 300 κλίνες νοσηλείας στη Θεσσαλονίκη για COVID και non COVID ασθενείς. Στο πλαίσιο αυτό, όλο και πιο κοινά είναι το ενδεχόμενο επίταξης των υπηρεσιών ιδιωτών γιατρών στη Βόρεια και Κεντρική Ελλάδα, ώστε να βοηθήσουν τους συναδέλφους τους του ΕΣΥ.

Οι επιστήμονες εκτιμούν ότι η πίεση στο σύστημα θα αυξηθεί τις επόμενες τουλάχιστον δύο με τρεις εβδομάδες. – Μόνο «φράγμα» οι εμβολιασμένοι.

Στην Αττική η κατάσταση είναι ακόμα χειρότερη, ωστόσο τα περιθώρια στενεύουν και είναι ενδεικτικό ότι την Παρασκευή το πρωί οι κενές κλίνες ΜΕΘ COVID στα νοσοκομεία του λεκανοπεδίου ήταν μόλις 14 σε σύνολο 213.

Είναι ενδεικτικό ότι την Παρασκευή το πρωί οι κενές κλίνες ΜΕΘ COVID στα νοσοκομεία του λεκανοπεδίου ήταν μόλις 14 σε σύνολο 213.

κλινικών COVID εντός των νοσοκομείων και σε δανεισμό κλινών του ιδιωτικού τομέα, «ανά πάσα στιγμή», όπως ανέφερε η αναπληρώτρια υπουργός Υγείας Μίνα Γκάγκα. Την έντονη αγωνία τους για την κατάσταση όπως εξελίσσεται εκφράζουν οι εκπρόσωποι

των γιατρών του ΕΣΥ (ΟΕΝΓΕ). «Η πανδημία φουντώνει, τα θλιβερά ρεκόρ ημερήσιων κρουσμάτων, θανάτων, διασωληνωμένων καταρρίπτονται το ένα μετά το άλλο. Βαρώς πάσχοντες διασωληνωμένοι εκτός ΜΕΘ σε κοινούς θαλάμους και φορητούς αναπνευστήρες πεθαίνουν καθημερινά, περιμένοντας μάταια για ένα κρεβάτι ΜΕΘ (99 στην επίσημη λίστα αναμονής ΕΚΑΒ - ΕΚΕΠΥ στις 11/11/21), τα ράντζα πλημμυρίζουν τα νοσοκομεία ύστερα από κάθε εφημερία, δεκάδες ασθενείς παραμένουν ώρες μετά το κλείσιμο της γενικής εφημερίας στα τμήματα επείγοντων περιστατικών γιατί και τα ράντζα εξαντλούνται. Η επίσκεψη των γιατρών ξεκινάει το πρωί και τελειώνει το βράδυ, σε πολλά νοσοκομεία (π.χ. Θεσσαλονίκη, Θεσσαλία) εφημερεύει μόνο ένας γιατρός για 50, 100, ακόμα και για 120 ασθενείς, το λιγοστό εξουθενωμένο προσωπικό έχει ξεπεράσει εδώ και καιρό τα όριά του», αναφέρουν σε ανακοίνωσή τους και ζητούν την άμεση επίταξη των ιδιωτικών νοσοκομείων, ενίσχυση του ΕΣΥ με προσωπικό αλλά και θέσπιση μέτρων σε χώρους εργασίας, εκ-

παιδευτικά ιδρύματα και μέσα μαζικής μεταφοράς.

Οι εκτιμήσεις των ειδικών επισημώνων δεν αφήνουν περιθώριο αισιοδοξίας, καθώς αναμένουν περαιτέρω πίεση στο ΕΣΥ για τις επόμενες τουλάχιστον δύο με τρεις εβδομάδες. Το μόνο «φράγμα» στο να δούμε πρωτόγνωρες εικόνες στο ΕΣΥ είναι οι εμβολιασμένοι. Παρά το γεγονός ότι ο αριθμός των κρουσμάτων την εβδομάδα αυτά κατέρριψε κάθε ρεκόρ για τη χώρα μας, δεν ισχύει το ίδιο σε ό,τι αφορά τον αριθμό των διασωληνωμένων και των θανάτων, γεγονός που εν πολλοίς σχετίζεται και με το ότι το 64% του γενικού πληθυσμού είναι εμβολιασμένο.

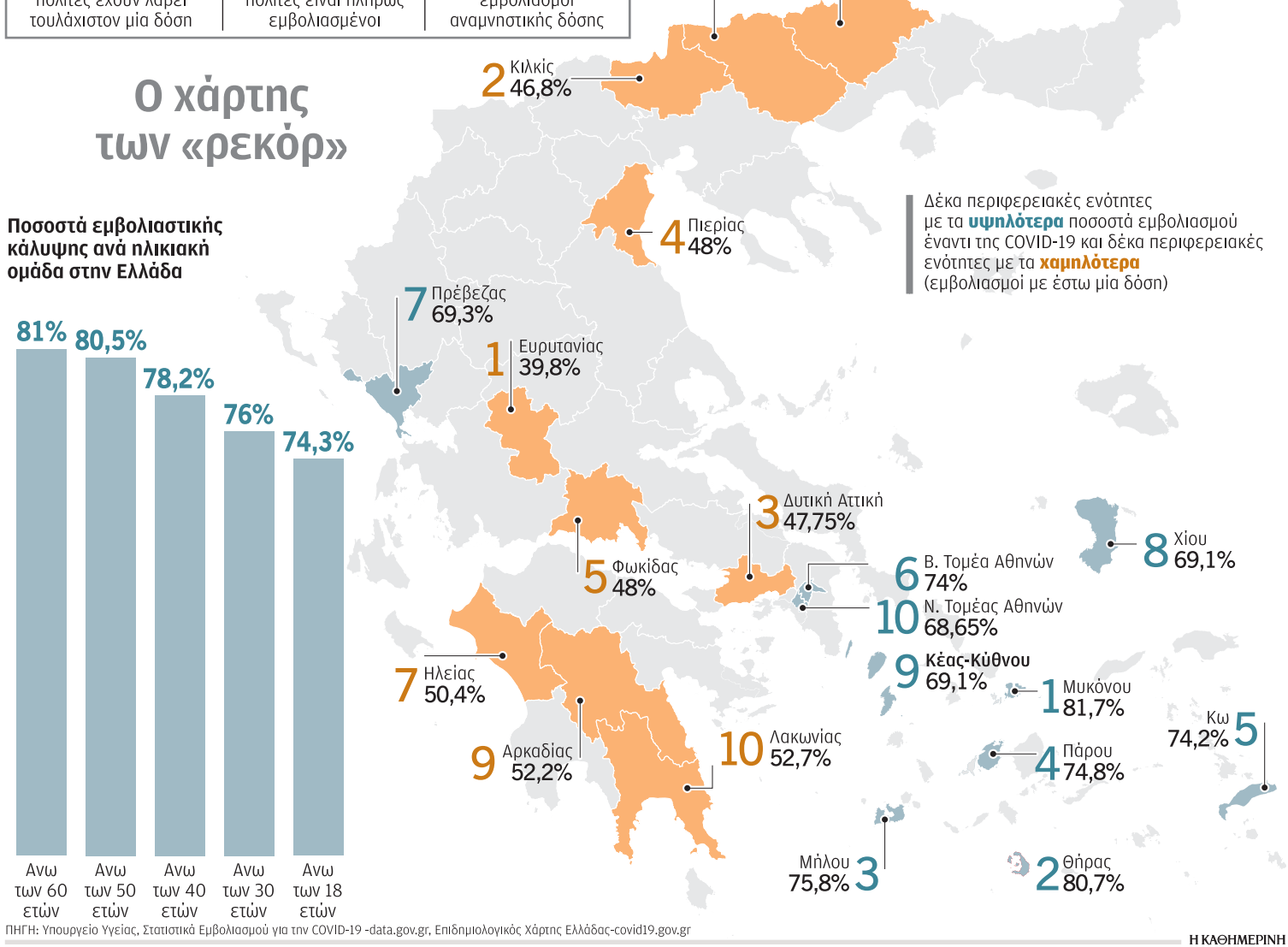
Ποια είναι όμως μέχρι τώρα τα ρεκόρ της πανδημίας; Ο μεγαλύτερος αριθμός ημερήσιων κρουσμάτων καταγράφηκε στις 9 Νοεμβρίου με 8.613 νέα κρούσματα, ενώ την τελευταία εβδομάδα γίνονταν κατά μέσο όρο 6.700 διαγνώσεις την ημέρα. Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι πλέον διενεργείται πολύ μεγάλος αριθμός εργαστηριακών τεστ –ο μεγαλύτερος έως τώρα– και είναι ενδεικτικό ότι κατά μέσο όρο την προηγούμενη

εβδομάδα ελεγχόταν ημερησίως ένα 2% του συνόλου του πληθυσμού της χώρας.

Οι περισσότεροι θάνατοι ασθενών σε μία ημέρα καταγράφηκαν τον περασμένο Νοέμβριο κατά το δεύτερο κύμα της πανδημίας και όταν ακόμα δεν είχαν ξεκινήσει οι εμβολιασμοί. Στις 28 Νοεμβρίου 2020 είχαν καταγραφεί 121 θάνατοι ασθενών με COVID-19, ενώ συνολικά τον περυσινό Νοέμβριο όταν η COVID-19 είχε στοχεύσει τη Βόρεια Ελλάδα, είχαν σημειωθεί 1.777 θάνατοι. Αξίζει να σημειωθεί ότι δύο εβδομάδες πριν από το ρεκόρ αυτό, το δεύτερο πανδημικό κύμα είχε κορυφωθεί με κατά μέσο όρο 2.600 κρούσματα την ημέρα. Ο πιο φονικός μήνας παραμένει ο περασμένος Δεκέμβριος με 2.432 θανάτους ασθενών με COVID-19, και ακολουθεί ο Απρίλιος του 2021 (2.288 θάνατοι).

Στις 20 Απριλίου 2021 οι διασωληνωμένοι ασθενείς άγγιξαν τους 850 (847), με το τρίτο κύμα να έχει πληθεί έντονα και την Αττική. Την ίδια περίοδο κατά μέσο όρο καταγράφονταν 80-85 θάνατοι την ημέρα.

ΠΕΝΝΥ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Ρωγμές» στο τείχος των ανεμβολίαστων

Τι δείχνουν οι ποιοτικές έρευνες που έχει υπόψη του το Μαξίμου – Οι δυσκολίες και οι λόγοι μεταστροφής των «αρνητών»

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Μικρή «ανάσα» στο ιδιαίτερα επιβαρυνμένο τοπίο που δημιουργεί η μεγάλη αύξηση κρουσμάτων και νοσηλειών εξαιτίας του κορωνοϊού αποτελεί η άνοδος στους ρυθμούς εμβολιασμών με την πρώτη δόση το τελευταίο δεκαήμερο, καθώς την Παρασκευή είχαν υπερβεί τις 230.000.

Ομως, η προσπάθεια να δημιουργηθούν ακόμα μεγαλύτερες «ρωγμές» στο τείχος των ανεμβολίαστων αποδεικνύεται τελικά πολύ δύσκολη εξίσωση, κάτι που αποτυπώνεται, όχι μόνο στους αριθμούς που παραμένουν «προβληματικοί» –κυρίως αναφορικά με τις πιο ευάλωτες μεγαλύτερες ηλικίες–, αλλά και στις ποιοτικές έρευνες που έχει υπόψη του το Μέγαρο Μαξίμου. Από τις έρευνες αυτές προκύπτει πως οι προσεγγίσεις όσων μέχρι πρόσφατα αρνούνταν να προσέλθουν στα εμβολιαστικά κέντρα ήταν σε μεγάλο βαθμό διαφοροποιημένες, δυσχεραίνοντας την εξεύρεση ενός γενικού μοντέλου «πειθούς» τους από την κυβέρνηση και τους ειδικούς για την αναγκαιότητα του εμβολιασμού. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις έρευνες:

- Στο ερώτημα «γιατί σκέπτομαι να κάνω το εμβόλιο», οι απαντήσεις ποικίλλουν: άλλοι αναφέρονται στο κόστος των συχνών μοριακών τεστ, άλλοι στο γεγονός πως σε αντίθεση με τις παρέες τους δεν έχουν πρόσβαση σε κλειστούς χώρους διασκέδασης και κάποιοι ότι είχαν την τραγική εμπειρία να δουν κάποιον κοντινό τους άνθρωπο να νοσεί βαριά ή να πεθαίνει.

- Επίσης, επιβεβαιώνεται πως οι γενικές καμπάνιες υπέρ του εμβολιασμού και οι προτροπές των ειδικών από τα τηλεπαράθυρα δεν αποδίδουν. Για όσους τελικά πείθονται να εμβολιαστούν, τούτο κατά κανόνα οφείλεται είτε στον προσωπικό γιατρό τους είτε σε κάποιο πρόσωπο που εμπιστεύονται πολύ.

Τα «μέτωπα»

Από τις ίδιες έρευνες προκύπτει επίσης ότι ακόμη και οι εμβολιασμένοι, παρότι είναι «οργανωμένοι» με τους ανεμβολίαστους, επειδή θεωρούν ότι «τους στερούν ελευθερίες», δεν επιθυμούν την

Στο ερώτημα «γιατί σκέπτομαι να κάνω το εμβόλιο», οι απαντήσεις ποικίλλουν: άλλοι αναφέρονται στο κόστος των συχνών μοριακών τεστ, άλλοι στο γεγονός πως, σε αντίθεση με τις παρέες τους, δεν έχουν πρόσβαση σε κλειστούς χώρους διασκέδασης, ενώ κάποιοι είχαν την τραγική εμπειρία να δουν κοντινό τους άνθρωπο να νοσεί βαριά ή να πεθαίνει (φωτ. αρχείου).

Γιατί η κυβέρνηση λέει «όχι» στην επέκταση της υποχρεωτικότητας σε άλλες επαγγελματικές κατηγορίες και σε γενικευμένο lockdown.

επέκταση της υποχρεωτικότητας – την οποία πάντως η κυβέρνηση αποκρούει για άλλους και όχι για δημοσκοπικούς λόγους. Οι εμβολιασμένοι επιζητούν την αύξηση της εμβολιαστικής κάλυψης, αλλά θέλουν να επιτευχθεί με άλλους τρόπους. Παράλληλα, έχει γίνει κατανοητό πως η έξαρση

του κορωνοϊού είναι πανευρωπαϊκό και μη εύκολα αντιμετωπίσιμο πρόβλημα.

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει πως η κυβέρνηση δεν αξιολογείται, όπως παλαιότερα, «μονοθεματικά» με βάση τις επιδόσεις της στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Οι πολίτες, όπως προκύπτει από τις ποιοτικές έρευνες της τελευταίας περιόδου, στρέφουν την προσοχή τους σε όλες τις βασικές πτυχές του κυβερνητικού έργου, από την εξωτερική πολιτική μέχρι την ασφάλεια, με το μέτωπο της ακρίβειας να αρχίζει το τελευταίο διάστημα να κερδίζει έδαφος στην προσοχή τους.

Η κυβέρνηση είναι σαφές πως αναμένει ότι οι αμέσως επόμενες

εβδομάδες θα είναι δύσκολες στο μέτωπο του κορωνοϊού. Σε κατ' ιδίαν συζητήσεις τους, επιτελείς του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη αναγνωρίζουν πως θα υπάρχουν μέρες που η πίεση στο ΕΣΥ θα είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Για τον λόγο αυτό, εξάλλου, προωθείται η επίταξη των υπηρεσιών ιατρικού προσωπικού, ενώ θέμα χρόνου είναι και η σε ευρεία κλίμακα αξιοποίηση μονάδων του ιδιωτικού τομέα. Ομως, υπάρχει η εκτίμηση ότι τελικώς το σύστημα θα «αντέξει» και ότι με την αύξηση των ρυθμών εμβολιασμού, την αξιοποίηση του όπλου της τρίτης δόσης και τη φυσική ανοσία, περί τα μέσα Δεκεμβρίου η πανδημία θα εισέλθει σε φάση αποκλιμάκωσης.

Δεν αναμένεται κάμψη των δεικτών της πανδημίας τις αμέσως επόμενες εβδομάδες – Ελπίδες για «φως στο τούνελ» στη συνέχεια.

Ετσι, το Plan A της κυβέρνησης δεν προβλέπει ανατροπές σε σχέση με τα ήδη ισχύοντα. Ουσιαστικά, ο κυβερνητικός «πεντάλογος» είναι: όχι σε καθολικό lockdown, περαιτέρω ενίσχυση του συστήματος υγείας, κατά το δυνατόν αύξηση του ρυθμού των εμβολιασμών, αποφυγή των περι-

ορισμών στους εμβολιασμένους και εντατικοποίηση των ελέγχων για την τήρηση των μέτρων σε όλους τους δημόσιους χώρους. Λέγεται, μάλιστα, χαρακτηριστικά πως «έρχονται δύσκολα Χριστούγεννα για τους ανεμβολίαστους», θέλοντας να εκπέμψουν το μήνυμα πως το πιθανότερο είναι να μην καταστούν αναγκαίοι ευρύτεροι περιορισμοί.

Όπως προαναφέρθηκε, με τα υφιστάμενα δεδομένα η κυβέρνηση απορρίπτει κατηγορηματικά –όχι για δημοσκοπικούς λόγους– τόσο την επέκταση της υποχρεωτικότητας όσο και την επιβολή ενός γενικευμένου lockdown.

Σύμφωνα με κυβερνητικά στελέχη, τυχόν επέκταση της υποχρεωτικότητας σε άλλους κλάδους θα έπρεπε να έχει μαζικό χαρακτήρα προκειμένου το «αποτύπωμα» στην ανοσία της κοινότητας να είναι ουσιαστικό. Ομως, σε μια τέτοια περίπτωση θα ανέκυπταν μια σειρά από δύσκολα ερωτήματα: ποιες επαγγελματικές κατηγορίες και με ποια κριτήρια θα εξαιρεθούν; Τι «ποινές» θα επιβληθούν στους αρνητές; Εάν υιοθετηθεί η λύση της αναστολής εργασίας, πώς θα αναπληρωθούν όσοι αρνηθούν τον εμβολιασμό; Κατά τις ίδιες πηγές, η επέκταση της υποχρεωτικότητας θα διχαζе την κοινωνία, με αμφίβολα τα τελικά αποτελέσματα. Δεν είναι τυχαίο, εξάλλου, ότι καμία χώρα δεν την έχει επεκτείνει σε άλλες επαγγελματικές κατηγορίες πέραν του υγειονομικού προσωπικού.

Αναφορικά με το lockdown τονίζεται, πως με δεδομένα τα 40 και πλέον δις. ευρώ που έχουν διατεθεί για μέτρα στήριξης την τελευταία διετία, δεν υπάρχουν οικονομικά περιθώρια για νέο λουκέτο στην αγορά, ενώ επισημαίνεται πως αντίστοιχη προσέγγιση υπάρχει και σε άλλες χώρες με ανάλογη επιδημιολογική εικόνα με την Ελλάδα. Πάντως, στην Αθήνα δεν περνάει απαρατήρητο ότι χώρες όπως η Αυστρία και η Ολλανδία οδηγούνται σε αυστηροποίηση των περιοριστικών μέτρων λόγω της μεγάλης έξαρσης των κρουσμάτων. Εάν η πίεση στο σύστημα υγείας τείνει να τεθεί εκτός ελέγχου, είναι προφανές πως δύσκολα δεν θα ακολουθηθεί ο ίδιος δρόμος.

Το «σχέδιο έκτακτης ανάγκης» του ΣΥΡΙΖΑ για την πανδημία

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Με ανανεωμένη στρατηγική, στον ΣΥΡΙΖΑ υποστηρίζουν πως σε μια μεγάλη κρίση της δημόσιας υγείας κανείς δεν μπορεί να είναι ασφαλής. Εμβολιασμένος ή μη. Ο Αλέξης Τσίπρας με τον Ανδρέα Ξανθό μαζεύουν τα «διαβατήρια ελευθερίας», που, όπως υποστηρίζουν, έχει δώσει λαμβασμένα η κυβέρνηση, με στόχο να ανακατέψουν την τράπουλα στην κοινωνία, αλλά και να προτάξουν το δικό τους σχέδιο έκτακτης ανάγκης.

Γκρίνια υπάρχει από την πλευρά της αξιωματικής αντιπολίτευσης για το γεγονός πως μετά τον Βασίλη Κικίλια ο νέος υπουργός Υγείας, Θάνος Πλεύρης, σταμάτησε την ενημέρωση των κομμάτων. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο τομεάρχης Υγείας του ΣΥΡΙΖΑ, αφού επαναφέρει το θέμα, θα περιμένει τις πρώτες αντιδράσεις και δεν αποκλείεται να συντάξει και μια σχετική επιστολή διαμαρτυρίας. Οι ίδιες πηγές δεν αποκλείουν πολύ σύντομα νέες τροπολογίες να κατατεθούν στη Βουλή γύρω από τη διαχείριση του κορωνοϊού. Επίταξη ιδιωτικών κλινών χωρίς αποζημίωση (αν δεν γίνει πράξη σύντομα από την κυβέρνηση), αξιοποίηση στρατιωτικών νοσοκομείων, αυστηροποίηση των υγειονομικών μέτρων στους κλειστούς χώρους, μείωση των ποσοστών πληρότητας, περιορισμός των ωράρια ακόμα και στους εμβολιασμένους, ειδικά στις «κόκκινες περιοχές», είναι μερικές από τις σκέψεις που ήδη υπάρχουν

και αναμένεται να πάρουν σάρκα και οστά.

Στο μικροσκόπιο της Κουμουνδούρου, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», έχει μπει ακόμα και η επιβολή περιοδικών τεστ και για τους εμβολιασμένους στο σύστημα υγείας. Πέρα από την ενίσχυση του ΕΣΥ, ο κ. Ξανθός προτείνει πιο αυστηρά μέτρα και συστηματικούς ελέγχους στους χώρους εργασίας, στα πανεπιστήμια, στα μέσα μαζικής μεταφοράς (επίταξη ιδιωτικών λεωφορείων, ακόμα και του

στρατού), στις κλειστές δομές και τα σχολεία με μείωση του αριθμού μαθητών ανά τάξη.

Ποιο είναι το δύσκολο κομμάτι; Ο ΣΥΡΙΖΑ, που είχε διαμαρτυρηθεί έντονα για την αναστολή εργασίας στην οποία μπήκαν οι υγειονομικοί που δεν εμβολιάστηκαν, είναι δύσκολο να πείσει πως ξαφνικά επιθυμεί την επέκταση της υποχρεωτικότητας στα σώματα ασφαλείας, στον στρατό, στους ιερείς, στον δημόσιο τομέα και την εστίαση. «Το ότι το συζητάμε αυτό είναι από μόνο του παραδοχή αποτυχίας, με δεδομένο ότι και ο ΠΟΥ δεν το περιλαμβά-

Το δύσκολο για τον ΣΥΡΙΖΑ, που είχε διαμαρτυρηθεί έντονα για την αναστολή εργασίας στην οποία μπήκαν οι υγειονομικοί που δεν εμβολιάστηκαν, είναι να πείσει πως ξαφνικά επιθυμεί την επέκταση της υποχρεωτικότητας στα σώματα ασφαλείας, στον στρατό, στους ιερείς, στον δημόσιο τομέα και στην εστίαση.

νει στις καλές πρακτικές», ανέφερε στην «Κ» κορυφαίο στέλεχος του κόμματος. Εξηγούσε, ωστόσο, πως στο οριακό σημείο που βρίσκεται η χώρα, δύσκολες αποφάσεις πρέπει να παρθούν άμεσα και για αυ-

τό προχώρησαν στην πρόταση για σύσταση μιας επιτροπής επιστημόνων κοινής αποδοχής.

Όσοι πίστευαν πως ο Αλέξης Τσίπρας είχε εξαντλήσει όλα τα περιθώρια για συναίνεση με την κυβέρ-

νηση στις προτάσεις για σύγκληση του Συμβουλίου Πολιτικών Αρχηγών και ορισμού νέου υπουργού Υγείας, ίσως να είχαν δίκιο. Η διακομματική επιστημονική επιτροπή θα ήταν πολύ δύσκολο να σταθεί από τη στιγμή που οι αποφάσεις για τα μέτρα που λαμβάνονται έχουν, ειδικά μετά τους εμβολιασμούς, χαρακτήρα πιο πολύ πολιτικό. Και στο παιχνίδι των εντυπώσεων που παίζουν τα κόμματα ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ επικαίρυνε περισσότερο να στριμώξει την κυβέρνηση παρά

Προτείνονται πιο αυστηρά μέτρα για χώρους εργασίας, πανεπιστήμια, ΜΜΜ, κλειστές δομές και σχολεία, με μείωση του αριθμού μαθητών ανά τάξη.

να της «κλείσει το μάτι» για συμπίεση στο θέμα της πανδημίας. Η Ν.Δ. διανύει τον τρίτο της χρόνο στην εξουσία και μόνο η πόλωση μπορεί να λειτουργήσει λυτρωτικά για την αξιωματική αντιπολίτευση, που υπολείπεται δημοσκοπικά.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, την εβδομάδα που πέρασε ο τέως πρωθυπουργός δεν σταμάτησε να ζητεί από τον πρωθυπουργό να «φύγει» από το Μαξίμου. Τον χαρακτήρισε «απερχόμενο» και εμφανίστηκε σίγουρος ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα κερδίσει τις επόμενες εκλογές. Η πανδημία είναι το τελευταίο μεγάλο «σκαλο-

πάτι» που έχει να ανέβει ο Αλέξης Τσίπρας πριν ζητήσει την προσφυγή στις κάλπες. Ολοι βέβαια συμφωνούν πως ο χρόνος πρέπει να τρέξει και διαφορετικές εισηγήσεις σε αυτό το θέμα δεν είναι απαραίτητες.

Το «κελογικό άρωμα» που αναδύουν οι τελευταίες ομιλίες του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης αποτελούν περισσότερο «προετοιμασία» με το βλέμμα στραμμένο στο συνέδριο του κόμματος. Με δεδομένο πως τα επιδημιολογικά στοιχεία στις 24 Φεβρουαρίου θα είναι καλύτερα, αρκετά στελέχη θεωρούν πιθανό ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ να επιδιώξει την περαιτέρω συσπείρωση του κόμματος μέσω ενός επικαιροποιημένου και πιο ισχυρού σήματος εκλογικής ετοιμότητας. Αρκεί βέβαια να το αντέχει η κοινωνία. «Με ένα σμπάρο δυο τρυγόνια» από τον Αλέξη Τσίπρα, αφού ένα πιθανό αίτημα για κάλπες πριν από τη λήξη της τετραετίας θα έριχνε τους τόνους στο συνέδριο, ενώνοντας τις τάσεις απέναντι στη Ν.Δ. και τον κοινό στόχο η επόμενη κυβέρνηση στις χώρες να είναι προοδευτική.

Αναψαν τα αίματα

Οι μηχανές ανάβουν στην Κουμουνδούρου και σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» στη συνεδρίαση της Κεντρικής Οργανωτικής Επιτροπής για το συνέδριο που έγινε την Τετάρτη, Πάνος Σκουρλέτης και Νίκος Παππάς διαφώνησαν για τις νομαρχιακές επιτροπές και για το αν το Οργανωτικό Γραφείο θα πρέπει να έχει βασικό ή επικουρικό ρόλο στη διοργάνωσή του.

Ανεβαίνουν οι μετοχές της Ελλάδας στην περιοχή

Συνεχείς επαφές με Γαλλία, ΗΠΑ

Τον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η **στοδιακί** μετατροπή της Ελλάδας σε έναν κόμβο διασταύρωσης πολλών συμφερόντων, τα οποία έχουν ως κοινό παρονομαστή τη διατήρηση του status quo στην Ανατολική Μεσόγειο, τη Βόρεια Αφρική - Μέση Ανατολή και τα Δυτικά Βαλκάνια, γίνεται ολοένα και πιο ορατή, εξέλιξη που εννοχλεί σφοδρότατα την κυβέρνηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, όπως προκύπτει και από τις πρόσφατες εξελίξεις. Οι πλέον απτές αποδείξεις της ολοένα και στενότερης συνεργασίας της Αθήνας με δυτικούς εταίρους είναι, βεβαίως, η διμερής συμφωνία με τη Γαλλία αλλά και η ανανέωση της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA) με τις ΗΠΑ.

Και στις δύο περιπτώσεις παρτηρείται τις τελευταίες εβδομάδες επιτάχυνση των επαφών. Πέρα από το τετ α τετ του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη με την αντιπρόεδρο των ΗΠΑ Κάμαλα Χάρις στο Παρίσι την περασμένη Παρασκευή και τη συζήτηση περί επίσκεψής του στις ΗΠΑ σε χρόνο που θα καθοριστεί, τις ημέρες που ακολουθούν θα εξελιχθεί (και θα κορυφωθεί στις αρχές Δεκεμβρίου) η μεγαλύτερη μετακίνηση αμερικανικών Ενόπλων Δυνάμεων μέσα από το λιμάνι της Αλεξανδρουπόλως. Επιπλέον, μέσω του Κογκρέσου προωθούνται ήδη επενδύσεις σε κάποιες από τις υποδομές που χρησιμοποιούν οι αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις, με πρώτη την αεροπορική βάση της Λάρισα, η οποία φιλοξενεί F-15E της USAF, ενώ κατά καιρούς σταθμεύουν σε αυτήν μεταγωγικά αλλά και ιπτάμενα τάνκερ. Οι επενδύσεις στη Λάρισα, οι οποίες σε βάθος πενταετίας αναμένεται να αγγίζουν τα

25 εκατ. δολάρια, στοχεύουν στο να ενισχύσουν υφιστάμενες υποδομές, προκειμένου να μπορούν να εξυπηρετήσουν και να υποστηρίξουν πιο ανεπτυγμένες τεχνολογικά μονάδες από αυτές που διαθέτει αυτή τη στιγμή η Πολεμική Αεροπορία (Π.Α.).

Ακόμα πιο εντατική είναι η συνεργασία με τη Γαλλία. Τις τελευταίες εβδομάδες συζητείται εκτενώς, σε διπλωματικό και στρατιωτικό επίπεδο, το είδος της μελλοντικής συνεργασίας των ελληνικών και γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων στο πλαίσιο της διμερούς αμυντικής συμφωνίας. Παράλληλα, η Γαλλία υποστηρίζει ένθερμα τον

Το τετ α τετ Μητσοτάκη - Κάμαλα Χάρις την Παρασκευή, η επίσκεψη Ζαν Ιβ Λε Ντριάν στην Αθήνα και η τετραμερής με τους ομολόγους του Ελλάδας, Κυπριακής Δημοκρατίας και Αιγύπτου.

άξονα που δημιουργείται μεταξύ Ελλάδας, Αιγύπτου και Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσω της γνωστής τριμερούς. Μάλιστα, σε αυτό το πλαίσιο ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών Ζαν Ιβ Λε Ντριάν θα επισκεφθεί αυτή την εβδομάδα την Αθήνα, όπου θα πραγματοποιηθεί τετραμερής με τους ομολόγους του Ελλάδας, Κυπριακής Δημοκρατίας και Αιγύπτου.

Δεν είναι τυχαίο ότι στη διάρκεια της επίσκεψης του κ. Λε Ντριάν στην Αθήνα θα εξελίσσεται παράλληλα και η διακλαδική άσκηση «Μέδουσα '21» που έχει ως πυρή-

Την περασμένη εβδομάδα η γαλλική φρεγάτα «Auvergne», η πλέον εξελιγμένη της κλάσης FREMM του γαλλικού ναυτικού, βρέθηκε για μια ακόμα φορά στο λιμάνι της Λάρνακας. Το μήνυμα της γαλλικής παρουσίας στην κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη είναι εύγλωττο.

Κορβέτες Gowind ή Sigma 10514;

Την ίδια στιγμή συνεχίζονται αδιάκοπα οι συζητήσεις για τον στόλο. Οι συζητήσεις για τη σύμβαση των τριών γαλλικών φρεγατών FDI καθυστερούν ελαφρώς λόγω κάποιων εμποδίων στο σκέλος της συμμετοχής της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας στο πρόγραμμα, ωστόσο εκτιμάται ότι το αργότερο έως το τέλος του χρόνου θα έχουν ολοκληρωθεί. Εως τότε θα προχωρήσει και το ζήτημα της προμήθειας τεσσάρων κορβετών. Στο σκέλος των κορβετών παραμένουν ως δύο επικρατέστερες οι γαλλικές Gowind και οι ολλανδικές Sigma 10514. Παράλληλα οι συζητήσεις με την Ολλανδία για τις δύο παλαιότερες φρεγάτες τύπου «M» συνεχίζονται με καλές προοπτικές (80 εκατ. ανά μονάδα), με την προμήθεια έξι ναρκοθρεπτικών τύπου «Alkmaar» να θεωρείται σχεδόν σίγουρη, έναντι περίπου 20 εκατ. ευρώ. Αντιθέτως, η καθυστέρηση στην αποδέσμευση των δύο βελγικών φρεγατών τύπου «M» (το 2028) επαναφέρει την αναγκαιότητα για τον μερικό εκσυγχρονισμό των δύο νεότερων φρεγατών τύπου ΜΕΚΟ του Π.Ν. Παράλληλα προχωρούν και διαγωνισμοί για τη γρήγορη απόκτηση μη επανδρωμένων αεροκρημάτων για τις φρεγάτες και άλλα πλοία του Π.Ν.

να την Ελλάδα και την Αίγυπτο, ενώ σε αυτήν συμμετέχουν με δική τους μορφή η Κυπριακή Δημοκρατία, η Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και κάποιες φορές στο παρελθόν η Γαλλία. Αξίζει να σημειωθεί ότι τμήμα των σεναρίων της άσκησης θα πραγματοποιηθεί και στην περιοχή που η Τουρκία θεωρεί ότι αποτελεί μέρος της «Γαλάζιας Πατρίδας».

Αλλάστε, κατά τη διάρκεια της περασμένης εβδομάδας η γαλλική φρεγάτα «Auvergne», η πλέον εξελιγμένη της κλάσης FREMM του γαλλικού ναυτικού, βρέθηκε για

μια ακόμα φορά στο λιμάνι της Λάρνακας. Το μήνυμα της γαλλικής παρουσίας στην κυπριακή αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) είναι εύγλωττο. Συνδέεται, βέβαια, και με τον σχεδιασμό των ερευνών της Total για το πρώτο εξάμηνο του 2022, και συγκεκριμένα στο οικόπεδο 6-A της κυπριακής ΑΟΖ.

Η διάσκεψη για τη Λιβύη

Ωστόσο, η πλέον σημαντική συνηγορία των Γάλλων στις πρόσφατες εξελίξεις αφορά τη διάσκεψη για τη Λιβύη, όπου με την ευθύνη του προέδρου Εμανου-

έλ Μακρόν έγινε την περασμένη Παρασκευή δυνατή η συνάντηση του συνόλου των χωρών που εμπλέκονται στο πρόβλημα. Για την Ελλάδα ήταν σημαντική η πρώτη παρουσία του κ. Μητσοτάκη σε διάσκεψη για τη Λιβύη μετά το τουρκολιβυκό μνημόνιο (προηγούμενη ήταν η παρουσία του Αλέξη Τσίπρα στο Παλέρμο το 2018 πριν από τα αρνητικά τελεσιμένα του τουρκολιβυκού μνημονίου), όπου συμμετείχαν άπαντες οι ισχυροί παράγοντες, μάλιστα με υψηλή εκπροσώπηση (Αγκελα Μέρκελ, Κάμαλα Χάρις, Μάριο Ντράγκι, Πέδρο Σάντσεθ, Σεργκέι Λαβρόφ), τη στιγμή που η Τουρκία περιορίστηκε σε ένα διπλωματικό στέλεχος, τον μόνιμο υφυπουργό Σεντάτ Ονάλ. Ίσως η πλέον ηχηρή ήταν η την Τουρκία στο Παρίσι ήταν η παρουσία της υπουργού Εξωτερικών Νάιλα αλ Μανγκούς, την οποία η τουρκική φράζα της λιβυκής προεδρίας είχε επιχειρήσει να εξουδετερώσει πριν από τη διάσκεψη.

Η Τουρκία έχει επιχειρήσει επανειλημμένως να σαμποτάρει τη διαδικασία των εκλογών στη Λιβύη (έχουν προγραμματιστεί για τις 24 Δεκεμβρίου), κάτι που φαίνεται να έχει εννοχλήσει ακόμα και χώρες που έως ένα βαθμό είχαν αποδεχθεί τη συναλλακτική τακτική της Αγκυρας. Στις επαφές που είχε στη Ρώμη στις αρχές της εβδομάδας, ο

υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας αντιλήφθηκε ότι τα τουρκικά παιχνίδια στη Λιβύη εννοχλούν την Ιταλία, η οποία σε γενικές γραμμές κινείται με βάση μια ατζέντα οικονομική στη χώρα, προκειμένου να αποφύγει τις τριβές. Σε γενικές γραμμές, εκτιμάται ότι η αντίληψη του Μάριο Ντράγκι αποτελεί ίσως το πλέον ισχυρό εμπόδιο στην προσπάθεια της Αγκυρας να απομώσει την Ελλάδα από την Ιταλία.

Τις τελευταίες ημέρες η Αθήνα ήλθε αντιμέτωπη και με το ενδεχόμενο κατάρρευσης της κυβέρνησης του Ζόραν Ζάεφ στα Σκόπια, κάτι που, όπως φαίνεται, αποφεύχθηκε έπειτα από ένα συνδυασμό πιέσεων από το εξωτερικό και το εσωτερικό. Η στάση της Αθήνας εκτιμήθηκε ιδιαίτερα από τις ΗΠΑ. Παράλληλα, ο κ. Δένδιας στις επαφές του στο Βατικανό συζητήσε και για την επικίνδυνη «μαύρη τρύπα» ασφαλείας που πάει να δημιουργηθεί ξανά στη Βοωνία-Ερζεγοβίνη. Αύριο, ο υφυπουργός Εξωτερικών για την οικονομική διπλωματία Κώστας Φραγκογιάννης, σε ενός είδους follow up της θετικής ατζέντας στις ελληνοσερβικές σχέσεις μεταβαίνει στο Βελιγράδι. Στη διάρκεια επίσκεψής του ο κ. Φραγκογιάννης θα συναντηθεί με τον Σέρβο υπουργό Εξωτερικών αλλά και τους υπουργούς Ενέργειας και Περιβάλλοντος, όπως και τον υφυπουργό Εμπορίου.

Να «πνίξει» την Ελλάδα με πρόσφυγες απειλεί η Τουρκία

Τον **ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Για πρώτη φορά μετά τα επεισόδια στον Εβρο τον Μάρτιο του 2020, ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν απειλεί πάλι την Ελλάδα με το άνοιγμα των συνόρων και υπονοεί πως μπορεί να την «πνίξει» με πέντε εκατομμύρια πρόσφυγες, ενώ παράλληλα δείχνει την έντονη δυσανεξία του για τη συνεργασία των ΗΠΑ με την Ελλάδα! Εμπειροί αναλυτές εκτιμούν πως η δήλωση του προέδρου της Τουρκίας σημαίνει πως μέχρι τις προεδρικές εκλογές η Αγκυρα οποιαδήποτε στιγμή μπορεί να «απειλήσει» με το προσφυγικό για να αποκομίσει πολιτικό όφελος – τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό. Προειδοποιούν δε πως χρειάζεται εγρήγορση και από την πλευρά της Ε.Ε., καθώς το διάστημα μέχρι το 2023 θα είναι κρίσιμο σε πολλά μέτωπα.

Ο κ. Ερντογάν την Πέμπτη αφιέδισε τους πάντες κατά τη διάρκεια της κοινής συνέντευξης Τύπου με τον πρωθυπουργό της Ουγγαρίας, Βίκτορ Ορμπαν, στην τουρκική πρωτεύουσα: «Είναι αχαριστία να λένε ότι “το προσφυγικό πρόβλημα πηγάζει από την Τουρκία”, ένα κράτος που σήμερα φιλοξενεί σχεδόν πέντε εκατομμύρια πρόσφυγες. Αν εμείς ανοίξουμε τα σύνορα, δεν μπορώ να ξέρω τι θα κάνει η Ελλάδα. Δεν μπορώ να ξέρω τι θα κάνει».

Πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν πως η απειλή του Τούρκου προέδρου προς την Αθήνα δεν πρέπει να θεωρηθεί ως μια απλή επιθετική δήλωση. Θεωρούν πως πρώτος στόχος της τουρκικής κυβέρνησης

είναι να αμαυρώσει την εικόνα της Ελλάδας στην Ε.Ε., με τον κ. Ερντογάν να δηλώνει πως «η Ελλάδα είναι η χώρα που σούβλισε τα φουσκωτά των προσφύγων στο Αιγαίο και τη Μεσόγειο και τους καταδίκασε σε θάνατο». Όμως, δημοσιογράφοι της γειτονικής χώρας που έχουν ασχοληθεί με το προσφυγικό ζήτημα, τονίζουν πως το επόμενο βήμα αυτής της προσπάθειας της Τουρκίας μπορεί να είναι ένα νέο προσφυγικό κύμα προς τα ελληνικά νησιά, κάτι που θα μπορούσε να δυσκολέψει ιδιαίτερα τις δυνάμεις της ελληνικής ακτοφυλακής, όπως

Η στρατιωτική συνεργασία της χώρας μας με τις ΗΠΑ προκαλεί την ενόχληση του Τούρκου προέδρου και δεν το κρύβει.

και της FRONTEX και που θα μπορούσε να προκαλέσει και «λάθνη», τα οποία μπορεί να εκμεταλλευθεί η Τουρκία. Τονίζουν πάντως πως οι δηλώσεις Ερντογάν έχουν στόχο και την εσωτερική πολιτική σκηνή, καθώς το πιθανό άνοιγμα των συνόρων δεν θα δυσανεξτούσε καθόλου τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα της Τουρκίας, αφού στις περισσότερες δημοσκοπήσεις δείχνουν τη δυσανεξία τους για την παρουσία των προσφύγων στη χώρα τους.

Η οικονομική δυσπραγία στην Τουρκία, η οποία εντείνεται τους τελευταίους μήνες, με τον βασικό

«Είναι αχαριστία να λένε ότι “το προσφυγικό πρόβλημα πηγάζει από την Τουρκία”, ένα κράτος που σήμερα φιλοξενεί σχεδόν πέντε εκατομμύρια πρόσφυγες», είπε ο Ταγίπ Ερντογάν. Και συνέχισε: «Αν ανοίξουμε τα σύνορα...».

μισθό να έχει μειωθεί στα 250 ευρώ από τα 450 ευρώ που ήταν το 2017, προκαλεί την οργή των Τούρκων για τους πρόσφυγες, καθώς οι «ξένοι» εργάζονται και για πιο φθηνά μεροκάματα, με αποτέλεσμα να έχει αυξηθεί η ανεργία. Στις περιοχές της κεντρικής και νοτιοανατολικής Τουρκίας, αυτή η δυσανεξία εκφράζεται για πολλά χρόνια και η απειλή του κ. Ερντογάν για το άνοιγμα των συνόρων ικανοποιεί το κοινό αίσθημα. Σημαντικό δεδομένο, που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, είναι πως σύμφωνα με την πρόσφατη δήλωση του Τούρκου προέδρου

οι εκλογές στην Τουρκία θα διεξαχθούν τον Ιούνιο του 2023 και έχουν υπάρξει αναλύσεις πως στο ενδιάμεσο διάστημα υπάρχει σοβαρή πιθανότητα ο κ. Ερντογάν να κάνει πραγματικότητα την απειλή του να ανοίξει τα σύνορα. Ως αντίλογος στην πιθανότητα αυτή παρουσιάζεται το επιχείρημα πως αν η Αγκυρα ανοίξει τα σύνορά της, αυτό θα ήταν μια ανορθολογική πολιτική, καθώς θα χάσει τα κονδύλια της Ε.Ε. για το προσφυγικό, ενώ θα υπάρχει και η πιθανότητα επιβολής κυρώσεων από τις Βρυξέλλες. Ωστόσο, η τουρκική κυβέρνηση ακολουθεί τη δική

της πορεία και σε άλλους τομείς. Κατά την άποψη της πλειονότητας των οικονομικών αναλυτών, ασκεί ανορθολογική πολιτική και στην οικονομία. Ενώ ο επίσημος πληθωρισμός έχει φτάσει στο 19,85% και ο πραγματικός στο 40%, η κεντρική τράπεζα της Τουρκίας μειώνει τα επιτόκια –σήμερα βρίσκονται στο 16%– και αναμένονται νέες μειώσεις, με αποτέλεσμα να συνεχίζεται η υποτίμηση της τουρκικής λίρας έναντι του ευρώ και του δολαρίου. Στον τουρκικό Τύπο υπάρχουν αναφορές πως ο κ. Ερντογάν αντικαθιστά τους κεντρικούς τραπεζίτες και τους ζητάει να μειώσουν τα επιτόκια, σε αντίθεση με όλες τις συστάσεις των οικονομολόγων.

Απώλεια ψηφοφόρων

Εμπειροί δημοσκόποι τονίζουν πως η κυβερνητική συμμαχία ΑΚΡ-ΜΗΡ κάθε μήνα χάνει ποσοστά και μπορεί να κάνει αιφνιδιαστικές και απρόβλεπτες κινήσεις με στόχο το πολιτικό όφελος.

Μέσα σε αυτό το κλίμα υπήρχε και η αιφνιδιαστική αντίδραση της Αγκυρας για τη στρατιωτική συνεργασία της Ελλάδας με τις ΗΠΑ. Μετά τη σύνοδο του G-20 στη Ρώμη, ο κ. Ερντογάν είχε αναφέρει πως εξέφρασε τη δυσανεξία του για τις εξελίξεις στον λιμένα της Αλεξανδρουπόλως, με τις δυνάμεις των ΗΠΑ να βρίσκονται εκεί. Την Τετάρτη πάντως ο υπουργός Άμυνας της Τουρκίας Χουλουσί Ακάρ υποβάθμισε το ζήτημα και είπε πως η παρουσία των ΗΠΑ στην Αλεξανδρουπόλη θεωρείται ως άσκηση και δεν προκαλεί ανησυχία. Όμως, ο κ. Ερντογάν αποκάλυψε πως η τουρκική κυβέρ-

νηση εννοχλείται από την έντονη παρουσία των ΗΠΑ στην Ελλάδα και υποστηρίζει πως η Ουάσινγκτον «επέλεξε λάθος πλευρά». Πάντως η Ελλάδα, οι ΗΠΑ και η Τουρκία είναι χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ, δηλαδή θεωρητικά στην ίδια «πλευρά».

«Το θέμα της Αλεξανδρουπόλως δεν είναι μόνο μια βάση. Η ίδια η Ελλάδα έχει γίνει πλέον βάση της Αμερικής. Αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να μετρώ τον αριθμό των αμερικανικών βάσεων εντός της Ελλάδας. Τόσες πολλές αμερικανικές βάσεις υπάρχουν στην Ελλάδα. Η Αλεξανδρουπόλη είναι μια μικρή περιοχή μέσα σ' αυτή. Γιατί συμβαίνουν όλα αυτά τώρα; Γιατί γίνεται; Όταν ρωτάμε τον Μπλάντεν και τους αρμόδιους φορείς για αυτό το θέμα, στις συναντήσεις μας με τον υπουργό Άμυνας και τον υπουργό Εξωτερικών, μου δίνουν διαφορετικές απαντήσεις. Δεν συμπεριφέρονται με ειλικρίνεια και ο γείτονας που επέλεξαν για τον εαυτό τους είναι ο λάθος γείτονας», δήλωσε χαρακτηριστικά ο Τούρκος πρόεδρος.

Αυτό που εννοχεί ιδιαίτερα είναι πως ενώ η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει ξεκινήσει μια ιδιαίτερη συνεργασία με την κυβέρνηση Μητσοτάκη, αντίθετως εφαρμόζει κυρώσεις στην Τουρκία για το ζήτημα των S-400, δεν παραδίδει τα F-35, τη βγάζει εκτός από το πρόγραμμα συμπαραγωγής του συγκεκριμένου αεροσκάφους και την υποχρεώνει να ξεκινήσει συζητήσεις για την πιθανότητα αγοράς των F-16. Μέσα σε αυτό το κλίμα συνεχίζεται και η δική της τουρκικής κρατικής τράπεζας Halkbank, με την κατηγορία ξεπλύματος «μαύρου χρήματος» του Ιράν.

Η τελευταία «ζαριά» του Ταγίπ Ερντογάν

Η τύχη της παραγγελίας νέων μαχητικών αεροσκαφών F-16 Block 70/72 θα κρίνει την ισχύ της Τουρκίας του 2030

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Το γεωπολιτικό παίγνιο της Ανατολικής Μεσογείου εστιάζεται στο... παλαιό μαχητικό F-16. Το αμερικανικό καταδιωκτικό θα κρίνει, όχι μόνο την ισχύ της Τουρκίας του 2030, αλλά και τις οριστικές αποφάσεις για τη σχέση της με τη Δύση. Πριν από έναν μήνα ο πρόεδρος της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν απέστειλε αίτημα στην Ουάσινγκτον με το οποίο ζήτησε να αγοράσει η χώρα του 40 νέα F-16 Block 70/72 και να πραγματοποιηθεί η αναβάθμιση 80 F-16 Block 50 και Block 30 (από τα 250 που διαθέτει η τουρκική πολεμική αεροπορία). Πρόκειται για μια προμήθεια κόστους άνω των 6 δισ. δολαρίων, που δεν αφήνει ασυγκίνητη την κατασκευάστρια Lockheed Martin. Η Τουρκία είναι ένας από τους καλύτερους πελάτες της εταιρείας και προσβλέπει στην υποστήριξή της.

Η αμερικανική κυβέρνηση δεν έχει απαντήσει. Η Τουρκία υπόκειται σε κυρώσεις που επέβαλε το Κογκρέσο επειδή, παρά τις αυστηρές προειδοποιήσεις, προχώρησε στην προμήθεια του ρωσικού αντιαεροπορικού συστήματος S-400. Στο πλαίσιο των κυρώσεων αυτών η Τουρκία αποκλείστηκε από το αμερικανικό πρόγραμμα αεροσκαφών 5ης γενιάς F-35, βάζει του οποίου θα αποκότουμε 100 υπερσύγχρονα μαχητικά. Μια λεπτομέρεια: η τουρκική πολεμική βιομηχανία υπόκειται σε κυρώσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά εξοπλισμούς υψηλής τεχνολογίας, όχι όμως το ίδιο το υπουργείο Αμυνας ως κρατική οντότητα. Εάν σταθούμε στο «γράμμα του νόμου» περί κυρώσεων (CAATSA), η Τουρκία δεν προσκρούει σε αυτές για τα F-16, όπως υπογραμμίζει στην «Κ» ο Τζαν Κασάπογλου, διευθυντής του ερευνητικού προγράμματος Έρευνας και Ασφάλειας στο τουρκικό think tank EDAM και fellow του Jamestown Foundation στην Ουάσινγκτον.

Το «κακό» Κογκρέσο

Ο Λευκός Οίκος, το Στέιτ Ντιπάρτμεντ και το Πεντάγωνο δεν φαίνεται να εγείρουν σημαντικές αντιρρήσεις. Ίσως γιατί αφήνουν τον ρόλο του «κακού» στο Κογκρέσο. Το Κογκρέσο, ήδη επί προεδρίας Τραμπ, όταν στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων κυριαρχούσαν οι Ρεπουμπλικανοί, αποφάσισε την επιβολή κυρώσεων και τον αποκλεισμό της Τουρκίας από το πρόγραμμα F-35. Τώρα που οι

«**Η ελπίδα** των Αμερικανών είναι ότι ο Ερντογάν θα αποχωρήσει από την πολιτική το 2023 και ο νέος πρόεδρος θα έχει τη βούληση να εξομαλύνει τις διμερείς σχέσεις», λέει στην «Κ» ο Μ. Καραγιάννης, αναπλ. καθηγητής Διεθνούς Ασφαλείας στο King's College. Στη φωτ., Ερντογάν και Μπάιντεν στη σύνοδο του G20 στη Ρώμη.

Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης των ΗΠΑ, «ίσως δούμε να ανοίγει το κουτί της Πανδώρας γιατί ενδεχομένως η Ρωσία θα προσφέρει ένα ολοκληρωμένο εξοπλιστικό πρόγραμμα στην Τουρκία».

Δημοκρατικοί υπερτερούν, η διακομματική αυτή απόφαση έγινε ακόμα πιο κατηγορηματική. Στα τέλη Σεπτεμβρίου προσήλθε στην Επιτροπή ο πρώην γερουσιαστής Τζεφ Φλέικ, ο οποίος αναλαμβάνει πρεσβευτής στην Αγκυρα (η τοποθέτηση επικυρώθηκε στις 26 Οκτωβρίου). Κατά τη διάρκεια της ακρόασης ο πρόεδρος της Επιτροπής και φίλος της Ελλάδας Μπομπ Μενέντεζ δήλωσε ότι αποκλείει κάθε νέα προμήθεια εξοπλισμών προς την Τουρκία, εκτός αν συμβεί κάποια δραματική στροφή στο θέμα των S-400. Ο Μάνος Καρα-

γιάννης, αναπληρωτής καθηγητής Διεθνούς Ασφαλείας στο King's College του Λονδίνου, λέει στην «Κ» ότι «το πιθανότερο σενάριο είναι η όλη διαδικασία να καθυστερήσει αρκετά, ώστε η Αγκυρα να μη λάβει τώρα μια ξεκάθαρα αρνητική απάντηση. Η ελπίδα των Αμερικανών είναι ότι ο Ερντογάν θα αποχωρήσει από την πολιτική το 2023 (ή νωρίτερα) και ο νέος πρόεδρος θα έχει τη βούληση να εξομαλύνει τις διμερείς σχέσεις».

Ο Λευκός Οίκος μπορεί να επικαλεστεί τη σκληρή στάση του Κογκρέσου για να απαιτήσει την εξαγωγή του «αγκαθίου» των S-400 από το πέλμα του ΝΑΤΟ, προκειμένου να προσφέρει ως αντάλλαγμα στην Αγκυρα ένα νέο μερίδιο από την προηγμένη αμερικανική τεχνολογία. Σε πρακτικό επίπεδο, η Υπηρεσία Αμυντικής Συνεργασίας των ΗΠΑ πρόκειται να ενημερώσει επίσημα το Κογκρέσο για το τουρκικό αίτημα μέσα στο αμέσως προσεχές διάστημα και το Κογκρέσο θα πρέπει να απαντήσει μέσα σε μερικές εβδομάδες. «Εάν δεν απαντήσει, τότε αυτό θα ερμηνευθεί ως σιωπηλή έγκριση», λέει ο κ. Κασάπογλου, ο οποίος προσθέτει

ότι σε περίπτωση αρνητικής απάντησης «ίσως δούμε να ανοίγει το κουτί της Πανδώρας, γιατί ενδεχομένως η Ρωσία θα προσφέρει ένα ολοκληρωμένο εξοπλιστικό πρόγραμμα στην Τουρκία».

Ο πρόεδρος Ερντογάν γνωρίζει ότι η υποστήριξη που έχει προσφέρει στη Χαμάς και τους Αδελφούς Μουσουλμάνους, αλλά και οι τουρκικές επεμβάσεις στη Συρία και τη Λιβύη έχουν αποξενώσει την Αίγυπτο, το Ισραήλ και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (που υπέγραψαν αμυντικές συμφωνίες με την Ελλάδα). Οι αμυντικοί αναλυτές υπενθυμίζουν στις εκθέσεις τους ότι το Ισραήλ διαθέτει ήδη αρκετές μοίρες F-35. Στο παλάτι της Αγκυρας υπολογίζουν επίσης ότι το ισραηλινό λόμπι των ΗΠΑ έπαψε να υποστηρίζει την Τουρκία. Ο Σονέρ Τσαγαπτάι, επικεφαλής του τουρκικού Ερευνητικού Προγράμματος και fellow του Washington Institute λέει στην «Κ» ότι οι πιθανότητες να προχωρήσει η προμήθεια είναι 40%. Το σημαντικότερο εμπόδιο είναι ο κίνδυνος έκθεσης της αμερικανικής τεχνολογίας στις δυνατότητες των S-400 για την αποκρυπτογράφηση της. Η ακύρω-

ση της προμήθειας των F-35 έγινε γιατί αν το αεροσκάφος 5ης γενιάς επιχειρούσε σε περιβάλλον S-400 τότε σύντομα θα πραγματοποιούνταν μια εις βάθος αποτύπωση των λειτουργιών του, με αποτέλεσμα οι ΗΠΑ να διακινδύνευαν την τεχνολογική υπεροχή τους.

Το ρίσκο

Τα τουρκικά F-16 που αποκτήθηκαν πριν από 30-35 χρόνια είναι τέταρτης γενιάς. Ακόμα κι αν εκσυγχρονιστούν (και γίνουν «4,5»), δεν διαθέτουν πλέον τεχνολογία αιχμής. Όμως, τα 40 νέα F-16 Block 70/72, που η Αγκυρα επίσης ζητεί, διαθέτουν ραντάρ παρόμοιο με των F-35. Αν επιχειρούν σε πεδίο S-400 τότε τεχνολογικά μυστικά μπορεί να αποκρυπτογραφηθούν. Ωστόσο, το F-16 δεν γίνεται αόρατο στα ραντάρ, δεν διαθέτει δηλαδή τεχνολογία stealth, που οι Αμερικανοί θέλουν να προστατεύσουν. Επομένως, οι απόψεις για το ρίσκο δίστανται. Ίσως η χρυσή τομή θα ήταν να εγκριθεί η αναβάθμιση των 80 F-16 Block 30 και Block 50, αλλά να αποκλειστεί η προμήθεια των 40 Block 70/72. Θα ήταν όμως αυτό αρκετό για την Τουρκία;

Η σχέση με τη Μόσχα

«**Αμέσως** μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016 ο πρόεδρος Πούτιν δέχθηκε τον πρόεδρο Ερντογάν στο παλάτι του Κωνσταντίνου στην Αγία Πετρούπολη», λέει στην «Κ» ο Σονέρ Τσαγαπτάι. «Ηθελε να του δείξει ότι είναι έτοιμος να αλλάξει την πολιτική αίωνων της Ρωσίας απέναντι στην Τουρκία». Φαίνεται ότι στη συνάντηση αυτή προσφέρθηκε για πρώτη φορά στην Αγκυρα το σύστημα S-400. Ποια θα είναι η συνέχεια της παράτολμης σχέσης μεταξύ ορθόδοξων και μουσουλμάνων; Θα επέλθει διάσπαση με τη Δύση, θα αποδειχθεί μια πρόσκαιρη περιπέτεια ή θα διασωθεί ο ατλαντικός γάμος χωρίς να διακοπεί η «παράνομη σχέση»; Το βέβαιο είναι ότι ο στόλος των 250 τουρκικών F-16 θα πρέπει να αποσυρθεί σε 10-15 χρόνια και όλες οι εναλλακτικές λύσεις είναι κατά πολύ κατώτερες. Οι φιλοδοξίες της Τουρκίας δεν μπορούν να υποστηριχθούν από μια αεροπορία παλαιάς τεχνολογίας, την ίδια ώρα που η Ελλάδα υπογράφει συμφωνία αμυντικής συνεργασίας με τις ΗΠΑ, αναβαθμίζει τα δικά της F-16 και ζητεί να αγοράσει F-35. «Ο Ερντογάν θα ήθελε να αποκαταστήσει τη σχέση με τις ΗΠΑ διότι από αυτό εξαρτάται και η αναθέρμανση της σχέσης της τουρκικής οικονομίας με τα διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα, που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη, απαραίτητη για την πολιτική ενδυνάμωση του κυβερνώντος κόμματος», επισημαίνει ο κ. Τσαγαπτάι. Ωστόσο, πολλά θα εξαρτηθούν από τη συμπεριφορά των ΗΠΑ. Μια ωμή απόρριψη μπορεί να σπρώξει την Αγκυρα στη μονιμοποίηση της σχέσης με τη Μόσχα.

Γιατί η Τουρκία χρειάζεται νέα F-16

Γεωπολιτικοί αντίπαλοι του προέδρου Ερντογάν επαναπαύονται στη βεβαιότητα ότι δεν θα επιστρέψει το σύστημα S-400 στη Ρωσία και έτσι θα συνεχίσει η Τουρκία να υπόκειται στις κυρώσεις των ΗΠΑ, που εξαντλούν την ισχύ της. Ενδέχεται όμως ο Τούρκος πρόεδρος να επιμένει στο σύστημα S-400, έτσι ώστε να μεγιστοποιήσει το όφελος που θα απαιτήσει από τις ΗΠΑ όταν αποφασίσει να το επιστρέψει, χωρίς απαραίτητα να πληγεί η έντιμη συνεργασία του με τον πρόεδρο Πούτιν.

Όπως υπογραμμίζει ο Τζαν Κασάπογλου στην «Κ», «παρά το S-400 η Τουρκία εξακολουθεί να συμμετέχει στις περιπολίες του ΝΑΤΟ στα σύνορα με τη Ρωσία». Προφανώς αυτό δεν ενοχλεί τον πρόεδρο Πούτιν. Ούτε τον πρόεδρο Ερντογαν ενοχλεί το γεγονός ότι το S-400 παραδόθηκε χωρίς το απαραίτητο αντιαεροπορικό σύστημα, δεν είναι συμβατό με το κεντρικό τουρκικό ραντάρ της Boeing και δεν πλαισιώθηκε από το υψηλής τεχνολογίας anti-stealth ρωσικό ραντάρ. Κατά συνέπεια, το S-400 όπως είναι σήμερα μοιάζει περισσότερο με διαπραγματευτικό όπλο, παρά με λειτουργικό σύστημα. Η τουρκική πολεμική αεροπορία, εάν δεν εκσυγχρονιστεί τα F-16, δεν αποκτήσει νέα F-16 και αν απο-

Η αγορά 40 νέων F-16 Block 70/72 και η αναβάθμιση 80 παλαιότερων (φωτ.) συνιστούν προμήθεια άνω των 6 δισ. δολαρίων, που δεν αφήνει ασυγκίνητη την κατασκευάστρια Lockheed Martin.

Η «θυσία» των S-400 μπορεί να επαναφέρει την Αγκυρα στο τραπέζι της προηγμένης αμερικανικής τεχνολογίας.

κλείσκει οριστικά από τα F-35, τότε το 2030 θα επιχειρεί με πεπαλαιωμένα αεροσκάφη. Όπως επισημαίνει ο Τζαν Κασάπογλου στο «National Interest», ο στόλος αυτός δεν μπορεί να υποστηρίξει το πλεονέκτημα που «χτίζει» η Τουρκία στη θάλασσα με τις τέσσερις νέες κορβέτες, τις φρεγάτες I-class και τα έξι αθόρυβα υποβρύχια Reis-class που αναμένονται έως το 2026. Η δύναμη αυτή θα διατηρεί ισχύ ακόμα και απέναντι στις γαλλικές φρεγάτες της Ελλάδας, αλλά θα βρίσκεται

εκτεθειμένη στην ελληνική Πολεμική Αεροπορία. Η Αθήνα θα κερδίζει το συνολικό παιχνίδι με τα εκσυγχρονισμένα F-16 και τα 24 Rafale πέμπτης γενιάς.

Το τουρκικό μαχητικό Milli Muharip Uçak (MMU), παλαιότερα γνωστό ως TF-X, δεν είναι υποκατάστατο των F-16 γιατί παραμένει χωρίς δική του μηχανή. Θα πετάξει δοκιμαστικά το 2022 με ξένη μηχανή (στοκ). Δεν μπορεί να παραχθεί σε ικανό αριθμό πριν από το 2035 και δεν είναι πέμπτης γενιάς. Τα drones (ετοιμάζονται το Bayraktar TB-3 και το MIUS) δεν αρκούν. Η Μόσχα μπορεί να ολοκληρώσει τη μεταφορά τεχνολογίας S-400, να προμηθεύσει αεροσκάφη Su-35 και Su-57 ή να εφοδιάσει το τουρκικό μαχητικό με τη μηχανή RD-33 MK που χρησιμοποιούν τα MiG-35 και MiG-29 M / M2. Όμως, σε αυτή την περίπτωση η τουρκική αεροπορία θα παραμείνει εκτός των τεχνολογικών εξελίξεων, ενώ οι αμερικανικές κυρώσεις θα επεκταθούν. Η Τουρκία δεν έχει άλλη λύση πέρα από την επανεκκίνηση των σχέσεων με τις ΗΠΑ. Η Αθήνα δεν πρέπει να αιφνιδιαστεί αν η «θυσία» των S-400 επαναφέρει την Αγκυρα στο τραπέζι της προηγμένης αμερικανικής τεχνολογίας και ανοίξει τον δρόμο ακόμα και για τα F-35...

ΣΥΝΤΟΜΑ

ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ

Προσωρινή νίκη του Τραμπ

Ο τέως πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ πέτυχε μια προσωρινή νομική νίκη στην προσπάθειά του να εμποδίσει τη δημοσιοποίηση των αρχείων του Λευκού Οίκου που σχετίζονται με την εισβολή της όγης Ιανουαρίου στο Καπιτώλιο. Τα Εθνικά Αρχεία επρόκειτο να αρχίσουν να παραδίδουν εκατοντάδες σελίδες κρίσιμων εγγράφων και άλλου υλικού στην επιτροπή της Βουλής που ερευνά την υπόθεση. Είχε προηγηθεί απόφαση της περιφερειακής δικαστού Τάνια Τσάτκαν, σύμφωνα με την οποία ο Τραμπ δεν μπορεί να διεκδικήσει το να παραμείνουν απόρρητα τα έγγραφα. Ωστόσο, το ομοσπονδιακό εφετείο στην Ουάσινγκτον δέχτηκε το αίτημα του Τραμπ να μπλοκάρει προσωρινά τη δημοσιοποίηση των αρχείων.

ΣΚΟΤ ΜΟΡΙΣΟΝ

Ο πρωθυπουργός και τα ψέματα

Ο Αυστραλός πρωθυπουργός Σκοτ Μόρισον δεν διακηρύσσει ότι ποτέ στη δημόσια ζωή δεν έχει πει ψέματα. Σε συνέντευξη στον ραδιοφωνικό σταθμό 3AW ερωτήθηκε σχετικά, μετά την κατηγορία του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ

Μακρόν ότι του είπε ψέματα για τη συμφωνία ΑΥΚΥΣ, καθώς και μια άλλη κατηγορία, του Μάλκολμ Τέρνμποουλ, ότι «φνημίζεται για τα ψέματά τους». Όταν ο Μακρόν κατηγορήσε τον Μόρισον ότι ψευδώς λέγοντας πως είχε ειδοποιήσει τη Γαλλία για την ακύρωση της συμφωνίας δισεκατομμυρίων για τα υποβρύχια, προσωπικά μηνύματα μεταξύ των δύο ανδρών επιβεβαίωσαν τους ισχυρισμούς του. Ο Μακρόν είχε ρωτήσει τότε: «Πρέπει να περιμένω καλά ή κακά νέα για τις κοινές μας φιλοδοξίες για τα υποβρύχια»; Τα μηνύματα έδειξαν το αντίθετο από αυτό που επιδιώχθηκε: 48 ώρες πριν η Αυστραλία ακυρώσει τη σύμβαση, ο Μακρόν δεν είχε ιδέα για την εξέλιξη.

ΣΩΡΕΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ

Κάθειρξη 11 ετών σε δημοσιογράφο

Σε κάθειρξη 11 ετών καταδικάστηκε ο Αμερικανός δημοσιογράφος Ντάνι Φένστερ στη Μιανμάρ. Ο συντάκτης του διαδικτυακού περιοδικού Frontier Myanmar κρίθηκε ένοχος για διάδοση ψευδών ή εμπεριστατών πληροφοριών, επαφί με παράνομες οργανώσεις και παραβίαση των κανονισμών βίζας. Εξακολουθεί να αντιμετωπίζει δύο επιπλέον κατηγορίες, για παραβίαση του αντιπρομοκρατικού νόμου και ενός νόμου για υποκίνηση σε εξέγερση.

Ενώπιον ιστορικών προκλήσεων ο Σι Τζινπίνγκ

Ο Κινέζος ηγέτης θωρακίζει τη θέση του ενόψει της τρίτης, πιο δύσκολης προεδρικής θητείας του

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Σύμφωνα με έναν διαδεδομένο αφορισμό, η Σοβιετική Ένωση ήταν μια χώρα με εξαιρετικά απρόβλεπτο παρελθόν, καθώς οι εκάστοτε αλλαγές κομματικής ηγεσίας συνοδεύονταν από ριζικές αναθεωρήσεις της Ιστορίας της. Σε σύγκριση με τον μεγάλο της γείτονα, η Κίνα εμφανιζόταν πολύ σταθερότερη. Στον έναν αιώνα της ύπαρξής του, το Κομμουνιστικό Κόμμα αισθάνθηκε μόνο δύο φορές την ανάγκη να επισκοπήσει την ιστορική του διαδρομή. Η πρώτη ήταν το 1945, όταν ο Μάο Τσετούνγκ ετοιμαζόταν να κατατροπώσει τους εθνικιστές του Τσανγκ Καϊσέκ και να θεμελιώσει τη Λαϊκή Δημοκρατία. Η δεύτερη ήρθε το 1981, όταν ο νέος ισχυρός άνδρας της χώρας, ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ, ασκούσε κριτική στις ακρότητες της Πολιτιστικής Επανάστασης (1966-1976) για να στηρίξει τα ανοίγματα στην οικονομία της αγοράς.

Την περασμένη εβδομάδα, η Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΚ προχώρησε στην τρίτη αναθεώρηση της Ιστορίας του, ανυψώνοντας τον σημερινό ηγέτη της χώρας, Σι Τζινπίνγκ, στο επίπεδο των δύο τεραστίου διαμετρήματος προκατόχων του. Το νέο εθνικό αφήγημα, που θα διδάσκεται στα σχολεία και θα αναπαράγεται από τη βιομηχανία της ενημέρωσης και του θεάματος, μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: Ο Μάο απάλλαξε τη χώρα από την ταπείνωση και την εξάρτηση, θέτοντας τις βάσεις για τον σοσιαλισμό, ο Ντενγκ άνοιξε τον δρόμο της ευημερίας και ο Σι δρομολόγησε τη μετατροπή της Κίνας σε παγκόσμια υπερδύναμη. Το παρακάτω τηλεγράφημα του επίσημου πρακτορείου ειδήσεων Xinhua δεν χρειάζεται σχόλια: Ο Σι «είναι άνθρωπος της δράσης και των αποφάσεων, με βαθιά σκέψη και αισθήματα, ένας άνθρωπος που κουβαλάει ιστορική κληρονομιά, αλλά τολμά να καινοτομεί, που βλέπει μακριά και δουλεύει ακούραστα». Και άλλα πολλά.

Αλλά μια φορά, η ενασχόληση με το παρελθόν έρχεται να εξυπηρετήσει φιλοδοξίες για το μέλλον. Ένα χρόνο πριν από το εικοστό συνέδριο του Κ.Κ., η ολομέλεια της

Ο Σι Τζινπίνγκ βαδίζει προς τη θέση του, στο Μέγαρο του Λαού, στην τελετή, τον περασμένο μήνα, για τα 110 χρόνια από την επανάσταση του 1911. Ο Κινέζος πρόεδρος θα διεκδικήσει και τρίτη πενταετή θητεία, κάτι που ουδείς προκάτοχός του είχε διανοηθεί μετά τον θάνατο του Μάο Τσετούνγκ.

Επιβεβλημένη από την επιθετική πολιτική των ΗΠΑ, η σταδιακή αποσύζευξη της Κίνας από τη Δύση ενέχει σοβαρούς οικονομικούς και γεωπολιτικούς κινδύνους.

Κεντρικής Επιτροπής ήρθε να θωρακίσει τη θέση του γενικού γραμματέα της και προέδρου της χώρας, ο οποίος θα διεκδικήσει και τρίτη πενταετή θητεία, κάτι που ουδείς προκατόχός του είχε διανοηθεί μετά τον θάνατο του Μάο. Μάλιστα, παραμένει ανοικτό το ενδεχόμενο να εκλεγεί πρόεδρος του κόμματος, επαναφέροντας ένα θεσμό που είχε καταργηθεί επί Ντενγκ για να αποφευχθεί το φαινόμενο της συγκέντρωσης υπερβολικής

εξουσίας στα χέρια ενός ανθρώπου. Από ισχυρότερη θέση, ο 68χρονος ηγέτης θα επιδιώξει να επιταχύνει τις εξελίξεις για την επίτευξη του «Κινεζικού Ονείρου» που εξήγγειλε όταν ανέλαβε την εξουσία, το 2012: μια Κίνα που θα έχει διπλασιάσει, έως το 2035, το σημερινό κατά κεφαλήν εισόδημα και θα αναδειχθεί σε ηγετική παγκόσμια δύναμη μέχρι το 2050.

Στην πρώτη πενταετία του, ο Σι βάδιζε στα χνάρια των προκατόχων του, επιδιώκοντας αυτούς τους μεγαλύτερους στόχους με χαμηλό γεωπολιτικό προφίλ και σε στενή οικονομική διαπλοκή με τη Δύση. Τον Ιανουάριο του 2017 προκάλεσε παγκόσμια αίσθηση όταν εμφανίστηκε στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ του Νταβός για να εκφωνήσει ύμνους στην παγκοσμιοποίηση και στο ελεύθερο εμπόριο, λίγο καιρό ύστερα από τα διδύμα σοκ του Brexit και της νίκης Τραμπ. Η κομμουνιστική, κατ' όνομα, Κίνα εμφανιζόταν να διεκδικεί ηγετικό

ρόλο στην παγκοσμιοποίηση, την οποία εγκατέλειπαν οι δύο τελευταίες καπιταλιστικές αυτοκρατορίες. Η συνέχεια ήταν, ωστόσο, πολύ διαφορετική, όπως τόνιζε η επιδεικτική απουσία του Σι από τα δύο μεγάλα διεθνή γεγονότα του τελευταίου δεκαπενθημέρου – τη σύνοδο κορυφής του G20 στη Ρώμη και τη διάσκεψη του ΟΗΕ για το κλίμα στη Γλασκώβη.

«Λαμπρά απομόνωση»

Οι Financial Times μίλησαν για στροφή της Κίνας στη «λαμπρά απομόνωση», παραπέμποντας στην πρακτική της Βρετανίας κατά τον 19ο αιώνα. Ακόμη κι αν δικαιωθεί η εκτίμηση, κάτι πολύ αμφίβολο, θα πρόκειται όχι για προτιμυτέα επιλογή του Πεκίνου, αλλά για αναγκαστική προσαρμογή στις επιλογές άλλων, κυρίως των ΗΠΑ, επί τριών διαδοχικών προέδρων τους. Ο Μπαράκ Ομπάμα δρομολόγησε τη στρατιωτική και γεωπολιτική στροφή της Αμερικής από τη Μέση Ανα-

τολή στη Ζώνη Ασίας - Ειρηνικού. Ο Ντόναλντ Τραμπ κήρυξε εμπορικό πόλεμο στην Κίνα, ιδίως στα πεδία των νέων τεχνολογιών. Στους λίγους μήνες της θητείας του, ο Τζο Μπάιντεν συγκάλεσε στην Ουάσιγκτον την αντικινεζική «Τετράδα» (ΗΠΑ, Ιαπωνία, Ινδία, Αυστραλία), συγκρότησε το επίσης αντικινεζικό σύμφωνο ΑΥΚΥΣ με Βρετανία και Αυστραλία και ετοιμάζεται να προεδρεύσει, τον επόμενο μήνα, «συνόδου των Δημοκρατιών» εναντίον Ρωσίας και Κίνας.

Υπάρχουν, όμως, και εσωτερικοί λόγοι που ώθούν τον Σι προς μια σταδιακή αποσύζευξη από τη Δύση. Καθώς η αντιμετώπιση των εκρηκτικών κοινωνικών ανισοτήτων αναγορεύεται σε επιτακτική ανάγκη για την πολιτική σταθερότητα του καθεστώτος, το μοντέλο της ανάπτυξης μέσω των εξαγωγών και των ξένων επενδύσεων, που στηρίζεται σε χαμηλά μεροκάματα, θεωρείται ξεπερασμένο και η ανάγκη μεγαλύτερης στήριξης

στην τεράστια εσωτερική αγορά έρχεται σε πρώτο πλάνο. Η κινεζική ηγεσία έχει πλέον μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση ότι μπορεί να διαμορφώσει ένα νέο, σε μεγάλο βαθμό αυτοδύναμο, αναπτυξιακό μοντέλο, στηριγμένο στην υψηλή τεχνολογία και στην καινοτομία, κάτι που ενισχύουν τα επιτεύγματα της χώρας στα κρίσιμα πεδία της τεχνικής νομοσύνης, της ρομποτικής και της πράσινης μετάβασης.

Ωστόσο, αυτή η βαθιά μεταμόρφωση του κινεζικού οικονομικού - κοινωνικού μοντέλου ενέχει μεγάλα ρίσκα. Το τεράστιο δημογραφικό πρόβλημα της χώρας ήδη ασκεί μεγάλη πίεση, ενώ η κρίση ρευστότητας του ομίλου Evergrande υπογραμμίζει τον κίνδυνο να διαρραγούν ανεξέλεγκτα οι γιγαντιαίες φούσκες στην αγορά ακινήτων, προκαλώντας κρίση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Γενικότερα, ο Σι φαίνεται να συνειδητοποιεί ότι μια απότομη διάρρηξη των στενών οικονομικών σχέσεων Κίνας - Δύσης θα ήταν καταστροφική και για τις δύο πλευρές, ίσως περισσότερο για τη δική του.

Την αίσθηση αυτή ενισχύει σειρά πρόσφατων κινήσεων του Κινέζου ηγέτη. Στις 16 Σεπτεμβρίου, μία ημέρα μετά την ανακοίνωση του ΑΥΚΥΣ, η Κίνα έκανε αίτηση ένταξης στη συμφωνία ελεύθερου εμπορίου της ζώνης Ειρηνικού (CPTP), από την οποία αποχώρησαν οι ΗΠΑ επί Τραμπ. Την περασμένη Πέμπτη, στη σύνοδο του APEC (οικονομική συνεργασία Ασίας - Ειρηνικού), ο Σι έστειλε θερμό μήνυμα, καλώντας τους γείτονες και εταίρους του να απέχουν από ψυχροπολεμικές λογικές. Την ίδια μέρα ανακοινώθηκε συμφωνία Σι - Μπάιντεν για τη συνεργασία των δύο μεγαλύτερων ρυπαντών στον κόσμο κατά τις κλιματικές αλλαγές. Ολα δείχνουν ότι Ουάσιγκτον και Πεκίνο, ύστερα από μια μεγάλη περίοδο κλιμακούμενης έντασης στις σχέσεις τους, ετοιμάζονται να κάνουν ένα βήμα πίσω για να αποφύγουν μια μεταωπική ρήξη, η οποία θα μπορούσε να γίνει ανεξέλεγκτη αν έπαιρνε στρατιωτικό χαρακτήρα με αφορμή το πρόβλημα της Ταϊβάν.

Υβριδική επίθεση διαρκείας εναντίον Πολωνίας - Ε.Ε.

Από το καθεστώς Λουκασένκο

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Σε μείζονα κρίση εξελίχθηκε την περασμένη εβδομάδα η κατάσταση στα σύνορα Πολωνίας - Λευκορωσίας, καθώς το καθεστώς Λουκασένκο ενίσχυσε την εκστρατεία προώθησης μεταναστών προς τα εδάφη της Ε.Ε. Οι εξελίξεις επιταχύνουν τη δρομολόγηση νέου γύρου κυρώσεων κατά του καθεστώτος, με τον Λευκορόσο δικτάτορα να δείχνει απτόητος και να απειλεί να κλείσει τη στρόφιγγα του αερίου προς την Ε.Ε. ως αντίποινα για τα νέα μέτρα. Η κρίση, παράλληλα, έχει αναδείξει τη συνεχιζόμενη ροπή της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής στην κατεύθυνση της αποτροπής, ακόμα και με αμφιβόλου νομιμότητας μέτρα.

Η Ε.Ε. έχει ήδη επιβάλει κυρώσεις σε 166 φυσικά πρόσωπα και 15 οντότητες σχετικά με τις πρόσφατες πρακτικές του καθεστώτος Λουκασένκο, από την ελλογική απάτη του Αυγούστου του 2020 και την καταστολή των διαδηλώσεων έως την κρατική αεροπειρατεία του περασμένου Μαΐου και την υβριδική επίθεση διαρκείας με την εργαλειοποίηση των μεταναστευτικών ροών. Ο κατάλογος αυτός αναμένεται να διευρυνθεί αύριο στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε., στο οποίο αναμένεται να ληφθεί

πολιτική απόφαση για νέες κυρώσεις, τόσο κατά ατόμων όσο και κατά του λευκορωσικού αερομεταφορέα (Belavia) αλλά και εταιρειών που έχουν συμβάσεις μίσθωσης μαζι του. Παράλληλα, διερευνάται σε δεύτερο χρόνο το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων σε αεροπορικές εταιρείες τρίτων χωρών που μεταφέρουν μετανάστες στη Λευκορωσία. Υπό τον φόβο αυτό, η Turkish Airlines την περασμένη εβδομάδα αποφάσισε να μη κορηγεί πλέον εισητήρια άνευ επιστροφής σε πολίτες από το Ιράκ, την Υεμένη και τη Συρία από την Κωνσταντινούπολη για το Μίνσκ, αλλά και να περιορίσει τη συνεργασία της με την Belavia στην Μέση Ανατολή.

Την Τετάρτη, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ επισκέφθηκε τη Βαρσοβία για να εκφράσει την αλληλεγγύη της Ε.Ε. προς την Πολωνία. Ο Πολωνός πρωθυπουργός Ματέους Μοραβιέσκι στη συνάντησή τους ζήτησε τηλεδιάσκεψη κορυφής για την κρίση στα σύνορα. Την ίδια μέρα, η Αγκελα Μέρκελ είχε τηλεφωνική επικοινωνία με τον Βλαντιμίρ Πούτιν, βασικό σύμμαχο του κ. Λουκασένκο, για να τον πείσει να παρέμβει υπέρ της αποκλιμάκωσης της κατάστασης. Την Πέμπτη, ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Μαργαρίτης Σχοινάς ξεκίνησε επισκέψεις

«Σκηνές Εβρου» στα σύνορα Πολωνίας - Λευκορωσίας, καθώς το καθεστώς Λουκασένκο ενίσχυσε την εκστρατεία προώθησης μεταναστών προς τα εδάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αντιμέτωπη με νέο γύρο κυρώσεων η Λευκορωσία – Διαμάχη στις Βρυξέλλες για το αν οι φράκτες στα σύνορα πρέπει να χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.

σε χώρες προέλευσης και διέλευσης των μεταναστευτικών ροών για να εξασφαλίσει τη συνεργασία τους στην αποτροπή του φαινομένου. Μετά τα ΗΑΕ και τον Λίβανο, η τρίτη του στάση τη Δευτέρα θα είναι το Ιράκ.

Η κρίση στα πολωνικά σύνορα, εν τω μεταξύ, έφερε ξανά στην επιφάνεια τις τριβές μεταξύ της προέδρου της Κομισιόν και του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Σε ομιλία του την Τρίτη στο Βερολί-

νο, ο Σαρλ Μισέλ είπε ότι «έχουμε ανοίξει τη συζήτηση για τη κοινωνική χρηματοδότηση υλικών υποδομών στα σύνορα», η οποία «πρέπει να διευθετηθεί ταχέως». Στο πλευρό του κ. Μοραβιέσκι την Τετάρτη, πήγε ένα βήμα πιο πέρα, λέγοντας ότι η νομική υπερέσια του Συμβουλίου θεωρεί σύννομη τη χρηματοδότηση φρακτών με κοινωνικούς πόρους. Υπενθυμίζεται ότι η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, στη συνέντευξη Τύπου μετά το πρόσφατο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (22 Οκτωβρίου), επανέλαβε τη θέση της Επιτροπής κατά της παροχής κοινοτικών πόρων για τέτοια έργα. Πάντως, την περασμένη εβδομάδα η Επιτροπή, τόσο στην αιθούσα Τύπου όσο και σε συνάντηση της Coreper την Τετάρτη, βρέθηκε σε θέση άμυνας σε σχέση με το θέμα αυτό. Μεταξύ άλλων, εκπρόσωποι της Κομισιόν υπενθύμισαν ότι με τη θέση κατά της χρηματοδότησης

τέτοιων υποδομών με ευρωπαϊκά κονδύλια συντάσσεται και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Από την άλλη πλευρά, παρότι η τρέχουσα κατάσταση εκτάκτου ανάγκης έχει απομακρύνει το συγκεκριμένο ζήτημα από το προσκήνιο, η άρνηση της Πολωνίας να ζητήσει στήριξη από τον Frontex στα σύνορα με τη Λευκορωσία αποτελεί (ένα ακόμα) σημείο έντασης με τη Βαρσοβία. Όπως ανέφερε την Πέμπτη εκπρόσωπος της Κομισιόν, απαντώντας σε ερώτηση αν γίνονται επαναπροωθήσεις από τις πολωνικές αρχές, «δεν υπάρχει παρουσία της Επιτροπής επί του πεδίου» στα πολωνο-λευκορωσικά σύνορα. Συνεπώς, όπως εξήγησε, δεν υπάρχει τρόπος να επιβεβαιωθεί αν –όπως συμβαίνει στη Λετονία και στη Λιθουανία– η φύλαξη τους γίνεται με τρόπο που συμμορφώνεται με τις ευρωπαϊκές αξίες και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Στον «πάγο» 36 δισ. ευρώ

Εν τω μεταξύ, καλά κρατεί η αντιπαράθεση της Βαρσοβίας με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς για ζητήματα κράτους δικαίου. Τη Δευτέρα το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κάλεσε την Πολωνία να αναλάβει «ταχέως δράσεις αποκατάστασης» όσον αφορά την υπόθεση δύο δικαστών που έκρινε ότι δεν έτυχαν δίκαιης μεταχείρισης από το Εθνικό Συμβούλιο Δικαστών, που αποφασίζει για τους διορισμούς στο δικαστικό σώμα. Στις 27 Οκτωβρίου το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατακρίνει μερήσιο πρόστιμο 1 εκατ. ευρώ εις βάρος της Πολωνίας για τη μη κατάργηση του Πειθαρχικού Σώματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Παράλληλα, τα 36 δισ. ευρώ που αναλογούν στην Πολωνία από το Ταμείο Ανάκαμψης παραμένουν «παγωμένα». Στις 28 Οκτωβρίου, η κ. Φον ντερ Λάιεν παρουσίασε έναν οδικό χάρτη που θα επιτρέψει την εκταμίευση των πόρων. Η πολωνική κυβέρνηση πρέπει να δεσμευτεί ότι θα λάβει τα μέτρα αυτά και να τα υλοποιήσει έως τα μέσα του 2022. Η Βαρσοβία από την πλευρά της απειλεί να μπλοκάρει ζωτικές πρωτοβουλίες της Ε.Ε. αν δεν λάβει τα πρώτα κονδύλια πριν από το τέλος του έτους.

Ορυκτά καύσιμα και πάλι, αλλά με πράσινο περιτύλιγμα

Τα συμπεράσματα από το τελικό ανακοινωθέν της συνόδου της Γλασκώβης για το κλίμα

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΞΗ**

Την Παρασκευή το μεσημέρι, ενώ συνεχίζονταν οι διαπραγματεύσεις για το τελικό ανακοινωθέν της συνόδου της Γλασκώβης για το κλίμα, ένα πολύχρωμο ποτάμι ανθρώπων αποκώρρησε επιδεικτικά από τον χώρο. Η πολυήμερη συνύπαρξη συνέδρων από την κοινωνία των πολιτών, που ζητούσαν δράση για την αποτροπή της κλιματικής κρίσης, και εκπροσώπων των κυβερνήσεων που συνέτασαν τα επίσημα κείμενα –συνύπαρξη εξαρχής προβληματική– είχε φθάσει στο τέλος της.

Οι επίσημοι έμειναν μόνοι τους να τσακώνονται για το αν θα πρέπει το τελικό κείμενο να μιλάει για εγκατάλειψη του ορυκτού άνθρακα ή εγκατάλειψη «του ορυκτού άνθρακα στις περιπτώσεις στις οποίες δεν λαμβάνονται μέτρα αποτροπής της ρύπανσης από την καύση του» και αν θα πρέπει να ζητηθεί η κατάργηση των επιδοτήσεων των ορυκτών

καυσίμων γενικώς ή μόνο των «αναποτελεσματικών» επιδοτήσεων.

Θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για πρόοδο, γιατί όποια από τις δύο διατυπώσεις και αν επιλεγεί, είναι η πρώτη φορά, έπειτα από 25 συνόδους, που το τελικό ανακοινωθέν θίγει το σημαντικότερο ζήτημα στη μάχη κατά της κλιματικής κρίσης, την ανάγκη να σταματήσουν η καύση άνθρακα και η παχυλή επιδότησή της. Ταυτόχρονα όμως, και αυτό προξένησε την οργή των επιστημόνων, των πολιτών και των περιβαλλοντικών οργανώσεων, οι διατυπώσεις έχουν τα «δακτυλικά αποτυπώματα» της βιομηχανίας ορυκτών καυσίμων, αφού, παραδόξως, οι αναφορές περιορίζονται στον ορυκτό άνθρακα και δεν θίγουν το πετρέλαιο και το αέριο.

Ανεξαρτήτως τελικών λεπτομερειών, στη Γλασκώβη ο πλανήτης παρακολούθησε μια τεράστια επίδειξη ισχύος των συμπεριόντων, κρατικών και εταιρικών, που ποντά-

ρουν στα ορυκτά καύσιμα και επιδιώκουν να συνεχίσουν στην ίδια κατεύθυνση, είτε ευθέως είτε χρησιμοποιώντας διαφόρων αποκρώσεων πράσινα περιτυλίγματα. Το γεγονός ότι η σύνοδος συνέπεσε με την εκβιαστική άνοδο των παγκόσμιων τιμών του πετρελαίου και του αερίου βοήθησε να γίνει κατανοητή η σχέση ομηνρίας ακόμη και από τους πιο αδιάφορους. Βρισκόμαστε λοιπόν, την επαύριο της συνόδου της Γλασκώβης, αντιμέτωποι και πάλι με την προοπτική καταστροφικής ανόδου της θερμοκρασίας, η οποία κινδυνεύει να μετατρέψει σημαντικά τμήματα του πλανήτη σε ζώνες ακατάλληλες για ανθρώπινη κατοίκηση. Η σύμπραξη επιστημόνων που καταρτίζει τον δείκτη CAT (Climate Action Tracker) απεφάνθη ότι οι δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν, στη Γλασκώβη οδηγούν σε άνοδο της θερμοκρασίας κατά 2,4 βαθμούς Κελσίου, απορρίπτοντας ως πολύ αισιόδοξες τις προηγούμενες

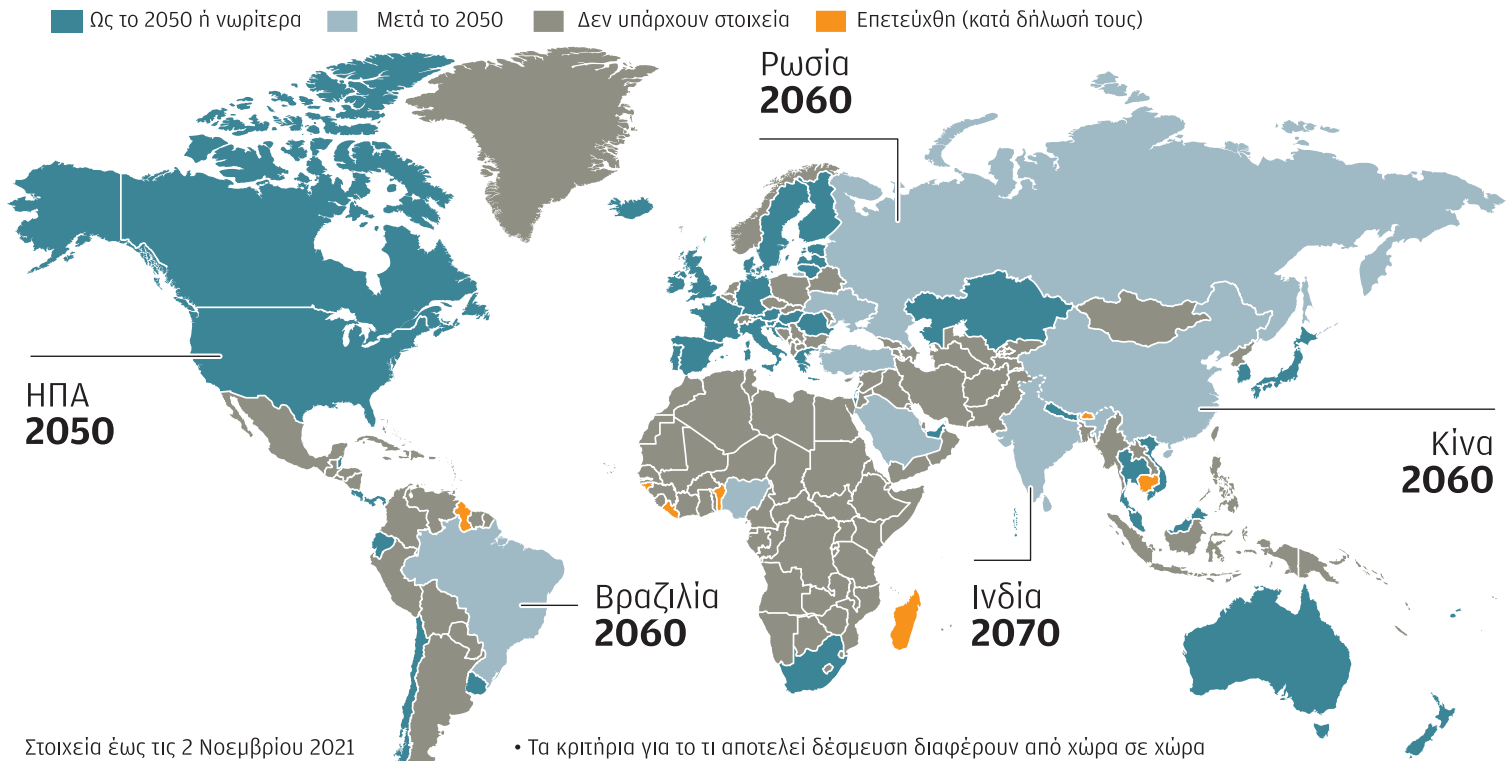
εκτιμήσεις για (πάλι καταστροφική) άνοδο 1,8 βαθμών Κελσίου.

Η συμφωνία ΗΠΑ - Κίνας

Την Τετάρτη, ΗΠΑ και Κίνα επεδίωξαν να βελτιώσουν την εικόνα αυτής ανακοινώνοντας συμφωνία για κοινή δράση, ωστόσο ο κατάλογος των κοινών ενεργειών δεν μπορεί να χαρακτηριστεί φιλόδοξος και το βασικό θετικό στοιχείο του είναι απλώς ότι υπήρξε, ότι δηλαδή εν μέσω οξυνόμενων γεωπολιτικών ανταγωνισμών η χώρα που ρυπαίνει περισσότερο σήμερα και η χώρα που ευθύνεται ιστορικά για τους περισσότερους ρύπους μπόρεσαν να έρθουν σε κάποια συνεννόηση. Καθώς όμως οι προβολές της Γλασκώβης σβήνουν, όλοι μετρήθηκαν και βρέθηκαν λίγοι. Ακόμη και η Ε.Ε., η οποία πίεσε για φιλόδοξους στόχους και ταυτόχρονα ανακοίνωσε, στη μέση της συνόδου, ότι στα διασυνοριακά έργα που θα χρηματοδοτήσει κατά προτεραιότητα (PCI) περιλαμβάνονται 30 έργα φυσικού αερίου.

Χώρες που έχουν δεσμευθεί για μηδενικό ισοζύγιο ρύπων

Προκειμένου η άνοδος της παγκόσμιας θερμοκρασίας να μην ξεπεράσει τον 1,5 βαθμό απαιτείται μηδενισμός των ρύπων που εγκλωβίζουν τη θερμότητα

Ενα διαφορετικό «νενικήκαμεν»

Ο Αυθεντικός Μαραθώνιος της Αθήνας στέλνει μήνυμα νίκης απέναντι στην πανδημία

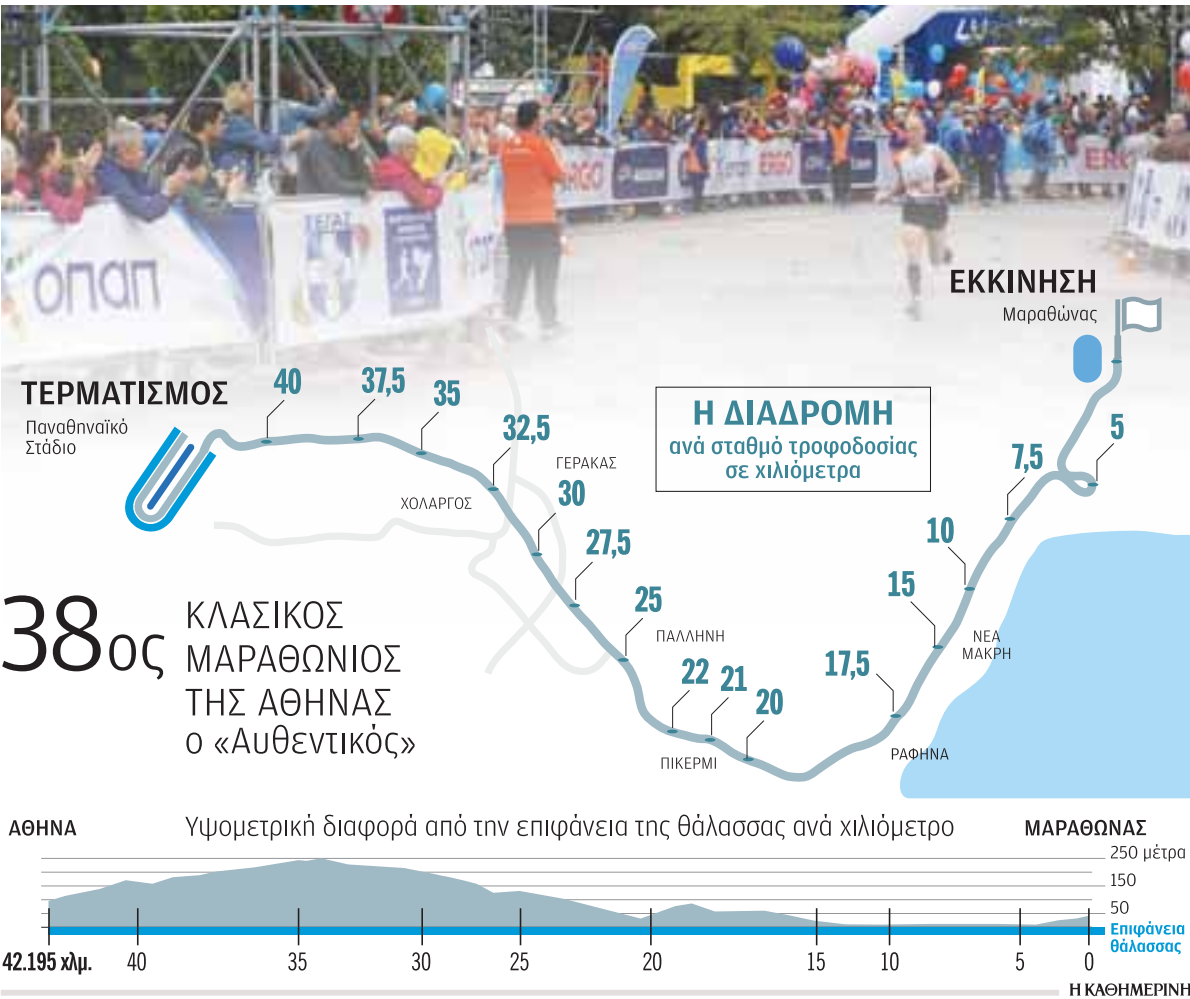
Της ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑΣ ΣΠΑΝΕΑ

«**Αν θέλεις** να κερδίσεις έναν αγώνα, τρέξε 100 μ. Αν θέλεις να ζήσεις μια σημαντική εμπειρία, τρέξε ένα μα-
ραθώνιο», είχε πει ο ολυμπιονίκης
Εμίλ Ζάτοπεκ, και εκατοντάδες δρομείς
θα βρεθούν σήμερα το πρωί στη γραμ-
μή εκκίνησης του Μαραθωνίου που
«δάνεισε» το όνομά του σε όλους τους
αγώνες των 42,195 χλμ. του κόσμου,
στον Αυθεντικό Μαραθώνιο. Στην
εφετινή διοργάνωση μπορεί να μην
πάρουν μέρος ξένοι καταξιωμένοι
δρομείς και η συμμετοχή να είναι μι-
κρότερη από τους προηγούμενους,
αλλά οι Έλληνες αθλητές φιλοδοξούν
να κάνουν καλές εμφανίσεις και να
θέσουν νέα ρεκόρ.

Ο ιστορικός αγώνας, που έχει αφε-
τηρία στα βάθη της ελληνικής ιστορίας
και στη μάχη που έπαιξε καθοριστικό
ρόλο στην ιστορία της Ευρώπης, έγινε
αγώνισμα, και μάλιστα ολυμπιακό,
χάρη στον Γάλλο φιλόλογο Μισέλ
Μπρεάλ, ο οποίος πρότεινε στον φίλο
του, Πιερ ντε Κουμπερτέν, να ενταχθεί
στο πρόγραμμα των Αγώνων του 1896.
Λάτρης της Ιστορίας ο δεύτερος, απο-
δέχθηκε αμέσως την πρόταση.

Σήμερα θα διεξαχθεί ο 38ος Αυ-
θεντικός Μαραθώνιος. Υστερα από
δύο χρόνια, οι δρομείς θα βρεθούν
και πάλι στα βήματα του αρχαίου ημε-
ροδρόμου με στόχο να πουν το δικό
τους «νενικήκαμεν». Αυτή τη χρονιά,
τόσο στον αγώνα του μαραθωνίου
όσο και σε αυτούς των 5 χλμ. και των
10 χλμ., οι συμμετοχές δεν θα ξεπε-
ράσουν τις 30.000. Η βασική αιτία για
τη μείωση των συμμετοχών δεν είναι
άλλα από την πανδημία και τους πε-
ριορισμούς που έχει επιβάλει. Οι δρο-
μείς που θα πάρουν μέρος στη διορ-
γάνωση θα πρέπει να διαθέτουν πι-
στοποιητικά εμβολιασμού ή νόσησης,
ενώ θα προσπαθήσουν να τηρηθούν
και οι αποστάσεις, και γι' αυτό τον
λόγο οι εκκινήσεις θα διεξαχθούν
τμηματικά.

Η πρώτη εκκίνηση από τον Μα-
ραθώνα έχει προγραμματιστεί για τις
09.00 και η δεύτερη για τις 09.45. Στο
πρώτο μπλόκ θα είναι οι επαγγελματίες
δρομείς. Τα τελευταία 170 μέτρα οι
μαραθωνοδρόμοι θα τα διανύσουν
στο Καλλιμάρμαρο Στάδιο, με το χρο-

38ος ΚΛΑΣΙΚΟΣ
ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ
ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
Ο «ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΣ»

Οι δρομείς θα πρέπει να διαθέτουν πιστοποιητικά εμβολιασμού ή νόσησης, ενώ οι εκκινήσεις θα διεξαχθούν τμηματικά.

νικό περιθώριο για την ολοκλήρωση του αγώνα να είναι μέχρι τις 17.10. Σε ότι αφορά την κίνηση των οχημάτων, η διαδρομή θα παραδίδεται τμηματικά στην κυκλοφορία. Οι ρυθμίσεις στην κυκλοφορία θα αρχίσουν από τις 05.00 και θα ολοκληρωθούν στις 18.00. Η διοργάνωση του Αυθεντικού Μαραθωνίου, όπως κάθε χρονιά, έτσι

και εφέτος, περιλαμβάνει και άλλα αγωνίσματα. Στη διαδρομή του Μαραθωνίου θα διεξαχθεί και το δυναμικό βάδισμα με εκκίνηση στις 10.06, ενώ στις 08.00 θα αρχίσει από τη λεωφόρο Αμαλίας ο αγώνας των 5 χλμ.

Ο 38ος Αυθεντικός Μαραθώνιος θα βρεθεί και στην εκκίνηση μιας προσπάθειας για τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των διοργανώσεων του ΣΕΓΑΣ. Η αρχαιότερη ελληνική ομοσπονδία ξεκίνησε συνεργασία με το υπουργείο Περιβάλλοντος με αυτό τον σκοπό. Έτσι, εφέτος όλοι οι εθελοντές θα μετακινηθούν δωρεάν με τα ΜΜΜ, ενώ θα υπάρχει και θελόντης περιβάλλοντος που θα ενημερώνει αθλητές, συνοδούς και θεατές. Παράλληλα, θα υπάρξει καταγραφή, αποτύπωση, ανάλυση

και έρευνα των ποσοτικών ή ποιοτικών πράσινων ή μη πράσινων στοιχείων, ώστε την επόμενη χρονιά να εφαρμοστεί στη διοργάνωση το πράσινο μοντέλο.

Ιδιαίτερα καλαίσθητο είναι και το μετάλλιο που θα πάρουν όσοι βρεθούν στις εκκινήσεις των αγώνων της διοργάνωσης. Τη μία όψη κοσμεί ο «Δρομέας», το εμβληματικό γλυπτό του Κώστα Βαρώτσου, και στην άλλη απεικονίζεται το Καλλιμάρμαρο Στάδιο, μια δημιουργία του σχεδιαστή βιομηχανικών προϊόντων Σπύρου Κίζη. Ο Δρομέας - Ημεροδρόμος του μεταλλίου στέλνει το μήνυμα της συνέχειας μιας διοργάνωσης, στην αφετηρία της οποίας δίνουν ραντεβού η Ιστορία, οι μύθοι, οι θρύλοι και η υπερπροσπάθεια.

Πικρές αλήθειες από το Ποδοσφαιρικό Παρατηρητήριο

Εδρα της... ποδοσφαιρικής λεγεώνας των ξένων είναι η Κύπρος, καθώς το κυπριακό είναι το ευρωπαϊκό πρωτάθλημα με τους περισσότερους αλλοδαπούς στα ρόστερ (69,9%), σύμφωνα με το Ποδοσφαιρικό Παρατηρητήριο CIES στην Ελβετία.

Σύμφωνα με τα στατιστικά που είδαν το φως της δημοσιότητας, ο Άρς Θεσσαλονίκης είναι η ευρωπαϊκή ομάδα με το υψηλότερο ποσοστό παικτών που προέρχονται από ξένη ποδοσφαιρική ομοσπονδία, ανερχόμενο στο 88,5%. Στο νολικό στο ελληνικό πρωτάθλημα ο μέσος όρος

των αλλοδαπών παικτών στα ρόστερ ανέρχεται στο 60,2%.

Η εταιρεία που ειδικεύεται στη στατιστική έρευνα του ποδοσφαίρου ανέλυσε τα ρόστερ όλων των συλλόγων των 31 σημαντικότερων πρωταθλημάτων της Ευρώπης, καλύπτοντας 12.141 ποδοσφαιριστές από 473 συλλόγους, και κατέγραψε διάφορα στοιχεία και τάσεις, με σημαντικότερη την αύξηση των... λεγεωνάριων σε όλη την ήπειρο, παρά την πανδημία και τους περιορισμούς στις μετακινήσεις. Τα στοιχεία δείχνουν, μάλιστα, ότι η μικρή πτώση στους αριθμούς

Το κυπριακό είναι το ευρωπαϊκό πρωτάθλημα με τους περισσότερους αλλοδαπούς στα ρόστερ.

ξένων παικτών που είχε παρατηρηθεί το 2020, στη χρονιά των πολλών lockdowns, αναστράφηκε φέτος, με τους αλλοδαπούς παίκτες να επιστρέφουν στα ιστορικά υψηλά του 2019 ανά την Ευρώπη. Το πιο εντυπωσιακό όμως είναι ότι φέτος για πρώτη φορά

στο σύνολο των πέντε μεγάλων πρωταθλημάτων της ήπειρου (Αγγλίας, Ισπανίας, Ιταλίας, Γερμανίας και Γαλλίας) οι ξένοι παίκτες υπερτερούν των εγχωρίων σε απόλυτους αριθμούς.

Το Παρατηρητήριο επίσης κατέγραψε ότι το ελληνικό πρωτάθλημα είναι μαζί με αυτό της Τουρκίας το... γρηαιότερο της Ευρώπης, καθώς ο μέσος όρος ηλικίας των ποδοσφαιριστών ανέρχεται στα 27,59 χρόνια. Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο πιο γερασμένη ομάδα είναι η αγγλική Μπέρνλι (29,97 έτη), με δεύτερη όμως την Ανόρθωση (29,67 έτη).

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Φθείρουν το ποδόσφαιρο

Το **UEFA Nations League** 2022-23 θα αρχίσει τον Ιούνιο και θα έχουμε τέσσερις επίσημους αγώνες. Είναι δε δεδομένο ότι θα διακοπεί το πρωτάθλημα τον χειμώνα που θα γίνει το Μουντιάλ, από το Νοέμβριο μέχρι τον Δεκέμβριο. Το Μουντιάλ θα γίνει από 21 Νοεμβρίου έως τις 18 Δεκεμβρίου 2022. Τι ωραία που θα είναι η επόμενη ποδοσφαιρική σεζόν... Στο βωμό των λεπτών κατατρώγεται το ποδόσφαιρο.

* * * * *

Λάρκου - διάδοχος

Τους περισσότερους ασφαώς και τους ξάφνιασε ο τερματισμός της συνεργασίας Ομόνοιας - Νεόφυτου Λάρκου. Το ενδιαφέρον εστιάζεται

πλέον και στην επόμενη μέρα, ως προς τη διάδοχη κατάσταση. Το μόνο σίγουρο είναι πως το μοντέλο λειτουργίας στην Ομόνοια δεν αλλάζει, η απόφαση για τον επόμενο Αθλητικό Διευθυντή δεν αναμένεται σύντομα και λογικά για τις όποιες κινήσεις ενόψει μεταγραφικής περιόδου Ιανουαρίου καθοριστικό ρόλο θα διαδραματίζει το δίδυμο Χένιγκ Μπεργκ - Σίμου Ταραπουλιόζης.

* * * * *

ΚΟΠ - Ξένοι διαιτητές

Προβληματίζεται, λένε οι πληροφορίες, η ΚΟΠ για το πώς θα χειρισθεί το θέμα της καθόδου ξένων διαιτητών για τη συνέχεια. Αν δηλαδή θα τους χρησιμοποιεί στο VAR ή θα αλλάξει η τακτική και οι ξένοι διαιτητές θα σφυ-

ρίζουν στον αγωνιστικό χώρο. Πρώτα απ' όλα όμως, η ΚΟΠ και οι αρμόδιοι της διαιτησίας θα πρέπει να προβληματιστούν για την ποιότητα και τις ικανότητες των ξένων διαιτητών που έρχονται στη χώρα μας. Γιατί διαιτητές επιπέδου με αυτούς που τις τελευταίες εβδομάδες είδαμε, είτε στο VAR τοποθετηθούν, είτε στο γήπεδο θα διευθύνουν μια αναμέτρηση, βελτίωση στην όλη κατάσταση δεν πρόκειται να προκύψει...

* * * * *

Το δικίο του ΣΔΚ

Ανακοίνωση εξέδωσε ο Σύνδεσμος Διαιτητών Κύπρου, με αφορμή τις τελευταίες δηλώσεις και εξελίξεις που αφορούν στη διαιτησία. Όπως αναφέρουν, κάποιοι παράγοντες στον βωμό

της διάκρισης καταργούν κανόνες, θεσμούς και αξίες για επίτευξη των στόχων τους και εξωθούν τον κόσμο σε ενέργειες εις βάρος των διαιτητών. Συμφωνούμε απόλυτα. Και προθέτουμε το πολλάκις αποδειχθέν. Το επίπεδο του Κύπριου παράγοντα είναι το ίδιο με του μέσου φιλάθλου. Έχει όμως περιθώρια να ...έσει και άλλο.

* * * * *

Να το λάβει υπόψη

Ο **Σταύρος Παπασταύρου** είπε στην πρόσφατη συνέντευξη Τύπου με αφορμή την ενημέρωση επί των εξελίξεων ότι είναι λάθος το να παραχωρούνται μετοχές στον κόσμο. Και καλά κάνει η διοίκηση του σωματείου να λάβει πολύ σοβαρά υπόψη αυτήν τη θέση.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Η πολυπλοκότητα του απλού

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Το λεν και οι σοφοί των σοφών, ότι το απλό είναι και το πιο δύσκολο. Οι σοφοί όμως τα λεν αυτά... γιατί είναι τέτοιοι. Για μας τους υπολοίπους τα δεδομένα είναι διαφορετικά και σίγουρα όχι και τόσο σοφά. Γιατί άμα ήταν τέτοια θα ήταν και η ζωή μας πιο απλή. Και η απλότητα ως γνωστό είναι ομορφιά.

Στη δικιά μας πραγματικότητα τα δεδομένα είναι αλλοιωμένα, μπερδεμένα, ασαφή και ακατανόητα. Σε τέτοιο βαθμό, που η πολυπλοκότητα σε τούτο το νησί μακράν υπερτερεί της απλότητας μ' αποτέλεσμα να βασανίζομαστε όλοι ανεξαιρέτως. Ενδεχομένως κιόλας, η πολυπλοκότητα να πυροδοτείται από το απόθεμα της πλιθιότητας που διαθέτουμε, as μην εμβραθύνουμε όμως περαιτέρω.

Με το απλό να παραμερίζεται από το πολύπλοκο, τα πάντα γίνονται δυσκολότερα, με συνέπεια να σπαταλάμε ενέργεια σε κατευθύνσεις μη παραγωγικές. Τα παραδείγματα είναι εκατοντάδες και αφορούν πολύ πιο σημαντικά πράγματα απ' ότι το ποδόσφαιρο, as μου επιτραπεί όμως ένα παράδειγμα πρόσφατο από το χώρο μας, που τόσο «ταλαιπώρησε» την εγχώρια ποδοσφαιρική κοινωνία.

Παίκτες προέβη που λες σε άοεμνη χειρονομία προς τους αντιπαλούς θεατές και τον συλλαμβάνει ο τηλεοπτικός φακός. Όντως λανθασμένη ενέργεια, η οποία θα πρέπει να τιμωρηθεί από τα αρμόδια όργανα και μέχρι εκεί. Τόσο απλό. Το τι ακούστηκε ή γράφτηκε επί του θέματος από τις αντιμαχόμενες μεριές, είναι για να κτυπάς στο κεφάλι σου στον τοίχο, εκλιπαρώντας για μια σταλιά απλότητας. Κάποιοι μπήκαν σε λεπτομέρειες ως προς το ποιο από τα πέντε δάχτυλα ανυψώθηκε και κάποιοι δυστυχώς σε πιο επίσημη μορφή μας είπαν ότι ζήτησε κόρνερ. Από την άλλη μεριά, κάποιοι προστάτες της ηθικής μας λίγο πολύ άφησαν να εννοηθεί ότι καταστράφηκαν οι επόμενες γενιές βλέποντας την πράξη του ποδοσφαιριστή, κάποιοι ευχήθηκαν να πάει σε απομόνωση στις κλειστές φυλακές και κάποιοι εξορία σε κάποιο ξερονήσι βόρεια της Λιβύης.

Μια ιστορία τόσο απλή, που σε κάποιες χώρες θα σχολιαζόταν ως μέρος του παιγνιδιού και μάλλον θα τελείωνε την ίδια μέρα, εξελίχθηκε σε φρεστιβάλ πολυπλοκότητας. Μέσα από το οποίο αναδείχθηκαν όλων των ειδών τα συναισθήματα αρνητικής ενέργειας. Φανατισμός, εκθρόνιση, μίσος, υποκρισία, μπέρδεμα και όλα τα συναφή που μετατρέπουν το απλό σε πολύπλοκο, καθιστώντας τη ζωή μας βασανιστική.

Κεφάλαιο Νεόφυτος Λάρκου...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ

Ουδείς αναντικατάστατος! Στο ποδόσφαιρο και πλην ελαχίστων εξαιρέσεων ισχύει. Όπως ισχύει και το ότι η κάθε απόφαση αποδέσμευσης, αντικατάστασης ή πρόσληψης προπονητή, γυμναστή, σκάουτερ, τεχνικού διευθυντή και πάει λέγοντας, εμπνικλείει ρίσκο, όπως και ανάλογες πιθανότητες επιτυχίας. Έτσι και για την περίπτωση Νεόφυτου Λάρκου.

Η διοίκηση της Ομόνοιας, για τους δικούς της λόγους, έκρινε συμφέρουσα τη λύση του συμβολαίου του και λογικά την αντικατάστασή του. Η απόφαση της θα κριθεί στην πορεία του χρόνου, αξιολογώντας τις κινήσεις και αποφάσεις του διαδόχου και με μέτρο σύγκρισης τον απολογισμό της θητείας Λάρκου για τρία περίπου χρόνια.

Ο Νεόφυτος Λάρκου είχε αναμφίβολα πολύ σημαντική συνεισφορά στην επιστροφή της Ομόνοιας σε πρωταγωνιστικό ρόλο, πολύ περισσότερο στην επανάδοξή της στην κορυφή του κυπριακού ποδοσφαίρου αλλά και στις ιστορικές πρώτες συμμετοχές σε ευρωπαϊκό όμιλο. Δεν ήταν μόνος, δεν καρπώνεται όλο τον έπαινο των επιτυχιών, όπως μόνο αυτός δεν μπορεί να ευθύνεται για τα όποια προβλήματα, λάθη ή παραλείψεις έχουν διαπιστωθεί στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση του προγραμματισμού κατά το τελευταίο καλοκαίρι.

Αυτό που ενοχλεί και δεν είναι η πρώτη φορά που διαπιστώνεται στο χώρο του κυπριακού ποδοσφαίρου είναι ο μηδενισμός. Δεν μπορεί ξαφνικά όλα τα... στραβά του καλοκαιριού να κρεωθούν στο Νεόφυτο Λάρκου, όταν επίσημα είχε λησθεί, παλαιότερα, από πλευράς Ομόνοιας πως ο τρόπος λειτουργίας του ποδοσφαιρικού τμήματος, σε θέματα οργάνωσης και προγραμματισμού δεν εξαρτάται μόνο από τις αποφάσεις του Αθλητικού Διευθυντή. Γνωρίζοντας πλέον πολύ καλύτερα τον προπονητή Χένιγκ Μπεργκ, υπάρχει κανείς που πιστεύει πως ο οποιοσδήποτε Αθλητικός ή Τεχνικός Διευθυντής στην Ομόνοια μπορεί να αποφασίσει μόνος του, είτε για προσθήκες είτε για αποχωρήσεις παικτών;

Με βάση τις μέχρι τώρα προηγούμενες αποφάσεις του, ο Σταύρος Παπασταύρου πιστώνεται ότι ενήργησε έχοντας μοναδικό γνώμονα το συμφέρον της ομάδας. Σε καθαρά ποδοσφαιρικό επίπεδο, η απόφασή του θα κριθεί σε βάθος χρόνου, όταν θα προκύψει αξιόπιστο δείγμα του διαδόχου του Νεόφυτου Λάρκου ή σε περίπτωση που είτε η μία είτε η άλλη πλευρά θελήσουν να δημοσιοποιήσουν κάτι περισσότερο για τους λόγους που η συνεργασία Ομόνοιας - Λάρκου, ανανεώθηκε για άλλα δύο χρόνια το καλοκαίρι και πέντε περίπου μήνες αργότερα τερματίστηκε...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,16%

Χ.Α.
0,78%

Dow Jones

-0,63%

Nasdaq

-0,80%

Nikkei

-0,01%

Dax

0,33%

FTSE 100

1,43%

ΔΙΕΘΝΗ

Η κλιματική
αλλαγή
θα αυξήσει
τη φτώχεια
Σελ. 10

Πετρέλαιο

-0,39%

€/ \$

-1,08%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΤΟΥΡΚΙΑ

Η μείωση επιτοκίων
κατρακύλησε τη λίρα

Μια ανάσα από το ψυχολογικό όριο των 10 λιρών προς ένα δολάριο βρίσκεται το νόμισμα της Τουρκίας, δύο εβδομάδες μετά την απόφαση της κεντρικής της τράπεζας να μειώσει τα επιτόκια στο 16%, παρά τον υψηλό πληθωρισμό. Η λίρα έχει υποτιμηθεί κατά 25% στη διάρκεια του έτους. **Σελ. 10**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ

Ζυμώσεις στην Κύπρο
για το πρότυπο TIPS

Σε ζυμώσεις για υιοθέτηση του ευρωπαϊκού προτύπου πληρωμών «TIPS» προχωρά και η Κύπρος. Στόχος του «TIPS», που έχει και τις ευλογίες της ΕΚΤ, είναι οι άμεσες και ασφαλείς μεταφορές. Το αντίπαλο δέος των VISA και Mastercard. **Σελ. 3**

ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΕΩΣ ΚΑΙ 77%

Απογείωση ενοικίων
στην Αθηναϊκή Ριβιέρα

Παραθεριστές από την Ελλάδα και το εξωτερικό, ψηφιακοί «νομάδες» και μόνιμοι κάτοικοι απογειώνουν τις παραλιακές περιοχές της Αττικής, με τις τιμές των ενοικίων αλλά και των διανυκτερεύσεων σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης να καταγράφουν αυξήσεις που αγγίζουν το 77%. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών
ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,49%	0,07%
Γερμανία	-0,24%	0,00%
Γαλλία	0,12%	-0,12%
Ιταλία	0,96%	0,02%
Ισπανία	0,47%	0,02%
Ιρλανδία	0,17%	-0,03%
Ελλάδα	1,18%	0,09%
Ην. Βασίλειο	0,92%	0,01%

Βαθμολογία
από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Στον αέρα οι ασφαλίσεις νοσοκομείων

Μεγάλη η διαφορά των δύο πλευρών στο ύψος των ασφαλιστρών που καλούνται να πληρώσουν

Ανοχύρωτα από πλευράς ασφαλίσεων είναι τα νοσοκομεία στην Κύπρο, τα οποία έχουν ενταχθεί στο ΓεΣΥ από τον Οκτώβριο, αφού δεν τα βρίσκουν στο ασφαλιστέο ποσό «απαλλαγής» (αφαιρέτο ποσό ή excess). Οι μεν

ασφαλιστικές εταιρείες εκτιμούν πως το ποσό της «απαλλαγής» των νοσηλευτηρίων έχει τεθεί πολύ χαμηλά και από την άλλη τα νοσηλευτήρια εκτιμούν πως τα ασφαλίστρα που καλούνται να πληρώσουν είναι πολύ υψηλά.

Η κόντρα, ωστόσο, που έχει ξεσπάσει μεταξύ νοσοκομείων και ασφαλιστικών εταιρειών, στην παρούσα φάση, αφήνει έκθετα τα νοσοκομεία και σε περίπτωση ιατρικής αμέλειας ή λάθους από το νοσοκομείο δεν είναι ξεκά-

θαρο ποιος θα «πληρώσει τη νύφη». Όπως πληροφορείται η «Κ», η ψαλίδα των ποσών των δύο πλευρών είναι μεγάλη. Οι ασφαλιστικές εταιρείες θέλουν το ποσό αυτό να ανέβει στα 100.000 ευρώ, με το «παζάρι» μεταξύ των

δύο πλευρών να φέρνει το ποσό των 50.000 ευρώ ως το κατώτατο όριο «απαλλαγής». Όπως γίνεται αντιληπτό, η διαφορά είναι μεταξύ 45.000 ευρώ—95.000 ευρώ, αναλόγως του ποσού που θα καταλήξουν οι δύο πλευρές. **Σελ. 3**

Τζίρο πολλών δισ. έκαμαν οι Κινέζοι εργένηδες

Αν και υπό την απειλή των διακοπών ρεύματος, του πληθωρισμού και του νέου κύματος της πανδημίας στην Κίνα, η μεγαλύτερη στον κόσμο γιορτή του καταναλωτισμού, όπως τουλάχιστον έχει εξελιχθεί τα τελευταία 12 χρόνια, η Ημέρα των Εργένηδων, έφερε πωλήσεις ύψους πολλών δεκάδων δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αρχικά επινόηση των φοιτητών που δεν είχαν ερωτικό δεσμό και ήθελαν μια γιορτή αντίβαρο στον Άγιο Βαλεντίνο των δυτικών χωρών και στη συνέχεια εύρημα του αμφιλεγόμενου επιχειρηματία Τζακ Μα, ιδρυτή της πλατφόρμας ηλεκτρονικού εμπορίου Alibaba, η 11η Νοεμβρίου είναι κάθε χρόνο η ημέρα των μεγάλων προσφορών από τα εμπορικά καταστήματα της Κίνας για είδη από καλλυντικά προσώπου μέχρι αθλητικά παπούτσια. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των HOLGER SCHMIEDING, KALLUM PICKERING, SALOMON FIEDLER *

Ερχεται ο χειμώνας της αβεβαιότητας

Αύξηση κρουσμάτων, ακριβή ενέργεια, ενίσχυση πληθωρισμού συνιστούν έναν απειλητικό συνδυασμό για τις δυτικές οικονομίες.

όρου των προβλέψεων από τους οικονομολόγους του ειδησεογραφικού πρακτορείου Bloomberg. Στη δε περίπτωση της Ευρώζωνς, εμείς προβλέπουμε ότι η αύξηση του ΑΕΠ της θα επιβραδυνθεί από το 2,2% του τρίτου τριμήνου στο 0,7%, ενώ αντίστοιχα στη Βρετανία η ανάσχεση θα είναι

στο 0,8% από το 1,6% την περίοδο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου. Κι ενώ οι δημοσιονομικές και νομισματικές πολιτικές παραμένουν ιδιαίτερα υποστηρικτικές στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, η Fed και η Τράπεζα της Αγγλίας κάνουν τα πρώτα βήματα προς μια πιο συμβατική προσέγγιση. Ακόμα και η ΕΚΤ ενδέχεται να περιορίσει σημαντικά τις αγορές περιουσιακών στοιχείων από τον Απρίλιο του 2022 και μετά. Η αύξηση του κόστους δανεισμού σε συνθήκες επιδεινούμενων κινδύνων μπορεί να αναταράξει τις αγορές. Μέχρι στιγμής οι χρηματιστηριακοί δείκτες έχουν ενσωματώσει αυτούς τους κινδύνους, χωρίς να χάσουν τον βηματισμό τους και το ευμετάβλητο έχει υποχωρήσει. Πέραν του τωρινού ζητήματος του στα-

σιμοπληθωρισμού στην Ευρώπη, οι προοπτικές σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα είναι ευνοϊκές, αλλά οι βραχυπρόθεσμες προοπτικές είναι επεικέως θολές. Παραμένει ασαφές το πόσο θα διαρκέσουν τα προβλήματα και πόσο δραματικά θα είναι τα πλήγματα που θα καταφέρουν στην οικονομία. Παρά ταύτα, ούτε η πρόσκαιρη ανάσχεση της ανάπτυξης της οικονομίας στη Γηραιά Ηπειρο, ούτε η εκτράχυνση των βραχυπρόθεσμων απειλών αλλάζει την εκτίμησή μας για τη μεγάλη εικόνα, ότι δηλαδή τα θεμελιώδη μεγέθη είναι υγιή σε όλο τον ανεπτυγμένο κόσμο.

* Ο κ. Holger Schmieding, Kallum Pickering, Salomon Fiedler είναι οικονομολόγοι της Berenberg Bank.

Diversity, Equity & Inclusion:

Accelerating
the Pace of Change

Thursday, 18 November

The event will be conducted in English

Register here

ΑΝΑΛΥΣΗ Του **LUKAS BOER***

Θέμα χρόνου η εκτίναξη των τιμών μετάλλων

Το ιστορικό άλμα του κόσμου προς την εποχή μείωσης των εκπομπών ρύπων ενδεχομένως να καταλήξει σε πρωτοφανή ζήτηση για ορισμένα από τα πιο ζωτικής σημασίας μέταλλα, τα οποία χρησιμοποιούνται για την παραγωγή και αποθήκευση της ανανεώσιμης ενέργειας με στόχο τον μηδενισμό των αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050. Μια άνοδος στην τιμή του κοβαλτίου και του νικελίου θα αποφέρει υψηλά έσοδα και ανάπτυξη στις οικονομίες εκείνες, οι οποίες είναι και οι μεγαλύτερες εξαγωγείς. Ωστόσο, η διόγκωση του κόστους ίσως διαρκέσει μέχρι το 2030 και ίσως εκτρέψει ή καθυστερήσει την ίδια τη μετάβαση. Οι τιμές των βιομηχανικών μετάλλων γνωρίζουν ήδη έντονη άνοδο λόγω του αγοραστικού ενδιαφέροντος, καθώς μετά την πανδημία οι οικονομίες άνοιξαν και πάλι. Το λίθιο, λ.χ., το οποίο χρησιμοποιείται στις μπαταρίες των ηλεκτρικών αυτοκινήτων, μπορεί να ανέλθει από τα 6.000 δολ. ο μετρικός τόνος στις σχεδόν 15.000 δολάρια προς τα τέλη αυτής της δεκαετίας. Ο στόχος για τη μείωση της ανόδου της θερμοκρασίας του πλανήτη στον 1,5 βαθμό Κελσίου απαιτεί μετασχηματισμό του συστήματος ενέργειας, οπότε θα αυξηθεί σημαντικά η ζήτηση για μέταλλα.

Οι τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών, συμπεριλαμβανομένων των ΑΠΕ, των ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων, του υδρογόνου και της δέσμευσης άνθρακα, χρειάζονται περισσότερα μέταλλα από όσα αντίστοιχα οι τεχνολογίες ορυκτών καυσίμων. Εξετάζουμε τέσσερα μέταλλα, καιρία για τη μετάβαση, και αυτά είναι ο χαλκός, το νικέλιο, το λίθιο και το κοβάλτιο. Τα δύο πρώτα τελούν υπό διαπραγμάτευση επί δεκαετίες, ενώ τα δύο τελευταία βρίσκονται σε αυτή τη διαδικασία μόνο τα τελευταία χρόνια. Αλλά καθίστανται ολοένα και δημοφιλέστερα εξαιτίας της σημασίας τους για την ενεργειακή μετάβαση. Ο ταχύς βηματισμός, που χρειάζεται για να γίνουν αλλαγές και να επιτευχθούν οι κλιματικοί στόχοι, όπως αποτυπώνονται στο σχετικό σχέδιο δράσης της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας, υποδηλώνει ότι θα υπάρξει υψη-

Η μεγάλη ανάπτυξη των ΑΠΕ και η ηλεκτροκίνηση αυξάνουν δραματικά τη ζήτηση για χαλκό, νικέλιο, λίθιο και κοβάλτιο.

λότερη ζήτηση μετάλλων την επόμενη δεκαετία. Στο πλαίσιο του μεγάλου σεναρίου της Υπηρεσίας, η κατανάλωση σε λίθιο και κοβάλτιο θα εξαπλασιαστεί, ώστε να ικανοποιηθεί τις ανάγκες σε μπαταρίες και άλλου. Η δε χρήση του χαλκού θα διπλασιαστεί και του νικελίου θα τετραπλασιαστεί, αν και η εκτίμηση αυτή περιλαμβάνει και ανάγκες άσχετες με την πράσινη ενέργεια. Εν κατακλείδι, κι ενώ η ζήτηση μετάλλων δυναμικά θα διογκωθεί, η προσφορά συνήθως θα ανταποκριθεί πιο αργά στις ενδείξεις των τιμών, κάτι το οποίο εν μέρει σχετίζεται με την παραγωγή. Χαλκός, νικέλιο και κοβάλτιο προέρχονται από ορυχεία, οπότε απαιτούνται εντατικές επενδύσεις και κατά τη Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας μεσολαβεί μια δεκαετία από την ανακάλυψη κοιτασμάτων έως την παραγωγή, όταν το λίθιο συνήθως βρίσκεται στα νερά των ιαματικών πηγών και η νέα παραγωγή του χρειάζεται σχεδόν πέντε χρόνια.

* Ο κ. Lukas Boer είναι ερευνητής του DIW Berlin.

ΔΗΚΤΗΣ

Δημοσκοπήση

Μια ανάρτηση στο Twitter μεταξύ των 63 εκ. ακολούθων του ήταν αρκετή για να οδηγήσει τον Έλον Μασκ να διαθέσει το 10% της ιδιοκτησίας του στην Tesla. Η πώληση έγινε με αντίτιμο το ποσό των 5 δις δολαρίων, αφού προηγουμένως η δημοσκοπήση που δημοσιοποίησε στον προσωπικό του λογαριασμό ο ιδρυτής της Tesla συγκέντρωσε 58% θετικές ψήφους στο ερώτημα αν πρέπει να πουλήσει καθώς, όπως ανέφερε, η δημιουργία πλούτου από την άνοδο της τιμής της μετοχής χωρίς πραγματοποίηση αυτών των κερδών συνιστά φοροαποφυγή. Προς τεκμρίωση της άποψης αυτής σημειώνεται πως ο Έλον Μασκ δεν αμείβεται με μισθό από την Tesla και ο μόνος τρόπος να πληρώσει φόρους από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι να προχωρά κατά καιρούς σε πώληση μέρους των μετοχών από αυτές που ήδη κατέχει ή που κατά καιρούς λαμβάνει ως μέρος της αμοιβής του.

• • • •

Αποτίμηση

Σύμφωνα με την ΕΚΤ, η ανάκαμψη είναι σε μεγάλο βαθμό συνυφασμένη με τον ρυθμό αύξησης των εμβολιασμών καθώς αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να ελεγχθεί η έξαρση της πανδημίας. Στους παράγοντες επιβράδυνσης της ανάκαμψης συμπεριλαμβάνεται η διάρκεια της ανόδου των τιμών της ενέργειας, η οποία σήμερα θεωρείται παροδική συνέπεια εξωγενών συνθηκών. Για τη διατήρηση της ανάκαμψης σημαντικός είναι και ο ρόλος των ευνοϊκών συνθηκών χρηματοδότησης που επικρατούν, παρόλο που σημειώνεται η αύξηση στα επιτόκια, η οποία προς το παρόν δεν επηρεάζει επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Στην αποτίμηση της κατάστασης η ΕΚΤ δεν παραλείπει, επίσης, να αναφερθεί στη σημασία του προγράμματος αγοράς ομολόγων που διακρίνεται για τη δημιουργία χρήματος στην οικονομία.

• • • •

Υγεία

Η πανδημία έχει προκαλέσει 16% αύξηση στους θανάτους σε σχέση με την κατάσταση που επικρατούσε το 2019. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΑΣΑ, η υγειονομική κρίση της covid-19, εκτός από το ότι είχε ως αποτέλεσμα να προκληθεί οικονομική ύφεση, «ευθύνεται» και για την αύξηση των δαπανών της υγείας στο 1% του ΑΕΠ κατά μέσο όρο. Για το 2020 η μέση δαπάνη των κρατών για την υγεία διαμορφώθηκε περίπου στο 10% του ΑΕΠ ενώ η κατά κεφαλήν δαπάνη όπως ενδεικτικά σημειώνεται για τις ΗΠΑ, εκτοξεύθηκε από τις \$4.000 στις \$10.000. Αξιοσημείωτη, τέλος, είναι η παρατήρηση του ΟΑΣΑ ότι το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών για την υγεία αφορά στη θεραπεία και όχι στην πρόληψη, γεγονός που διαμορφώνει ένα σκηνικό όπου η νοσοκομειακή περίθαλψη κατέχει τα νήια στη συγκεκριμένη κατηγορία δαπανών.

• • • •

Προβλέπεται ισχυρή ανάπτυξη για όσο χρόνο οι συνθήκες χρηματοδότησης θα είναι ευνοϊκές.

Lockdown

Σε αυτό το τέταρτο κύμα έξαρσης της covid-19, η κατάσταση σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες είναι απελπιστική καθώς καταρρίπτεται το ένα αρνητικό ρεκόρ μετά το άλλο. Συγκεκριμένα στη Γερμανία, την Αυστρία και την Ολλανδία η συζή-

τηση αφορά στα νέα μέτρα που θα πρέπει να επιβληθούν για ανακοπή της καταστροφικής πορείας. Μέσα από τη συζήτηση προκύπτει, όμως, ένα νέο ζήτησιμο καθώς η αυξημένη εμβολιαστική κάλυψη στερεί την δυνατότητα στους νομοθέτες να περιορίσουν συνταγματικά δικαιώματα του συνόλου των πολιτών. Ως εκ τούτου, προσανατολίζονται στην επιβολή μέτρων για περιορισμό των ελευθεριών μόνο των ανεμβολίαστων. Προς αυτήν την κατεύθυνση η Αυστρία ετοιμάζεται να γίνει η πρώτη χώρα που θα επιβάλει lockdown μόνο στους ανεμβολίαστους.

• • • •

Κριτική

Για «φιλικές» προς τις τράπεζες ρυθμίσεις κατηγορείται πως έχει προβεί ο επικεφαλής της FED, Τζερόμι Πάουελ. Σύμφωνα με την κριτική του τσάκνεται, ο Αμερικανός τραπεζίτης έχει απορρυθμίσει το πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών επιτρέποντας στην ουσία στις τράπεζες να λειτουργούν με λιγότερα από τα απαιτούμενα κεφάλαια, κάνοντας ουσιαστικά τη ζωή των μετόχων ευκολότερη. Αυτή η εξέλιξη, σύμφωνα με τους επικριτές του, θα αποτελέσει τον σημαντικότερο λόγο για μελλοντική χρηματοοικονομική κρίση στην οποία οι φορολογούμενοι για μια ακόμη φορά θα κληθούν να πληρώσουν τον λογαριασμό της διάσωσης.

Ψυχικές νόσοι και σεξισμός στα άδυτα της μόδας

Την εμπειρία τους σχετικά με τις ψυχικές ασθένειες και τον μισογυνισμό διηγούνται τα σούπερ μόντελ Μπέλα Χαντίντ και Εμιλι Ραταϊκόφσκι, περιγράφοντας στιγμές άγχους, κατάθλιψης, χαμηλής αυτοπεποίθησης και ψυχικής κόπωσης. Η Μπέλα Χαντίντ δημοσίευσε αυτή την εβδομάδα φωτογραφία της να κλαίει, ενώ έγραψε στον λογαριασμό της στο Instagram: «Η κατάθλιψη είναι η καθημερινότητά μου. Κάθε μέρα, κάθε νύχτα. Κάποιες φορές χρειάζεσαι να σου πουν ότι δεν είσαι

Η Μπέλα Χαντίντ πάσχει από κατάθλιψη, ενώ η Εμιλι Ραταϊκόφσκι ομολογεί τις ανασφάλειές της.

μόνη». Η Χαντίντ, ένα από τα διασημότερα μοντέλα παγκοσμίως, λέει ότι δυσκολεύεται ολόένα και περισσότερο να κρύβει την εμπειρία της από ψυχικές διαταραχές, αναζητώντας τρόπους να βοηθήσει τον εαυτό της.

«Αν δουλέψεις σκληρά για να βελτιωθείς, περνώντας χρόνο μόνη σου ώστε να συνειδητοποιήσεις τα τραύματα, τα ερεθίσματα, τις χαρές, τη ρουτίνα, θα μάθεις να διαχειρίζεσαι τον πόνο σου», γράφει. Η μεγαλύτερη αδελφή της, επίσης μοντέλο, Ζίζι Χαντίντ, απάντησε στο μήνυμα της Μπέλα γράφοντας: «Σε αγαπώ».

Η Μπέλα Χαντίντ έχει μιλήσει

Η Ε. Ραταϊκόφσκι επικρίνει τη βιομηχανία της μόδας, στιγματίζοντας την εμμονή με το αδύνατο γυναικείο σώμα και τον σεξισμό που επικρατεί.

και κατά το παρελθόν για τα ψυχολογικά της προβλήματα. Μετά την εμφάνισή της στο εξώφυλλο του περιοδικού Vogue, τον Σεπτέμβριο, η Μπέλα αποκάλυψε ότι πάσχει από «οξύ κοινωνικό άγχος». Το 2019 είχε δηλώσει: «Νιώθω ενοχές για την απίστευτη

ζωή που κάνω, για τις ευκαιρίες που μου έχουν προσφερθεί και εξακολουθώ να είμαι καταθλιπτική. Δεν μπορώ να το εξηγήσω. Κλαίω κάθε πρωί, στα διαλείμματα για φαγητό, πριν κοιμηθώ... Στα 18 μου, όταν δούλευα 14 ώρες την ημέρα επί μίνες και χωρίς

διακοπές, ήμουν πραγματικά ασταθής».

Βιβλίο τις εμπειρίες της ως μιας από τις ωραιότερες γυναίκες του κόσμου εκδίδει αυτές τις ημέρες ένα άλλο μοντέλο, η Εμιλι Ραταϊκόφσκι. Η 30χρονη περιγράφει με τόλμη και χιούμορ τις κρίσεις ναρκισσισμού που περνάει αλλά και την ανάγκη της για επιβεβαίωση. «Λέξεις όπως “πατριαρχία” και “καπιταλισμός” ακούγονται πομπώδεις, αλλά έχουν εφαρμογή στην καθημερινότητα όλων μας», εξηγεί η Εμιλι. «Το βιβλίο αυτό μιλάει για στιγμές κατά τις οποίες γυναίκες νιώθουν ευάλωτες και για την εξουσιαστική δυναμική που αναπτύσσεται. Αυτό επιδιώκω, μια συζήτηση γύρω από αυτή τη δυναμική». Στο βιβλίο «Το σώμα μου», η Ραταϊκόφσκι περιγράφει περιστατικά σεξουαλικής επίθεσης. «Υπήρξα πολύ προσεκτική στο τι συμπεριέλαβα στο γραπτό και γιατί το έκανα. Δεν ήθελα μια απλή απαρίθμηση περιστατικών, αλλά να επιστρέψω στις στιγμές για τις οποίες ντρέπομαι πιο πολύ και θέλω να εξερευνήσω τους λόγους γι' αυτό», είχε δηλώσει πριν από την έκδοση του βιβλίου.

Η Ραταϊκόφσκι αναρωτιέται πού την οδήγησε η εμπορική εκμετάλλευση της μορφής της, περιγράφοντας την αγωνία και την έκσταση της παγκόσμιας φήμης. Επίσης επικρίνει αυστηρά τη βιομηχανία της μόδας, στιγματίζοντας την ανθυγιεινή εμμονή με το αδύνατο γυναικείο σώμα και τον σεξισμό που επικρατεί στον χώρο.

A.P.

Υπό κρατική προστασία η παέγια της Βαλένθια

Μέτρα για την προστασία της παέγια της Βαλένθια ανακοίνωσε η τοπική κυβέρνηση, ανακηρύσσοντας το έδεσμα μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου. Σε οκτασέλιδη ανακοίνωση, η τοπική κυβέρνηση αναφέρει: «Η παέγια είναι έμβλημα της μεσογειακής διαίτας, χάρη στα συστατικά και τα χαρακτηριστικά της, που είναι αναπόσπαστα από την κουλτούρα της περιοχής μας. Όλα τα συστατικά, όπως το ψάρι, το κρέας, τα λαχανικά, το δικαίως διάσημο ελαιόλαδο μας και το ρυζί, αποτελούν μέρος μιας ισορροπημένης μεσογειακής διαίτας».

Η κήρυξη του πιάτου ως τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς θα βοηθήσει, σύμφωνα με τις τοπικές αρχές, στην προώθηση της μελέτης και της επιστημονικής έρευνας γύρω από τις ευεργετικές του ιδιότητες στην ανθρώπινη υγεία, ενώ θα εγγραφεί «την επιβίωση του παραδοσιακού αυτού φαγητού για τις επόμενες γενιές». Παρά την προεξάρχουσα θέση που κατέχει η παέγια στην κουζίνα της Βαλένθια, το αγαπημένο ισπανικό γεύμα έχει πέσει θύμα αμφιλεγόμενων αλλοιώσεων και πειραματισμών, σύμφωνα με άρθρο της εφημερίδας The Guardian. Το 2016, ο Βρετανός σεφ Τζέιμι Ολίβερ προκάλεσε αποτροπασμό σε όλη την Ισπανία υποστηρίζοντας ότι η παέγια θα έπρεπε να περιλαμβάνει και ισπανικό λουκάνικο «τσορίθο».

Η ανακοίνωση της τοπικής κυβέρνησης περιλαμβάνει επίσης

χρήσιμες συμβουλές για τους επίδοξους ερασιτέχνες σεφ. Η πηγή θερμότητας είναι πολύ σημαντική. «Η Βαλένθια διαθέτει ξυλεια σπαροφόρων σε αφθονία. Η καύση ξύλου λεμονιάς ή πορτοκαλιάς στον φούρνο της παέγια της δίνει μοναδικό άρωμα λεμονιού», αναφέρει η ανακοίνωση. Ίσως ο σημαντικότερος κανόνας είναι η ρητή απαγόρευση ανακατωμάτων του ρυζιού κατά τη διάρκεια της βράσης.

Οι τοπικές αρχές επιστημαίνουν ότι η παέγια είναι το οικογενειακό

Έδεσμα μεγάλης πολιτιστικής σημασίας ανακηρύχθηκε από την τοπική κυβέρνηση το δημοφιλές ισπανικό πιάτο.

γεύμα της Κυριακής και αντιπροσωπεύει την ιστορική συνέχεια, παράλληλα με την ποικιλία των μεσογειακών γεύσεων. «Η παράδοση θέλει την παέγια να τρώγεται με κουτάλι, αν και το έθιμο αυτό τείνει να υποχωρήσει και ο καθένας μπορεί να την απολαύσει όπως νομίζει», αναφέρεται στην ανακοίνωση. Το έδεσμα κατέληξε στη σημερινή μορφή του με την πάροδο των αιώνων και μετά την εισαγωγή του ρυζιού και την άνοδο του εμπορίου σαφράν από τους Άραβες κατακτητές της Ιβηρικής χερσονήσου.

Ανοχύρρωτα ασφαλιστικά τα νοσοκομεία

Μεγάλη η διαφορά στο ύψος των ασφαλιστρών που καλούνται να πληρώσουν με αιχμή του δόρατος το «αφαιρετέο ποσό»

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Δίκως ασφάλιση λειτουργούν τα νοσοκομεία στην Κύπρο, τα οποία έχουν ενταχθεί στο ΓεΣΥ από τον Οκτώβριο, αφού δεν τα βρίσκουν στο ασφαλιστέο ποσό «απαλλαγής» (αφαιρετέο ποσό ή excess). Οι μεν ασφαλιστικές εταιρείες εκτιμούν πως το ποσό της «απαλλαγής» των νοσπλευτηρίων έχει τεθεί πολύ χαμηλά και από την άλλη τα νοσπλευτήρια εκτιμούν πως τα ασφάλιστρα που καλούνται να πληρώσουν είναι πολύ υψηλά. Η κόντρα ωστόσο που έχει ξεσπάσει μεταξύ νοσοκομείων και ασφαλιστικών εταιρειών, στην παρούσα φάση αφήνει έκθετα τα νοσοκομεία και σε περίπτωση ιατρικής αμέλειας ή λάθους από το νοσοκομείο δεν είναι ξεκάθαρο ποιος θα «πληρώσει τη νύφη». Όπως πληροφορείται η «Κ», η ψαλίδα των ποσών των δύο πλευρών είναι μεγάλη. Το ποσό των 5.000 ευρώ της απαλλαγής που ίσχυε μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2021 και «χαριστικά» μέχρι και τον Οκτώβριο του 2021, δύσκολα θα ανανεωθεί ξανά αυτό το συμβόλαιο. Οι ασφαλιστικές εταιρείες θέλουν το ποσό αυτό να ανέβει στα 100.000 ευρώ σύμφωνα με τις παρούσες πληροφορίες, με το «παζάρι» μεταξύ των δύο πλευρών να φέρνει το ποσό των 50.000 ευρώ ως το κατώτατο όριο «απαλλαγής». Όπως γίνεται αντιληπτό, η διαφορά είναι μεταξύ 45.000 ευρώ – 95.000 ευρώ, αναλόγως του ποσού που θα καταλήξουν οι δύο πλευρές. Όσον αφορά στο χρονικό διάστημα στο οποίο θα πρέπει να καταλήξουν σε ένα ποσό «απαλλαγής» οι δύο πλευρές, χαρακτηριστικά μεταφέρεται στην εφημερίδα πως, «έπρεπε να είχε γίνει χθες».

As τα πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Τα νοσπλευτήρια που μπήκαν εντός ΓεΣΥ πρέπει να έχουν μια ασφάλεια επαγγελματικής ευθύνης (για medical mal practice), ασφάλιση δηλαδή που θα είναι ικανή να αποζημιώσει σε περίπτωση που γίνει ιατρική αμέλεια, δημιουργηθεί κάποιο πρόβλημα και αφού έχουν ευθύνη να νοσπλευτήρια, προκύψουν αποζημιώσεις. Όλα τα παραπάνω καλύπτονται από μία συγκεκριμένη ασφάλιση, η οποία στην παρούσα φάση εδώ και αρκετές ημέρες έχει

Τα νοσπλευτήρια που μπήκαν στο ΓεΣΥ πρέπει να έχουν μια ασφάλεια επαγγελματικής ευθύνης, ασφάλιση δηλαδή που θα είναι ικανή να αποζημιώσει σε περίπτωση ιατρικής αμέλειας.

Η «απαλλαγή» δεν είναι ανάγκη να είναι υψηλή, ωστόσο, όσο πιο κοντά στο μηδέν βρίσκεται, τόσο πιο υψηλά θα είναι τα ασφάλιστρα που θα κληθούν τα νοσπλευτήρια να πληρώσουν κατά τη νέα συμφωνία.

Λήξη δοκιμαστικής περιόδου

Επιστρέφοντας στο κύριο σημείο της διαφωνίας, δηλαδή της «απαλλαγής» οι συζητήσεις του ποσού για το ύψος της απαλλαγής ήταν προϊόν συζήτησης μεταξύ του ασφαλιστή και του πελάτη, εν προκειμένω μεταξύ ασφαλιστών και των νοσπλευτηρίων. Η «απαλλαγή» ή αλλιώς αφαιρετέο ποσό, δεν είναι ανάγκη να είναι υψηλό, ωστόσο, όσο πιο κοντά στο μηδέν βρίσκεται, τόσο πιο υψηλά θα είναι τα ασφάλιστρα που θα κληθούν τα νοσπλευτήρια να πληρώσουν κατά τη νέα συμφωνία. Αξίζει να σημειωθεί πως οι ασφαλιστές θέλουν να συμφωνηθεί το νέο ποσό μεταξύ των νοσπλευτηρίων και του ασφαλιστή βάσει των ποσών που θα τεθούν και του κινδύνου του κάθε νοσοκομείου και όχι να προχωρήσει ξανά ως έχει η ίδια συμφωνία που έχει λήξει. Η διαφωνία της «απαλλαγής» με τα 5.000 ευρώ χρονολογείται ένα χρόνο και ίσχυε μέχρι να τελειώσουν τα υφιστάμενα συμβόλαια, όπως και έγινε μέχρι το Σεπτέμβριο του 2021. Ο κανονισμός που καθορίζει το όριο της αποζημίωσης – κάλυψης, γίνεται βάσει του είδους του νοσπλευτηρίου. Υπάρχει κατηγοριοποίηση, κλινική, νοσοκομείο, νοσπλευτήριο ημερήσιας και άλλα και η κάλυψη βγαίνει αναλόγως της κατηγοριοποίησης. Αξίζει να σημειωθεί πως τα ποσά αυτά δεν επηρεάζουν τον φορολογούμενο πολίτη, αλλά επηρεάζει το κόστος του νοσπλευτηρίου που μπαίνει στο ΓεΣΥ.

πάψει να βρίσκεται σε ισχύ. Είχαν τεθεί οι προδιαγραφές για την ασφάλιση που θα ήταν ικανή να αποζημιώνει σε περιπτώσεις ιατρικής αμέλειας λίγες ημέρες πριν την εφαρμογή της πρώτης φάσης του ΓεΣΥ για ιατρούς στο πλαίσιο των εξωνοσοκομειακών υπηρεσιών, ενώ πριν ξεκινήσει η δεύτερη φάση του ΓεΣΥ προχώρησε αυτή τη ασφάλιση για γιατρούς που θα παρείχαν ενδονοσοκομειακές υπηρεσίες και για τα νοσπλευτήρια που θα έμπαιναν στο ΓεΣΥ.

Να αλλάξουν οι όροι

Οι ασφαλιστές θεωρούν πως οι όροι της συμφωνίας θα πρέπει να διαφοροποιηθούν, επειδή εκτός από το ποσό απαλλαγής που θα πρέπει να βρεθεί η «χρυσή τομή», «στο κάτω κάτω της γραφής» θα πρέπει να βρεθεί και ασφαλιστική

που να ασφαλίσει με τους υφιστάμενους όρους. Την ίδια ώρα, εκτός από το ζήτημα της «απαλλαγής» η οποία είναι και το νούμερο ένα σημείο καθορισμού της τιμής του ασφαλιστρου, το «παρελθόν» ενός νοσοκομείου είναι πολύ σημαντικό. Και εξηγούμε. Το παρελθόν των «κακών περιστατικών» συνηυπολογίζεται σίγουρα σε μια τέτοια διαδικασία, όπως γίνεται κατά αντιστοιχία για παράδειγμα σε ασφάλεια αυτοκινήτου σε έναν πολίτη. Ένας πολίτης που είχε πολλά ατυχήματα στο παρελθόν θα έχει υψηλότερα ασφάλιστρα από έναν που δεν είχε ατυχήματα ή είχε μόνο ένα μικρό. Έτσι και με τα νοσοκομεία, νοσοκομεία με μικρά ποσοστά ιατρικής αμέλειας θα έχουν διαφορετική προσέγγιση από άλλα που είχαν πολλές περιπτώσεις.

Σε ζυμώσεις για το πρότυπο TIPS και η Κύπρος

Διαδικτυακές συναντήσεις την προηγούμενη εβδομάδα για την πορεία υιοθέτησης του νέου συστήματος πληρωμών

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Σε ζυμώσεις για υιοθέτηση του ευρωπαϊκού προτύπου πληρωμών «TIPS» προχωρά και η Κύπρος. Ο λόγος για το σύστημα «Target Instant Payment Settlement», Διακανονισμός Στιγμιαίων Πληρωμών μέσω Target, όπου θα δίνει τη δυνατότητα σε καταναλωτές και εταιρίες στην Ευρώπη να διενεργούν πληρωμές και εμβάσματα σε πραγματικό χρόνο (real time). Εντός της εβδομάδας έγινε διαδικτυακή σύσκεψη αναφορικά με τις ενέργειες των τραπεζών προς υιοθέτηση των άμεσων πληρωμών, καθώς και στις προκλήσεις που τυχόν προκύπτουν. Εκείνο που είναι σίγουρο, είναι πως η πανδημία επιτάχυνε αυτές τις εξελίξεις και την υιοθέτηση του προτύπου πληρωμών «TIPS», παρόλο που ο δρόμος ακόμα είναι μακρύς. Εάν δεν είχε προηγηθεί η πανδημία, πολύ πιθανόν να μην είχαν γίνει τόσα βήματα μπροστά αναφορικά με αυτό το πρότυπο και να γίνονταν αυτές οι συζητήσεις για υιοθέτησή του σε 2 – 3 χρόνια. Η εφαρμογή του, ωστόσο, αναμένεται όταν εφαρμοστεί, να γίνει καθολικά σε όλα τα κράτη που θα υιοθετήσουν αυτό το πρότυπο πληρωμών. Η νέα ευρωπαϊκή προσέγγιση η οποία θα ανταγωνιστεί τις αμερικανικές παραδοσιακές προσεγγίσεις των VISA και Mastercard, θα είναι το αντίπαλο δέος με αξιώσεις να καταστεί καλύτερο από τις

Στόχος του «TIPS», που έχει και τις ευλογίες της ΕΚΤ, θα είναι οι μεταφορές να είναι άμεσες και ασφαλείς.

Η νέα ευρωπαϊκή προσέγγιση η οποία θα ανταγωνιστεί τις αμερικανικές παραδοσιακές προσεγγίσεις των VISA και Mastercard, θα είναι το αντίπαλο δέος με αξιώσεις να καταστεί καλύτερο από τις προαναφερθείσες εταιρείες.

προαναφερθείσες εταιρείες. Αναφορικά με τις χρεώσεις σε μεταφορές από αποστολέα και παραλήπτη του «TIPS» αναμένεται να είναι σχεδόν μηδενικές, ενώ ο απώτερος στόχος του «TIPS» που έχει και τις ευλογίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας θα είναι οι μεταφορές να είναι άμεσες και ασφαλείς. Είναι εξάλλου αναγκαίο να διαφυλαχθεί η ασφάλεια και η ακεραιότητα των κύριων συστημάτων πληρωμών τέτοιου είδους. Το ευρωπαϊκό πρότυπο πληρωμών «TIPS» βασίζεται στην ευρωπαϊκή οδηγία «PSD2». Η εν λόγω ευρωπαϊκή οδηγία αφορά τη ρύθμιση των υπηρεσιών πληρωμών

στην Ευρωπαϊκή αγορά, ευρέως γνωστή ως «PSD2», ενώ σκοπός της Οδηγίας είναι η παροχή της νομικής βάσης για την περαιτέρω ανάπτυξη μιας ενοποιημένης εσωτερικής αγοράς για τις πληρωμές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθιστώντας τις εξίσου απλές, αποτελεσματικές, ασφαλείς και διαφανείς. Η PSD2 ωθεί τις τράπεζες να ευθυγραμμιστούν με τις τεχνολογίες που καταγράφονται στα «payment services» όπως στην προκειμένη περίπτωση του «TIPS» και την ίδια ώρα διασφαλίζουν τους ίδιους όρους του παιχνιδιού στο πεδίο των συναλλαγών. Στην

Ευρώπη υπάρχει η φράση επί του θέματος, «Level Playing Fields», που σημαίνει να παίζουν όλοι οι παίχτες «επί ίσους όρους» (Same services, same regulation). Αξίζει να σημειωθεί πως το όριο του ποσού που συζητείται να μπορεί να μεταφερθεί άμεσα και δίκως οποιαδήποτε χρέωση ή έστω απειροελάχιστη, είναι τα 10.000 ευρώ.

Η υπεύθυνη του πρότζεκτ

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) προεδρεύει της Εθνικής Επιτροπής Πληρωμών (ΕΕΠ), η οποία αποσκοπεί στην ανάπτυξη και εφαρμογή μιας εθνικής πολιτικής πληρωμών, καθώς και στην παρακολούθηση των νέων εξελίξεων στην αγορά με στόχο την πρόωθηση της αλλαγής. Σε προηγούμενες συναντήσεις της Επιτροπής, η Κεντρική είχε διασαφηνίσει ότι πρώτον, υπόθεση για την επιτυχία της εφαρμογής των άμεσων πληρωμών στην εγχώρια αγορά αποτελεί η επαρκής κάλυψη (critical mass) των υφιστάμενων μεταφορών πιστώσεων. Δεύτερον, η ΚΤΚ ως διαχειριστής του TARGET2-CY – TIPS Service, είναι έτοιμη να παρέχει υποστήριξη σε πιθανούς συμμετέχοντες στο TIPS και διερευνά, σε συνεργασία με την ΕΚΤ, εναλλακτικούς τρόπους συμμετοχής της Κυβέρνησης (εφόσον κρίνει η ίδια η Κυβέρνηση ότι υπάρχουν οικονομικά επιχειρήματα υπέρ της μετάβασης σε άμεσες πληρωμές). Είχε τονιστεί ότι στο σημείο

που βρισκόμαστε σήμερα, είναι σημαντικό να επισπεύσουν τις ενέργειες τους οι τράπεζες προς σύνδεση με υποδομές που ήδη παρέχουν πανευρωπαϊκή κάλυψη. Επιπλέον, είχε γίνει σαφής η μεγάλη σημασία της ετοιμότητας των τραπεζών να ανταποκριθούν στο συνεχή μετασχηματισμό του ευρωπαϊκού τοπίου λιανικών πληρωμών, ειδικότερα με την είσοδο των τεχνολογικών γιγάντων (Google, Apple, Facebook, Amazon) καθώς και άλλων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών (π.χ. Revolut) στον εν λόγω τομέα. Η ΚΤΚ διασαφηνίζει επίσης ότι δεν υπάρχει ενδεχόμενο εξαιρέσεων από AML screenings για τη πραγματοποίηση εγχώριων άμεσων πληρωμών, καθώς οι πρόνοιες για ελέγχους είναι υποχρεωτικές, προς συμμόρφωση με αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τις κυρώσεις σε πραγματικό χρόνο (real-time) προτού εκτελεστούν οι συναλλαγές και εκ των υστέρων για συσχέτιση με το οικονομικό προφίλ του πελάτη και σύμφωνα με ελέγχους που διενεργούνται μέσω των AMLIT συστημάτων. Η ΕΕΠ απαρτίζεται, μεταξύ άλλων, από εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών, του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, εκπροσώπους από την πλευρά των προσφορών και της ζήτησης της αγοράς και από τον εκπρόσωπο της Κύπρου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών.

Τα καύσιμα αλλάζουν εμπόριο και ναυτιλία

Βασίλης Δημητριάδης: Ομαλοποιείται το διεθνές εμπόριο το 2022, αλλά οι τιμές δεν θα πέσουν στα επίπεδα του 2019

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Αυξημένες πιέσεις δέχεται ο κλάδος της ναυτιλίας και του θαλάσσιου εμπορίου το τελευταίο διάστημα, όχι μόνο ένεκα πανδημίας, αλλά κυρίως λόγω της ανάγκης αλλαγής χρήσης καυσίμων. Αυτό συνεπάγεται αυξημένο κόστος για την βιομηχανία, το οποίο αναπόφευκτα μεταφέρεται από τις μεταφορές στις τιμές των προϊόντων στην αγορά. Ο υφυπουργός Ναυτιλίας Βασίλης Δημητριάδης περιγράφει τους λόγους που οι τιμές δεν θα επιστρέψουν στα επίπεδα του 2019, καθώς και την στόχευση της Κύπρου μέσα από την πρόσφατη στρατηγική προς στον πράσινο μετασχηματισμό στη ναυτιλιακή βιομηχανία.

-Η ναυτιλία είναι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τους τελευταίους μήνες, αλλά για τους λάθος λόγους. Οι αυξήσεις στα ναύλα, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, έχουν διαταράξει τις ισορροπίες στην αγορά και την οικονομία. Ποιοι παράγοντες συντηρούν αυτές τις αυξήσεις;

- Κατ’ αρχήν, δημιουργήθηκε μια στρέβλωση ζήτησης-προσφοράς αμέσως μετά το άνοιγμα των αγορών. Ενώ προ πανδημίας αρκετά εμπορευματοκιβώτια είχαν παραμείνει στους χώρους τους αφού τα πλοία είχαν σταματήσει να φέρνουν εμπορεύματα, με το που άνοιξαν οι αγορές σημειώθηκε μια απότομη αύξηση στις παραγγελίες, στην ζήτηση αγαθών και παράλληλα μία στενότητα προσφοράς εμπορευματοκιβωτίων. Έτσι, για παράδειγμα, εμπορεύματα που χρειαζόνταν 12-13 μέρες για να ολοκληρώσουν το ταξίδι τους από την Κίνα, πλέον χρειάζονται 35-40 μέρες. Αυτό μοιραία έφερε μια μεγάλη ζήτηση στα προϊόντα και μια πολύ μικρή προσφορά στα εμπορευματοκιβώτια και κατά συνέπεια, αύξησε τις τιμές. Είναι όμως κάτι πρόσκαιρο, το οποίο θα αποκατασταθεί.

- Δεν επήλθε ακόμα ισορροπία στα επίπεδα της προσφοράς-ζήτησης;

- Όχι ακόμα. Υπάρχει μια τεράστια ζήτηση προϊόντων, υπάρχουν γεωγραφικά διαμερίσματα του πλανήτη που είτε είναι σε lockdown και η μεταφορά προϊόντων ακόμα δεν είναι στον βαθμό που λειτουργούσε προ πανδημίας. Σιγά σιγά αυτό θα αποκατασταθεί και θα προκύψει μια ομαλοποίηση των τιμών, αλλά προς τα πάνω. Και αυτό γιατί από το 2020, με την επιβολή χρήσης καυσίμων στην ναυτιλία, χαμηλής περιεκτικότητας σε θείο (να μην ξεπερνά το 0,5%) υπάρχει μετάβαση στην χρήση ενός νέου είδους καυσίμου που είναι πιο ακριβό. Για παράδειγμα, από το 2019 το κόστος καυσίμου, από 350 δολάρια/τόνο ανέβηκε στα 650 δολάρια/τόνο. Αυτό μοιραία μετακίνησε στις ταρίφες και στον καταναλωτή. Επιπλέον, η αβεβαιότητα που δημιουργούν τα θέματα της κλιματικής αλλαγής, καθώς και το γεγονός ότι η ναυτιλία πρέπει να αναζητήσει εναλλακτικές μορφές καυσίμων για να μπορεί να πιάσει τους στόχους που επιβάλλονται σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο

«Η στρατηγική για τη ναυτιλία δείχνει ότι προτρέχουμε των εξελίξεων, θέλουμε να εκμεταλλευτούμε στο έπακρον τον ψηφιακό μετασχηματισμό, τις προκλήσεις του πράσινου μετασχηματισμού και αφουγκραζόμαστε τα μηνύματα των καιρών», υπογραμμίζει ο υφυπουργός Ναυτιλίας Βασίλης Δημητριάδης.

Ο κλοιός θα σφίγγει όλο και περισσότερο σε πρακτικές που ενδεχομένως δημιουργούν μονοπωλιακές ή ολιγοπωλιακές προσεγγίσεις, αλλά προς το παρόν θεωρείται ότι βρίσκεται στα όρια της αποτελεσματικής προσέγγισης.

επίπεδο, επιφέρουν μία αβεβαιότητα για το ποιο καύσιμο θα επικρατήσει. Αυτά έχουν οδηγήσει τις τιμές πάνω. Από πέρσι μέχρι φέτος η τιμή του καυσίμου αυξήθηκε κατά πολύ και αυτό μοιραία μεταφέρεται στον καταναλωτή.

- Θα επανέλθουν στα επίπεδα του 2019;

-Θα μειωθούν μεν, αλλά δεν θα φτάσουν στα επίπεδα του 2019. Θα παραμείνουν σε πιο ψηλά επίπεδα και για αυτό δεν ευθύνεται η πανδημία αλλά οι τιμές των καυσίμων. Θεωρώ ότι αν δεν προκύψουν άλλα lockdowns και άλλη αναστάτωση που να επηρεάσει το διεθνές εμπόριο, περί τα μέσα προς τέλος του 2022 θα προκύψει μία ομαλοποίηση.

- Έχουν εκφραστεί απόψεις ότι οι ψηλές τιμές συντηρούνται από ολιγοπώλια στον κλάδο της ναυτιλίας και ότι λίγο ή πολύ, ότι ήρθε το τέλος του εμπορίου όπως το γνωρίζουμε. Κατά πόσο

βλέπετε να ισχύουν αυτές οι θέσεις;

- Αναπόφευκτα, η αλλαγή στην χρήση των καυσίμων αλλάζει και το σκηνικό στο εμπόριο και την ναυτιλία. Το καύσιμο αλλάζει το τοπίο και στην ενέργεια και στην ναυτιλία που είναι ο κινητήριος μοχλός του εμπορίου. Για αυτό πρέπει να επενδύσουμε στην έρευνα και την καινοτομία τάχιστα, ώστε το καύσιμο του μέλλοντος που θα μας οδηγήσει σε μηδενικούς ρύπους του διοξειδίου του άνθρακα, να εξευρεθεί όσο πιο γρήγορα γίνεται για να υπάρξει σταθερότητα στον κλάδο. Όσον αφορά το θέμα των ολιγοπωλιακών πρακτικών, πρέπει να πω ότι αυτό παρατηρείται κυρίως στον κλάδο των εμπορευματοκιβωτίων. Η Ευρώπη κρίνει εν τη σοφία της ότι αυτή την στιγμή οι συμπράξεις που έχουν δημιουργηθεί ανάμεσα σε διάφορες εταιρείες κολοσσοús έχουν προστιθέμενη αξία και δημιουργούν οικονομίες κλίμακας. Έστειλε όμως ξεκάθαρο μήνυμα ότι η επέκταση των κοινοπραγιών που υπάρχουν αυτή την στιγμή, δεν απολαμβάνει μιας επιταγούς επέκτασης όπως συνήθως γινόταν αλλά μόνο τέσσερα χρόνια. Εκτιμώ λοιπόν ότι ο κλοιός θα σφίγγει όλο και περισσότερο σε πρακτικές που ενδεχομένως δημιουργούν μονοπωλιακές ή ολιγοπωλιακές προσεγγίσεις αλλά προς το παρόν θεωρείται ότι βρίσκεται στα όρια της αποτελεσματικής προσέγγισης.

Ζητήθηκαν απόψεις

-Μια από τις προτεραιότητες του Υφυπουργείου είναι και η

ακτοπολική σύνδεση Κύπρου-Ελλάδας. Πώς προχωρά η διαδικασία; Θα προχωρούσατε σε ένα προδιαγωνιστικό έγγραφο.

-Το κάναμε και το αναρτήσαμε στο e-procurement. Ο σκοπός του προδιαγωνιστικού εγγράφου ήταν να μοιραστούμε με όλο το φάσμα των μεταφορέων στην Ευρώπη τους βασικούς όρους του νέου διαγωνιστικού εγγράφου και να τους δώσουμε μια τελευταία ευκαιρία για μία ανοικτή διαβούλευση, ώστε να καταθέσουν κάποιες τελευταίες απόψεις. Στο έγγραφο, υπάρχουν οι πτυχές των όρων που δεν αλλάζουν (τους επιβάλλει η ΕΕ) και κάποιες αρκετές άλλες πτυχές που δίνεται η ευκαιρία να διαφοροποιηθούν. Περί τα τέλη του μήνα θα βγούμε με τον επίσημο διαγωνισμό. Μας προσέγγισαν κάποιες εταιρείες, οι οποίες έκαναν κάποιες εισηγήσεις για αύξηση του ορίου ηλικίας του πλοίου (τώρα είναι 30 χρόνων) και τη χρονική διάρκεια του ταξιδιού με στόχο την εξοκονόμηση του κόστους καυσίμου. Αυτό μπορεί να γίνει, αλλά πρέπει να παίξουμε σε ένα ισοζύγιο, τι κάνει το εγχείρημα πιο ελκυστικό για να έχουμε ενδιαφερόμενους και τι το κάνει πιο ελκυστικό για τον κόσμο. Αν ανοίξουμε την διάρκεια του ταξιδιού σε 50 ώρες, δύσκολα θα υπάρχει ανταπόκριση από τον κόσμο.

-Υπήρχαν εισηγήσεις και για το κόστος του εισιτηρίου;

-Το κόστος του εισιτηρίου δεν αποτελεί αντικίνητρο. Επειδή η Κομισιόν υποχρεώνει τις εταιρείες ότι εισπράτουν από το κόμιστρο, να το αφαιρέσουν από την επιδό-

τηση και να δώσουν 6% εύλογο κέρδος, ένας μεταφορέας μπορεί να βάλει πολύ χαμηλά το κόμιστρο για να του αφαιρεθεί μικρότερη επιδότηση και να αναμένει ότι θα έχει εισοδήματα από την κατανάλωση που θα γίνει πάνω στο πλοίο. Οπότε αυτό δεν ήταν ποτέ θέμα. Για όσους θεωρήθηκε ότι ήταν θέμα, ίσως δεν είχαν διαβάσει το διαγωνιστικό έγγραφο. Έχουμε εκτιμήσει ότι ενδεχομένως κάποιες υφιστάμενες εταιρείες, δύσκολα θα μπουν στο εγχείρημα σε αυτό το δρομολόγιο αλλά πρέπει να πω ότι όπως είναι διαμορφωμένο το έγγραφο, πλέον θα προσφέρεται και για νέες εταιρείες.

- Βλέπετε να υπάρχει ενδιαφέρον;

-Είναι ένα project για το οποίο δεν μπορούν να γίνουν προβλέψεις. Το μόνο που μπορώ να πω με βεβαιότητα είναι ότι γίνεται ό,τι είναι ανθρωπίνως δυνατό για να υπάρχει ενδιαφέρον. Ελπίζω με το τέλος του διαγωνισμού περί τα τέλη του Γενάρη να έχουμε και κατάθεση προσφορών. Αν δεν υπάρχουν προσφορές, εκτιμώ ότι η οδός της κρατικής επιδότησης, που έχουμε ακολουθήσει το τελευταίο διάστημα, εξαντλείται και θα πρέπει να δούμε άλλες οδούς. Αλλά η ιδέα δεν θα πρέπει να εγκαταλειφθεί, μόνο και μόνο γιατί οφείλουμε να προσφέρουμε στον κόσμο μια εναλλακτική συνδεσιμότητα. Θεωρώ όμως ότι αυτή η προσπάθεια που γίνεται τώρα έχει λάβει υπόψη της όλες τις πτυχές και τα θέλω των μεταφορέων στον βαθμό που μπορούσαμε να ικανοποιήσουμε.

Θέλουμε περισσότερα πλοία και ανθρώπινο δυναμικό

-Ποιος ο στόχος του Υφυπουργείου μέσω της στρατηγικής που παρουσιάστηκε πρόσφατα;

-Δεν υπάρχει οργανισμός που δεν πρέπει να έχει όραμα και στόχους και στρατηγική και πόσο μάλλον στον δημόσιο τομέα. Πρόκειται για τις πρώτες 35 δράσεις, οι οποίες είναι τέτοιες που δεν μπορούν να μην υλοποιηθούν ενώ στην πορεία μπορεί να προστεθούν κι άλλες. Θεωρώ ότι θα είναι και ένα εργαλείο προβολής της κυπριακής ναυτιλίας στις παγκόσμιες αγορές. Η στρατηγική δείχνει ότι προτρέχουμε των εξελίξεων, θέλουμε να εκμεταλλευτούμε στο έπακρον τον ψηφιακό μετασχηματισμό ως ναυτιλιακή διοί-

Υπάρχει η εντύπωση ότι η ναυτιλία της Κύπρου είναι ένας τομέας που πάει καλά, έχουμε ναυτιλιακές, είναι υγιής βιομηχανία, έχει επενδύσεις αλλά ως εκεί, δεν υπάρχει ναυτοσύνη στην Κύπρο.

κση, τις προκλήσεις του πράσινου μετασχηματισμού και αφουγκραζόμαστε τα μηνύματα των καιρών. Αυτό εκδέμπει μια υγεία για

την κυπριακή ναυτιλία και σίγουρα είναι ένα εργαλείο προώθησης.

-Σίγουρα όμως δεν είναι αποκλειστικό πλεονέκτημα της Κύπρου η ύπαρξη στρατηγικής.

-Όχι, κι άλλα κράτη έχουν κάνει στρατηγική. Σας λέω όμως ότι, επειδή συντόνιζα την ναυτιλιακή στρατηγική της ΕΕ, είχα διαβάσει στρατηγικές από πολλά κράτη. Η δική μας στρατηγική δεν περιλαμβάνει βαρύγδουπα λόγια. Περιλαμβάνει όμως συγκεκριμένες δράσεις με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και φορέα υλοποίησης.

- Βάσει της στρατηγικής αυξάνονται τα μεγέθη της κυπριακής ναυτιλίας;

- Αυτή την στιγμή η κυπριακή

ναυτιλία κατατάσσεται 11η παγκόσμια και 3η στην Ευρώπη ενώ το ποσοστό του κλάδου επί του ΑΕΠ είναι περίπου στο 7%. Το όραμα της στρατηγικής είναι διττό. Το ένα είναι, η Κύπρος να γίνει ένα ποιοτικό ναυτιλιακό κέντρο με καθαρή κατεύθυνση προς την αειφόρο ανάπτυξη και την αριστεία. Εννοούμε ότι θέλουμε να προσελκύσουμε πιο ποιοτικά πλοία, περισσότερες εταιρείες στην Κύπρο και παράλληλα να δημιουργήσουμε μία σωστή υποδομή, ώστε ο τομέας να είναι ανθεκτικός. Το να αυξήσουμε τον αριθμό των πλοίων υπό κυπριακή σημαία, είναι ένας επιτυχής στόχος. Το να τα διατηρήσουμε και να προσελκύσουμε μοντέρνα

πλοία σύγχρονων τεχνολογιών, το να προσελκύσουμε στην Κύπρο εταιρείες υποστηρικτικές στη ναυτιλία υπηρεσίες, και να παράξουμε ανθρώπινο δυναμικό είναι επίσης στους στόχους μας. Τι πιο ωραίο μια ναυτιλιακή εταιρεία να έρθει στην Κύπρο και αντί να φέρει 15-20 άτομα, να φέρει μόνο 2-3 και το υπόλοιπο προσωπικό να το βρει από το εγχώριο δυναμικό. Αυτό είναι κάτι που μας το έχουν μεταφέρει οι ίδιες οι εταιρείες. Ξέρουμε ότι η ναυτιλία έχει μισθούς, ψηλότερους από τον μέσο όρο οποιασδήποτε άλλης βιομηχανίας στην Κύπρο και είναι κρίμα να μην επικοινωνήσουμε σωστά τις προοπτικές και την δυναμική του τομέα. Απλά υπάρχει

γενικά η εντύπωση ότι η ναυτιλία της Κύπρου είναι ένας τομέας που πάει καλά, έχουμε ναυτιλιακές, είναι υγιής βιομηχανία, έχει επενδύσεις αλλά ως εκεί, δεν υπάρχει ναυτοσύνη στην Κύπρο. Γι’ αυτό μπήκαμε στην διαδικασία να αφιερώσουμε ενέργειες και δράσεις στην εκπαίδευση, και στην προσπάθεια γαλούχησης του κόσμου για την ναυτιλία και την θάλασσα.

- Έχει αυξηθεί η ζήτηση;

-Τα τελευταία δέκα χρόνια στην Κύπρο, οι 30-40 αιτήσεις σε ναυτικές σχολές πλέον έγιναν 254. Επίσης, το ότι υπάρχουν και ιδιωτικές ναυτικές ακαδημίες στην Κύπρο είναι μια ένδειξη ότι υπάρχει ζήτηση.

Κατεβαίνουν Κύπρο

-Υπήρξαν εν μέσω κορωνοϊού περιπτώσεις καθόδου εταιρειών στην Κύπρο;
-Είχαμε εταιρείες οι οποίες είτε άνοιξαν γραφεία στην Κύπρο, είτε μας έχουν προσεγγίσει και επεξεργάζονται την προοπτική να δημιουργήσουν γραφεία στην Κύπρο. Λόγω πανδημίας, οι εταιρείες προτιμούν να δημιουργήσουν μια πρώτη φυσική παρουσία παρά να προχωρήσουν στη μεταφορά έδρας. Βλέπουμε επίσης κάποιες εταιρείες λόγω Brexit. Ίσως η Κύπρος να μην ήταν η πρώτη τους επιλογή. Στην πορεία όμως είδαν ότι η Κύπρος διαθέτει ναυτιλιακή υποδομή και δυναμική, παρέχει φορολογικά κίνητρα, «έχει κόκκαλο», έτσι επέλεξαν να δημιουργήσουν παρουσία εδώ.

-Ποιος ο αριθμός εταιρειών που έχουν ανοίξει τμήματα στην Κύπρο;

-Έχουμε μια αύξηση στις εταιρείες που έχουν ενταχθεί στο σύστημα χωρτικότητας. Συγκεκριμένα, το 2017 πριν την δημιουργία του Υφυπουργείου Ναυτιλίας, οι ναυτιλιακές οι οποίες ήταν εγγεγραμμένες στο σύστημα φόρου χωρτικότητας ήταν 173 και το 2021 έφτασαν τις 275. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα τελευταία 4 χρόνια εκατό εταιρείες έχουν ανοίξει γραφεία στην Κύπρο. Κάποιες έχουν δημιουργήσει εταιρεία εγγεγραμμένη στην Κύπρο, κάποιες έχουν μεταφέρει κάποιες δραστηριότητες και η ουσιαστική διαχείριση της εταιρείας γίνεται στην Κύπρο.

-Υπάρχει ενδιαφέρον και για μεταφορά έδρας;
-Τελευταία έχουμε προσεγγιστεί από 2-3 μεγάλες εταιρείες- ναυτιλιακές, ναυτασφαλιστικές- για δημιουργία παραρτήματος ή έδρας στην Κύπρο και θα έχουμε επαφές το επόμενο διάστημα. Να τονίσω εδώ ότι η απόφασή μας να ανοίξουμε γραφείο στην Ιαπωνία στο πλαίσιο της στρατηγικής μας και να ενισχύσουμε σοβαρά τα ναυτιλιακά μας γραφεία στο εξωτερικό, καθώς επίσης και η πρόθεσή μας να μετάφραση των πλεονεκτημάτων της Κύπρου ως ναυτιλιακό κέντρο στα ιαπωνικά, κινέζικα, αραβικά και γερμανικά, στοχεύει ακριβώς στην προσέλκυση πλοίων και εταιρειών.

The
Economist

EVENTS

#EconCyprusSummit

hazlis & rivas
The Economist Events for Greece,
Cyprus, Malta and southeast Europe

17TH CYPRUS SUMMIT

Working towards a secure environment
for sustainable recovery

November 15th-16th 2021 • Hilton Nicosia, Cyprus

John Peet
Political and Brexit editor
The Economist

Nicos Anastasiades
President
Republic of Cyprus

John Sarbanes
Member of the US
House of Representatives
Member, House Committee on
Energy and Commerce
(via connection)

Klaus Regling
Managing director
European Stability Mechanism

Elizabeth Spehar
Special representative
of the secretary-general and head,
United Nations
Peacekeeping Force in Cyprus

Nikos Christodoulides
Minister of foreign affairs
Republic of Cyprus

Nikos Dendias
Minister of foreign affairs
Greece

Constantinos Petrides
Minister of finance
Republic of Cyprus

Yiannis Karousos
Minister of transport,
communications and works
Republic of Cyprus

Natasa Pilides
Minister of energy,
commerce and industry
Republic of Cyprus

Amos Hochstein
Senior adviser on energy security
US Department of State
(via connection)

Lord Jonathan Hill
Former commissioner
for financial stability,
financial services
and capital markets union
Former leader, House of Lords

Shlomo Ben-Ami
Former minister of foreign affairs
Israel

Nikos Chardalias
Deputy minister
Ministry of National Defence
Greece

Christos Triantopoulos
Deputy minister
to the prime minister for state aid
and natural disaster recovery
Greece

Evgenios Evgeniou
CEO
PwC Cyprus

Paolo Scaroni
Deputy chairman
Rothschild Group
Chairman
AC Milan

John Ardill
Vice-president, exploration
and new ventures frontier
ExxonMobil Upstream
Business Development

Michael C.G. Charalambides
CEO and managing director
ECOMMBX

Oliver Gatzke
Chief executive officer
Hellenic Bank

**Christoforos
Hadjikyprianou**
CEO and president of the council
European University Cyprus

Myrto Zambarta
Head
European Commission
Representation in Cyprus

George Pagoulatos
Director-general
Hellenic Foundation for European
and Foreign Policy
Professor of European politics
and economy, AUEB

Natalia Nicolaidis
CEO and founding partner
Dynamic Counsel
Non-executive director
Aegean Airlines

**Christodoulos
Angastiniotis**
President
Cyprus Chamber
of Commerce and Industry

Hilton Nicosia (physical presence as per covid-19 health protocols)

All speakers and participants attending in person should be fully vaccinated or have proof
that they have tested positive with covid-19 during the last six (6) months.

www.hazliseconomist.com (livestreaming) | 17thcyprussummit.economist.com

The Economist Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe

@Economist_SEUR

The Economist SE Europe Events

The Economist SE Europe Events

In collaboration with:

Premium gold sponsor:

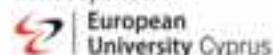
Premium energy sponsor:

Gold sponsor:

Silver sponsor:

Bronze sponsors:

Communication sponsor:

Airline carrier:

IT sponsor:

Logistics supplier:

Contributors:

Supported by:

Supporters:

Μετά το 2022 κατεβαίνει το ΠΟΠ στην αγορά

Οι παραγωγοί καλλουμιού περιμένουν απαντήσεις για τη βρετανική αγορά

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Μόλις στις 8 Νοεμβρίου, ένα μήνα και κάτι μετά την εφαρμογή του φακέλου, άρχισαν οι έλεγχοι της Bureau Veritas σε ένα πρώτο αριθμό τυροκομείων που ξεκίνησαν να παράγουν καλλούμι ΠΟΠ. Προηγούμενως δεν υπήρχε αντικείμενο ελέγχου, εφόσον δεν υπήρχε παραγωγή του προϊόντος. Πλέον υπάρχει, ωστόσο πρόκειται για μικρά τυροκομεία, τα προϊόντα των οποίων δεν γεμίζουν τα ψυγεία των υπεραγορών. Οι μεγάλοι τυροκόμοι, αν και έχουν υποβάλει αίτηση για συμμετοχή στο ΠΟΠ και έχουν λάβει προσωρινό πιστοποιητικό, μέχρι στιγμής, όπως πλη-

Αυτή την περίοδο γίνονται προσπάθειες να συνεχιστεί η εξαγωγή του προϊόντος εκτός προτύπου, σε τρι-τες χώρες με τις οποίες η Κύπρος έχει εμπορική συμφωνία, όπως είναι η Μ. Βρετανία.

ροφορείται η «Κ», δεν έχουν ξεκινήσει ακόμα την παραγωγή. Συνολικά, σύμφωνα με πληροφορίες από το Υπουργείο Γεωργίας έχουν υποβάλει αίτηση για συμμετοχή στο ΠΟΠ και έχουν λάβει προσωρινό πιστοποιητικό, πέραν των 55 τυροκομείων που ελέγχουν πέραν του 80-85% της συνολικής παραγωγής. Αυτό ωστόσο δεν σημαίνει ότι παράγουν το προϊόν. Σύμφωνα με ενημέρωση από τον Σύνδεσμο Τυροκόμων, η πλειοψηφία των παραγωγών θα ξεκινήσει την παραγωγή με μια ενδεχόμενη θετική

ανταπόκριση του Υπουργείου αρχικά, και στη συνέχεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στα αιτήματά τους. Πρόκειται για μια σειρά σπμείων, 13 στο σύνολό τους, με τα οποία επιχειρούνται διαφοροποιήσεις σε λεπτομέρειες του φακέλου. Στην ουσία, αν δεν προχωρήσουν οι αλλαγές, δεν προχωρά ούτε το ΠΟΠ στην ευρωπαϊκή τουλάχιστον αγορά. Στην ερώτησή μας για το περιθώριο που υπάρχει για το περιθώριο που έχουν οι παραγωγοί να παράγουν καλλούμι εκτός προτύπου, η απάντηση ήταν ότι κανονικώς εκόντων των πραγμάτων, αν δεν επεδείκνυε χαλαρότητα στους ελέγχους το Υπουργείο Εμπορίου, τότε όσα προϊόντα διακινούνται εντός ΕΕ δεν διακινούνται να παράγουν καλλούμια που δεν φέρουν την σφραγίδα ΠΟΠ. Όμως αν ικανοποιηθούν με την εξέλιξη με την Αγγλία, θα ξεκινήσουν να παράγουν και ΠΟΠ

Προχωρούν αλλαγές

Σύμφωνα με πληροφόρηση της «Κ», το επόμενο διάστημα αναμένεται να προχωρήσουν αλλαγές ήσσονος σημασίας στον φάκελο καλλούμι, στην βάση των αλλαγών που ζητούν οι τυροκόμοι. Η πληροφόρηση από αρμόδια πηγή αναφέρει ωστόσο ότι δεν μπορούν να ικανοποιηθούν και τα 13 σημεία. Συγκεκριμένα, στην επιστολή των 13 σημείων του Συνδέσμου Τυροκόμων, περιλαμβάνεται η εισήγηση για χρήση τσίλι και βασιλικό στο τυρόπηγμα, η οποία φαίνεται να απορρίπτεται. Ζητούν επίσης να μπορούν να παράγουν καλλούμι light, το οποίο επίσης δεν θα προχωρήσει.

Οι τυροκόμοι ζητούν αλλαγές και στο θέμα της ποσώστωσης, κάτι το οποίο φαίνεται να απορρίπτεται το Υπουργείο Γεωργίας. Συγκεκριμένα οι τυροκόμοι αναφέρουν ότι, στο πρότυπο του καλλουμιού,

Μέχρι τέλος του μήνα το Υπουργείο αναμένεται να στείλει τις αλλαγές που εισηγούνται οι αιτητές (παραγωγοί και τυροκόμοι), στην ΕΕ για εξέταση. Αναλόγως της απάντησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα προχωρήσει και η παραγωγή του προϊόντος.

Στο 25% το αιγοπρόβειο

Το θέμα της ποσώστωσης. Αυτή την στιγμή βάσει του τελευταίου διατάγματος του Υπουργού, σύμφωνα με το οποίο τους πρώτους οκτώ μήνες μπορεί να χρησιμοποιείται αιγοπρόβειο γάλα στο 25% του τελικού προϊόντος και 20% τους άλλους τέσσερις που η παραγωγή είναι σε πιο χαμηλά επίπεδα. Αυτό ισχύει μέχρι το 2024. Το πρόβλημα είναι τι γίνεται από το 2024 και μετά. Ήδη το Υπουργείο έχει προχωρήσει με το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης 30 εκατ. για να αυξηθούν οι υποδομές σε φάρμες αιγοπροβάτων έτσι ώστε σιγά σιγά να αυξηθεί το ποσοστό. Τα ποσοστά του γάλακτος μπορούν να αυξηθούν και με την περίληψη και άλλων φυλών μέσα στο πρότυπο. Οι αλλαγές αφορούν το μέγεθος του προϊόντος, τα επίπεδα υγρασίας και τις φυλές. Εξετάζονται κάποιες φυλές οι οποίες αν περιληφθούν στον φάκελο, τότε θα αυξηθεί σημαντικά η παραγωγή αιγοπρόβειου γάλακτος.

οι πρώτες ύλες γάλακτος ήταν φρέσκο πρόβειο ή αιγινό ή μίγμα αυτών με αγελαδινό γάλα ή χωρίς αυτό. Με βάση την ερμηνεία του προτύπου από τις αρχές που το συνέταξαν, αυτό σήμαινε ότι μπορούσε να παραχθεί καλλούμι με αγελαδινό γάλα φτάνει σε αυτό να υπήρχε μια ποσότητα αιγινοῦ ή και πρόβειου γάλακτος που να είναι ανιχνεύσιμη. Η πρόταση που στέλνουν στο υπουργείο είναι, να αφαιρεθεί η αναφορά ότι το αιγοπρόβειο γάλα πρέπει να υπερσχύει του αγελαδινού. Το συγκεκριμένο ζήτημα προς το παρόν επιλύεται μέσω διαταγμάτων, ωστόσο μέχρι το 2024 θα πρέπει να εφαρμοστεί η συγκεκριμένη πρόνοια του φακέλου.

Ωστόσο, αλλαγές που αφορούν στο σχήμα (στρογγυλό, πλάκα και slides) και το μέγεθος του προϊόν-

τος εκτιμάται ότι δεν αλλοιώνουν τα χαρακτηριστικά του καλλουμιού και φαίνεται ότι προχωρούν. Αλλαγές ζητούνται επίσης και στα επίπεδα υγρασίας, αίτημα το οποίο θα γίνει προσπάθεια να ικανοποιηθεί, όπως επίσης και το αίτημα για διευρυνση των φυλών των ζώων, το γάλα των οποίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για παραγωγή καλλουμιού.

Ζητείται, επίσης, να μην αποτελεί προϋπόθεση η χρήση διόσμου κατά την παρασκευή του προϊόντος, και εκεί και όπου χρησιμοποιείται να μπορεί να είναι και εισαγόμενο προϊόν, και όχι κατ' ανάγκη κυπριακό. Σύμφωνα με τον πρόεδρο των τυροκόμων Γιώργο Πέτρου, δεν υπάρχει επάρκεια και καλής ποιότητας κυπριακός διόσμος. Ωστόσο, όπως πληροφορείται η «Κ», έχει γίνει σχετική μελέτη

από πλευράς Υπουργείου Γεωργίας, η οποία καταδεικνύει την επάρκεια του κυπριακού διόσμου, και η οποία βρίσκεται στα χέρια των τυροκόμων για εξέταση.

Μέχρι τέλος του μήνα το Υπουργείο αναμένεται να στείλει τις αλλαγές που εισηγούνται οι αιτητές (παραγωγοί και τυροκόμοι), στην ΕΕ για εξέταση. Αναλόγως της απάντησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα προχωρήσει και η παραγωγή του καλλουμιού ΠΟΠ, κατά πάσα πιθανότητα, όχι πριν από το 2022.

Στο τραπέζι βρίσκεται επίσης το θέμα της παστερίωσης, με τους τυροκόμους να ζητούν αυτή να γίνεται προαιρετικά, έτσι ώστε να μην επιβαρυνθούν τα μικρά τυροκομεία, ενώ στις εισηγήσεις των τυροκόμων είναι να υπάρχει χαλάρωση στο θέμα της διατροφής των ζώων, ώστε να μην είναι προϋπόθεση η βόσκησή του σε εξωτερικό χώρο και από συγκεκριμένα φυτά. Σύμφωνα με τον κ. Πέτρου, μόλις υπάρχει δυνατότητα παραγωγής, τότε οι τυροκόμοι θα αποσύρουν και την ένσταση τους για το καλλούμι.

Κανονικά στην Βρετανία

Όπως αναφέρουν στην «Κ» αρμόδιες πηγές, γίνονται προσπάθειες να συνεχίσει να εξάγεται το προϊόν εκτός προτύπου, σε τρίτες χώρες με τις οποίες η Κύπρος έχει εμπορική συμφωνία, όπως είναι η Μ. Βρετανία. Αυτό θα γίνει στη βάση ευρωπαϊκών κανονισμών,

βάσει των οποίων, όπου υπάρχει εμπορικό σήμα το οποίο ισχύει σε συγκεκριμένη χώρα, τουλάχιστον πέντε χρόνια πριν γίνει το προϊόν ΠΟΠ (στην περίπτωση του καλλουμιού αυτό το σημείο είναι το 2014), τότε σύμφωνα με τον κανονισμό της ΕΕ αυτά τα σήματα, άμα είναι καλή τη πίστει, μπορούν να συνεχίσουν υπό κάποιες προϋποθέσεις και κάποιους όρους να ισχύουν. Πάνω σε αυτό προσαθεί η κυπριακή πλευρά να κτίσει, έτσι ώστε τουλάχιστον οι εξαγωγές να συνεχιστούν. Να φεύγει δηλαδή το προϊόν, να μην γράφει πάνω ΠΟΠ αλλά να φέρει το όνομα καλλούμι. Προηγούμενως θα πρέπει να εξασφαλιστεί η έγκριση της Νομικής Υπηρεσίας, ενώ η προσπάθεια φαίνεται να είναι εις γνώση και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Αν αυτή η προσπάθεια προχωρήσει, τότε οι τυροκόμοι θα συνεχίσουν να εξάγουν στην Αγγλία η οποία διατηρεί το 40% των εξαγωγών, χωρίς να αναγράφεται η ένδειξη της Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης. Αυτή η ρύθμιση θα αφορά χώρες με τις οποίες η Κύπρος έχει συμφωνίες εμπορικών σιμάτων.

Παράλληλα, επειδή υπάρχει μια δυσκολία στους τυροκόμους να παράξουν καλλούμι στη βάση των νέων προδιαγραφών, προωθούνται αλλαγές ήσσονος σημασίας στον φάκελο του ΠΟΠ, οι οποίες δεν θα επηρεάσουν την εικόνα του προϊόντος και τα βασικά του χαρακτηριστικά.

Πληρότητα έως και 83,7% σημείωσαν φέτος τα ξενοδοχεία στην Ελλάδα

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Η μέση πληρότητα στα ανοικτά ξενοδοχεία εποχικής λειτουργίας έφτασε στο κορύφωμα της φετινής σεζόν σε ποσοστό 83,7%, την εβδομάδα από 9 έως 15 Αυγούστου, με τις συνεχόμενες λειτουργίες μονάδες το ίδιο διάστημα να σημειώνουν πληρότητα 70,8%. Μεγάλη αμφότερα εντυπωσιακά βελτιωμένα από το 2020, αν και απέχουν ακόμα από εκείνα του 2019. Τα ξενοδοχεία 4 και 5 αστέρων παρουσίασαν τις υψηλότερες πληρότητες καθ' όλη σχεδόν τη διάρκεια της τουριστικής σεζόν, ενώ γεωγραφικά οι υψηλότερες επιδόσεις καταγράφηκαν στις περιφέρειες της Κρήτης και του Νοτίου Αιγαίου. Η μέση ημερήσια τιμή δωματίου στα ξενοδοχεία εποχικής λειτουργίας κορυφώθηκε στα 134 ευρώ τον Αύγουστο, ενώ για το σύνολο των ξενοδοχειακών μονάδων της χώρας, στα 120 ευρώ την ίδια περίοδο.

Αυτά προκύπτουν μεταξύ άλλων από τα αποτελέσματα της έρευνας «Εβδομαδιαία εξέλιξη τιμής και πληρότητας περιόδου Ιουνίου - Οκτωβρίου 2021», που διενήργησε το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων για λογαριασμό του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΞΕΕ) σε δείγμα της τάξης του 5% του συνόλου των ελληνικών ξενοδοχείων, ο αριθμός του οποίου ξεπερνά τις 10.000 μονάδες. Ο πρόεδρος του ΞΕΕ, Αλέξανδρος

	ΙΟΥΛΙΟΣ		ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ		ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ		ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	
	Πληρότητα	Τιμή	Πληρότητα	Τιμή	Πληρότητα	Τιμή	Πληρότητα	Τιμή
Αττική	57,90%	€ 96	59,30%	€ 91	63,20%	€ 88	52,00%	€ 91
Μακεδονία - Θράκη	52,10%	77	69,40%	81	45,50%	63	42,20%	54
Κρήτη	63,30%	63	82,20%	82	73,10%	73	58,90%	59
Νότιο Αιγαίο	60,90%	61	80,70%	81	67,40%	67	55,70%	56
Νησιά Ιονίου	48,30%	48	78,30%	78	61,90%	62	40,70%	41
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	57,20%	104	77,30%	114	62,20%	90	52,00%	81

ΠΗΓΗ: ΙΤΕΠ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Βασιλικός, σημειώνει πως «η εικόνα της χώρας μας έχει ενισχυθεί και αυτό αποτυπώνεται στην ισχυρή ζήτηση και για το 2022», αλλά προειδοποιεί πως «η άρση των μέτρων στήριξης (σ.σ. του τουρισμού) δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι οριζόντια σε ένα περιβάλλον με παντελή έλλειψη προκαταβολών και κατηγορίες ξενοδοχείων να συνε-

χίζουν να υπολειμθούν στις πόλεις και τους ορεινούς όγκους».

Σε κάθε περίπτωση, «η ανθεκτικότητα της ελληνικής φιλοξενίας και η επαναφορά του κλάδου σε καλύτερα από τα αναμενόμενα επίπεδα» είναι πλέον γεγονός, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΞΕΕ. Ωστόσο γίνεται σαφές πως η ανάκαμψη του τουρισμού δεν ήταν οριζόντια

και η διάρκεια της φετινής τουριστικής σεζόν στην Ελλάδα ήταν βραχύβια. Υπενθυμίζεται πως η European Travel Commission (ETC) εκτιμάει πως η ουσιαστική ανάκαμψη της αγοράς δεν θα επιτευχθεί πριν από το 2024, αν και η Ελλάδα ενδέχεται να ανακάμψει πλήρως πολύ νωρίτερα, όπως τουλάχιστον δήλωσε πρόσφατα ο υπουργός

Τουρισμού Βασίλης Κικίλιας, επικαλούμενος και τη σημαντική αύξηση των διαθεσίμων θέσεων για Ελλάδα στους νέους προγραμματισμούς των αεροπορικών εταιρειών.

Επιστρέφοντας στις φετινές πληρότητες, η μελέτη του ΞΕΕ αποκαλύπτει πως η μέση πληρότητα των ξενοδοχείων (με αναγωγή στο σύνολο του ξενοδοχειακού δυναμικού, δηλαδή λαμβάνοντας υπόψη και τα κλειστά ξενοδοχεία) άγγιξε τον Αύγουστο το 74,8%, όταν την αντίστοιχη περίοδο του 2020 η πληρότητα στα ξενοδοχεία της χώρας διαμορφώθηκε στο 29,8%, αποτέλεσμα που δικαιώνει την απόφαση της πολιτείας για άνοιγμα του τουρισμού στα μέσα του περασμένου Μαΐου, σχολιάζουν οι συντάκτες της μελέτης.

Ειδικότερα για τον μήνα Σεπτεμβρίου η πληρότητα διαμορφώθηκε μεσοσταθμικά στο 58,4%. Σημειώνεται ότι η πληρότητα του Σεπτεμβρίου ξεκίνησε από σχετικά υψηλά επίπεδα, για να κατέλθει τελικά στο 58,4% λόγω του σταδιακού κλεισίματος των ξενοδοχείων της περιφέρειας, αλλά και της χαμηλής πληρότητας των μονάδων της Αττικής, οι οποίες είναι ακόμη πολύ μακριά από τις κανονικές τους επιδόσεις τους μήνες Σεπτέμβριο - Οκτώβριο, καθώς οι αγορές επιχειρηματικών ταξιδιών, συνεδρίων και εκθέσεων δεν έχουν ανακάμψει ακόμη.

Μεσοσταθμικά επίσης τον Οκτώβριο σε Κρήτη και νησιά Νοτίου Αιγαίου η πληρότητα ανήλθε στο 58,9% και 55,7% αντίστοιχα, ποσοστό που καταδεικνύει ότι στις περιοχές αυτές καταγράφηκε μετατόπιση της τουριστικής περιόδου, δεδομένου ότι η σεζόν ξεκίνησε ουσιαστικά στις αρχές Ιουλίου. Όπως και ότι κατέγραψαν τις υψηλότερες επιδόσεις. Τα 4 και 5 αστέρων ξενοδοχεία παρουσίασαν τις υψηλότερες πληρότητες, ωστόσο σημειώνεται πως το 76% των ελληνικών ξενοδοχείων ανήκει στις κατηγορίες αστεριών 3, 2 και 1.

«Πήραμε ένα rebound καλύτερο του αναμενόμενου. Κι αυτό δεν αφορά μόνον τον Αύγουστο. Η αξία του φαίνεται ήδη στα τουριστικά έσοδα και θα φανεί έτι περαιτέρω στα δημόσια έσοδα του κράτους και τις τσέπες των πολιτών, ενόψει ενός δύσκολου χειμώνα» υπογραμμίζει ο πρόεδρος του ΞΕΕ, Αλέξανδρος Βασιλικός. «Δεν θα πρέπει όμως να ξεχάσουμε πως οι προκλήσεις είναι εδώ και έχουμε μπροστά μας 6 μήνες αβεβαιότητας και σκληρής δουλειάς σε δύο στρατηγικούς άξονες», είπε, προσδιορίζοντάς τους στη συνέχιση της στήριξης των επιχειρήσεων που ακόμα πλήττονται από τις επιπτώσεις της πανδημίας και τον μακροχρόνιο σχεδιασμό «προκειμένου να κτίσουμε την επόμενη ημέρα της φιλοξενίας».

Κύμα ανατιμήσεων σε καύσιμα, φυσικό αέριο και τρόφιμα

Στο 3,4% ο πληθωρισμός τον Οκτώβριο, χωρίς να φαίνονται σημάδια αποκλιμάκωσης

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Στα υψηλότερα επίπεδα από το 2011 διαμορφώθηκε ο πληθωρισμός τον Οκτώβριο, φτάνοντας το 3,4%, με την εξέλιξη αυτή να οφείλεται αφενός στον υπερδιπλασιασμό της τιμής του φυσικού αερίου, στις πολύ μεγάλες αυξήσεις στα καύσιμα, αλλά και στις ευρείες ανατιμήσεις που καταγράφονται πλέον σε πολλά τρόφιμα. Το τελευταίο δε, αναμένεται να προκαλέσει ακόμη μεγαλύτερη πίεση στα ευάλωτα οικονομικά νοικοκυριά, δεδομένου του γεγονότος ότι το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού τους κατευθύνεται στην αγορά τροφίμων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), η τιμή του φυσικού αερίου έχει αυξηθεί μέσα σε ένα χρόνο κατά 132,3%, του πετρελαίου θέρμανσης κατά 45,9%, του ηλεκτρικού ρεύματος κατά 18,9%, των καυσίμων κατά 22,3%. Σημαντικές ανατιμήσεις πλέον παρατηρούνται και σε τρόφιμα. Στο ελαιόλαδο και στα λαχανικά, που εδώ και μήνες βρίσκονται σε τροχιά μεγάλων ανατιμήσεων και στα οποία η αύξηση τιμής είναι σε ετήσια βάση 22,1% και 9,3% αντιστοίχως, προστίθενται και άλλα προϊόντα, όπως οι πατάτες, με την τιμή τους να είναι αυξημένη κατά 9,1%, το ψωμί κατά 3,9%, τα πουλερικά κατά 8,5%, τα ψάρια κατά 7,9%. Συνολικά στην ομάδα «Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά» καταγράφεται αύξηση του δείκτη τιμών κατά 3% τον Οκτώβριο του 2021 σε σύγκριση με τον Οκτώβριο του 2020.

Το χειρότερο ίσως είναι ότι, παρά τις αρχικές προβλέψεις για αποκλιμάκωση του δείκτη τιμών καταναλωτή προς το τέλος του τρέχοντος έτους, όλες οι ενδείξεις συνηγορούν στο ακριβώς αντίθετο. Σύμφωνα με εκπροσώπους μεγάλων αλυσίδων σουπερ

Μέσα σε ένα χρόνο το φυσικό αέριο έχει αυξηθεί κατά 132,3%, το ελαιόλαδο 22,1%, τα λαχανικά 9,3% και οι πατάτες 9,1%.

μάρκετ, ακόμη δεν έχουν περάσει στις τιμές καταναλωτή όλες οι αυξήσεις που περιλαμβάνονται στους τιμοκαταλόγους που έχουν παραλάβει από τους προμηθευτές, αυξήσεις που αναμένεται να τις δούμε μέχρι το τέλος του 2021. Επίσης, εταιρείες οι οποίες δεν έχουν προχωρήσει ακόμη σε ανατιμήσεις, διότι είχαν αποθέματα σε πρώτες ύλες τις οποίες είχαν αγοράσει φθηνότερα, θα προβούν σε αυξήσεις τιμών τον επόμενο χρόνο.

Τα νέα από τη διεθνή οικονο-

μική σκηνή κάθε άλλο παρά αισιόδοξα επιτρέπουν. Και αυτό διότι μπορεί να ξεκίνησε η αποκλιμάκωση της τιμής του φυσικού αερίου ύστερα από την απόφαση της Ρωσίας να αυξήσει τις προμήθειες προς την Ευρώπη, όμως δεν παρατηρείται ανάλογη αποκλιμάκωση στις διεθνείς τιμές σειράς βασικών πρώτων υλών για τρόφιμα. Ο δείκτης τιμών τροφίμων του FAO (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ) έφτασε τον Οκτώβριο του 2021 στα υψηλότερα επίπεδα από το Ιούλιο του 2011, εξέλιξη που αποδίδεται στη νέα αύξηση των τιμών στα δημητριακά, στα φυτικά έλαια και στα γαλακτοκομικά. Την ίδια ώρα, μπορεί να παρατηρείται μικρή μείωση των ναύλων για τη μεταφορά εμπορευματοκιβωτίων από τον Κίνα, αυτά παραμένουν όμως τουλάχιστον τετραπλάσια σε σύγκριση με πέρυσι.

Δεν είναι τυχαίο ότι σε προ-

σφατη ανάλυσή της η Τράπεζα Πειραιώς εκτίμησε ότι ο πληθωρισμός στην Ελλάδα είναι πιθανό να διατηρηθεί σε επίπεδα άνω του 4% έως το τέλος του δευτέρου τριμήνου 2022 και μετά θα αρχίσει να αποκλιμακώνεται με ταχείς ρυθμούς. Συνέπεια όλων αυτών είναι ότι ο πληθωρισμός θα κινηθεί στα επίπεδα του 1,2% το 2021, αλλά θα «σκαρφαλώσει» στο 3,8% το 2022.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τελευταία φορά που ο πληθωρισμός βρέθηκε σε επίπεδα 3% και άνω ήταν τον Οκτώβριο του 2011. Ο δείκτης τιμών καταναλωτή ακολουθούσε στη συνέχεια σταθερά καθοδική πορεία και το 2013 η ελληνική οικονομία εισήλθε στο φάσμα του αρνητικού πληθωρισμού, κάτι που διήρκεσε έως και το 2016. Ο αρνητικός πληθωρισμός επανήλθε τον περυσινό Απρίλιο λόγω πανδημίας.

6 στους 10 καταναλωτές θα κάνουν αγορές την Black Friday

Εξι στους δέκα καταναλωτές σκοπεύουν να πραγματοποιήσουν αγορές τη φετινή Black Friday, η οποία είναι την Παρασκευή 26 Νοεμβρίου. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει, μεταξύ άλλων, από την έρευνα Holiday Shopping Trends 2021 (αγοραστικές τάσεις για τις εορτές των Χριστουγέννων) που πραγματοποίησε η εταιρεία λογισμικού διαχείρισης ψηφιακού περιεχομένου Sitecore. Η έρευνα στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 1.001 καταναλωτών και εμπόρων.

Μεταξύ αυτών που δηλώνουν ότι σκοπεύουν να ψωνίσουν, το 41% δήλωσε ότι θα συνδυάσει ηλεκτρονικές αγορές και αγορές σε φυσικά καταστήματα, με τους νεότερους να τάσσονται ελαφρώς υπέρ των διαδικτυακών αγορών (45%). Ωστόσο, υπήρξε και ένα ποσοστό 18% που δήλωσε ότι δεν πρόκειται να ψωνίσει την Black Friday, με τους κύριους λόγους πίσω από μια τέτοια απόφαση να είναι ότι η μέρα έχει γίνει συνώνυμο με την κουλτούρα της υπερκατανάλωσης, ενώ φαίνεται ξεπερασμένη, δεν προσφέρει πλέον καλές προσφορές και προσελκύει υπερβολικά πολύ κόσμο.

Βασικό εύρημα της έρευνας είναι ότι αρκετοί καταναλωτές επιθυμούν να δαπανούν περισσότερα χρήματα σε δώρα, αλλά και σε προϊόντα για τους ίδιους, κάτι που δεν μπόρεσαν να κάνουν σε μεγάλο βαθμό τα περυσινά Χριστούγεννα λόγω του lockdown. Το 31% δήλωσε ότι θα ξοδέψει περισσότερα τις φετινές γιορτές, ενώ ένας στους δέκα δήλωσε ότι θα ξοδέψει

50% περισσότερα. Το 51% δηλώνει ότι θα αγοράσει ρούχα, το 29% ότι θα κάνει ταξίδια, το 27% ότι θα αγοράσει υπηρεσίες ομορφιάς, το 15% ότι θα αγοράσει κοσμήματα, το 10% καινούργιο αυτοκίνητο, ενώ υπάρχει κι ένα 4% που δηλώνει ότι θα προχωρήσει στην αγορά κατοικίας. Οι παραπάνω τάσεις δείχνουν –αν μη τι άλλο– και μια προτίμηση των καταναλωτών για αγορές που σχετίζονται με διασκέδαση και γενικώς δραστηριότητα

Σημαντική μερίδα των καταναλωτών επιθυμεί να δαπανήσει περισσότερα σε δώρα, αλλά και σε προϊόντα για την ίδια.

εκτός σπιτιού. Κάτι αναμενόμενο δεδομένης της μεγάλης περιόδου παραμονής στο σπίτι το 2020, αλλά και μέχρι την άνοιξη του 2021.

Σε ό,τι αφορά, τέλος, το πώς οι καταναλωτές σκοπεύουν να περάσουν φέτος τις γιορτές, 52% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι σχεδιάζουν να ξεκινήσουν τους εορτασμούς νωρίτερα από άλλες χρονιές και να γιορτάσουν περισσότερο με επισκέψεις σε σπίτια αγαπημένων προσώπων (23%) και ημερήσιες εκδρομές (20%), ενώ η γενιά Z (όσοι δηλαδή γεννήθηκαν προς τα τέλη της δεκαετίας του '90 και έως το 2010) σε ποσοστό 31%, δίνει προτεραιότητα στα πάρτι με φίλους.

Μεταξύ αυτών που δηλώνουν ότι σκοπεύουν να ψωνίσουν, το 41% ανέφερε ότι θα συνδυάσει ηλεκτρονικές αγορές και αγορές σε φυσικά καταστήματα.

Ρυθμίστηκαν 563.000 δάνεια ύψους 32,02 δισ.

Πάνω από 563.000 δάνεια (στεγαστικά, καταναλωτικά και επιχειρηματικά), συνολικού ύψους 32,02 δισ. ευρώ, ρυθμίστηκαν διμερώς, μεταξύ οφειλετών και τραπεζών, από τον Ιούλιο του 2019 έως τον Σεπτέμβριο του 2021, 60.566 δικαιούχοι έλαβαν επιδότηση μέσω του προγράμματος «Γέφυρα» (1 και 2), ύψους 398,5 εκατ. ευρώ, 2.296 δανειολήπτες ρύθμισαν επιτυχώς τα χρέη τους μέσω του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων, ελεύτερων επαγγελματιών, αγροτών και ομόρρυθμων εταίρων, ενώ 2.904 επιδοτήθηκαν από το πρόγραμμα για την προστασία της κύριας κατοικίας με ποσά ύψους 3,04 εκατ. ευρώ. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από την 5η έκθεση προόδου, στην οποία αποτυπώνεται η πορεία εξέλιξης των δράσεων σχετικά με την αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους. Σύμφωνα με το οικονομικό επιτελείο, η ανάλυση των στοιχείων αποδεικνύει ότι η κυβέρνηση καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να στηρίξει ουσιαστικά τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα επιτυχημένων ρυθμίσεων που πραγματοποιήσαν κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα οι εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις:

- Τριμελής οικογένεια από τα Χανιά κατείχε στεγαστικό δάνειο με ποσό οφειλής 114.000 ευρώ και δόση δανείου 790 ευρώ. Με τη ρύθμιση που πραγματοποιήθηκε θα κληθεί να αποπληρώσει οφειλή ύψους 36.000 ευρώ, με δόση

Περισσότεροι από 2.200 δανειολήπτες ρύθμισαν επιτυχώς τα χρέη τους μέσω του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων, ελεύτερων επαγγελματιών, αγροτών και ομόρρυθμων εταίρων.

Μεταξύ οφειλετών και τραπεζών, από τον Ιούλιο του 2019 έως τον Σεπτέμβριο του 2021.

δανείου 150 ευρώ, η οποία θα αυξάνεται σταδιακά και θα ανέλθει στα 169 ευρώ. Σε περίπτωση τήρησης της ρύθμισης θα λάβει διαγραφή ύψους 78.000 ευρώ από το δάνειό της.

- Διμελής οικογένεια από την Καβάλα με καταναλωτικό δάνειο με εξασφάλιση και ποσό οφειλής 28.200 ευρώ πλήρωνε δόση δανείου ύψους 278 ευρώ. Με τη ρύθμιση που πραγματοποιήθηκε

θα κληθεί να αποπληρώσει οφειλή ύψους 11.300 ευρώ, με δόση δανείου 30 ευρώ, η οποία θα αυξάνεται σταδιακά και θα φτάσει στα 50 ευρώ. Σε περίπτωση τήρησης της ρύθμισης θα λάβει διαγραφή ύψους 16.900 ευρώ από το δάνειό της.

- Τετραμελής οικογένεια από τα Γιάννενα με καταναλωτικό δάνειο με εξασφάλιση και ποσό οφειλής 19.800 ευρώ έχει λάβει δόση δανείου, μετά την πραγματοποίηση της ρύθμισης, ύψους 50 ευρώ αρχικά, 54 ευρώ έπειτα και 56 ευρώ τελική δόση, με υπολειπόμενη διάρκεια αποπληρωμής τους 139 μήνες. Σε περίπτωση τήρησης της ρύθμισης θα λάβει διαγραφή ύψους 11.900 ευρώ από το δάνειό της.

- Ομόρρυθμη εταιρεία με επαγγελματικό δάνειο με εξασφάλιση με ποσό οφειλής ύψους 144.550 ευρώ είχε δόση δανείου 1.254 ευρώ. Με τη ρύθμιση που πραγματοποιήθηκε θα κληθεί να αποπληρώσει υπολειπόμενη οφειλή ύψους 79.050 ευρώ, με δόση δανείου 410 ευρώ. Σε περίπτωση τήρησης της ρύθμισης θα λάβει διαγραφή ύψους 65.500 ευρώ από το δάνειό της.

- Ατομική επιχείρηση με επαγγελματικό δάνειο με εξασφάλιση με ποσό οφειλής ύψους 58.800 ευρώ είχε δόση δανείου 647 ευρώ. Με τη ρύθμιση που πραγματοποιήθηκε θα κληθεί να αποπληρώσει υπολειπόμενο δάνειο ύψους 42.200 ευρώ, με δόση δανείου 182 ευρώ και υπολειπόμενη διάρκεια αποπληρωμής τους 392 μήνες. Σε περίπτωση τήρησης της ρύθμισης θα λάβει διαγραφή ύψους 16.600 ευρώ από το δάνειό της.

Σε επίπεδα-ρεκόρ αναμένεται να κλείσει το 2021 για τις εξαγωγές

Συνεχίστηκαν και τον Σεπτέμβριο οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης των ελληνικών εξαγωγών, με συνέπεια να διατηρηθεί η σημαντική διψήφια αύξηση και στο εννεάμηνο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2021. Η εξέλιξη αυτή συνηγορεί στην εκτίμηση ότι το 2021 θα κλείσει με ιστορικό ρεκόρ για τις ελληνικές εξαγωγές.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), η συνολική αξία των εξαγωγών διαμορφώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2021 σε 3,69 δισ. ευρώ έναντι 2,58 δισ. ευρώ τον Σεπτέμβριο του 2020, καταγράφοντας αύξηση 43,2%. Εξαγρουμένων των πετρελαιοειδών η αύξηση στις εξαγωγές είναι επίσης σημαντική, της τάξης του 22,9%.

Στο διάστημα Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2021 η αξία των ελληνικών εξαγωγών διαμορφώθηκε σε 28,63 δισ. ευρώ έναντι 22,39 δισ. ευρώ το αντίστοιχο διάστημα του 2020, καταγράφοντας αύξηση 27,9%. Εξαγρουμένων των πετρελαιοειδών η αξία των ελληνικών εξαγωγών στο εξεταζόμενο εννεάμηνο αυξήθηκε κατά 19,2%.

Η επανεκκίνηση της οικονομίας προκάλεσε βεβαίως και την αύξηση των εισαγωγών. Η συνολική αξία των εισαγωγών τον Σεπτέμβριο του 2021 ανήλθε σε 5,8 δισ. ευρώ έναντι 4,23 δισ. ευρώ τον Σεπτέμβριο του 2020, αυξημένη

κατά 37,2%. Η αντίστοιχη αξία χωρίς τα πετρελαιοειδή παρουσίασε αύξηση κατά 658,32 εκατ. ευρώ, δηλαδή κατά 17,9%.

Στο διάστημα Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2021 οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 25,3% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2020 και διαμορφώθηκαν, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών, σε 45,34 δισ. ευρώ έναντι 36,19

Τον Σεπτέμβριο αυξήθηκαν κατά 43,2% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα πέρυσι.

δισ. ευρώ πέρυσι. Εξαγρουμένων των πετρελαιοειδών η αύξηση των εισαγωγών ήταν στο διάστημα Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 18,1%.

Το εμπορικό έλλειμμα παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα και τον Σεπτέμβριο. Συγκεκριμένα, τον Σεπτέμβριο διαμορφώθηκε σε 2,11 δισ. ευρώ, έναντι 1,65 δισ. ευρώ τον Σεπτέμβριο του 2020, καταγράφοντας αύξηση 27,8%.

Σε επίπεδο εννεάμηνου το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διαμορφώθηκε σε 16,7 δισ. ευρώ, ενισχυμένο κατά 21,1% σε σύγκριση με το εννεάμηνο του 2020.

Ανάπτυξη 7,1% φέτος και 5,2% το '22 στην Ελλάδα «βλέπει» η Ε.Ε.

Παραμονεύουν όμως πολλοί κίνδυνοι, εκτιμά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Ανάπτυξη 7,1% φέτος, μέγεθος θεαματικά αυξημένο σε σύγκριση με τις θερινές προβλέψεις του περασμένου Ιουλίου (4,3%), υπολογίζει για την Ελλάδα στις φθινοπωρινές προγνώσεις της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Για το 2022 η Επιτροπή πλέον εκτιμά ότι η ελληνική οικονομία θα αναπτυχθεί κατά 5,2% (έναντι πρόγνωσης 6% τον Ιούλιο), ενώ το 2023 η ανάπτυξη θα κυμανθεί στο 3,6%. Σχολιάζοντας τις αναβαθμισμένες προβλέψεις, ο επίτροπος Οικονομίας Πάολο Τζεντιλόνι μίλησε για «ισχυρή ανάκαμψη» που θα συνεχιστεί το 2022, κάνοντας ειδικά μνεία στις «πολύ θετικές προοπτικές» για την ιδιωτική κατανάλωση και τις επενδύσεις, αλλά και στις «πολύ καλές» επιδόσεις του τουρισμού. Κοινοτικός αξιωματούχος, εξηγώντας περαιτέρω, αναφέρει ότι τα στοιχεία του β' τριμήνου «δείχνουν ότι η ανάκαμψη ενισχύεται» και η εκτίμηση της Επιτροπής είναι ότι αυτή η τάση θα συνεχιστεί στο γ' και στο δ' τρίμηνο. Σχετικά με το 2022, η ίδια πηγή σημειώνει ότι το Recovery and Resilience Facility (RRF) θα «συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη». Η αθροιστική πρόβλεψη για την αύξηση του ΑΕΠ το 2021-2022, όπως αναφέρει, είναι υψηλότερη από τις θερινές προγνώσεις.

Το Ταμείο Ανάκαμψης

Σχετικά με τον ρόλο του Ταμείου Ανάκαμψης (RRF), σημειώνεται στην έκθεση: «Η ανάπτυξη το 2022 και το 2023 αναμένεται να βασιστεί σε δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, καθώς η υλοποίηση των έργων που υπάγονται στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αναμένεται να συντηρήσει τη δυναμική. Η πρόβλεψη ενσωματώνει την υπόθεση ότι οι δαπάνες που θα χρηματοδοτηθούν από το RRF θα φτάσουν το 3,6% του ΑΕΠ του 2019 στον προγνωστικό ορίζοντα».

Πρόκειται για «ισχυρή ανάκαμψη» που θα συνεχιστεί το 2022, σημειώσε ο επίτροπος Οικονομίας Πάολο Τζεντιλόνι, κάνοντας ειδική μνεία στις «πολύ θετικές προοπτικές» για την ιδιωτική κατανάλωση και τις επενδύσεις, αλλά και στις «πολύ καλές» επιδόσεις του τουρισμού.

Το δημοσιονομικό έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί από το 9,9% του ΑΕΠ φέτος σε 3,9% το 2022 και 1,1% το 2023.

Ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας, σε δήλωσή του, είπε ότι οι φθινοπωρινές προβλέψεις «επιβεβαιώνουν την ορθότητα και αποτελεσματικότητα της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής στη χώρα μας». Η ελληνική

οικονομία, όπως ανέφερε ο κ. Σταϊκούρας, «ανακάμπτει ισχυρά και αναπτύσσεται βιώσιμα, οι επενδύσεις και οι εξαγωγές ενισχύονται σημαντικά, η ανεργία συρρικνώνεται, τα ταμειακά δι-αθέσιμα διατηρούνται σε ασφαλή επίπεδα, η διαχείριση των δημοσίων οικονομικών γίνεται με υπευθυνότητα».

Όπως σημειώνεται στην έκθεση, η Ελλάδα ανέκτησε τα προ πανδημίας επίπεδα του ΑΕΠ στο β' τρίμηνο του 2021. «Η ανάκαμψη βασίστηκε από την εγκώρια ζήτηση, ειδικά στις επενδύσεις, και από τη συσσώρευση αποθεμάτων, ενώ η συνεχιζόμενη δη-

μοσιονομική τόνωση έπαιξε έναν κρίσιμο ρόλο στην υποστήριξη της οικονομίας». Μνημονεύεται ειδικά η συμβολή των κυβερνητικών μέτρων στην προστασία της απασχόλησης και γίνεται αναφορά στη μείωση της ανεργίας το καλοκαίρι, «μεταξύ άλλων χάρη στην αύξηση των προσλήψεων στον τομέα του τουρισμού».

Πτώση ανεργίας

Η ανεργία στην Ελλάδα, πάντως, προβλέπεται να συνεχίσει να αποκλιμακώνεται με βασανιστικά αργούς ρυθμούς. Σύμφωνα με την Κομισιόν, θα μειωθεί στο 15,3% το 2021, στο 15% το 2022 και στο 14,5% το 2023. Ο πληθωρισμός θα περιοριστεί στην Ελλάδα στο 0,1% φέτος, αυξανόμενος στο 1% το 2022. Το πολύ χαμηλό επίπεδό του σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο συνδέεται με το γεγονός ότι ο σχετικός δείκτης ωριότερα φέτος ήταν αρνητικός. Οι δημοσιονομικοί αριθμοί αναμένεται να βελτιωθούν αισθητά κατά την ερχόμενη τριετία, καθώς λήγει ο οικονομικός συναγερμός της πανδημίας: το δημοσιονομικό έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί από το 9,9% του ΑΕΠ φέτος σε 3,9% το 2022 και 1,1% το 2023. Το δημόσιο χρέος, που θα κλείσει φέτος στο 202,9% του ΑΕΠ, εκτιμάται ότι θα μειωθεί στο 196,9% του ΑΕΠ το 2022 και στο 192,1% του ΑΕΠ το 2023.

Η πανδημία

Ως κινδύνους η έκθεση αναδεικνύει την εξέλιξη της πανδημίας και πιθανές αρνητικές συνέπειες στον τουρισμό, τις επιπτώσεις απόσυρσης των έκτακτων μέτρων στήριξης του ιδιωτικού τομέα και τις απασχόλησης αλλά και «εξωγενείς γεωπολιτικούς παράγοντες». Αναφέρει επίσης το ενδεχόμενο κατάπτωσης των εγγυήσεων του Δημοσίου στα μνημονιακά δάνεια, τις δικαστικές αποφάσεις για τις συντάξεις και τον φορέα διαχείρισης ακινήτων του πτωχευτικού κώδικα.

Σε άνοδο οι ελληνικές δαπάνες για έρευνα

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Ανοδικά κινήθηκαν οι δαπάνες της Ελλάδας για Έρευνα και Ανάπτυξη το 2020, εάν και η χώρα μας εξακολουθεί να υστερεί έναντι άλλων χωρών της Ε.Ε. ως προς τα ποσά που επενδύει στον τομέα αυτό. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία που δημοσίευσε το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου, το ποσοστό δαπανών Ε&Α επί του ελληνικού ΑΕΠ διαμορφώθηκε το 2020 στο 1,5% έναντι 1,28% το 2019 και 1,21% το 2018. Ωστόσο, το ποσοστό αυτό (1,5%) κατατάσσει τη χώρα μας στη 13η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (μαζί με το Ηνωμένο Βασίλειο) όσον αφορά τον δείκτη «Ένταση Ε&Α» που εκφράζει τις δαπάνες Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ, με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο (Ε.Ε. 27) να διαμορφώνεται στο 2,20%. Σημειώνεται ότι το ΑΕΠ της Ελλάδας συρρικνώθηκε σημαντικά πέρυσι λόγω πανδημίας (9,8%), ενώ λαμβάνοντας υπόψη το ποσό που δαπανά σε Ε&Α βρίσκεται περίπου στο μέσον της ευρωπαϊκής κατάταξης, με πρώτη τη Γερμανία.

Ειδικότερα, οι δαπάνες που κατευθύνθηκαν για Ε&Α στην Ελλάδα ανήλθαν στα 2,473,45 δισ. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 135,8 εκατ. ευρώ, ήτοι 5,8% σε σύγκριση με τη χρονιά που προηγήθηκε. Οι επιχειρήσεις πραγματοποίησαν το 2020 δαπάνες Ε&Α ύψους 1.147,52 δισ. ευρώ (0,69% του ΑΕΠ), παρουσιάζοντας αύξηση κατά 6,5% σε σχέση με το 2019 και συνεκίζουν να έχουν τη μεγαλύτερη συνεισφορά στον δείκτη δαπανών Ε&Α. Ο τομέας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πραγ-

Το 2020 αυξήθηκαν κατά 5,8% σε σύγκριση με το 2019 – Στο μέσον της ευρωπαϊκής κατάταξης η Ελλάδα.

ματοποίησε δαπάνες Ε&Α 774,39 εκατ. ευρώ (0,47% του ΑΕΠ), αυξημένες κατά 8,1% σε σχέση με το 2019. Από την άλλη, ο κρατικός τομέας –περιλαμβάνει φορείς που εποπτεύονται από διάφορα υπουργεία όπως είναι, για παράδειγμα, τα ερευνητικά κέντρα– πραγματοποίησε δαπάνες Ε&Α 537,21 εκατ. ευρώ (0,32% του ΑΕΠ), σημειώνοντας αύξηση 2,5% σε σχέση με το 2019.

Παρατείνεται για ένα τρίμηνο το πρόγραμμα παγίων δαπανών

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Την επέκταση του προγράμματος παγίων δαπανών έως τον Μάρτιο του 2022 σχεδιάζουν στο υπουργείο Οικονομικών, καθώς σε διαφορετική περίπτωση ένα τμήμα της επιδότησης θα μείνει αδιάθετο, δηλαδή δεν θα συμψηφιστεί με φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις.

Στο πρόγραμμα των παγίων δαπανών έχουν ενταχθεί 31.000 επιχειρήσεις, με τη μέση ενίσχυση να ανέρχεται σε 14.000 ευρώ. Στη λίστα περιλαμβάνονται 10.356 εταιρείες από τον κλάδο της εστίασης, 4.019 από το λιανεμπόριο, 3.475 επιχειρήσεις καταλυμάτων, 1.488 επιχειρήσεις χερσαίων μεταφορών, 1.272 από το χονδρεμπόριο και 1.008 επιχειρήσεις αθλητικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων διασκέδασης και ψυχαγωγίας.

Όπως αναφέρουν στελέχη του υπουργείου Οικονομικών, για την παράταση του μέτρου απαιτείται έγκριση από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά εκφράζουν τη βεβαιότητα ότι οι Βρυξέλλες θα συναινέσουν καθώς πρόκειται για στήριξη των επιχειρήσεων στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την πανδημία. Τα ίδια στελέχη υπογραμμίζουν ότι με αυτή την κίνηση η κυβέρνηση δίνει ακόμα μία ανάσα στις επιχειρήσεις που έχουν χτυπηθεί από την υγειονομική κρίση και «απαντάει» στα αιτήματα της αγοράς για μετάθεση της έναρξης των πληρωμών για τις επιστρεπτές προκαταβολές.

Με βάση το ισχύον καθεστώς, η ενίσχυση μπορεί να χρησιμοποιηθεί το αργότερο έως τις 31.12.2021 και τυχόν υπόλοιπο ποσό που παραμένει μετά τις 31.12.2021 δεν δύναται να χρησιμοποιηθεί και ακυρώνεται αυτομάτως μετά την πάροδο της προθεσμίας, ενώ το χορηγηθέν ύψος ενίσχυσης προσαρμόζεται αναλόγως. Πληροφορίες αναφέρουν ότι είναι πιθανόν να μείνει αδιάθετο ποσό ύψους περίπου 50-80 εκατ. ευρώ και προκειμένου να μη χαθεί, θα μεταφερθεί στο 2022. Η κρατική επιδότηση χορηγείται με τη μορφή δικαιώματος έκπτωσης από τρέχουσες οφειλές έτους 2021 στη φορολογική αρχή που καθίστανται πληρωτέες από 1ης Ιουλίου 2021 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2021.

Για τις φορολογικές οφειλές η έκπτωση εφαρμόζεται με την ακόλουθη σειρά:

- α)** Από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων ή από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων/νομικών οντοτήτων.
- β)** Από ΕΝΦΙΑ.
- γ)** Από ΦΠΑ.
- δ)** Από κάθε άλλο φόρο, τέλος, εισφο-

Με βάση το ισχύον καθεστώς, η ενίσχυση μπορεί να χρησιμοποιηθεί το αργότερο έως τις 31.12.2021 και τυχόν υπόλοιπο ποσό που παραμένει μετά ακυρώνεται αυτόματα με την πάροδο της προθεσμίας.

ρά ή χρηματικά κύρωση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών.

Σύμφωνα με τη διαδικασία, για τον συμψηφισμό των χρεών στην εφορία οι επιχειρήσεις προσδιορίζουν το ποσό που επιθυμούν να διατεθεί για την εξόφληση φορολογικών οφειλών από την επόμενη ημέρα της υποβολής της αίτησης και η ΑΑΔΕ ελέγχει καθημερινά με αυτοματοποιημένο τρόπο εάν εμφανίζουν στο TAXIS οφειλές φόρων (φόρος εισοδήματος, ΦΠΑ, ΕΝΦΙΑ κ.ά.) που έχουν βεβαιωθεί ή θα βεβαιωθούν στο δεύτερο εξάμηνο του 2021. Αν υπάρχουν οφειλές εξοφλούνται αυτόματα με το ποσό της επιδότησης που δικαιούται η κάθε επιχείρηση έως την εξάντλησή του. Οι επιχειρήσεις ενημερώνονται από την πλατφόρμα «myBusinessSupport» για το αρχικό ποσό που επέλεξαν να διαθέσουν για την εξόφληση των φορολογικών οφειλών, για τις υποχρεώσεις που έχουν εξοφληθεί με το ποσό της επιδότησης (είδος φόρου, χρόνος εξόφλησης), καθώς και για τυχόν υπόλοιπο διαθέσιμο ποσό προς εξόφληση οφειλών.

Σε περίπτωση που η ενίσχυση αφορά πιστωτικό για ασφαλιστικές υποχρεώσεις, η ΑΑΔΕ μετά το τέλος της επεξεργασίας στοιχείων χορηγεί στον ε-ΕΦΚΑ αρχεία δικαιούχων επιχειρήσεων ανά ΑΦΜ, με τα ποσά ενίσχυσης κάθε επιχείρησης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για κάλυψη τρεχουσών ασφαλιστικών εισφορών. Τα ποσά εντάσσονται ως πιστωτικά υπόλοιπα στις μερίδες των δικαιούχων επιχειρήσεων και συμψηφίζονται με τις τρέχουσες ασφαλιστικές υποχρεώσεις που προκύπτουν από τις Αναλυτικές Περιόδους Δεσφίσεων των μισθολογικών περιόδων Ιουνίου 2021 έως και Νοεμβρίου 2021.

Στα 3,75 δισ. οι απλήρωτοι φόροι στο εννεάμηνο

Απλήρωτους φόρους ύψους 3,75 δισ. ευρώ άφησαν στο δίστημα Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου νοικοκυριά και επιχειρήσεις, σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιοποίησε η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων. Χρέη στην εφορία εμφανίζονται να έχουν 3.656.672 οφειλέτες του Δημοσίου, από 3.435.236 που ήταν στα τέλη Αυγούστου. Αναλυτικότερα:

- Στο εννεάμηνο τα νέα ληξιπρόθεσμα χρέη ανήλθαν στα 4,159 δισ. Από αυτά, τα 3,75 δισ. είναι απλήρωτοι φόροι από τα φυσικά πρόσωπα και τις επιχειρήσεις.
- Τον Σεπτέμβριο οι απλήρωτοι φόροι έφθασαν στα 353 εκατ., ενώ το αντίστοιχο περυσινό δίστημα ήταν στα 695 εκατ. Δηλαδή, μειώθηκαν κατά 49%.
- Το σύνολο των ληξιπρόθεσμων οφειλών (παλαιών προ του 2021 και νέων) έχει φθάσει τα 109,416 δισ. ευρώ. Από αυτά, τα 24,8 δισ. θεωρούνται ανεπίδεκτα είσπραξης,

με το εισπράξιμο ποσό να περιορίζεται στα 84,5 δισ.

- Οι φορολογούμενοι που έχουν χρέη στην εφορία ανέρχονται σε 3.656.672. Μάλιστα, σε 1.315.665 έχουν ληφθεί αναγκαστικά μέτρα είσπραξης.

Σημειώνεται ότι από τον Ιανουάριο του 2022 τίθεται σε ισχύ και η νέα ρύθμιση οφειλών 36 έως 72 δόσεων για τα χρέη της πανδημίας. Η ελάχιστη μηνιαία δόση διαμορφώνεται στα 30 ευρώ για οφειλές έως 1.000 ευρώ και 50 ευρώ για οφειλές άνω των 1.000 ευρώ. Η νέα ρύθμιση αφορά τα χρέη που δημιουργήθηκαν από τον Μάρτιο του 2020 έως και τον Ιούλιο του 2021 για το τμήμα της κοινωνίας το οποίο αποδεδειγμένα έχει πληγεί με βάση τη διευρυμένη λίστα ΚΑΔ, αλλά και τους ιδιοκτήτες ακινήτων που έκαναν δήλωση COVID, τους ανέργους που εγγράφηκαν στον ΟΑΕΔ και τους εργαζομένους που ήταν σε αναστολή ή στο «Συν-Εργασία».

ΑΝΑΛΥΣΗ

Αναστάτωση στη βιομηχανία μακαρονιών

Των **GUS TROMPIZ** και **GIANCARLO NAVACH / REUTERS**

Η τιμή του σίτου εκτινάχθηκε φέτος το καλοκαίρι. Κι αυτό προκάλεσε σοκ. Οι ιταλικές μακαρονοποιίες φοβούνται πως θα αντιμετωπίσουν σοβαρές ελλείψεις στην τροφοδοσία τους επόμενους μήνες λόγω των αυξήσεων, ενώ η διεθνής αγορά δεν διαθέτει εναλλακτικούς τρόπους για να αντισταθμίσει τη φτωχότατη συγκομιδή του Καναδά, ο οποίος είναι και ο μεγαλύτερος εξαγωγέας. Η υπερβολική ζέση σε συνδυασμό με την ξηρασία αυτής της χρονιάς στην εν λόγω χώρα, η οποία συνήθως αντιστοιχεί στα δύο τρίτα του εμπορίου σκληρού σίτου σε διεθνή κλίμακα, αναμένεται να περικόψει την παραγωγή κατά σχεδόν 3 εκατομμύρια τόνους, σε επίπεδα σχεδόν 50% χαμηλότερα από εκείνα του 2020.

Οι ανησυχίες για τον πληθωρισμό στις τιμές τροφίμων έχουν αναθερμανθεί, σε μια περίοδο κατά την οποία πολλές οικονομίες ακόμα αγωνίζονται να ανα-

Μπροστά σε μεγάλα προβλήματα η παραγωγή, από τις ανατιμήσεις και τις ελλείψεις σίτου.

κάμψουν από την πανδημία του κορωνοϊού. Ο δείκτης τιμών τροφίμων του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ βρίσκεται στα υψηλά επίπεδα δεκαετίας, ενώ το κόστος του ψωμιού αναρριχάται. Οι τιμές σίτου στην Ευρώπη έφτασαν αυτό τον μήνα σε ρεκόρ 13 ετών. Η ντόπια παραγωγή σιταριού της Ιταλίας συνήθως καλύπτει τις ανάγκες των μακαρονοποιών. Ωστόσο, οι προβλέψεις δεν είναι ευόινες και προσφάτως αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω, ενώ οι παραγωγοί τροφίμων της Ιταλίας βρίσκονται ιδιαίτερα εκτεθειμένοι στη γενικότερη αναταραχή της αγοράς, η οποία επηρεάζει και τη δική τους συγκεκριμένη ποικιλία. Ορισμένες εταιρείες του κλάδου στη χώρα διατρέχουν τον κίνδυνο να εμφανίσουν ελλείψεις όταν τελειώσει η εγχώρια σοδειά και η παραγωγή μπορεί να διακοπεί τις προσεχείς ημέρες, σύμφωνα με εκτιμήσεις της αναλυτικής Στράτεγις Ορνις-Μεζόν της Strategie Grains. «Με όρους τιμών και ανεπάρκειας σκληρού σίτου, ακόμα

δεν έχουμε δει τα χειρότερα». Η παραγωγή του Καναδά συρρικνώθηκε ακριβώς εκείνη τη χρονική στιγμή που τα παγκόσμια αποθέματα σκληρού σίτου βρίσκονταν ήδη σε χαμηλά επίπεδα εξαιτίας, εν μέρει διότι πολλά νοικοκυριά σώρευαν μακαρόνια στη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων και της πανδημίας.

Επιπροσθέτως, η άνοδος στις τιμές αφορά και άλλα δημητριακά λόγω μειωμένων συγκομιδών και διογκούμενου κόστους προμηθειών. Εντούτοις, οι πιέσεις ειδικά στο θέμα του σκληρού σίτου έχουν αποδειχθεί ιδιαζόντως έντονες, διότι οι τιμές κατά την εξαγωγή του έχουν σχεδόν διπλασιαστεί από τον Ιούνιο και εντεύθεν. Η σοδειά στην Ιταλία φέτος εκτιμάται πως θα υπερβεί τα αντίστοιχα επίπεδα του 2020, αλλά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Οκτώβριο είχε αναθεωρήσει προς τα κάτω τους υπολογισμούς της, στα 3,7 εκατομμύρια τόνους, από τα 4,3 εκατομμύρια τόνους προηγουμένως. Κι αυτό προκαλεί αναστάτωση στους μακαρονοποιούς, διότι φοβούνται για περιστολή της διαθεσιμότητας σκληρού σίτου κατά το πρώτο ήμισυ του 2022. «Τα πράγματα θα αποβούν πιο δύσκολα από όσο είναι σήμερα, διότι τώρα ακόμα έχουμε τη δυνατότητα να εξευρουμε εγχώριο σιτάρι», παρατηρεί ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας παρασκευής μακαρονιών Divella, Βιντσέντζο Ντιβέλλα. «Η κατάσταση με τον σκληρό σίτο είναι σοβαρότατη».

Εν τω μεταξύ, αναφορικά με τη φετινή χρονιά εκτιμάται πως οι προμήθειες ίσως να λιγοστεύουν έτι περαιτέρω. Κατά την αναλυτική Ορνις-Μεζόν, οι δυσοίωνες αναφορές για την κατάσταση της συγκομιδής στον Καναδά υποδηλώνουν ότι η επίσημη παραγωγή του μπορεί και πάλι να αναθεωρηθεί επί τα χείρω τον τελευταίο μήνα του χρόνου. Εν κατακλείδι, θα πρέπει να αναφερθεί ότι έως ένα βαθμό οι αγοραστές σίτου έχουν προσαρμοστεί προμηθευόμενοι τα αναγκαία από άλλες χώρες, όπως η Αυστραλία, η δεύτερη μεγαλύτερη προμηθευτρία της Ε.Ε. σήμερα, ενώ το Μεξικό στράφηκε στην Αλγερία. Οι δε Ηνωμένες Πολιτείες αναμένουν χαμηλότερη κατά το ήμισυ παραγωγή φέτος λόγω αντίξοων καιρικών συνθηκών, ενώ στη Γαλλία η σοδειά επλήγη από βαριές βροχοπτώσεις, με αποτέλεσμα μείωση της παραγωγής.

Ο όμιλος General Electric αλλάζει και διασπάζεται σε τρεις εταιρείες

Ενέργεια, υγεία και αεροπλοΐα, οι τρεις κλάδοι που θα δημιουργηθούν

Ενας ιστορικός και εμβληματικός όμιλος συνυφασμένος με την έννοια της βιομηχανικής ισχύος των ΗΠΑ, η General Electric, πρόκειται να διασπασθεί σε τρεις εταιρείες και όλα δείχνουν πως η διάσπασή της σηματοδοτεί το τέλος του επιχειρηματικού της μοντέλου και προμηνύει γενικότερα το τέλος της εποχής των μεγάλων ομίλων.

Στην προσπάθειά του να απλοποιήσει τις δραστηριότητες του ομίλου, να μειώσει το δυσθεώρητο χρέος του ύψους άνω των 75 δισ. δολαρίων και να δώσει ώθηση στη μετοχή της εταιρείας, ο διευθύνων σύμβουλος της GE, Λάρι Καλπ, που ανέλαβε το 2018, έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα εκποίησης περιουσιακών του στοιχείων και τελικά προχώρησε στη «δραματική» αυτή κίνηση, όπως χαρακτηρίζει την απόφαση για διάσπαση σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg. Αποφάσισε να δώσει δηλαδή τέλος στην ιστορία ενός ομίλου που δημιουργήθηκε τη δεκαετία του 1980 υπό τον Τζακ Γουέλς. Όπως τονίζει η Washington Post, ο Γουέλς ήταν από τους πρώτους διευθύνοντες συμβούλους επιχειρήσεων της Αμερικής που αναδείχθηκαν σε «αστέρες». Επί δεκαετίες ο όμιλος είχε τη μεγαλύτερη αξία ανάμεσα σε όλες τις επιχειρήσεις των ΗΠΑ, με την κεφαλαιοποίησή του να ανέρχεται σχεδόν σε 600 δισ. δολάρια το 2000. Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 προσέφερε στους επενδυτές ιλιγγιώδη κέρδη. Τα προβλήματα του ομίλου άρχισαν το καλοκαίρι του 2001 και σταδιακά επιδεινώθηκαν για να κορυφωθούν με την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, οπότε οι μετοχές του έχασαν το 80% της αξίας τους. Φέτος έχουν ανακάμψει κατά 30%, καθώς προχώρησε η διαδικασία πώλησης περιουσιακών στοιχείων του ομίλου υπό τον Καλπ.

Στη θέση του ομίλου θα δημιουργηθούν στο εγγύς μέλλον τρεις εταιρείες που θα δραστηριοποιούνται μία στον τομέα της ενέργειας, μία στον τομέα των υπηρεσιών υγείας και μία στην αεροπλοΐα. Η είδηση έδωσε ώθηση στη μετοχή της GE, που σημείωσε άνοδο 2,6%, φτάνοντας στα 111,29 δολάρια. Όπως επισημαίνουν διεθνή ΜΜΕ, ανάμεσά τους το Bloomberg και η Washington Post, η διάσπαση είναι η τελική φάση του μετασχηματισμού της GE. Παράγοντες της αγοράς προβλέπουν αντίστοιχες εξελίξεις σε επιχειρηματικούς κολοσσούς όπως η Berkshire Hathaway του Γουόρεν Μπάφετ και αμφιβάλλουν αν μπορούν να

Εκπρόσωπος της General Electric δήλωσε ότι οι λεπτομέρειες για το ποια από τις νέες εταιρείες θα κληρονομήσει το λογότυπο και την επωνυμία του ιστορικού ομίλου θα αποφασιστούν αργότερα.

Η είδηση έδωσε ώθηση στη μετοχή της GE, που σημείωσε άνοδο 2,6%, φτάνοντας στα 111,29 δολάρια.

επιβιώσουν αντίστοιχοι όμιλοι, μολοντί οι σύγχρονοι τεχνολογικοί κολοσσοί αντιγράφουν σε μεγάλο βαθμό το επιχειρηματικό αυτό μοντέλο με τις αλληπάλλινες εξαγορές και τη συνεχή επέκτασή τους.

Οι μεγάλοι επιχειρηματικοί όμιλοι θεωρήθηκε άλλοτε ότι προσφέρονται για να διευκολύνουν τη συσπείρωση διαφορετικών εταιρειών ώστε να επωφεληθούν από τις συνέργειες, το μέγεθος και το εύρος τους. Τα τελευταία χρόνια, όμως, χάνουν την αίγλη τους. Ο ίδιος ο

Γουόρεν Μπάφετ, που επί χρόνια επιμένει να υπεραμύνεται του επιχειρηματικού τους μοντέλου, έχει παραδεχθεί πως οι μεγάλοι όμιλοι με τα χρόνια «απέκτισαν την εξαιρετικά κακή φήμη» ότι συγκεντρώνουν αδικαιολόγητα μεγάλα κέρδη, ενώ είναι μέτριες επιχειρήσεις και ορισμένες από αυτές έχουν μετέλθει «ευφάνταστους» λογιστικούς ελιγμούς. «Δεν ξέρω πόσες βιομηχανικές εταιρείες θα εξακολουθήσουν να χρησιμοποιούν αυτή τη δομή» σχολιάσε, μιλώντας στο Bloomberg, η Κάθριν Ρούντι Χάριγκαν, καθηγήτρια επιχειρηματικών θεμάτων στο Columbia Business School. Προσέθεσε πως το ερώτημα είναι «τι ακριβώς προσφέρει το να ενώνει κανείς επιχειρήσεις σε έναν όμιλο». Πράγματι, τα τελευταία πέντε χρόνια οι επενδυτές δεν προτιμούν τόσο τους μεγάλους ομίλους.

Σε ό,τι αφορά το πώς θα γίνει η διάσπαση του ομίλου, η GE θα διατηρήσει μερίδιο 19,9% στην εταιρεία υπηρεσιών υγείας, η οποία θα αποσχισθεί από τον όμιλο στις αρχές του 2023. Στις αρχές του 2024 θα αποσχισθούν οι τομείς ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ηλεκτρικής ενέργειας και ψηφιακών υπηρεσιών που θα ενοποιηθούν. Στη συνέχεια, θα δημιουργηθεί μια εταιρεία αεροπλοΐας που θα κληρονομήσει άλλα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις της GE αλλά και διευθύνοντα σύμβουλό της τον Λάρι Καλπ. Εκπρόσωπος της GE δήλωσε στο Reuters ότι οι λεπτομέρειες για το ποια από τις εταιρείες θα κληρονομήσει το λογότυπο και την επωνυμία του ιστορικού ομίλου θα αποφασιστούν αργότερα. **BLOOMBERG, REUTERS, FT, WASHINGTON POST**

Αύξηση κατά 15% των εταιρικών χρεοκοπιών αναμένεται το 2022

Σοβαρά προβλήματα αναμένεται να ανακύψουν στους επιχειρηματικούς κύκλους σε όλο τον κόσμο, ως αποτέλεσμα της απόσυρσης των προγραμμάτων στήριξης νοικοκυριών και εταιρειών. Σύμφωνα με προβλέψεις της Euler Hermes, της μεγαλύτερης εταιρείας στην ασφάλιση πιστώσεων σε παγκόσμια κλίμακα, το 2022 οι χρεοκοπίες επιχειρήσεων αναμένεται να αυξηθούν σημαντικά. Στη συναφή έκθεσή της η εταιρεία επισημαίνει ότι οι εκτιμήσεις της φέρουν την αύξηση στο 15% σε ετήσια βάση, όπως καταγράφεται σε δημοσίευμα του αμερικανικού ενημερωτικού δικτύου CNBC. Ωστόσο, παρά την εξέλιξη αυτή, αθροιστικά οι πτωχεύσεις θα παραμείνουν σε επίπεδα πιθανώς 4% χαμηλότερα από τα αντίστοιχα του 2019, δηλαδή προτού ξεσπάσει η πανδημία του κορωνοϊού. Όπως επισημαίνει η Euler Hermes, η έκρηξη χρεοκοπιών το 2022 αναμένεται να παρατηρηθεί, ενώ έχουν προηγηθεί δυο χρόνια όπου υπήρξε κάμψη, δηλαδή πτώση 12% το 2020 και 6% φέτος, όπως η ίδια προβλέπει. Κατά τον Μαξίμ Λεμέρλ, διευθυντή του τμήματος ερευνών οικο-

νομικών κλάδων και χρεοκοπιών στη Euler Hermes, «οι κυβερνήσεις κατόρθωσαν να συνδράμουν τις επιχειρήσεις να αντεπεξέλθουν στο πλήγμα της κρίσης της πανδημίας και αυτό αποτυπώνεται στον αριθμό των πτωχεύσεων». Και προσθέτει: «Η μαζική παρέμβαση τους ουσιαστικά απέτρεψε τη μία στις δύο πτωχεύσεις στη Δυτική Ευρώπη, ενώ στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών η αναλογία ήταν μία στις τρεις για τα δεδομέ-

Σύμφωνα με προβλέψεις της Euler Hermes, οι πτωχεύσεις παγκοσμίως θα είναι σε χαμηλότερο επίπεδο από το 2019.

να του 2020». Συνολικά στη Δυτική Ευρώπη εκτιμάται πως οι τάσεις θα είναι μεικτές, ενώ η Ισπανία και η Ιταλία θα δουν τις πτωχεύσεις να αυξάνονται φέτος και του χρόνου πέραν των αντίστοιχων του 2019. Η Euler Hermes ακόμα προβλέπει

Σε έκθεσή της η ασφαλιστική εταιρεία Euler Hermes επισημαίνει ότι έχουν προηγηθεί δύο χρόνια όπου υπήρξε μείωση των πτωχεύσεων κατά 12% το 2020 και κατά 6% φέτος.

ότι Ελβετία, Σουηδία και Πορτογαλία θα έχουν αυξημένες χρεοκοπίες το 2022, αλλά προς το παρόν όχι σε προ πανδημίας επίπεδα. Το ότι η αρωγή προς τις εταιρείες συνεχίζεται, σημαίνει πως οι πτωχεύσεις θα διατηρηθούν

συνολικά σε χαμηλά επίπεδα και το 2021, αν και το τι θα επακολουθήσει εξαρτάται από το πώς οι κυβερνήσεις θα δράσουν τους προσεχείς μήνες. Αφ' ης στιγμής εκδηλώθηκε η πανδημία του κορωνοϊού, οι κυβερνήσεις σε όλο

τον κόσμο αύξησαν δραστικά τις δαπάνες τους για να υποστηρίξουν τα δημόσια συστήματα υγείας, τα νοικοκυριά και τις εταιρείες. Μεταξύ των μέτρων ανακούφισης που εκείνες επέλεξαν συγκαταλέγονται οι φοροα-

παλλαγές και η αναστολή στην καταβολή οφειλομένων, οι κρατικές εγγυήσεις και τα δάνεια, καθώς και η απευθείας χορήγηση ρευστού υπό τη μορφή επιδομάτων. Εκ παραλλήλου, οι κεντρικές τράπεζες ακολούθησαν χαλαρή νομισματική πολιτική, ώστε το χρήμα να εξακολουθήσει να ρέει εντός του οικονομικού μηχανισμού. Ορισμένες κυβερνήσεις έχουν ήδη ξεκινήσει να αποσύρουν τα προαναφερθέντα μέτρα στήριξης, ενώ κάποιες κεντρικές τράπεζες αποφάσισαν να προχωρήσουν σε αύξηση του κόστους δανεισμού, αφού η διεθνής οικονομία ανακάμπει μετά τη βουτιά λόγω κορωνοϊού, όπως αναφέρει το δημοσίευμα του CNBC.

Παράλληλα, όπως αναφέρεται στην έκθεση της Euler Hermes, σε αναδυόμενες αγορές οι χρεοκοπίες εταιρειών έχουν επανέλθει στα προ πανδημίας επίπεδα. Σε πολλές από τις εν λόγω χώρες, τέλος, οι κυβερνήσεις υποχρεώθηκαν να επαναφέρουν τα περιοριστικά μέτρα, ώστε να ανακόψουν το νέο κύμα μολύνσεων του κορωνοϊού και διοχέτευσαν λιγότερα κεφάλαια στην οικονομία.

Η επιβολή φόρου στον άνθρακα αυξάνει τη φτώχεια

Η κλιματική αλλαγή αλλά και τα μέτρα καταπολέμησης διευρύνουν τις ανισότητες

Των **JANA RANDOW**
και **READE PICKERT / BLOOMBERG**

Η κλιματική αλλαγή διευρύνει την ανισότητα και σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα πρόκειται να οδηγήσει 68, ίσως και 135 εκατ. άτομα στην ένδεια μέχρι το 2030. Χωρίς την οικονομική στήριξη των κυβερνήσεων, όμως, και τα μέτρα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής μπορεί να έχουν τον ίδιο αντίκτυπο. Ένα από τα δημοφιλέστερα μέτρα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής μπορεί να έχει τίμημα την ακόμη μεγαλύτερη διευρυνση της ανισότητας στην παγκόσμια οικονομία. Ο λόγος για τη γνωστή πολιτική της επιβολής φόρου στην κατανάλωση άνθρακα, τη χρέωση δηλαδή επιχειρήσεων και καταναλωτών με σκοπό τη μείωση των εκπομπών καυσαερίων. Το θέμα του κατά πόσο πρέπει να επιβληθεί τέτοιος φόρος και με ποιον τρόπο, συζητήθηκε στη σύνοδο της Γλασκώβης. Ένας λόγος προβληματισμού για το θέμα είναι πως ο φόρος αυτός μπορεί να πλήξει δυσανάλογα τα φτωχότερα νοικοκυριά του κόσμου, που ήδη υποφέρουν από την υπερθέρμανση του πλανήτη. Ο λόγος είναι πως τα φτωχότερα νοικοκυριά τείνουν να καταναλώ-

νουν μεγαλύτερη μερίδα του εισοδήματός τους σε φυσικό αέριο για θέρμανση ή σε καύσιμο κίνησης. Οι οικογένειες χαμηλού εισοδήματος εγκαθίστανται συνήθως σε περιοχές με ανεπαρκή μέσα μαζικής μεταφοράς και αναγκάζονται να χρησιμοποιούν πολύ περισσότερο τα αυτοκίνητά τους.

Το θέμα θέτει σε εργασία του σχετική με τον αντίκτυπο των φόρων στον άνθρακα ο Μπαοπίνγκ Σανγκ, οικονομολόγος του ΔΝΤ, που επισημαίνει ότι «οι φτωχοί θα πληγούν περισσότερο από τους φόρους στον άνθρακα». Όπως διευκρινίζει, «πρώτα απ' όλα σε πολλές χώρες θα επιδεινώσει τις ανισότητες, γι' αυτό και θα είναι τόσο καθοριστική η στήριξη της κυβέρνησης».

Πράγματι, χωρίς ακόμη να έχει επιβληθεί τέτοιου είδους φόρος, η αύξηση των τιμών της ενέργειας έχει προκαλέσει ταραχές σε πολλές χώρες – στον Ισημερινό, στη Νιγηρία και το Ιράν. Οι κοινωνικές εκρήξεις στις χώρες αυτές έχουν δώσει έτσι μια πρόγνωση του τι πρόκειται να ακολουθήσει αν οι πολιτικοί αποφασίσουν να επιβάλουν τέτοιου είδους φόρο. Και βέβαια το θέμα δεν είναι αφορά μόνον αυτές τις φτωχές και αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και τη

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η κλιματική αλλαγή πρόκειται να οδηγήσει 68, ίσως και 135 εκατ. άτομα στην ένδεια μέχρι το 2030.

Σε δυσανάλογα μεγάλο βαθμό επιβαρύνονται οι φτωχοί του κόσμου και από τις αυξήσεις στις τιμές των τροφίμων.

δεύτερη οικονομία της Ευρωζώνης, τη Γαλλία. Η χώρα που συγκεντρώνει τα μεγαλύτερα έσοδα από τους φόρους στην κατανάλωση άνθρακα αναγκάστηκε το 2018 να αποσύρει το σχέδιό της για επιβολή ειδικού φόρου στα καύσιμα υπό το βάρος των συνεχιζόμενων επί μήνες διαδηλώσεων και του κινήματος των «κίτρινων γιλέκων».

Αυτού του είδους οι κοινωνικές εκρήξεις υπογραμμίζουν την ανάγκη να γίνει αντιληπτό πως θα κατανεμηθούν οι επιπτώσεις από έναν φόρο στον άνθρακα και

να βρεθούν πολιτικές που θα διασφαλίσουν ότι η προστασία του πλανήτη και του κλίματος δεν θα έχει τίμημα τη διευρυνση των ανισοτήτων.

Γενικά οι κυβερνήσεις είναι αυτές που επιβάλλουν τους φόρους στον άνθρακα, αλλά μπορούν να αναλάβουν αντίστοιχες ευθύνες και οι τοπικές αρχές, όπως συμβαίνει στις ΗΠΑ. Σύμφωνα με σχετική μελέτη του ΟΟΣΑ, οι κυβερνήσεις συνήθως χρησιμοποιούν τα φορολογικά έσοδα για να εξισορροπήσουν το βάρος που επιβιβάζονται οι καταναλωτές, οι επιχειρήσεις και η ευρύτερη οικονομία.

Ταυτοχρόνως τα έσοδα από το εμπόριο δικαιωμάτων εκπομπών καυσαερίων χρησιμοποιούνται συνήθως για πράσινες επενδύσεις. Οι φόροι από μόνοι τους δεν αρκούν, άλλωστε, για να επιτευχθούν οι στόχοι μείωσης των εκπομπών καυσαερίων. Η Σουηδία, μία από τις πρώτες χώρες που επέβαλαν

φόρο στην κατανάλωση άνθρακα το 1991, σήμερα έχει τον υψηλότερο αντίστοιχο φόρο από οποιαδήποτε άλλη χώρα.

Μελέτη σχετικά με τον αντίκτυπο του φόρου σε διαφορετικά εισοδηματικά στρώματα στη διάρκεια της περιόδου 1999-2012 κατέδειξε πως είναι μεγάλη η επιβάρυνση στα χαμηλά εισοδήματα και σχετίζεται άμεσα με την αύξηση της ανισότητας που σημειώθηκε στη χώρα τα τελευταία χρόνια. Τέτοιου είδους προβλήματα πυροδότησαν το κίνημα των «κίτρινων γιλέκων» στη Γαλλία το 2018, καθώς μεγάλη μερίδα των Γάλλων, αν και υποστήριζε τα μέτρα κατά της κλιματικής αλλαγής, θεώρησε ότι ο φόρος στα καύσιμα ήταν ένα μέτρο άδικο. Ηδη πολλές χώρες προσπαθούν να εξουδετερώσουν τον αντίκτυπο που έχουν οι πολιτικές αυτές στα οικονομικά άτομα, νοικοκυριά και επιχειρήσεων.

Και στο μεταξύ, το κόστος αυ-

τών των πολιτικών μπορεί να συνδυαστεί με την αύξηση των τιμών των τροφίμων, που πλήττει και πάλι τους φτωχότερους αυτού του κόσμου. Η υπηρεσία Τροφίμων των Ηνωμένων Εθνών, που την περασμένη εβδομάδα αναφέρθηκε στην εκτόξευση των τιμών των τροφίμων κατά 30%, χθες προειδοποίησε πως τα προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα και ειδικότερα οι καθυστερήσεις στις φορτώσεις θα οδηγήσουν τις τιμές των τροφίμων, στηνών και οπωροκηπευτικών, σε νέα αύξηση κατά 14%. Θα φτάσουν έτσι στο 1,75 τρις. δολ. σε παγκόσμιο επίπεδο. Υπογράμμισε, επίσης, ότι σοβαρότερος λόγος ανησυχίας είναι ότι οι τιμές των τροφίμων αυξάνονται στις αναπτυσσόμενες και φτωχές χώρες ταχύτερα σε σύγκριση με τις αναπτυγμένες οικονομίες. Εν ολίγοις, επιβαρύνονται και πάλι σε δυσανάλογα μεγάλο βαθμό οι φτωχοί του κόσμου.

Συνεχίζεται η κατρακύλα της τουρκικής λίρας μετά τη μείωση των επιτοκίων

Ολοταχώς προς την ισοτιμία των 10 τουρκικών λιρών προς ένα δολάριο οδεύει πλέον το νόμισμα της Τουρκίας, δύο εβδομάδες μετά την τελευταία παράτολμη απόφαση της κεντρικής τράπεζας να μειώσει τα επιτόκια κατά 200 μονάδες βάσης στο 16%. Η είδηση πως ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ εκτοξεύθηκε στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 31 ετών ενέτεινε χθες την ανησυχία για το τουρκικό νόμισμα, που υποχώρησε περαιτέρω κατά 1,2% στις 9,975 τουρκικές λίρες προς το δολάριο. Αν και στη διάρκεια της ημέρας ανέκαμψε οριακά στις 9,9145 λίρες προς το δολάριο, το τουρκικό νόμισμα βρίσκεται πλέον μια ανάσα από το ψυχολογικό όριο των 10 λιρών προς το δολάριο.

Πριν από 10 χρόνια η ισοτιμία του τουρκικού νομίσματος ήταν 1,8 λίρες προς ένα δολάριο, αλλά στη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών η λίρα έχει χάσει περίπου τα 2/3 της αξίας της, ενώ στη διάρκεια του τρέχοντος έτους έχει υποτιμηθεί κατά σχεδόν 25%. Αιτία βέβαια

Βρίσκεται πλέον μια ανάσα από το ψυχολογικό όριο των 10 λιρών προς ένα δολάριο.

η ανορθόδοξη νομισματική πολιτική που εφαρμόζει η Τράπεζα της Τουρκίας καθ' υπαγόρευση του Τούρκου προέδρου, κρατώντας το κόστος του δανεισμού σε χαμηλά επίπεδα, παρά τον επίμονο διψήφιο πληθωρισμό. Η μείωση των επιτοκίων πριν από δύο εβδομάδες ήταν η δεύτερη μέσα στους τελευταίους δύο μήνες. Από τον Σεπτέμβριο η Τράπεζα της Τουρκίας έχει μειώσει συνολικά το κόστος δανεισμού κατά 3 εκατοστιαίες μονάδες, ενώ υποστηρίζει ότι οι πληθωριστικές πιέσεις αποτελούν παροδική εξέλιξη.

Ζητούμενο για τον κ. Ερντογάν, που διορίζει και αποπέμπει συστηματικά τους διοικητές της

Στη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών η λίρα έχει χάσει περίπου τα 2/3 της αξίας της, ενώ κατά το τρέχον έτος έχει υποτιμηθεί σχεδόν 25%.

κεντρικής τράπεζας προκειμένου να διασφαλίζει ότι θα είναι πειθήνια όργανά του, είναι να προσφέρει φθηνό δανεισμό, ώστε να εξασφαλίσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης

της τουρκικής οικονομίας και κατ' επέκταση τη δική του δημοφιλία. Κι ενώ η τελευταία μείωση των επιτοκίων εν μέσω πληθωρισμού 20% επιτάχυνε την πτώση της λίρας,

αναλυτές και οικονομολόγοι της Deutsche Bank προβλέπουν πως η Τράπεζα της Τουρκίας θα προχωρήσει σε νέα μείωση κατά άλλες 100 μ.β. σε κάθε μία από τις δύο επόμενες συνεδριάσεις της μέχρι το τέλος του έτους. Ο γερμανικός τραπεζικός κολοσσός εκτιμά πως ο διοικητής της κεντρικής τράπεζας, Σαχάπ Καβτσίογλου, θα επικαλεστεί την ελαφρά υποχώρηση που σημείωσε ο πληθωρισμός τον Οκτώβριο. Σύμφωνα πάντως με τη γερμανική τράπεζα, ο πληθωρισμός στη γειτονική χώρα θα κυμανθεί γύρω στο 19,5% στα τέλη του έτους και θα παραμείνει σε επίπεδα πάνω από το 20% μέσα στο επόμενο έτος.

Σημειωτέον ότι απηχώντας τις ανορθόδοξες θεωρίες του Τούρκου προέδρου, ο κ. Καβτσίογλου δήλωσε προ ημερών σε συνέντευξη Τύπου πως η τελευταία μείωση των επιτοκίων θα επιφέρει σταθεροποίηση του πληθωρισμού και της τουρκικής λίρας. Υποστήριξε πως το φθηνό νόμισμα θα διευκολύνει την Τουρκία να αντιστρέψει

το χρόνιο πρόβλημα του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, καθώς αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι η Τουρκία εισάγει συνήθως περισσότερα από όσα εξάγει.

Προέβλεψε μάλιστα πως το κυρίως πρόβλημα της χώρας, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, θα αντιστραφεί σε πλεόνασμα. Όπως τόνισαν τότε πολιτικοί και οικονομικοί αναλυτές, πιθανώς η αισιοδοξία του κ. Καβτσίογλου οφειλόταν στο ότι τον Αύγουστο η Τουρκία κατέγραψε πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, κυρίως χάρη στην ανάκαμψη του τουρισμού. Η θετική εξέλιξη επαναλήφθηκε και τον Σεπτέμβριο, για δεύτερο συναπτό μήνα, με το πλεόνασμα να φτάνει το 1,65 δισ. δολ. υπερβαίνοντας το αντίστοιχο του Αυγούστου που ανήλθε στα 814 εκατ. δολ. Σημειωτέον ότι την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους η Τουρκία κατέγραφε έλλειμμα ύψους 2,34 δισ. δολαρίων στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

REUTERS

Ανάπτυξη 5% και ενισχυμένος πληθωρισμός στην Ε.Ε.

Μεγέθυνση του ΑΕΠ κατά 5% το 2021 και 4,3% για το 2022 προβλέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Ε.Ε. και την Ευρωζώνη, σύμφωνα με τις φθινοπωρινές της προβλέψεις. Η εκτίμηση για φέτος είναι βελτιωμένη κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες, αλλά είναι αντιστοίχως χειρότερη κατά 0,2 μονάδες για το 2022, τόσο για την Ε.Ε. όσο και για την Ευρωζώνη, σε σύγκριση με τις θερινές προβλέψεις. Η αναπτυξιακή δυναμική αναμένεται να επιβραδυνθεί το 2023, με το ΑΕΠ της Ε.Ε. να διογκώνεται κατά 2,5% και αυτό της Ευρωζώνης κατά 2,4%.

Ο Πάολο Τζεντιλόνι χαρακτήρισε «εντυπωσιακούς» τους αριθμούς για το 2021-22, σημειώνοντας ότι «δεν θα ξαναδούμε αντίστοιχους για μία γενιά» και ότι συνιστούν μια μοναδική ευκαιρία για αναμόρφωση της ευρωπαϊκής οι-

Δεν θα ξαναδούμε αντίστοιχους ρυθμούς μεγέθυνσης του ΑΕΠ για μία γενιά, σημείωσε ο Πάολο Τζεντιλόνι.

κονομίας. «Η βελτιωμένη αγορά εργασίας, η μείωση των δεικτών αποταμίευσης των νοικοκυριών, οι ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης και η πλήρης ανάπτυξη του RRF αναμένεται να κινήσουν την οικονομική επέκταση», είπε ο επίτροπος Οικονομίας. «Η εξωτερική ζήτηση επίσης αναμένεται να στηρίξει τη μεγέθυνση».

Παρά τη θετική συνολική εικόνα, μεγάλες οικονομίες όπως η

Ισπανία και η Γερμανία προβλέπεται πλέον να έχουν σαφώς χειρότερες επιδόσεις φέτος (4,6% έναντι πρόβλεψης 6,2% τον Ιούλιο για την Ισπανία, 2,7% έναντι 3,6% για τη Γερμανία). Στην περίπτωση της Γερμανίας η επιδείνωση συνδέεται κυρίως με τις στενωπούς στην εφοδιαστική αλυσίδα. Σημαντικά αυξημένος σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια προβλέπεται ότι θα είναι ο πληθωρισμός το 2021 και το 2022. Ο σχετικός δείκτης αναμένεται να κυμανθεί στο 2,4% φέτος στην Ευρωζώνη (στο 8' τρίμηνο του 2020 ήταν -0,3%) και στο 2,6% στην Ε.Ε. Το 2022 θα μειωθεί στο 2,2% στην Ευρωζώνη και στο 2,5% στην Ε.Ε., ενώ η αποκλιμάκωση θα συνεχιστεί το 2023 (1,4% και 1,6% αντίστοιχα).

Ο επίτροπος Οικονομίας εξέ-

φρασε ισχυρή εμπιστοσύνη στην πρόβλεψη για σταδιακή υποχώρηση των πληθωριστικών τάσεων. «Αυτό δεν σημαίνει ότι μπορούμε να εξισώσουμε μία πρόβλεψη με την πραγματικότητα», πρόσθεσε, αναγνωρίζοντας εμμέσως ότι οι εξελίξεις στην αγορά της ενέργειας, στην αγορά εργασίας και στην εφοδιαστική αλυσίδα μπορεί να ανατρέψουν τα δεδομένα, με παράταση του πληθωριστικού φαινομένου.

Το ποσοστό ανεργίας στην Ε.Ε. θα κυμανθεί στο 7,1% φέτος (7,9% στην Ευρωζώνη), στο 6,7% το 2022 (7,5% στην Ευρωζώνη) και στο 6,5% το 2023 (7,3% στην Ευρωζώνη). Το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ε.Ε. συνολικά θα μειωθεί από το 6,9% του ΑΕΠ πέρυσι σε 6,6% του ΑΕΠ φέτος.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα ξεκινήσει το 2022 και θα συνεχιστεί το 2023, φτάνοντας το 1,4% στην Ευρωζώνη και το 1,6% στην Ε.Ε.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Αποχώρηση εταιρειών από Βιετνάμ και Κίνα

Των SIDDHARTH CAVALE και CORINA PONS / REUTERS

Οι μεγάλες διεθνείς εταιρείες ένδυσης και υπόδησης μεταφέρουν την παραγωγή τους σε χώρες οι οποίες είναι πλσιέστερες στα αμερικανικά και τα ευρωπαϊκά τους καταστήματα. Αφορμή δόθηκε με την αναζωπύρωση των κρουσμάτων εξαιτίας της μετάλλαξης «Δέλτα» του κορωνοϊού στο Βιετνάμ και στην Κίνα, η οποία επιβράδυνε ή διέκοψε πλήρως την παραγωγή για ορισμένες εβδομάδες πριν από κάμποσο καιρό. Οι αποκαλύψεις αυτές γίνονται ενόσω οι επιχειρήσεις διεθνώς αντιμετωπίζουν προβλήματα συμφόρησης στην προμηθευτική αλυσίδα και στη διά θαλάσσης μεταφορά ειδών, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους. Εξ ου και υποχρεώνονται αυτές να ξανασκεφθούν τη χρησιμότητα των παγκοσμίων εφοδιαστικών αλυσίδων και τους κόμβους παραγωγής τους με τα φθνιά εργατικά χέρια στην Νοτιοανατολική Ασία. Τελευταίο παράδειγμα εί-

Πολυεθνικές ένδυσης και υπόδησης μεταφέρουν την παραγωγή τους σε άλλες χώρες, πιο κοντά στη Δύση.

ναι αυτό του ισπανικού ομίλου της Mango, η οποία δώλωσε στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Ρότερς ότι έχει επισπεύσει τη διαδικασία να ενισχύσει την τοπική παραγωγή στην Τουρκία, στην Πορτογαλία και στο Μαρόκο. Το 2019, σημειωτέον, είχε σε μεγάλο βαθμό ως βασική πηγή προμηθειών της την Κίνα και το Βιετνάμ, αλλά σήμερα δηλώνει ότι θέλει να επεκτείνει σημαντικά τον αριθμό των μονάδων της στην Ευρώπη το 2022. Αντιστοίχως και ο αμερικανικός όμιλος υπόδησης Steve Madden ανακοίνωσε στα μέσα της εβδομάδας ότι έχει αποσύρει μέρος από την παραγωγή του από το Βιετνάμ και μετακίνησε το 50% από την αντίστοιχη της Kinas στο Μεξικό και στη Βραζιλία. Η εταιρεία, που φτιάχνει τα τσόκακα Crocs, θα μεταφέρει την παραγωγή της σε άλλες χώρες, μεταξύ των οποίων η Ινδονησία και η Βοσνία.

Τουρκία, Βουλγαρία Ουκρανία, Ρουμανία, Τσεχία και Μα-

ρόκο ήταν ορισμένες από τις χώρες που προσείλκυσαν το ανανεωμένο ενδιαφέρον που απορρέει από τις εταιρείες ρούχων και παπουτσιών. Βέβαια, η Κίνα εξακολουθεί να παράγει μεγάλο μέρος ενδυμάτων και υποδημάτων για τις αμερικανικές και τις ευρωπαϊκές αλυσίδες του κλάδου. Στην Τουρκία ειδικά, οι εξαγωγές ρούχων εκτιμάται πως φέτος θα φθάσουν τα 20 δισ. δολάρια, δηλαδή σε ιστορικά επίπεδα-ρεκόρ, χάρισε μια αύξηση των παραγγελιών από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα σχετικά αποτυπώνονται στα στοιχεία του Συμβουλίου της Ένωσης Επιμελητηρίων Ενδυσης της Τουρκίας. Αντιστοίχως το 2020 οι εξαγωγές του κλάδου είχαν φθάσει στα 17 δισ. δολάρια. Στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη οι εξαγωγές κλωστοϋφαντουργικών ειδών, δέρματος και υποδημάτων το πρώτο εξάμηνο του 2021 ανήλθαν στα 739,56 εκατ. δολάρια, ήταν δηλαδή υψηλότερες σε σχέση με το 12μηνο του 2020. «Πολλές επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία αποτελεί και τη σημαντικότερη εμπορική μας εταιρό, αναζητούν νέους προμηθευτές και νέες εφοδιαστικές αλυσίδες στην αγορά των Βαλκανίων», δήλωσε ο καθηγητής Μούρις Ποζντέρας, γραμματέας της Ένωσης Εταιρειών Κλωστοϋφαντουργίας, Ενδυμάτων, Δέρματος και Υπόδησης της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης.

Στη Γουατεμάλα, όπου η εταιρεία ένδυσης - υπόδησης Nordstrom μετακίνησε μέρος της παραγωγής της το 2020, οι εξαγωγές ρούχων ήταν κατά τη υψηλότερες από το 1 δισ. δολάρια στα τέλη του φετινού Αυγούστου, ήτοι 34,2% ενισχυμένες από το 2020 και 8,8% ακόμα και από το 2019. Βέβαια, ας μην το λησμονούμε, πολλές επιχειρήσεις συνεχίζουν να είναι εξαρτημένες σε μέγιστο βαθμό από το Βιετνάμ, όπου οι πρόσφατες διακοπές στην παραγωγή προκάλεσαν σοβαρές αναταράξεις. Η κυβέρνηση της χώρας, εν κατακλείδι, είχε δηλώσει τον Οκτώβριο ότι δεν θα εκπληρώσει τους στόχους των εξαγωγών ένδυσης για το 2021 και η απόκλιση στη χειρότερη των περιπτώσεων θα είναι 5 δισ. δολάρια, εξαιτίας των επιπτώσεων από τα περιοριστικά μέτρα για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού και της έλλειψης εργαζομένων.

Χρυσές πωλήσεις χωρίς λάμψη την Ημέρα Εργέννηδων της Κίνας

Τζίρος πολλών δισ. από τις πρώτες ώρες στη μεγαλύτερη γιορτή καταναλωτισμού

Αν και υπό την απειλή των διακοπών ρεύματος, του πληθωρισμού και του νέου κύματος της πανδημίας στην Κίνα, η μεγαλύτερη στον κόσμο γιορτή του καταναλωτισμού, όπως τουλάχιστον έχει εξελιχθεί τα τελευταία 12 χρόνια η Ημέρα των Εργέννηδων, έφερε την Πέμπτη από τις πρώτες κιόλας ώρες της ημέρας πωλήσεις ύψους πολλών δεκάδων δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αρχικά επινόηση των φοιτητών που δεν είχαν ερωτικό δεσμό και ήθελαν μια γιορτή αντίβαρο στον Άγιο Βαλεντίνο των δυτικών χωρών και στη συνέχεια εύρημα του αμφιλεγόμενου επιχειρηματία Τζακ Μα, ιδρυτή της πλατφόρμας ηλεκτρονικού εμπορίου Alibaba, η 11η Νοεμβρίου είναι κάθε χρόνο η ημέρα των μεγάλων προσφορών από τα εμπορικά καταστήματα της Κίνας για είδη από καλλυντικά προσώπου μέχρι αθλητικά παπούτσια.

Ο Τζακ Μα τής έδωσε τη χροιά της γιορτής του καταναλωτισμού για πρώτη φορά το 2009 και σύντομα άρχισαν να συμμετέχουν σε αυτήν όλες οι επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου της χώρας, που προσφέρουν σπάνια γενναιόδωρες εκπτώσεις, μόνο για τη συγκεκριμένη ημέρα. Σύντομα, η κινεζική γιορτή επισκίασε τις δύο αμερικανικές γιορτές αγορών Black Friday και Cyber Monday τόσο από τον όγκο και την αξία των πωλήσεων όσο και από τον γενικότερο θόρυβο που προκαλούν. Φέτος ήταν αναμενόμενο πως θα εορταζόταν με κάπως πιο χαμηλούς τόνους όχι μόνον εξαιτίας των δεινών που πλήττουν την κινεζική οικονομία, αλλά και επειδή έχει προηγηθεί η εκστρατεία κατά των ισχυρών επιχειρηματιών που γονάτισε πρώτον από όλους τον Τζακ Μα. Αυτό δεν καθόρισε, πάντως, το ύψος των πωλήσεων. Από τις πρώτες ώρες της ημέρας, η Alibaba του Τζακ Μα ανέφερε ότι μεγάλες φίρμες όπως η Apple και η L' Oreal είχαν ήδη καταγράψει πωλήσεις άνω των 15 εκατ. δολαρίων η καθεμιά. Σημειωτέον ότι πέρυσι οι πωλήσεις της Alibaba στη διάρκεια των εορτασμών έφτασαν τα 75 δισ. δολάρια. Η ανταγωνιστική της, JD.com, όταν ακόμη έμεναν αρκετές ώρες για να λήξει ο χθεσινός εορτασμός, ανέφερε πωλήσεις ύψους 48,6 δισ. δολαρίων που υπερέβησαν το περυσινό ρεκόρ των 41 δισ. δολαρίων. Παράγοντες της αγοράς εκτιμούν πως φέτος στο σύνολο των 11 πρώτων ημερών του Νοεμβρίου οι δύο αυτές εται-

Αρχικά επινόηση των φοιτητών που δεν είχαν ερωτικό δεσμό και ήθελαν μια γιορτή αντίβαρο στον Άγιο Βαλεντίνο των δυτικών χωρών και στη συνέχεια εύρημα του αμφιλεγόμενου επιχειρηματία Τζακ Μα, ιδρυτή της πλατφόρμας ηλεκτρονικού εμπορίου Alibaba, η 11η Νοεμβρίου είναι κάθε χρόνο η ημέρα των μεγάλων προσφορών από τα εμπορικά καταστήματα της Κίνας.

Alibaba και JD.com αναμένεται να συγκεντρώσουν πωλήσεις ύψους τουλάχιστον 90 δισ. δολαρίων.

ρείες ηλεκτρονικού εμπορίου θα συγκεντρώσουν πωλήσεις ύψους τουλάχιστον 90 δισ. δολαρίων. Μολονότι παραδοσιακά αφορούσε τη συγκεκριμένη ημερομηνία της 11ης Νοεμβρίου, ο εορτασμός της Ημέρας των Εργέννηδων τείνει να διαρκεί περισσότερες ημέρες κάθε χρόνο και να αρχίζει από την πρώτη κιόλας ημέρα του Νοεμβρίου. Η 11η ημέρα του 11ου μήνα συμβολίζει τέσσερις μονάδες, τους νέους που

δεν έχουν συντροφική σχέση. Πέρυσι, η Alibaba παρέτεινε τον εορτασμό για 11 ημέρες, με τις μεγαλύτερες και πιο γενναιόδωρες προσφορές να έχουν συγκεντρωθεί σε δύο φάσεις, στο τρίημερο από 1η έως 3 Νοεμβρίου και στη συνέχεια στις 11 Νοεμβρίου. Μεσολάβησε, όμως, λίγο αργότερα η κράτηση του Μα από τις κινεζικές αρχές και η εξαφάνισή του επί ημέρες, όπως και το βέτο που προέβαλε το Πεκίνο στην αρχική δημόσια εγγραφή της Ant, θυγατρική της Alibaba, αλλά και πολλοί περιοριστικοί όροι που επέβαλε στον Κινέζο επιχειρηματία. Μερικούς μήνες αργότερα, τον Απρίλιο, το Πεκίνο επέβαλε στον κινεζικό κολοσσό του ηλεκτρονικού εμπορίου πρόστιμο ύψους 2,8 δισ. δολαρίων για μονοπωλιακή συμπεριφορά.

Εκτοτε, ο Τζακ Μα δείχνει κάπως αποδυναμωμένος και φέτος απέφυγε τις ανακοινώσεις των πωλήσεων σε πραγματικό χρόνο, όπως έκανε άλλες χρονιές. Επιπλέον, τόνισε πως φέτος η εταιρεία του δράττεται της ευκαιρίας για να δώσει έμφαση στη βιώσιμη ανάπτυξη. Για πρώτη φορά, άλλωστε, δεν κάλεσε δημοσιογράφους στο γκαλά που διοργάνωσε για το χθεσινό συμβάν. Σχολιάζοντας τους χαμηλούς τόνους της φετινής χρονιάς η κρατική αγγλόφωνη εφημερίδα Global Times ανέφερε σε σχετικό δημοσίευμά της ότι «η Ημέρα των Εργέννηδων χάνει τη λάμψη της καθώς επεκεντρώνεται πλέον στην ανάπτυξη υψηλής ποιότητας εξαιτίας των αυστηρών ρυθμίσεων που έχουν επιβληθεί». REUTERS, BLOOMBERG, CNN, CNBC

32 δισεκατομμύρια δολάρια άντλησαν οι τεχνολογικές startups για το κλίμα

Οι νεοφυείς εταιρείες υψηλής τεχνολογίας που εργάζονται για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής έχουν συγκεντρώσει κεφάλαια-ρεκόρ ύψους 32 δισ. δολαρίων μέχρι στιγμής φέτος, σύμφωνα με έκθεση της εταιρείας ανάλυσης καινοτόμων κεφαλαίων Dealroom και της London & Partners. Η έκθεση δημοσιεύθηκε την προηγούμενη εβδομάδα και την αναφέρει το αμερικανικό ενημερωτικό δίκτυο CNBC. Πρόκειται για χρήματα τα οποία έχουν δοθεί από επενδυτικά καινοτόμα κεφάλαια και τα φετινά έχουν ξεπεράσει ήδη το σύνολο των αντιστοίχων για το 2020. Εν τω μεταξύ, από το 2016 και μετά έχουν υπερτετραπλασιαστεί οι επενδύσεις στις εταιρείες που αναπτύσσουν τεχνολογία για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Εκείνη τη συγκεκριμένη χρονιά είχαν ανέλθει σε μόλις 6,6 δισ. δολάρια. Αυτή η στήριξη στις τεχνολογικές νεοφυείς επιχειρήσεις με επίκεντρό τους το κλίμα παρατηρείται ενόσω ορισμένοι από τους ισχυρότερους επενδυτικούς οίκους χαιρετίζουν τις δυνατότητές τους.

Λόγου χάριν, στην αρχή της εβδομάδας, ο διευθύνων σύμβουλος της BlackRock, Λάρι Φινκ, δήλωσε πως αναμένει ότι οι επόμενες 1.000 νεοφυείς εταιρείες με αξία πολλά δισεκατομμύρια δολάρια θα σχετίζονται με την τεχνολογία για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος. Ο δε δισεκατομμυριούχος Μπιλ Γκέ-

Εργάζονται στο πεδίο της μείωσης των ρύπων ή της αντιμετώπισης των συνεπειών από την υπερθέρμανση του πλανήτη.

ιτς είχε υπογραμμίσει από πλευράς του την προηγούμενη εβδομάδα ότι προσδοκά να ανακλύσουν 8 ή 10 Tesla με δραστηριότητα στο Δι-όστημα. Την περίοδο 2016-2021 στις ΗΠΑ οι νεοφυείς του κλίματος αποκόμισαν τα περισσότερα χρηματοδοτικά κεφάλαια και έπονται

εκείνες στην Κίνα, στη Σουηδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σύμφωνα, πάντως, με τα ευρήματα της προαναφερθείσας έκθεσης, η Ευρώπη είναι η περιφέρεια που αναπτύσσεται ταχύτερα διεθνώς με γνώμονα την τεχνολογία κλίματος. Τα ευρήματα αναλύουν επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, που εργάζονται στο πεδίο της μείωσης των ρύπων ή της αντιμετώπισης των συνεπειών από την υπερθέρμανση του πλανήτη. Τα ευρωπαϊκά καινοτόμα κεφάλαια έχουν τοποθετηθεί σε εταιρείες της Γηραιάς Ηπείρου στο εν λόγω πεδίο 8 δισ. δολάρια φέτος εν συγκρίσει με 1,1 δισ. δολάρια το 2016, όπως αποτυπώνεται στην έκθεση της εταιρείας ανάλυσης καινοτόμων κεφαλαίων Dealroom και της London & Partners. Οπότε είναι σαφές ότι οι επενδύσεις επιταχυσίστηκαν. Τέλος, εξαιρουμένων της Μπίε Ερία στην Καλιφόρνια, το Λονδίνο έχει τη μεγαλύτερη συγκεντρωση νεοφυών στο συγκεκριμένο πεδίο, καθώς έχουν δημιουργηθεί 416 από αυτές μετά τη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα το 2015 και αποτιμώνται αθροιστικά σε 28 δισ. δολάρια.

Ο ΠΕΡΙ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ (ΔΙΑΚΑΤΟΧΗ, ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗ) ΝΟΜΟΣ (ΚΕΦ. 224), ΟΠΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Ειδοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 70(α)

Επειδή με Διάταγμα που Δημοσιεύτηκε στο Τρίτο Παράρτημα (Μέρος Ι) της Επίσημης Εφημερίδας της Δημοκρατίας με αρ.5606 και ημερομηνία 30 Σεπτεμβρίου 2021, αρ. ΚΔΠ 408, το Υπουργικό Συμβούλιο διέταξε τη διενέργεια Γενικής Εκτίμησης της ακίνητης ιδιοκτησίας που ευρίσκεται εντός ολόκληρου του ελεγχόμενου από την Κυπριακή Δημοκρατία τμήματός της, όπως καθορίστηκε στο Διάταγμα που εκδόθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 69(1) του πιο πάνω Νόμου.

2. Γί' αυτό, ενασκώντας τις εξουσίες που μου παρέχονται με το άρθρο 70(α) του περί Ακίνητης Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου, εγώ ο Διευθυντής του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, με την παρούσα ειδοποίηση, πληροφορώ το κοινό ότι η Γενική Εκτίμηση σε τιμές 01.01.2021 στην περιοχή που αναφέρεται πιο πάνω, θα αρχίσει την ημερομηνία της δημοσίευσης της ειδοποίησης αυτής στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας και καλώ όλους τους ιδιοκτήτες ακίνητης ιδιοκτησίας που ευρίσκεται στην πιο πάνω περιοχή :

(α) να εφοδιάσουν τον εκτιμητή με τέτοιες πληροφορίες, προφορικές ή γραπτές, που σχετίζονται με την υπό εκτίμηση ακίνητη ιδιοκτησία τις οποίες ο εκτιμητής δυνατόν να απαιτήσει.

(β) να παρουσιάσουν στον εκτιμητή για εξέταση οποιοδήποτε έγγραφο που ευρίσκεται στην κατοχή τους, ή κάτω από τον έλεγχο τους και σχετίζεται με την υπό εκτίμηση ακίνητη ιδιοκτησία, το οποίο ο εκτιμητής δυνατόν να απαιτήσει.

Δρ. ΕΛΙΚΚΟΣ Α. ΗΛΙΑ
Αναπληρωτής Διευθυντής
Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας

Απογείωση Airbnb και ενοικίων στο παραλιακό μέτωπο της Αττικής

Περιζήττες οι κατοικίες από Γλυφάδα μέχρι Σχινιά από ξένους και Έλληνες παραθεριστές

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Παραθεριστές από την Ελλάδα και το εξωτερικό, ψηφιακοί «νομάδες» αλλά και μόνιμοι κάτοικοι απογειώνουν τις παραθαλάσσιες περιοχές της Αττικής, με τις τιμές των ενοικίων αλλά και των διανυκτερεύσεων σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης να καταγράφουν αυξήσεις που αγγίζουν ακόμα και το 77% σε σύγκριση με το επίπεδο πριν από την πανδημία.

Η ποιότητα ζωής, τα μεγάλα και ευρύχωρα ακίνητα, οι παροχές και ασφαλώς η τοποθεσία, πλησίον της θάλασσας, έχουν κάνει περιζήτητες περιοχές όπως η Σαρωνίδα, η Ανάβυσσος, το Πόρτο Ράφτη, ο Σχινιάς, η Ραφήνα και η Λούτσα (Αρτέμιδα).

Στο πλαίσιο αυτό είναι χαρακτηριστικά τα στοιχεία από την πορεία των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία που επεξεργάστηκε η AirDNA για λογαριασμό της «Κ», τον φετινό Σεπτέμβριο, η μέση τιμή ανά διανυκτέρευση στην ευρύτερη περιοχή της Λαυρεωτικής ανήλθε σε 234 ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 77% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019, δηλαδή πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας. Ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι και ο αριθμός των αγγελιών είναι πλέον αρκετά χαμηλότερος (-31%) σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2019. Το μέσο μηνιαίο εισόδημα διαμορφώνεται σε 1.090 ευρώ, ενώ τον Αύγουστο, που η πληρότητα ήταν πλησίον του 70% (από 46% τον Σεπτέμβριο), το μέσο εισόδημα ανήλθε σε 1.565 ευρώ.

Αντίστοιχα, η περιοχή του Σαρωνικού (Σαρωνίδα, Ανάβυσσος, Π. Φώκεια) κατέγραψε σημαντική αύξηση της μέσης τιμής ανά διανυκτέρευση, καθώς αυτή ανήλθε σε 252 ευρώ (η υψηλότερη μεταξύ των παράκτιων περιοχών της Αττικής), κατά 66% υψηλότερη σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα

Ο χάρτης της βραχυχρόνιας μίσθωσης στις παραθαλάσσιες περιοχές της Αττικής

	Αριθμός ενεργών αγγελιών (τουλάχιστον μία μίσθωση τις τελευταίες 30 ημέρες)	Μέση τιμή ανά διανυκτέρευση (σε ευρώ)	Μεταβολή μέσης τιμής/διανυκτέρευση σε σχέση με το 2019	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΕΝΕΡΓΩΝ ΑΓΓΕΛΙΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ 2019
Γλυφάδα	292	128,0	23%	-42%
Ελληνικό - Αργυρούπολη	61	134,0	50%	-45%
Αλιμος	137	129,0	37%	-53%
Π. Φάληρο	214	86,5	51%	-40%
Βάρη	131	105,5	16%	-42%
Κορωπί	84	197,5	18%	-45%
Σπάτα - Αρτέμιδα	372	77,5	39%	-35%
Ραφήνα	94	88,5	3%	-60%
Μαραθώνα	282	227,5	52%	-41%
Σαρωνικός	486	252,0	66%	-40%
Λαυρεωτική	271	234,0	77%	-31%

ΠΗΓΗ: AirDNA (Τα στοιχεία αφορούν τον Σεπτέμβριο του 2021)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Εως και 77% αυξήθηκαν οι τιμές διανυκτέρευσης σε σχέση με την προ πανδημίας εποχή.

του 2019. Οσον αφορά τον αριθμό των αγγελιών, αυτές ήταν κατά 486,40% λιγότερες από το 2019. Τιμές ανά διανυκτέρευση που πλησιάζουν ή και ξεπερνούν τα 200 ευρώ καταγράφονται επίσης στον Μαραθώνα (227 ευρώ) και στο Κορωπί (197 ευρώ).

Οσον αφορά περιοχές πιο κοντά στον αστικό ιστό, όπως π.χ. η Γλυφάδα, η μέση τιμή ανήλθε τον Σεπτέμβριο σε 128 ευρώ, αυξήσε κατά 23% σε σχέση με το 2019, ενώ ο αριθμός των αγγελιών έχει υποχωρήσει κατά 42% σε 293 ακίνητα. Είναι λοιπόν προφανές ότι ένας βασικός παράγοντας που

έχει οδηγήσει τις τιμές των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με την περίοδο πριν από την πανδημία είναι η περιορισμένη προσφορά, άρα και ο ανταγωνισμός.

Ενίσχυση λόγω πανδημίας

Όπως σημειώνουν φορείς της αγοράς ακινήτων, ήδη από τον Μάιο, υπήρξε μεγάλη άνοδος της ζήτησης τόσο για βραχυχρόνιες μισθώσεις, π.χ. 1-2 εβδομάδες, όσο και για πιο μεγάλης διάρκειας μισθώσεις, π.χ. 2-3 μήνες, κυρίως από εγχώριους ενοικιαστές. Ο φόβος της πανδημίας κράτησε εντός του λεκανοπεδίου Αττικής μια μερίδα πιθανών παραθεριστών.

Δημοφιλείς είναι οι εν λόγω βίλες και για τους ξένους επισκέπτες, κυρίως όμως εκείνους που επέλεξαν την Αθήνα για να εργαστούν απομακρυσμένα. Το σχετικό ενδιαφέρον είχε αρχίσει να εκδηλώνεται ήδη από τις αρχές

του καλοκαιριού. Συγκεκριμένα, άνθρωποι που μέχρι τότε διέμεναν μόνιμα στην Ισπανία (αλλά με καταγωγή από χώρες του ευρωπαϊκού Βορρά), τη Σουηδία και σε άλλες χώρες, όπως η Γερμανία και η Βρετανία, είχαν αρχίσει να εκφράζουν το ενδιαφέρον τους να μετακινηθούν και να εργαστούν στην Ελλάδα, είτε εντός Αττικής, είτε σε κάποιο νησί, όπως η Σαντορίνη και η Πάρος. Με το πέρας του καλοκαιριού, ο αριθμός αυτός φαίνεται πως έχει αυξηθεί σημαντικά και κινείται σήμερα περίξ των 3.000 ανθρώπων, καθώς πληροφορίες αναφέρουν ότι τόσες είναι οι αιτήσεις που έχουν κατατεθεί για την έκδοση της Digital Nomads Visa, περίπου ένα μήνα από τη θέσπισή της.

Η εν λόγω βίζα συνιστά ένα σημαντικό «εργαλείο» που ενθαρρύνει την έλευση περισσότερων πολιτών τρίτων χωρών, που έχουν το δικαίωμα να αιτηθούν

τη σχετική άδεια παραμονής, αρκεί να πληρούν τις προϋποθέσεις που έχουν τεθεί (π.χ. μηνιαίο εισόδημα 3.500 ευρώ, σχέση μόνιμης εργασίας με ξένο εργοδότη ή αυτοαπασχολούμενοι/ελεύθεροι επαγγελματίες). Η άδεια παραμονής έχει διάρκεια 12 μηνών, με δικαίωμα ανανέωσης για επιπλέον 12 μήνες, αλλά υπάρχει και η δυνατότητα για επέκταση της διετούς παραμονής, μέσω κατάθεσης νέας αίτησης όταν παρέλθει το σχετικό διάστημα. Η απουσία αντίστοιχων δυνατοτήτων σε άλλες χώρες του ευρωπαϊκού Νότου δίνει στην Ελλάδα ένα συγκριτικό πλεονέκτημα αυτή την περίοδο. Σύμφωνα με στοιχεία του δικτύου του Spitogatos, κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο καταγράφηκε αύξηση κατά 323% στις αναζητήσεις κατοικιών στην Ελλάδα από πολίτες που είναι εγκατεστημένοι στην Ισπανία. Ασφαλώς δεν πρόκειται για Ιβήρες, αλλά για ξένους που διαμένουν μόνιμα στην Ισπανία, εργάζονται και αναζητούν τον επόμενο προορισμό τους.

Και για μόνιμη διαμονή

Ασφαλώς, εκτός από τις παραπάνω κατηγορίες μισθωτών υπάρχουν και όσοι προτιμούν τις περιοχές αυτές για μόνιμη διαμονή. Η πληθώρα πιθανών ενοικιαστών (Έλληνες, ξένοι ψηφιακοί νομάδες κ.λπ.) έχει ως αποτέλεσμα και την εκτίναξη των ενοικίων. Σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη τιμών Spitogatos Property Index (SPI) κατά το φετινό τρίτο τρίμηνο, οι παραθαλάσσιες περιοχές της Αττικής αναδείχθηκαν «πρωταθλήτριες» των αυξήσεων των τιμών των ενοικίων.

Για παράδειγμα, στην Ανάβυσσο σημειώθηκε αύξηση των ενοικίων κατά 38,3% σε 8,3 ευρώ/τ.μ., σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο! Ακολούθησε με επίσημη αύξηση της τάξεως του 26% σε 7,6 ευρώ/τ.μ. η γειτονική περιοχή της Παλιάς Φώκειας.

Μεγάλη ζήτηση για χώρους logistics

Συνεχίζεται το ράλι στην αγορά των ακινήτων logistics μετά την πανδημία, καθώς η ζήτηση έχει εκτοξεύσει τις τιμές. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τις αρχές του έτους και μέχρι σήμερα, τα ενοίκια για τη μίσθωση ενός νέου, σύγχρονου κτιρίου logistics έχει αυξηθεί κατά 15%, καθώς η ζήτηση είναι υψηλότερη της προσφοράς. Πλέον, «αναμένουμε ενοίκια της τάξεως των 5 ευρώ/τ.μ. στον Ασπρόπυργο», ανέφερε ο κ. Χρήστος Κάκκαβας της εταιρείας παροχής υπηρεσιών ακινήτων Athens Economics - JLL. Σύμφωνα με τον ίδιο, «για πρώτη φορά βλέπουμε τους ξένους επενδυτές να κινούνται όχι μόνο για την απόκτηση ακινήτων, αλλά και εταιρειών του κλάδου της παροχής υπηρεσιών logistics (3PL), όπως έγινε με την περίπτωση του αμερικανικού fund HIG, που εξαγόρασε την εταιρεία Makios Logistics από τη Β. Ελλάδα». Αντίστοιχα, ιδιαίτερα αισιόδοξος είναι η πορεία της αγοράς των logistics, τουλάχιστον για τα επόμενα 4-5 χρόνια, εμφανίστηκε και ο κ. Γιώργος Φιλόπουλος, διευθυντής επενδύσεων της Trastor AEEAΠ, ο οποίος σημείωσε ότι τα τελευταία χρόνια οι αξίες έχουν αυξηθεί κατά 30% συνολικά, ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου των ενοικίων διαμορφώνεται στο 5%. «Αυτή τη στιγμή έχουμε καταγράψει ζήτηση για τη μίσθωση 200.000 τ.μ. κτιρίων logistics, δείγμα του ότι ο τομέας αυτός αποτελεί μια μεγάλη επενδυτική ευκαιρία, τόσο σήμερα όσο και τα επόμενα χρόνια». Σύμφωνα με τον κ. Κάκκαβα, εκτός από την περιοχή του Ασπρόπυργου, η οποία αποτελεί ιδανικό προορισμό για τις εταιρείες 3PL, θα πρέπει να αναμένεται η επένδυση και σε άλλες περιοχές της Αττικής, που σήμερα είναι πιο προσιτές. Μια τέτοια είναι τα Μέγαρα, ενώ τα Οινόφυτα θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για υπηρεσίες απλής αποθήκευσης.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πόσο ευέλικτη είναι η προσφορά ακινήτων

Ένα από τα εντυπωσιακά πράγματα που σημειώθηκαν τον καιρό της παγκόσμιας επιβολής των lockdown ήταν η γρήγορη αντίδραση εταιρειών βιομηχανικής παραγωγής αναπροσαρμόζοντας σε ελάχιστο χρόνο τις γραμμές παραγωγής τους κατασκευάζοντας προϊόντα που είχε άμεση ανάγκη η ανθρωπότητα. Ξαν παραδείγματα είχαμε αυτοκινητοβιομηχανίες να κατασκευάζουν αναπνευστήρες και βιομηχανίες καλλυντικών σκευασμάτων να παράγουν προστατευτικές μάσκες και αντισηπτικά. Η ζήτηση για τα δικά τους προϊόντα ήταν εκ των πραγμάτων στο ναδίρ, ενώ η ζήτηση για αυτά τα εξειδικευμένα προϊόντα στο ζενίθ και η προσφορά τους ελλειμματική. Επιπλέον τους δόθηκε και μια χρυσή ευκαιρία να δείξουν ένα πιο ανθρώπινο πρόσωπο σε ώρα πραγματικής ανθρωπίνης κρίσης.

Το επίπεδο τεχνολογικών εφαρμογών – που δεν είναι τίποτα λιγότερο από τεχνολογίες αιχμής – έπαιξε σίγουρα τον ρόλο του. Νέος προγραμματισμός των λογισμικών προγραμμάτων μετά τις σχετικές αποφάσεις των διοικητικών συμβουλίων, προμήθεια των σχετικών πρώτων υλών και μπουι... τα ρομπότ της γραμμής παραγωγής έβγαζαν αναπνευστήρες για τις εντατικές μονάδες νοσοκομείων αντί αυτοκίνητα.

Αυτή η σχεδόν άμεση αντίδρα-

ση της παραγωγής σε αλλαγές των δεδομένων της αγοράς, που θυμίζει ένα στάδιο πριν την χρήση ενός μαγικού ραβδιού, ισχύει σε τομείς της βιομηχανίας που έχουν εκτεταμένη αυτοματοποίηση της παραγωγής. Φυσικά, σε αυτή την συγκυρία, ήταν και σχετικά εύκολη η αποτίμηση των αναγκών της ζήτησης – τόσο σε είδος όσο και σε αριθμό. Σε ομαλές συνθήκες, αφενός οι τεχνολογίες ενσωματώνονται σταδιακά και οι μονάδες παραγωγής αναπτύσσονται αναλόγως

Σε καμία περίπτωση δεν υπάρχει ένα μαγικό ραβδί που να διορθώνει μια λανθασμένη ή μια όχι τόσο επιτυχημένη επιχειρηματική απόφαση.

των επενδυτικών κεφαλαίων που διατίθενται σε έρευνα, καινοτομία και ανάπτυξη, τα προϊόντα προγραμματίζονται τόσο σε εύρος όσο και σε βάθος, ενώ πολλές φορές η ζήτηση είναι κατευθυνόμενη. Αφετέρου η μέτρηση της ζήτησης δεν είναι εύκολη υπόθεση και γίνεται με συνεχή έρευνα αγοράς. Ο δε υπολογισμός της μελλοντικής

Το να κτίσεις κάτι έχει μια χρονική υστέρηση από κάποιων μηνών μέχρι κάποιων ετών – από την ώρα που αρχινά μέχρι την ώρα που λειτουργεί.

ζήτησης είναι ένας από τους μεγαλύτερους εφιάλτες. Αν στο μεσοδιάστημα προκύψει μια ανέλπιστα αύξηση στη ζήτηση, τότε η παραγωγή εντατικοποιείται για να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες. Αυτή η εντατικοποίηση μπορεί να σημαίνει υπερωρίες μέχρι και παραγωγή 24/7.

Αν ζαλιστήκατε διαβάζοντας

τα πιο πάνω – που είναι όσο πιο απλουστευμένα μπορούσα να τα παραθέσω, ελάτε να δείτε τι συμβαίνει στην αγορά ακινήτων.

Πολλοί συγχύζουν το αμιγώς κατασκευαστικό κομμάτι (construction process) με τη διαδικασία ανάπτυξης (development process). το πρώτο είναι ένα μικρό κομμάτι του δεύτερου, αφού το δεύτερο

αρχίζει από τη σύλληψη της αρχικής ιδέας μέχρι την πλήρη λειτουργία του τελικού προϊόντος. Το κατασκευαστικό είναι το εύκολο κομμάτι της όλης διαδικασίας ανάπτυξης, αφού τα κυριότερα πράγματα που απαιτούνται είναι η απόρριψη χρηματοδότηση, μια ικανή τεχνική ομάδα (συμβούλων και εργολάβων) και όχι θεομηνίες. Αν υπάρχουν αυτά, το κατασκευαστικό έχει αρχή και τέλος. Το development process όμως είναι πολύ διαφορετική υπόθεση· μπορεί να διαρκέσει οτιδήποτε, από μερικούς μήνες μέχρι και δεκαετίες απροσδιορίστου αριθμού.

Μέσα σε όλο αυτό μπορεί να αλλάξουν και συνθήκες αλλάζουν ένα σωρό από παράμετροι, όπως οι συνθήκες της οικονομίας, οι απαιτήσεις της ζήτησης, τα «θέλω» και τα «μπορώ» των χρηστών, οι πολεοδομικές απαιτήσεις και περιορισμοί, άλλες νομοθετικές και κρατικές ρυθμίσεις, οι περιβαλλοντικές απαιτήσεις, εξελίξεις στην προσέγγιση σχεδιασμού και στα υλικά δόμησης, στην προσφορά άμεσων και εναλλακτικών επενδυτικών επιλογών, στη μετεξέλιξη τομέων της οικονομίας – για να αναφέρω μόνο μερικά.

Όλα αυτά συνθέτουν ένα πολύπλοκο και πολυσύνθετο περιβάλλον μέσα στο οποίο καλούνται να λειτουργήσουν όσοι αποφασίζουν να ασχοληθούν με τον ευ-

ρύτερο τομέα της ανάπτυξης γης. Σε καμία περίπτωση δεν υπάρχει ένα μαγικό ραβδί ή κάτι κοντινό σε αυτό, που να διορθώσει μια λανθασμένη ή μια όχι τόσο επιτυχημένη επιχειρηματική απόφαση, ή σε αλλαγή δεδομένων της αγοράς. Η αλλαγή της γραμμής παραγωγής σε αυτή την περίπτωση σημαίνει νέο σχεδιασμό, νέα αδειοδότηση, νέες προσφορές, νέες τιμολογήσεις, νέες καμπάνιες πώλησης, επιπλέον ρίσκο, επιπλέον άγχος κλπ. Και μετά υπάρχει το πασιφανές: το να κτίσεις κάτι έχει μια χρονική υστέρηση από κάποιων μηνών μέχρι κάποιων ετών – από την ώρα που αρχινά μέχρι την ώρα που λειτουργεί. Πολλές φορές τα δεδομένα της αγοράς αλλάζουν άρδην μεταξύ της αρχής και του τέλους αυτού του χρονικού διαστήματος.

Συμπεραίνουμε συνεπώς πως ο χρονισμός μιας ανάπτυξης είναι ίσως ο σημαντικότερος παράγοντας που κρίνει την επιτυχία ή την αποτυχία της, ενώ η ελάχιστη έως ανύπαρκτη ευελιξία στην παραγωγή δεν επιτρέπει την ερασιτεχνική ενασχόληση με την ανάπτυξη γης αφού αφήνει ελάχιστα περιθώρια λάθους στους επαγγελματίες.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Από την ελευθερία ως την αυθαιρεσία

Μπιενάλε Λάρνακας: Στην «Κ» η νικήτρια με το βραβείο Grand Prix Λάρα Σάλμον και ο επιμελητής Βασίλης Βασιλειάδης

Των **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**
και **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Η Μπιενάλε Λάρνακας θα διαρκέσει μέχρι τις 26 Νοεμβρίου 2021, και λαμβάνει χώρα σε τρεις σπουδαίους χώρους της πόλης, στη Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας, στο Μουσείο Πιερίδη και στη Λέσχη Λάρνακας με θέμα τα «Ατελείωτα Όρια» υπό την επιμέλεια του εικαστικού Βασίλη Βασιλειάδη. Η εικαστική κίνηση που δημιουργήθηκε στην πόλη θεωρούμε πως είναι μια τονωτική πολιτιστική ένεση για τη Λάρνακα, αφού τόσο οι κάτοικοι όσο και επισκέπτες της έχουν την ευκαιρία να δουν τη δουλειά τόσων πολλών καλλιτεχνών απ' όλον τον κόσμο. Ενδεικτικό είναι πως για τη φετινή διοργάνωση λήφθηκαν 340 αιτήσεις καλλιτεχνών από 50 χώρες.

Πρώτη στάση της «Κ» ήταν στη Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας, στην παρολία της πόλης, και αυτό που αμέσως ο επισκέπτης παρατηρεί είναι η ποικιλία των έργων που εκτίθενται στους τρεις χώρους αλλά και σύγχρονα έργα τέχνης που είναι στα δωμάτια της Δημοτικής Πινακοθήκης, όπως video art, «κλασικοί» πίνακες, installations μέχρι και διαδραστικά έργα, με τα οποία το κοινό πρέπει να έρθει σε επαφή μαζί για να μπορέσουν να ολοκληρωθούν. Για παράδειγμα, το έργο του καλλιτέχνη Arseniy Lysenko, με τίτλο «Social Media», που αποτελείται από δύο μεταλλικούς μολύβους, διακορίχθηκε στη φετινή διοργάνωση.

«Ξεπερνά τα όρια μου»

Το φετινό βραβείο Grand Prix της 2ης Μπιενάλε Λάρνακας έλαβε η Λάρα Σάλμον, με το performance art έργο της «Saline Dissonance», που έγινε στην αλυσή της Λάρνακας. Συναντήσαμε την καλλιτέχνηδα στην Πινακοθήκη για να μας μιλήσει για τη δουλειά της, που το κοινό μπορεί να δει στον χώρο σε βίντεο. Η Λάρα εξήγησε στην «Κ» τι παρακολουθούσε το κοινό στο περφόρμανς της, και μας εξήγει: «Καθώς το κοινό συγκεντρώθηκε στην Αλυσή Λάρνακας, με είδαν να εμφανίζομαι στον ορίζοντά της. Πήγα προς το μέρος τους κρατώντας μια μακριά ξύλινη ράβδο. Πλησιάζοντας στην όκη της λίμνης, άρχισα να αφαιρώ με δύναμη το ξηρό αλάτι από την επιφάνειά της. Ξάλλωσα διπλά στην εσοχή που δημιουργήσε

Η φετινή Μπιενάλε Λάρνακας έχει θέμα τα «Ατελείωτα Όρια» υπό την επιμέλεια του εικαστικού Βασίλη Βασιλειάδη. Για τη φετινή διοργάνωση λήφθηκαν 340 αιτήσεις καλλιτεχνών από 50 χώρες.

Το κοινό μπορεί να δει διάφορες τεχνικές αλλά και μέσα που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία των έργων, από video art, «κλασικούς» πίνακες, installations μέχρι διαδραστικά έργα.

αυτή η αφαίρεση και τοποθέτησα τα κομμάτια αλατιού σε όλο μου το σώμα. Παραμένοντας έτσι για δύο ώρες, εμφανίστηκε μια φυσική ροή αλατιού και νερού στην επιφάνειά του δέρματός μου.

Το αλάτι με βάραινε πολύ κατά τη διάρκεια αυτής της ανταλλαγής μέσω της ώσμωσης. Καθώς ο ήλιος έδυε, άρχισα προσεκτικά να ανεβαίνω. Πήρα το αλάτι από το σώμα μου, αποκαλύπτοντας τα σημάδια του στο δέρμα μου, και το τοποθέτησα κομμάτι-κομμάτι ακριβώς από εκεί που ήρθε». Βλέποντας το βίντεο μάς έκαναν εντύπωση τα σημάδια σε όλο της σώμα: «Τα περφόρμανς μου βασίζονται συχνά σε μια ανεξήγητη αποφασιστικότητα να αναλάβω μια συγκεκριμένη ενέργεια. Είναι ο τρόπος μου να επεξεργάζομαι αυτό που δεν μπορεί να περιγράψει με λέξεις. Και έτσι, η δουλειά μου φαίνεται περισσότερο απαραίτητη παρά δύσκολη. Για όποιες σωματικές δυσκολίες φαίνεται να ξεπερνάω, η ψυχική ήττα του να μην αποδώσω θα ήταν

«Η δουλειά μου φαίνεται περισσότερο απαραίτητη παρά δύσκολη. Για όποιες σωματικές δυσκολίες φαίνεται να ξεπερνάω, η ψυχική ήττα του να μην αποδώσω θα ήταν πολύ μεγαλύτερη» είπε στην «Κ» για το περφόρμανς της η νικήτρια της φετινής διοργάνωσης, Λάρα Σάλμον.

πολύ μεγαλύτερη. Παρόλα αυτά, το αλάτι ήταν πιο τραχύ και πιο κρύο απ' ό,τι περίμενα. Έξυνη το δέρμα μου και αφυδάτωσε το σώμα μου. Για το συγκεκριμένο έργο τέχνης, αυτό σκέφτομαι επίσης είναι η οικγενειακή μου κληρονομιά που είναι δύσκολο για μένα να αποδεχτώ» και σε αυτό το σημείο μάς εξήγει γιατί στην αλυσή της Λάρνακας και γιατί στην Κύπρο: «Ο προπάππος μου ήταν ο διευθυντής της πρώτης ξε-νις εταιρείας εξόρυξης στην Κύπρο στη σύγχρονη κυπριακή ιστορία. Η γιαγιά μου μεγάλωσε στο νησί πριν από εκατό χρόνια και πάντα άκουγα την οικογένειά μου να μιλάει για την

Κύπρο, έτσι πριν από μερικά χρόνια αποφάσισα να ξεκινήσω τη δική μου έρευνα για την ιστορία του προπάππου μου. Τον μήνα πριν από την Μπιενάλε της Λάρνακας έκανα ένα residency στο Κυπριακό Αμερικανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Ερευνών, όπου είχα πρόσβαση σε έγγραφα που αφορούσαν τον προπάππου μου. Καταλαβαίνω καλύτερα τον ρόλο της οικογένειάς μου στην έναρξη των σύγχρονων πρακτικών εξόρυξης στην Κύπρο, που τελικά οδήγησε σε μεγάλη καταστροφή του τοπίου».

Με τίτλο της φετινής Μπιενάλε τα «Απεριόριστα Όρια» και βλέπο-

ντας στο συγκεκριμένο έργο τέχνης το πώς το σώμα μπορεί ίσως να ξεπεράσει τα δικά του όρια για χάρη της δημιουργίας, η Λάρα μοιράστηκε μαζί με την «Κ» μια προσωπική της δυσκολία. «Μου αρέσει να ξεπερνά τα προσωπικά όρια. Αυτό που είναι συχνά πιο δύσκολο για μένα όταν αναλαμβάνω αυτού του είδους το περφόρμανς είναι το προσωπικό μου ιστορικό με χρόνιο πόνο. Έχω περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μου παλεύοντας ενάντια στον αδιάγνωστο σωματικό πόνο στα πόδια μου και πρέπει να τηρώ τις καθημερινές ρουτίνες διαχείρισης του πόνου για να συνεχίσω να κάνω βασικές δραστηριότητες. Δεν μου αρέσει να μιλάω πολύ γι' αυτό, καθώς δεν είναι η ώθηση πίσω από συγκεκριμένα περφόρμανς. Χωρίς τις εμπειρίες μου που έχω με σωματικό πόνο, ωστόσο, δεν πιστεύω ότι θα έκανα τη δουλειά που κάνω σήμερα».

The Seated CoBras

Επόμενη στάση μας ήταν η Λέσχη Λάρνακας, η λεγόμενη Αγγλική Λέσχη ή Λέσχη Λάρνακας, η και Λέσχη των Αθανάτων. Το κτήριο πρόσφατα ανακαίνιστηκε και κατά κάποιο τρόπο ξαναμπαίνει στα κοινά της πόλης, με τη συμμετοχή του στην Μπιενάλε της Λάρνακας, αφού εκεί παρουσιάζεται μεταξύ άλλων το έργο «The Seated CoBras» στο πλαίσιο των παράλληλων εκδηλώσεων της Μπιενάλε Λάρνακας. Πρόκειται για μια διαδραστική έκθεση για το εικαστικό κίνημα

COBRA. Εκεί μας περίμενε ο δημιουργός της συγκεκριμένης εγκατάστασης, Χαράλαμπος Σεργίου (τα έργα που παρουσιάζονται είναι από την προσωπική του συλλογή).

Ο κ. Σεργίου κατ' αρχάς μας εξήγησε για το εν λόγω κίνημα που είχε την αφετηρία του σε μια συνάντηση τριών καλλιτεχνών που έγινε στο Café Notre Dame στο Παρίσι, στις 8 Νοεμβρίου του 1948, ότι «δημιουργήθηκε με σκοπό να αποτελέσει μια πλατφόρμα στην οποία θα συμμετείχαν καλλιτέχνες, οι οποίοι αναζητούσαν νέους τρόπους δημιουργίας.

Το κίνημα ανήκει πλέον στην παγκόσμια ιστορία του μεταμοντέρνου εικαστικού χώρου». Ο κ. Σεργίου μάς εξήγει τη λογική του στησίματος της εγκατάστασης, λέγοντας πως στόχος είναι το έργο και η συνομιλία του με τον θεατή, και όχι το όνομα του δημιουργού. Είκοσι ένας πίνακες κάθονται σε καρέκλες, τεχνικές και χρώματα συνομιλούν σαν να βρίσκονται σε κάποιο χώρο κοινωνικής συνάντησης, ίσως ένα πολύβουο Café des Artistes. Η κάθε πρόταση έχει τον δικό της ζωτικό χώρο, που ωστόσο δεν είναι ερμητικός. Τελευταίος σταθμός μας το εμβληματικό για τη Λάρνακα Μουσείο Πιερίδη, όπου ο θεατής έχει την ευκαιρία να δει τις αρχαιότητες να συνομιλούν με σύγχρονες δημιουργίες, ενώνοντας εκείνος τις τελέειες των ορίων, και αντιλαμβάνεται ίσως ότι τα όρια του χρόνου και του χώρου, αλλά και της φαντασίας είναι όντως ατελείωτα.

Πείσμα για να συνεχίσουμε να υπάρχουμε

Η «Κ» παράλληλα επικοινωνήσε με τον επιμελητή της διοργάνωσης Μπιενάλε Λάρνακας, κ. Βασίλη Βασιλειάδη, ο οποίος δήλωσε με άρση τον τίτλο της διοργάνωσης αν όντως υπάρχουν όρια στην τέχνη ή αν θα έπρεπε να υπάρχουν: «Εάν η Τέχνη ορίζεται με κάποιο τρόπο, έστω και αφηρημένα, εάν δηλαδή θεωρούμε ότι κάτι είναι Τέχνη και κάτι όχι, τότε σημαίνει ότι έχει και όρια. Αλλιώς θα ήταν ένα απροσδιόριστο πράγμα, μια έννοια έρμαιο της ερμηνείας που βολεύει τον καθένα. Τα όρια της Τέχνης είναι απεριόριστα, όχι όμως ανύπαρκτα. Από την ελευθερία ως την αυθαιρεσία πολλές φορές η απόσταση δεν είναι τόσο ορατή.» Το αποτύπωμα που άφησε για τον ίδιο η φετινή διοργάνωση είναι το πείσμα: «Θα έλεγα το πείσμα. Το πείσμα των διοργανωτών για να επαναληφθεί η Μπιενάλε, εκείνο των καλλιτεχνών για να φτάσουν τα έργα τους έγκαιρα, το πείσμα

«Τα όρια της Τέχνης είναι απεριόριστα, όχι όμως ανύπαρκτα. Από την ελευθερία ως την αυθαιρεσία πολλές φορές η απόσταση δεν είναι τόσο ορατή», λέει ο επιμελητής της 2ης Μπιενάλε Λάρνακας, κ. Βασίλης Βασιλειάδης.

για να συνεχίσουμε να υπάρχουμε, δημιουργώντας ενάντια σε μια συγκυρία που μας έχει μετατρέψει σε ευάλωτους, απομονωμένους και φοβισμένους ανθρώπους». Φυσικά, εκτός από την τέχνη και τη δημιουργία που ήταν τα κύρια σημεία της Μπιενάλε, αυτό που όμως επίσης σχολιάστηκε είναι η απουσία των

Πολιτιστικών Υπηρεσιών τη νύχτα των εγκαινίων. Όπως μας είπε ο κ. Βασιλειάδης, «το θέμα δεν είναι πώς το σχολιάζω εγώ, αλλά πώς το έχει σχολιάσει ο κόσμος στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Σχολιάστηκε φυσικά αρνητικά όπως επίσης και η μικρή στήριξη των Πολιτιστικών Υπηρεσιών προς την Μπιενάλε της Λάρνακας, η οποία περιορίζεται σε ένα πολύ μικρό, συμβολικό ποσό, το οποίο σε καμία περίπτωση δεν ανταποκρίνεται ούτε στο μέγεθος ούτε στη σημασία αυτής της διοργάνωσης. Φαίνεται ότι για κάποιο λόγο η Μπιενάλε της Λάρνακας απουσιάζει από τη λίστα των προτεραιοτήτων των Πολιτιστικών Υπηρεσιών. Ίσως να μην εξυπηρετεί τους στόχους του εθνικού, πολιτιστικού σχεδιασμού που έχουν θέσει, δεν μπορώ να το γνωρίζω. Παρόλα αυτά η Μπιενάλε προβάλλει πάρα πολλούς Κύπριους καλλιτέχνες στο εξωτερικό, αναβαθμίζει το πολιτιστικό προϊόν της χώρας μας, προσφέρει ευκαιρίες και δημιουργεί δυναμικές τόσο για την Κύπρο όσο και για την ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής. Γεφυρώνει την απόσταση που χωρίζει την κυπριακή κοινωνία από την Τέχνη, ενώ είναι η μόνη καλλιτεχνική διοργάνωση που εισάγει έμπρακτα τον θεσμό του καλλιτεχνικού τουρισμού στη χώρα μας. Τέλος, αποδεικνύει με την παρουσία της τη σημασία της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στην προώθηση του πολιτισμού». Αυτό το διαπιστώσαμε και εμείς κατά την επίσκεψή μας. Επισκέπτες από το εξωτερικό, περαστικοί Λαρνακείς, φίλοι της τέχνης γενικά έρχονταν στους χώρους της Μπιενάλε. Όσο για τα σχολεία, μάς ειπώθηκε ότι λόγω COVID-19 και άλλων δυσκολιών αυτή τη φορά δεν έρχονται. Μόνο κάποιοι λίγοι εκπαιδευτικοί, τηρώντας τα μέτρα που προνοούνται, διοργανώνουν μικρές ξεναγήσεις.

Με τίτλο της φετινής Μπιενάλε τα «Απεριόριστα Όρια» και βλέπο-

«Φαίνεται ότι για κάποιο λόγο η Μπιενάλε της Λάρνακας απουσιάζει από τη λίστα των προτεραιοτήτων των Πολιτιστικών Υπηρεσιών. Ίσως να μην εξυπηρετεί τους στόχους του εθνικού, πολιτιστικού σχεδιασμού που έχουν θέσει, δεν μπορώ να το γνωρίζω».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

14.11 - 20.11.2021

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

«Κουρούκλες, 1974»

Οι «Κουρούκλες, 1974» είναι ένα ντοκιμαντέρ σε σκηνοθεσία και σενάριο της Ιλιάνας Κουλαφέτη, που εστιάζει στα βιώματα τριών γυναικών και την αγωνιώδη προσπάθεια επιβιώσής τους κατά την περίοδο της πρώτης τουρκικής εισβολής, στις 20 Ιουλίου 1974, όταν παρέμειναν για 12 ημέρες εγκλωβισμένες στο χωριό Κάρμι της Κερύνειας, μέσα στις σπηλιές του Πενταδοκτύλου. Σιακόλειο Εκπαιδευτικό Ιατρικό Κέντρο, Λευκωσία. **Κυριακή 14 Νοεμβρίου, ώρα 7:45 μ.μ.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Η Φωλιά του Κούκου» από το Σατιρικό

Η **κεντρική σκηνή** του Σατιρικού παρουσιάζει το εμβληματικό έργο «Η Φωλιά του Κούκου» του Ντέιλ Βάσερμαν σε σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους. Έργο διαχρονικό, βαθύτατα κοινωνικό και πολιτικό, με συγκινητικές και συγχρόνως τρυφερά κωμικές σκηνές, «Η Φωλιά του Κούκου» στοχάζεται πάνω στη φυλάκιση του πνεύματος και την ισοπέδωση της ξεχωριστής προσωπικότητας του καθενός, θίγοντας άμεσα ένα στοιχείο που σηματοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη: την διαφορετικότητα και το δικαίωμα σ' αυτήν. Πρόκειται για ένα άψογο αντισυμβατικό δράμα και μια κραυγή αγωνίας και απόγνωσης ενάντια σε οποιαδήποτε μορφή καταπίεσης και βίας, όπου οι άνθρωποι μετατρέπονται σε αντικείμενα, όπου η ελεύθερη βούληση καταστρατηγείται και νομιμοποιείται κάθε μορφή σωματικού και ψυχολογικού βιασμού. Σκηνοθεσία: Νεοκλής Νεοκλέους, μετάφραση: Μαριάννα Καυκαριδίου. Παίρνουν μέρος οι ηθοποιοί: Βασίλης Μιχαήλ, Μαριάννα Καυκαριδίου, Σπύρος Γεωργίου, Νεοκλής Νεοκλέους, Αντρέι Κρουπά, Παναγιώτης Κυριάκου, Ανδρέας Ρόζου, Ιωάννα Μαραγκού, Στέφανος Κασάνης, Πόλυς Χατζηκώστα, Μιχάλης Αναγιωτός, Ανδρο-

μάχη Περατίτη, Μιχάλης Παπέττας, Λούκας Προκοπίου. Παραστάσεις: Κεντρική Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου κάθε Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 6:30 μ.μ. μέχρι τις 19 Δεκεμβρίου. **Πληροφορίες και κρατήσεις τηλεφώνω 22312940 - 22421609, satiriko.tameio@cytanet.com.cy. Εισιτήρια: www.soldoutticketbox.com**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Πεθαίνω σα Χώρα» του Δημήτρη Δημητριάδη

Το **Κέντρο** Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ συνεχίζει τις προβολές του έργου «Πεθαίνω σα χώρα» σε Λεμεσό, Λάρνακα και Λευκωσία. Η πρόσφατη σκηνοθετική δουλειά της Έλενας Αγαθοκλέους αφορά στη μεταφορά του εκρηκτικού κειμένου «Πεθαίνω σα Χώρα» του Δημήτρη Δημητριάδη όχι στη σκηνή αλλά στην οθόνη. Η σκηνοθέτιδα εμπνέεται από τον τρόπο που ο Γκυ Ντεπόρ αναλύει το θέαμα, ότι δηλαδή συμπεριφέρεται σαν να είναι το ίδιο η κοινωνία, ότι δεν θέλει να καταλήξει σε τίποτα άλλο πέρα απ' τον ίδιο του τον εαυτό και δημιουργεί με τους συνεργάτες της ένα παράδοξο Δελτίο Ειδήσεων με τη μορφή ενός video clip μεγάλης διάρκειας. Το κείμενο δημοσιεύτηκε

πρώτη φορά το 1978 σε περιοδικό και το 1979 σε βιβλίο. Παραστάσεις 14 Νοεμβρίου, Θεατρικό Μουσείο Κύπρου, ώρα 5:00 και 7:00 μ.μ. **Κρατήσεις: 99985232. 20 Νοεμβρίου | ΕΥΟΗΚ artist**

space - Λάρνακα | 4:00 και 7:00 μ.μ. Κρατήσεις: 99000000, 97879793. Για την παράσταση της Λευκωσίας στις 11 Δεκεμβρίου περισσότερες πληροφορίες θα ανακινωθούν σύντομα. Μετά την προβολή θα ακολουθήσει συζήτηση με τους συντελεστές του έργου. Performer: Μαρίνα Αργυριδίου και Νεκτάριος Θεοδώρου, μαζί τους η Ελεάνα Αλεξάνδρου, ο Δημήτρης Χειμώνας και η Μαριάννα Μιχαήλ. Σκηνοθεσία, δραματολογία: Έλενα Αγαθοκλέους. Κείμενο: Δημήτρης Δημητριάδης. Visuals: Κωνσταντίνα Peter, Χρίστος Γεωργίου. Μοντάζ: Σουζάνα Φιαλά. Κίνηση: Ελεάνα Αλεξάνδρου. Μουσική: Μαριάννα Μιχαήλ. Voice over: Γιώργος Κριθάρας, Έλενα Αγαθοκλέους.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Nature knows only colours»

Η **Art Seen** ανακοινώνει τη δεύτερη ατομική έκθεση της Amy Stephens στην Κύπρο με τίτλο «Nature knows only colours». Ο τίτλος της έκθεσης προέρχεται από μια παράθεση του Pierre-Auguste Renoir. Στην έκθεση θα παρουσιαστούν μια νέα σειρά έργων που αντλούν αντικείμενα και εικόνες από το κυπριακό τοπίο. Αυτή η έκθεση αναπτύσσει περαιτέρω τη γοητεία της Stephens για τη γεωλογία, φωτογραφία και τα καθημερινά αντικείμενα, στα οποία επαναχρησιμοποιεί και προσαρμόζει για τη χρήση διαφορετικών σκοπών. Οι αρχιτεκτονικές αναφορές μετατοπίζονται από την κλασική αρχαιότητα προς τη σημερινή εποχή. Την έκθεση επιμελείται η Μαρία Στάθη. Εγκαίνια Παρασκευή, 12 Νοεμβρίου, ώρα 6:00 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης έως 17 Δεκεμβρίου. Art Seen - Αρχ. Μακαρίου 66B, Cronos Court, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22006624, www.art-seen.org**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Δημήτρης Φανής: «Το Σύμπαν του Τσιτσάνη»

Ο **Δημήτρης Φανής** πιστός στις αξίες της τέχνης του, που υπηρετεί σχεδόν 30 χρόνια, ανεβάζει την μουσική παράσταση «Το Σύμπαν του Τσιτσάνη». Η παράσταση κάνει ένα ταξίδι στο μουσικό σύμπαν που δημιούργησε ο γενάρχης του λαϊκού τραγουδιού. Πρόκειται για μια υψηλών προδιαγραφών παράσταση, η οποία πραγματεύεται το πολύτιμο έργο του κορυφαίου λαϊκού δημιουργού Βασίλη Τσιτσάνη. Αυτή η συναυλία είναι για τον Δημήτρη Φανή και μια πολιτική πράξη, η οποία μέσα στους χαλεπούς καιρούς που διέρχεται ευρύτερα ο καλλιτεχνικός χώρος, στέλνει μηνύματα προς πάσα κατεύθυνση, πως

ο πολιτισμός είναι η ανάσα της κοινωνίας, είναι ζωή! Ο Δημήτρης Φανής συνεργάζεται με τον φίλο του, καταξιωμένο μουσικό Νεοκλή Νεοφυτιδη και «επιστρατεύουν» μια μεγάλη ομάδα Κυπρίων μουσικών, μια 14μελή μικτή ορχήστρα, αποτελούμενη από συμφωνικά και λαϊκά όργανα και κάνουν μια εξερεύνηση στο απέραντο σύμπαν του σπουδαίου συνθέτη. Στην προσπάθεια αυτή συμπράττει το φωνητικό σχήμα Sinfonia Magistrale της Ρούλας Τυρίμου. Τετάρτη 24 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Δημοτικό Θέατρο Λασιών, Λασιό. **Προώληση εισιτηρίων sold out Tickets και καταστήματα Stephanis σε όλες τις πόλεις.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Τελικά θα κάνουμε υφυπουργείο;

Σε γόρδιο δεσμό εξελίσσεται η δημιουργία του υφυπουργείου Πολιτισμού. Τις κυριότερες αντιρρήσεις φέρνει το Τμήμα Αρχαιοτήτων, που θεωρεί ότι το υπό σύσταση υφυπουργείο θα έχει κοινοτικό χαρακτήρα, άρα και τα μνημεία και οι αρχαιότητες θα είναι κοινοτικά υπόθεσης, με την καθεμία να τακτοποιεί τα του οίκου της, ενώ αυτές θα πρέπει αυτές να παραμείνουν στην αρμοδιότητα του κεντρικού κράτους. Σύμφωνα βέβαια και με το ρεπορτάζ της κας Μαρίας Οικονομίδου στην «Καθημερινή» την Κυριακή 7 Νοεμβρίου σημειώνεται πως οι αρχαιότητες «ανήκουν στις αρμοδιότητες της κεντρικής κυβέρνησης, ωστόσο θα μπορούσε παράλληλα να αποτελεί ευθύνη των συστημάτων πολιτειών η διατήρηση και η προστασία αρχαιολογικών μνημείων και η οργάνωση επισκέψεων σε αυτά». Αυτό προνοείται για παράδειγμα και στην Ελβετία, τα μνημεία είναι υπόθεση της Ομοσπονδίας κυβέρνησης και η διαχείρισή τους ανήκει στα καντόνια.

Επίσης, το Τμήμα Αρχαιοτήτων θεωρεί ότι υποβιβάζεται από τη μεταφορά του στο υπό σύσταση υφυπουργείο από το υπουργείο Μεταφορών, Έργων και Επικοινωνιών, και ότι κάνει και τη σύνδεσή του με τις τεχνικές υπηρεσίες του υπουργείου, ενώ θέτει και συνταγματικά ζητήματα, που θα προκύψουν όταν, και εφόσον, και

αν λυθεί το κυπριακό πρόβλημα, προσθέτω εγώ. Πέραν βέβαια από το τι πιστεύω εγώ προσωπικά η Επιτροπος Νομοθεσίας και η Νομική Υπηρεσία (ο Περί Αρχαιοτήτων Νόμος θα μεταφερθεί αυτούσιος στη νέα δομή, δεν επηρεάζεται καθόλου) έχουν κρίνει ότι δεν τίθενται συνταγματικά κωλύματα, των οποίων η γνώμη φυσικά βαρύνει απείρως περισσότερο από τη δική μου. Επίσης, το επείγοντα που τίθεται στον δημόσιο διάλογο, ότι το νέο υφυπουργείο θα είναι σχεδόν κοινοτικό, και δη ελληνοκυπριακό δεν με πείθει, για τον απλούστατο λόγο ότι αν λυθεί το Κυπριακό θα υπάρχει μία δομή που υπόκειται απευθείας στο Υπουργικό Συμβούλιο, δηλαδή στην Κυπριακή Δημοκρατία και εκεί η δομή θα οφείλει να είναι ομοσπονδιακή, ο υφυπουργός θα λογοδοτεί στο Υπουργικό και είναι στο χέρι μας να μην το αφήσουμε να γίνει κοινοτικό ή να μη συμπερι-

λαμβάνει το σύνολο των κοινοτήτων του νησιού. Σαφώς και η νέα δομή θα πρέπει να έχει επικεφαλίδα της ότι αυτή η γη έχει Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους, Μαρωνίτες, Αρμένιους και Λατίνους και

ότι έχουν και αυτοί πολιτιστική συμμετοχή. Δεν νομίζω ότι κανείς λογικά σκεπτόμενος πολίτης πιστεύει ότι ο χριστιανικός ναός έχει μεγαλύτερη αξία από το τζαμί, ή το χαμάμ είναι λιγότερο σημαντικό από το τάδε αρχοντικό. Αν επιλέγουμε να συζητάμε με βάση την παθογένειά μας, και το τι πιστεύουμε ότι θα συμβεί αν και όταν και εφόσον, είναι άλλη κουβέντα. Για την ώρα μένει ότι υπάρχει πολυδιάσπαση και δεν υφίσταται ενιαία και ολιστική πολιτιστική προσέγγιση. Πιστεύω πως το υφυπουργείο Πολιτισμού είναι σημαντικό γιατί θα φέρει υπό μία στέγη όλα όσα ορίζουν το ποιο είμαστε σήμερα, θα μπορεί –θα πρέπει– να μπορεί να προχωράει σε συνενέργειες και να συντονίζει κεντρικά όποιες καταστάσεις προκύπτουν. Σαφώς και δεν πρέπει να γίνει μια Κοινοτική Συνέλευση, εννοείται ότι η αντίληψη θα πρέπει να είναι πολυπολιτισμική, κάθε μνημείο έχει το δικό του «βιογραφικό» όσο και αν προσπαθήσει κανείς δεν θα καταφέρει να το παρακαράξει, εκτός αν φτάσουμε στον αφανισμό του –και έχουμε και εμείς και το έτερο σύνολο στοιχείο αποδειξει ότι τα καταφέρνουμε και τα δικά μας να γκρεμίζουμε και των άλλων να αφανίζουμε.

Εν κατακλείδι, κατά τη γνώμη μου το υφυπουργείο Πολιτισμού χρειάζεται και θα πρέπει να γίνει, διότι καταλαβαίνουμε όλοι/ες όσο/ες παροικούμε την Ιερουσαλήμ ότι ο πολιτισμός στη χώρα μας είναι ασθενής, και εδώ και τόσα χρόνια δοκιμάζουμε το ίδιο φάρμακο, αλλά ο ασθενής δεν φαίνεται να πηγαίνει καλύτερα, απλώς διατηρείται στη ζωή και τα κουτοπολοει, με χορηγίες και λοιπά παυσίπονα. Θεωρώ φυσικά δεδομένο ότι η νέα δομή που θα λέγεται υφυπουργείο θα πρέπει να στελεχωθεί επαρκώς από κάθε λογής προσωπικό, δεν έχει ελλείψεις μόνο το Τμήμα Αρχαιοτήτων, αλλά σχεδόν όλα τα Τμήματα των Πολιτιστικών Υπηρεσιών. Όσον αφορά δε το μόνιμο πρόβλημα της υποχρηματοδότησης επίσης θα πρέπει να αυξηθούν τα κονδύλια, και πιστεύω ακράδαντα ότι ένας ενιαίος φορέας με έναν επικεφαλής μπορεί να το κάνει καλύτερα, από διάφορους προέδρους Δ.Σ., διευθυντές Τμημάτων και Υπηρεσιών. Απ' ό,τι καταλαβαίνω, ο δεσμός θα λυθεί κόβοντας το σκοινί, με τα προβλήματα στα πολιτιστικά πράγματα να παραμένουν. Δεν μπορώ να γνωρίζω μέχρι πού μπορεί να σκαλώσει η συζήτηση στην Ολομέλεια, και με τις εκλογές να πλησιάζουν δεν ξέρω πόσο θα επιμείνουν όσοι το θέλουν και πόσο θα το πολεμήσουν όσοι δεν το θέλουν.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Από την αίθουσα ή από τον καναπέ;

Χωρίς την επέλαση του κορωνοϊού πώς θα ήταν άραγε τα ευρωπαϊκά κινηματογραφικά φεστιβάλ; Θα παρέμεναν ως έχουν; Με το σινεφίλ κοινό να τρέχει από αίθουσα σε αίθουσα, τσεκάροντας τις προβολές που το ενδιαφέρουν, να αγωνίζεται να προλάβει όσο περισσότερες «χωράει» το 24ωρο, μπορεί να απορροφήσει ο εγκέφαλος και η διάθεσή του; Να βυθίζεται στο κάθισμα και να κλείνουν τα μάτια του όταν οι αντοχές μειώνονται, να στροβιλίζεται σε δικές του συνθέσεις, μείξεις ονείρων και επί της οθόνης διαδραματιζόμενων, ούτως ώστε στο τέλος της προβολής η ταινία να είναι μια αναπάντεχη «συμπαράγωγη»; Τα ερωτήματα επερί- έχουν και μια μικρή δόση νοσταλγίας. Η πανδημία επέβαλε όρους και όρια.

Την περασμένη εβδομάδα στο πλαίσιο των Agora Talks του 62ου Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης παρουσιάστηκε έρευνα με θέμα «Πανερωπαϊκά Φεστιβάλ Κινηματογράφου σε μετάβαση; COVID και όχι μόνο». Η έρευνα εστιάζει στο διάστημα Αύγουστος 2020 - Ιούλιος 2021 και επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο τα φεστιβάλ αξιοποίησαν διαφορετικά μοντέλα θέασης: φυσικής παρουσίας, υβριδικά, όπου συνδυάζονται η φυσική παρουσία και η διαδικτυακή θέαση, και online. Και βέβαια στην εξαγωγή συμπερασμάτων συμμετείχαν όλοι: Κάινες, Μπερλινάλε, Βενετία, Σαν Σεμαστιάν, Ζυρίχη, Κάρλοβι Βάρι, ΒΦΙ του Λονδίνου, Ρότερνταμ, Θεσσαλονίκη, Γκέτεμποργκ, Γάνδη, Les Arcs, Δουβλίνο. Η γενική διευθύντρια του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, Ελιζ Ζαλαντό, και ο Dr. Roderik Smits, ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Carlos III της Μαδρίτης, παρουσίασαν τα αποτελέσματα.

Εστιάζουμε στο πιο ενδιαφέρον, κατά τη γνώμη μας, στοιχείο: το υβριδικό μοντέλο έχει πλεονεκτήματα. «Διευκολύνονται διαδικασίες όπως η συνεργασία των κριτικών επιτροπών, η ένταξη κριτικών κινηματογράφου και άλλων νέων επικοινωνίας, η οργάνωση δραστηριοτήτων για την ενίσχυση του ενδιαφέροντος του κοινού όπως τα Q&A, μετάζι των διαφορετικών συντελεστών της βιομηχανίας του κινηματογράφου. Προσφέρονται δυνατότητες επιλογής στο κοινό, αυξάνεται η συμμετοχή», όπως τονίστηκε. Η Ελιζ Ζαλαντό είπε ότι «στην αρχή υπήρχε αβεβαιότητα. Τα φεστιβάλ φοβόντουσαν ότι θα χάσουν την ταυτότητά τους. Δεν ξέραμε αν ο κόσμος θα αγοράζε τα εισιτήρια για τις ηλεκτρονικές προβολές. Είχε όμως μεγάλη απήχηση τελικά και μέσα από αυτή τη διαδικασία διευρύνουμε το κοινό μας. Ειδικά όσον αφορά το φεστιβάλ ντοκιμαντέρ, παρατηρήσαμε ότι το 40% των θεατών που αγοράζε τα εισιτήρια για τις διαδικτυακές προβολές δεν είχε έρθει ποτέ στο φεστιβάλ. Οπότε με αυτό το μοντέλο μπορούσαμε να προσεγγίσουμε περισσότερους πολίτες».

Από την έρευνα διαφαίνεται ότι το υβριδικό μοντέλο θα κυριαρχήσει. Αυτό είναι το παρόν και το μέλλον της οπτικοακουστικής αγοράς. «Εάν θέλεις ο κόσμος να σπκωθεί από τον καναπέ του και να έρθει στο φεστιβάλ πρέπει να του δώσεις κίνητρο. Το να έχεις παρουσία όλο το έτος μέσα από δράσεις και εκδηλώσεις βοηθάει πολύ», υπογράμμισε η κ. Ζαλαντό. Γιατί, άραγε, πρέπει να σπκωθεί από τον καναπέ; Ο ιδρυματισμός του streaming πρέπει να θεραπευθεί ή μπορεί να μετεξελιχθεί; Η online παρακολούθηση των ταινιών ενός φεστιβάλ αλλοιώνει ή απλώς μετασχηματίζει τον χαρακτήρα του;

Από την άλλη αλλάζουν οι ρόλοι: ο διευθυντής και η διευθύντρια ενός online θεσμού, ο θεατής που βρίσκεται σπίτι του και όχι στην αίθουσα, ο επαγγελματίας του κινηματογράφου που κλείνει τα ραντεβού του στην οθόνη του υπολογιστή... Τι σημαίνει ο καινούργιος αυτός κόσμος για την 7η Τέχνη; Από τη Θεσσαλονίκη οι πληροφορίες δίνουν ένα κοινό σε απειλούμενη αναζήτηση της προηγούμενης «κανονικότητας». Αίγα ταξίδια ακυρώθηκαν από το εξωτερικό εξαιτίας της «κακοκκίνης», λόγω του ιικού φορτίου, πόλιν. Οι περισσότεροι ήθελαν να μετακινηθούν να είναι εκεί, να είναι παρόντες.

Άλλο όμως εκτόνωση, ανάγκη «εξόδου» από τον εγκλεισμό, και άλλο άρνηση μιας νέας πραγματικότητας. Τα υβριδικά μοντέλα μπορεί να προωινίζονται μετάβαση, μπορεί απλώς να ενισχύουν τη συνύπαρξη φυσική παρουσία και διαδικτυακές προβολές πορεύονται χέρι χέρι. Δεν έχουν τίποτα ανταγωνιστικό, δεν αποκλίνουν, συγχλίνουν. Η απόλαυση μιας ταινίας είναι μια άσκηση συγκέντρωσης, είτε βρίσκεται κανείς στην αίθουσα ή στον καναπέ.

Μια παράσταση χωρίς κανένα περιορισμό

«Μια από τις πιο όμορφες και συγκινητικές δουλειές που έχω κάνει» λέει για το «Still!» ο Θοδωρής Οικονόμου στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο συνθέτης Θωδωρής Οικονόμου μιλάει στην «Κ» για την παράσταση «STILL! Ένα άγαλμα που γύρισε τον κόσμο», που ανaveθαίνει στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Λευκωσίας. Πρόκειται για μια παράσταση για παιδιά, για μεγάλα και μικρά παιδιά, και ο κ. Οικονόμου λέει πως όλοι οφείλουν να δίνουν τον καλύτερο εαυτό τους σε όλες τις παραγωγές πόσο μάλλον όταν οι αποδέκτες είναι τα παιδιά. «Είναι τόσο σημαντικό να βγαίνουν από το θέατρο και είναι χαρούμενα και μαγεμένα». Ο κ. Οικονόμου σημειώνει πως σε αυτή την παράσταση η μουσική και η κίνηση θα έχουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο και δεν θα υπάρχει λόγος ή τουλάχιστον όχι έτσι όπως έχουμε συνηθίσει. «Έτσι αυτή η ιστορία θα είναι μια ιστορία χωρίς σκηνικά και χωρίς κανένα περιπορισμό», που τόσο την έχουμε ανάγκη αυτή την περίοδο.

—Τι σας έκανε να συμμετάσχετε σε αυτήν τη δουλειά των Σταύρου Σταύρου και Κώστα Σιλβέστρου;

—Με τους φίλους μου τον Σταύρο Σταύρου τον Κώστα Σιλβέστρο οραματιστήκαμε μια ξεχωριστή παράσταση για μικρούς, αλλά και για μεγάλους θεατές. Μια παράσταση όπου η μουσική και η κίνηση θα έχουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο και δεν θα υπάρχει λόγος ή τουλάχιστον όχι έτσι όπως έχουμε συνηθίσει. Έτσι αυτή η ιστορία θα είναι μια ιστορία χωρίς σύνορα και χωρίς κανέναν περιορισμό. Οι πρώτες συζητήσεις έγιναν στο διάστημα της δευτέρης καραντίνας. Μερικούς μήνες αργότερα ήρθε μια ολοκλη-

«Για εμένα μια επιτυχημένη καριέρα έχει αξία όταν μπορεί να συνδυαστεί με μια ευτυχισμένη, και άρα τελικά με μια “επιτυχημένη” ζωή».

ρομένη πρόταση από τον Σταύρο, όλοι ενθουσιαστήκαμε και τώρα είμαστε λίγες μέρες πριν από την προέμερα μιας από τις πιο όμορφες, καλοδουλεμένες και συγκινητικές παραστάσεις που έχω κάνει ποτέ. Με τον Σταύρο κάνουμε μαζί τα τραγούδια της «Χριστουγεννιάτικης ιστορίας» μια πολύ μεγάλη επιτυχία του Εθνικού θεάτρου για δύο χρονιές, ενώ με τον Κώστα μόλις πριν από έναν μήνα παρουσιάσαμε ένα παιδικό μιούζικαλ σε παραγωγή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Ανήκουν και οι δύο στη νεότερη γενιά της Κύπρου και έχουν κέφι και χαρά για ό,τι καταπνάνονται και είναι μεγάλοι μου χαρά που και πάλι δουλεύουμε μαζί με αφορμή την φιλοξενία μας στο φεστιβάλ του εντυπωσιακού Δημοτικού θεάτρου της Λευκωσίας.

—Πώς συνθέτεις κανείς μουσική για ένα άγαλμα... για την ακριβία, που όμως ταξιδεύει;

—Ονειρεύεται, αφήνεται στην αλήθεια της κάθε στιγμής και στο ένστικτο του και δουλεύει πολύ. Όλοι οι συντελεστές της παράστασης δουλέψαμε με πολύ κέφι αυτήν την ιδέα. Ακόμα και η απόσταση δεν μας πτόησε. Ο Παναγιώτης Τόφνης δουλέψμε με τόση λεπτομέρεια τη χορογραφία, ο Κώστας έστηνε μία-μία σκηνή και εγώ από την Ελλάδα έστελνα τις ιδέες μου. Τις δούλευαν τα παιδιά και έρχομουν συ-

«Μια πολύ ιδιαίτερη στιγμή του έργου για μένα, είναι η εκείνη που το άγαλμα καταφέρνει και περπατάει. Εμπιστεύεται μια νεαρή προσφυγοπούλα κι έτσι ξεπερνάει κάθε εμπόδιο» λέει ο Θωδωρής Οικονόμου στην «Κ».

χνά και συνεχίζαμε από κοντά πια. Εδώ να πω, μιας και το αναφέρατε, πως μια πολύ ιδιαίτερη στιγμή του έργου για μένα, είναι η εκείνη που το άγαλμα καταφέρνει και περπατάει. Εμπιστεύεται μια νεαρή προσφυγοπούλα κι έτσι ξεπερνάει κάθε εμπόδιο. Και μετά, όλα μπορούν να συμβούν. Πάντα συγκινούμαι σε αυτή τη σκηνή...

—«Μαθήματα πολέμου», «Οδύσσεια», «Καβάφης» και τώρα μία ιστορία για θεατές από 0 ετών έως... ποιο ήταν το πιο δύσκολο από τα παραπάνω και γιατί;

—Η κάθε παράσταση έχει τα δικά της χαρακτηριστικά, τις δικές της δυσκολίες και η αλήθεια είναι

ότι ένα μεγάλο μέρος της πορείας της έχει να κάνει με τη σχέση που έχουν οι συντελεστές μεταξύ τους. Πρέπει να πω πως όταν κάνω μια παράσταση για παιδιά νιώθω αρκετά μεγαλύτερη ευθύνη. Οφείλουμε να δώσουμε τον καλύτερο εαυτό μας σε όσες τις παραγωγές πόσο μάλλον όταν οι αποδέκτες είναι τα παιδιά. Είναι τόσο σημαντικό να βγαίνουν από το θέατρο και είναι χαρούμενα και μαγεμένα.

–Λέγεται πως το παιδικό κοινό είναι πιο δύσκολο, γιατί είναι αυθόρμητο, είναι όντως τόσο διαφορετικό να δουλεύει κάποιος κάτι για παιδιά;

–Το παιδικό κοινό είναι ένα αλη-

θινό κοινό. Δεν έχει δεύτερη σκέψη που να επιπρεσσει την κρίση του. Μα αυτό δεν είναι και το ζητούμενο στη σχέση μας με το κοινό; Εμείς οι μεγαλύτεροι νιώθουμε ανασφάλεια σε κάτι που βλέπουμε να πούμε ότι δεν μας αρέσει ή ότι δεν καταλαβαίμε και άλλες φορές αισθανόμαστε και ενοχές που δεν καταλαβαίμε... Ενώ στα παιδιά δεν υπάρχει αυτό. Είτε τους αρέσει κάτι και το παρακολουθούν, είτε όχι. Αυτό δεν τα κάνει δύσκολο κοινό. Τα κάνει απαιτητικό και καλό κοινό.

—Η μη ύπαρξη συγκεκριμένης γλώσσας διευκόλυνε τη δουλειά σας;

—Η μη ύπαρξη γλώσσας ή μάλλον η δημιουργία μιας άλλης, καινούργιας γλώσσας είναι ένα παιχνίδι που όλοι μαζί οι συντελεστές της παραγωγής το απολαύσαμε. Ήταν πολύ ωραία διαδικασία.

—Η επί σκηνής παρουσία του μουσικού προσφέρει κάτι περισσότερο στον καλλιτέχνη;

—Σε ένα ζωντανό θέαμα είναι ευεργετικό να είναι όλοι οι συντελεστές επί σκηνής. Η διαφορά είναι πολύ μεγάλη, μιας και έτσι αναπνέει μια παράσταση πολύ καλύτερα. Εξαρτάται βέβαια και από τον ιστό της παράστασης.

**—Ως ένας καταξιωμένος καλλι-
τέχνης, τι θα ορίζατε εσείς επι-
τυχημένη καριέρα;**

—Μία επιτυχημένη καριέρα είναι αποτέλεσμα πολλών δουλειάς. Η επιτυχία, σου δίνει σιγουριά, αυτοπειποθήκη και θάρρος για να τολμήσεις και άρα να προχωρήσεις, να ψάξεις και να συνεχίσεις να βελτιώνεσαι. Είναι πολύ σημαντικό να μπορείς να επιλέγεις τις δουλειές που θα κάνεις επίσης. Έχει να κάνει με τον χρόνο και πώς τον διαχειρίζσαι. Θέλω να πας πω ότι για

εμένα μια επιτυχημένη καριέρα έχει αξία όταν μπορεί να συνδυαστεί με μια ευτυχισμένη, και άρα τελικά με μια «επιτυχημένη» ζωή.

—Μουσική για θέατρο και κινηματογράφο, η μεγάλη σας αγάπη,

—Και στο θέατρο και στον κινηματογράφο έχουμε να κάνουμε μια σύνθεση τεχνών. Άρα με επικινευστά. Ήμενα από με κέρδιος. Ότι συνεργάζομαι με πολλούς ανθρώπους ενδιαφέροντες, από τους οποίους μαθαίνω και εμπνέομαι. Η μοναχικότητα έχει πολλά καλά, αλλά όταν συναντάς ωραίους ανθρώπους και συνεργάζεις γεμίζει η ζωή σου.

–Υπάρχει κάτι σήμερα που λείπει από τη μουσική;

—Από τη μουσική δεν λείπει τίποτα. Η μουσική είναι εκεί. Για όλους και για όλα τα γούστα. Από τους ανθρώπους λείπει η γνώση και η ηρεμία να μπορούν να επιλέξουν τι θα ακούσουν. Ζούμε σε καιρούς δύσκολους. Ο ρυθμός ανάπτυξης και εξέλιξης της τεχνολογίας μας έχει κλείσει. Η μουσική είναι ζωντανή, αναπνέει, όταν παρουσιάζεται, όταν οι άνθρωποι παίζουν μουσική δημιουργούν, ακούνε, μελετούν, συγκινούνται, ταυτίζονται, μαλακώνουν, εκτονώνονται, τραγουδάνε... Η μουσική είναι ο καλύτερος φίλος μου! Και είναι πάντα εκεί!

Πληροφορίες: «STILL! Ένα άγαλμα που γύρισε τον κόσμο», Κυριακή 21 Νοεμβρίου, 5:00 μ.μ. Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας. Ιστορία-στόιχο: Σταύρος Σταύρου. Σκηνοθεσία-χορογραφία: Κώστας Σιλβέστρου- Παναγιώτης Τοφής. Μουσική σύνθεση/επί σκηνής: Θοδωρής Οικονόμου. Ερμηνεύουν: Αντρέας Κουτούφτας, Χρίστια Παπαδοπούλου, Άντονι Παπαμικαήλ. Πληροφορίες: 22797979.

Νέο φως στα μυστικά των Φαραώ

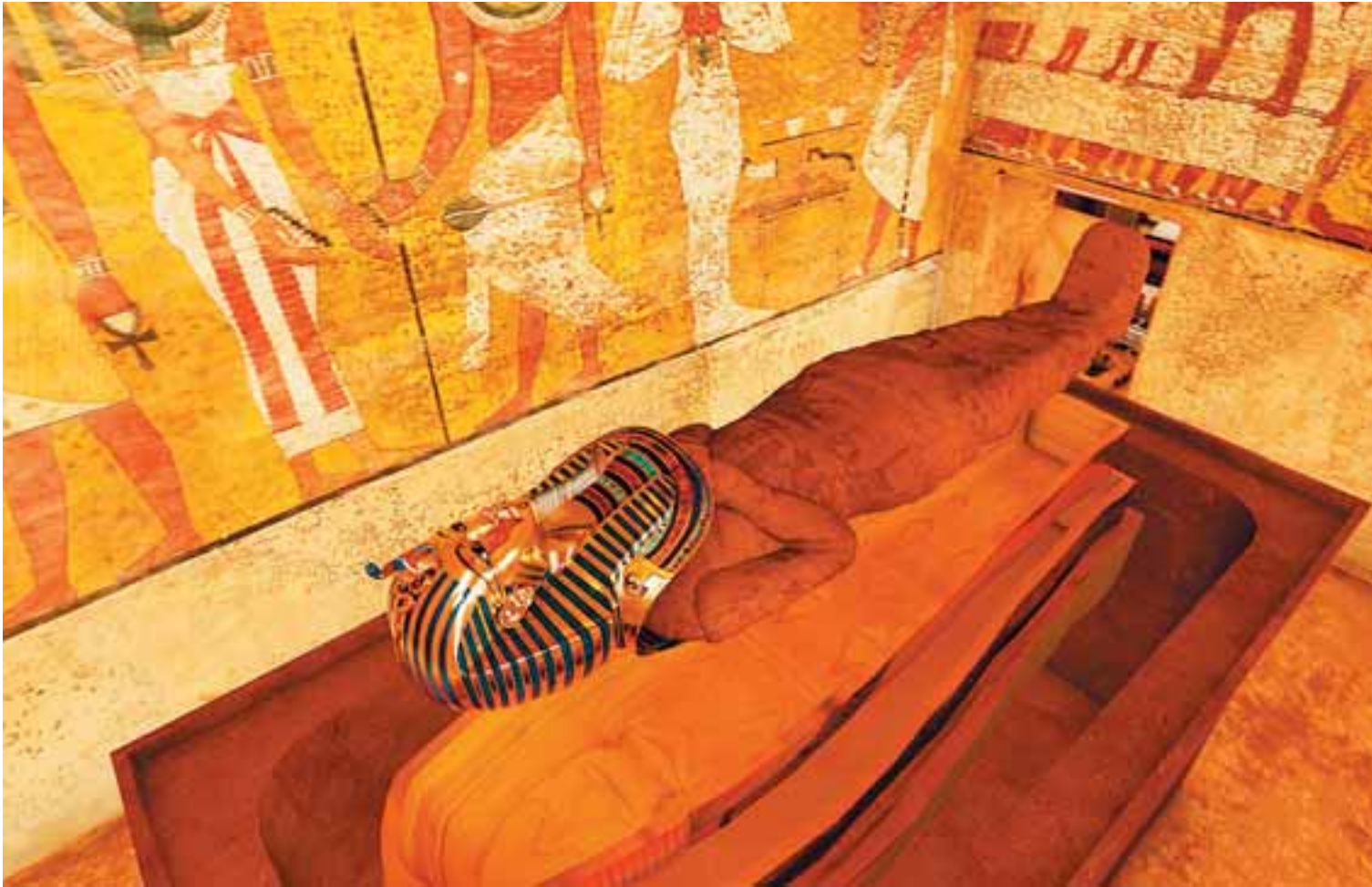
Το ντοκιμαντέρ του National Geographic «Χαμένοι θησαυροί της Αιγύπτου» – Από τον Ραμσή Β΄ στη μυστηριώδη Σετιμπόρ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Ποιος ανώτατος άρχοντας της Αιγύπτου ήθελε να γραφτεί στην ιστορία ως ο πολεμιστής Φαραώ; Γιατί ο Ραμσής Β΄ παρήγγειλε την ανέγερση τεράστιων ναών και τι μνημονεύεται στους τοίχους τους; Πώς η Χατσεψούτ χρησιμοποίησε την προπαγάνδα περί θεϊκής της καταγωγής για να γίνει Φαραώ; Ποιος είναι ακόμη θαμμένος στον τάφο του Τουταγχαμών και τι έκανε ο νεαρός Φαραώ για να αξίζει έναν «φτωχό» τάφο; Πώς πέθανε η Κλεοπάτρα; Στον νέο, τρίτο κύκλο της σειράς ντοκιμαντέρ του National Geographic «Χαμένοι θησαυροί της Αιγύπτου», μνημεία που έμειναν για χιλιάδες χρόνια θαμμένα κάτω από τη σκόνη της ερήμου αποκαλύπτονται χάρη στην επιμονή και στη σκληρή δουλειά των αρχαιολόγων και φέρνουν στο φως αρχαία μυστικά, που οδηγούν σε συμπεράσματα και ανακαλύψεις που αλλάζουν την ιστορία. Στα οκτώ επεισόδια της σειράς, διεθνούς φήμης αρχαιολόγοι από όλο τον κόσμο, επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων και οι συνεργάτες τους αγωνίζονται ενάντια στον χρόνο, σε αντίξοες και επικίνδυνες συνθήκες, σε θερμοκρασίες που ξεπερνούν τους 40° C, στη σκιά ερειπίων που ενδέχεται να καταρρεύσουν με κάθε κίνηση, να αποκωδικοποιήσουν τα μυστικά ενός πολιτισμού που άκμασε πριν από περισσότερα από 4.000 χρόνια.

Η κάμερα παρακολουθεί τις κοπώδεις προσπάθειές τους, καταγράφει την αγωνία στα μάτια τους και την έξαψη στα λόγια τους, ζουμάρει στα σκονισμένα μέλη τους καθώς απομακρύνουν τη σκόνη και το χώμα και αγγίζουν με τρυφερότητα αντικείμενα και μνημεία που θα τους επιτρέψουν ένα ταξίδι στον χρόνο, μια ματιά από την κλειδαρότρυπα στη γέννηση, στη ζωή και στον θάνατο των Φαραώ και της αιγυπτιακής αριστοκρατίας, αλλά και των καθημερινών ανθρώπων του Παλαιού και Νέου Βασιλείου.

«Κάθε μέρα μάς περιμένει μια

Ψηφιακή απεικόνιση των «επιπέδων» της σαρκοφάγου του Τουταγχαμών.

Ποιος είναι ακόμη θαμμένος στον τάφο του Τουταγχαμών και τι έκανε ο νεαρός Φαραώ για να αξίζει έναν «φτωχό» τάφο;

έκπληξη», λέει στην κάμερα η αρχαιολόγος Ολα Ελ-Αγκίζι λίγο πριν επιβιβαστεί σε έναν κουβά που οι συνεργάτες της θα κατεβάσουν σε έναν τάφο 3.000 ετών αναζητώντας τα ίχνη του αρχιστράτηγου του Ραμσή Β΄, ο οποίος μπορεί να είναι το «κλειδί» για να αποκωδικοποιήσουν την άνοδο στην εξουσία, τη βασιλεία και την προσωπι-

κότητα του ισχυρότερου Αιγύπτιου ηγεμόνα, που έμεινε στην ιστορία ως Μέγας.

Ο ίδιος φρόντισε να διαιωνίσει τον μύθο του μεριμνώντας ώστε τα κατορθώματά του, το όνομα και η εικόνα του να χαράσσονται σε όλα τα κτίρια και γιγάντια αγάλματά του να κοσμούν τα επιβλητικά οικοδομήματα της χώρας.

Σε κοντινή απόσταση, ο δρ Μοχάμεντ Μεγκκαχίντ είναι κοντά σε μια ανακάλυψη τεράστιας σημασίας, την ανεξερεύνητη πυραμίδα της βασίλισσας Σετιμπόρ και τον ταφικό της θάλαμο που κατασκευάστηκε πριν από τέσσερις χιλιετίες. Ο Αιγύπτιος αρχαιολόγος αντιμετωπίζει τον αρχαιολογικό χώρο, ομολογεί, σαν τη σκηνή ενός... εγκλήματος, συγκεντρώ-

νοντας ενδείξεις και πειστήρια, επειδή «κάθε κόκκος άμμου, κάθε αντικείμενο μάς δίνει μια ιδέα για το πώς ήταν ο αρχαιολογικός χώρος», επισημαίνει στην κάμερα. Ελπίζει ότι ο θάνατος και η ταφή της Σετιμπόρ θα τον βοηθήσουν να σκιαγραφήσει την προσωπικότητα αυτής της γυναίκας που, από ό,τι φαίνεται, δεν έγινε Φαραώ, αλλά ήταν η δύναμη πίσω από τον θρόνο, ένα πρότυπο για τις βασίλισσες που ακολούθησαν.

Η περίπτωση της Χατσεψούτ

Στο Ντέιρ ελ-Μπαχάρι, η αρχαιολόγος Κολίν Νταρνέλ αναζητάει τα ίχνη μιας άλλης ξεχωριστής γυναίκας, της Φαραώ Χατσεψούτ, γοητευμένη από την επιτυχία της να ανέβει στον θρόνο χρησιμοποι-

ώντας την προπαγάνδα της θεϊκής της καταγωγής – ισχυριζόταν ότι ήταν κόρη του θεού Αμούν και με εντολή της απεικονιζόταν στις τοιχογραφίες να θηλάζει θεές, όπως μόνο οι άνδρες Φαραώ έκαναν έως τότε. Η Νταρνέλ είναι Αμερικανίδα αιγυπτιολόγος που, μεταξύ άλλων, ειδικεύεται στη στρατιωτική ιστορία της αρχαίας Αιγύπτου και έχει στο ενεργητικό της σημαντικές ανακαλύψεις στο πεδίο, σε αρχαιολογικούς χώρους στην ανατολική όχθη του Νείλου και αλλού. «Βρίσκω ακόμη πολύ συναρπαστικό πώς οι ανακαλύψεις μπορούν να διαφοροποιήσουν όσα γνωρίζουμε και καταλαβαίνουμε για την ιστορία της αρχαίας Αιγύπτου. Όπως, για παράδειγμα, η δουλειά του δρα Μοχάμεντ Μεγκκαχίντ στην πυρα-

Απεικονίσεις του Ραμσή στο Καρνάκ.

Τοιχογραφία στον τάφο του Τουταγχαμών, στην Κοιλάδα των Βασιλέων.

Αγαλμα του Ραμσή στον ναό του Καρνάκ.

Η κρυφή πόρτα που ίσως οδηγεί στον τάφο της Κλεοπάτρας

Στην κοιλάδα των βασιλέων, στη δυτική όχθη του Νείλου, όπου εκτείνονται τα αιώνια οικήματα των ηγεμόνων της χρυσής εποχής της Αιγύπτου, οι επιστήμονες εργάζονται ακούραστα και μεθοδικά, για να αποκαλύψουν την ιστορία και τα μυστικά της τέχνης της μουμιοποίησης. Ερωτήματα όπως πότε ξεκίνησε το τελετουργικό, για ποιους λόγους οι Αιγύπτιοι θέλησαν να διατηρούν τα σώματά τους στην αιωνιότητα, πότε και γιατί σταμάτησε να ασκείται αυτή η πρακτική, απασχολούν αρχαιολόγους και ειδικούς επιστήμονες που αναζητούν διαρκώς νέα στοιχεία σκαλίζοντας την ακανθί έρημο, απομακρύνοντας τόνους άμμου και πέτρες, ώσπου τα φτυάρια τους να χτυπήσουν στην είσοδο ενός ακόμη ταφικού θαλάμου ή το πι-

νέλο τους να αποκαλύψει το περίγραμμα μιας ακόμη σαρκοφάγου.

Ένας μοναχικός νεκρός που ανακαλύπτεται στη νεκρόπολη της Σακκάρα από τον δρα Μεγκκαχίντ και όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι πρόκειται να αλλάξει όλα όσα ήταν γνωστά για τη μυστηριώδη αυτή τεχνική και τις απαρχές της.

Ο άγνωστος άνδρας

Η μουμιολόγος Σαλιμά Ικράμ σπεύδει επί τόπου για να εξετάσει τον άγνωστο άνδρα που πιθανολογείται ότι αναπαύθηκε εκεί σχεδόν πέντε χιλιετηρίδες νωρίτερα. Προσπαθεί να αντλήσει πληροφορίες προσέχοντας λεπτομέρειες στα λείψανά του, στα υφάσματα που τον τυλίγαν στους αιώνες, αλλά και βγάζοντας ακτινογραφίες που θα βοηθήσουν στον προσδιορισμό του

Η αρχαιολόγος Ολα Ελ-Αγκίζι στη νεκρόπολη της Σακκάρα.

φύλου, της ηλικίας και του σωματότυπού του. Αν οι εκτιμήσεις της επαληθευτούν, θα πρόκειται για μία από τις αρχαιότερες μούμιες στην

ιστορία της Αιγύπτου και θα είναι η αιτία για να τροποποιηθούν όλα τα γνωστά επιστημονικά δεδομένα, ενώ θα γίνουν γνωστές λεπτο-

μέρειες και για τον τρόπο ταφής και ταρίκευσης των καθημερινών ανθρώπων του βασιλείου.

Στη νεκρόπολη της Φιλαδέλφειας, κοντά στην πόλη Φαγιούμ, μια άλλη ομάδα αρχαιολόγων ανακαλύπτει ένα μικρό ταφικό μνημείο, το οποίο φιλοξενεί ένα φέρετρο που θα δώσει πολύτιμα στοιχεία για τον τρόπο που η ελληνική και η αιγυπτιακή ταφική παράδοση επέδρασαν η μία στην άλλη. Όταν το ταλαιπωρημένο καπάκι του επιμελώς στολισμένου κουτιού σπκωθεί με προσοχή, οι επιστήμονες θα έχουν στη διάθεσή τους αποδείξεις για τον «διάλογο» που αναπτύχθηκε ακόμη και στον τομέα των ταφικών εθίμων ανάμεσα στους δύο αρχαίους πολιτισμούς, που συμπορεύτηκαν για αιώνες πριν ο Μέγας Αλέξανδρος τελικά κατακτήσει τη χώρα. Σε άλλους αρχαιολογικούς

χώρους, η δρ Κάθλιν Μαρτίνες ακολουθεί τα χνάρια της Κλεοπάτρας και τα βήματά της την οδηγούν σε μια κρυφή πόρτα που μπορεί να αποκαλύψει τον τάφο της τελευταίας Φαραώ της Αιγύπτου. Ταυτόχρονα οι αρχαιολόγοι μαθαίνουν την αληθινή ιστορία της σχέσης της Κλεοπάτρας με τον Ιούλιο Καίσαρα και τον Μάρκο Αντώνιο. Και φυσικά, η αίγλη του παιδιού - Φαραώ Τουταγχαμών εξακολουθεί να σαγνεύει τους αιγυπτιολόγους που επιστρέφουν στον τάφο του όπου τους περιμένουν μερικές ακόμη εκπλήξεις.

• **«Χαμένοι** θησαυροί της Αιγύπτου», 3ος κύκλος, πρεμιέρα Κυριακή 14 Νοεμβρίου, 21.00, στο National Geographic, διαθέσιμο στην Ελλάδα μέσω Cosmote TV, Nova, Vodafone TV, Wind Vision.

Η Λεμεσός είναι τυχερή που έχει το Ριάλτο

Να επενδύσουν οι φορείς της πόλης στον πολιτισμό λέει η κα Δάφνη Πίττα - Διογένους νέα πρόεδρος του Δ.Σ. του Θεάτρου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Αν είναι** κάτι που θεωρώ απολύτως αναγκαίο είναι αυτή η αναζήτηση για καινούργιες “εμπειρίες” που θα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των νέων ανθρώπων και που θα βοηθήσουν στην εξέλιξη τους ως πολίτες με κριτική σκέψη» λέει στη συνέντευξή της στην «Κ» η νέα πρόεδρος του Δ.Σ. του Ριάλτο στη Λεμεσό κα Δάφνη Πίττα - Διογένους, η οποία ανέλαβε το τιμόνι ενός εκ των σημαντικότερων πολιτιστικών οργανισμών όχι μόνο της Λεμεσού, αλλά ολόκληρης της χώρας. Η κα Πίττα οραματίζεται την ενσωμάτωση, αν είναι δυνατόν, όλων των μορφών τέχνης στις δραστηριότητες του θεάτρου, να αναλάβει ο οργανισμός μεγαλύτερες παραγωγές και πάνω απ’ όλα να προσελκύσουν νέους ηλικιακά κυρίως, θεατές.

–**Είστε μία ενεργή πολίτης στα κοινά, ζυγίσατε τις ευθύνες που απορρέουν από μία τέτοια θέση και βάρυνε η πλευρά της προσφοράς φαντάζομαι... ποιο είναι το όραμά σας και τι θα επιδιώξετε να φέρετε περισσότερο στο Θέατρο Ριάλτο;**

–Ο κύριος λόγος που αποδέχτηκα τη θέση ως πρόεδρος του Δ.Σ. του Ριάλτο είναι ο θαυμασμός που έτρεφα προς τον οργανισμό εδώ και χρόνια ως θεατής, θεωρώ πως γίνεται μια καταπληκτική δουλειά προσφοράς προς τον πολιτισμό και αποδέχτηκα την πρόταση με ενθουσιασμό. Η γενική διευθύντρια του Ριάλτο κα Γεωργία Ντέτσερ, όλοι οι άνθρωποι που εργάζονται και προσφέρουν, καθώς και το Διοικητικό Συμβούλιο κάνουν εξαιρετική δουλειά. Εισερχόμενη ως πρόεδρος του Δ.Σ. θέλω πρώτα απ’ όλα να συντονιστώ με τις προσπά-

«**Η εξέλιξη έρχεται μόνο όταν κάποιος βγει από το πεδίο ασφάλειας του και η δημιουργία δεν ανήκει μόνο στις τέχνες αλλά σε όποιον αγαπά αυτό που κάνει».**

θειές τους και στη συνέχεια να τις ενισχύσω με τη δική μου ματιά, από τη δική μου οπτική γωνία. Το όραμά μου είναι να ενσωματώσουμε, αν είναι δυνατόν, όλες τις μορφές τέχνης στις δραστηριότητές μας, να αναλάβουμε μεγαλύτερες παραγωγές και πάνω απ’ όλα να προσελκύσουμε νέους ηλικιακά κυρίως, θεατές.

–**Θα έλεγε κάποιος ότι οι σπουδές σας δεν συνάδουν με το αντικείμενο της θέσης... πώς θα απαντούσατε;**

–Φαινομενικά οι σπουδές μου στη Φαρμακευτική δεν συνάδουν με το αντικείμενο της θέσης, η πραγματικότητα όμως είναι πως οι τέχνες πάντοτε είχαν μεγάλη προτεραιότητα στη ζωή μου, καθώς πιστεύω πως ολοκληρώνουν έναν άνθρωπο και χωρίς αυτές δεν υπάρχει πραγματική πρόοδος και εξέλιξη. Η έκφραση μέσα από τη δημιουργία με ενθουσιάζει και θεωρώ πως είναι ο ανώτερος τρόπος επικοινωνίας και παιδείας. Τα θέματα που αφορούν το Δ.Σ. του Ριάλτο με ωθούν προσωπικά να σκέφτομαι διαφορετικά και να αλλάζω εντελώς «παραστάσεις», ταυτόχρονα πιστεύω πως μπορώ να προσφέρω τον πρακτικό τρόπο σκέψης που μου έμαθαν οι θετικές επιστήμες και αυτή η αναζήτηση και ανατροφοδότηση της ισορροπίας είναι πάντοτε ωφέλιμη και εν τέλει

«**Υπάρχουν** ήδη αρκετές εταιρείες που στηρίζουν το Ριάλτο αλλά πάντα υπάρχει χώρος για περισσότερες που μπορούν να στηρίξουν συγκεκριμένες παραστάσεις και φεστιβάλ» λέει η νέα πρόεδρος του Δ.Σ. του Ριάλτο Δάφνη Πίττα - Διογένους.

δημιουργική για όλες τις πλευρές. Η εξέλιξη έρχεται μόνο όταν κάποιος βγει από το πεδίο ασφάλειας του και η δημιουργία δεν ανήκει μόνο στις τέχνες αλλά σε όποιον αγαπά αυτό που κάνει.

–**Ποιες είναι οι προκλήσεις και οι δυσκολίες μιας τέτοιας θέσης;**

–Η μεγαλύτερη πρόκληση για μένα είναι να καταφέρω όχι μόνο να

ανταποκριθώ στο υψηλό επίπεδο που άφησε ο προκάτοχός μου κ. Κίκης Καζαμίας, αλλά και να προσπαθήσω να το πάρω πιο πέρα. Πραγματικά όμως πιστεύω πως κανένας οργανισμός δεν πρέπει ποτέ να εφησυχάζει και η συνεχής βελτίωση πρέπει να είναι πάντοτε το ζητούμενο για όλους τους οργανισμούς ανεξαιρέτως.

–**Η γενικότερη οικονομική κατά-**

σταση επηρεάζει και τις Τέχνες, άρα και τις δραστηριότητες του Ριάλτο, έχετε κάποιες σκέψεις για ενίσχυση του Οργανισμού; Π.χ. ιδιωτικές χορηγίες;

–Η αλήθεια είναι ότι ο πολιτισμός και οι τέχνες έχουν επηρεαστεί πολύ αρνητικά από την πανδημία και οι ίδιοι οι καλλιτέχνες και δημιουργοί έχουν αδικηθεί ίσως περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική τάξη. Φυσικά και έχουμε σκέψεις για οικονομική ενίσχυση του οργανισμού και η εξεύρεση χορηγιών από τον ιδιωτικό τομέα είναι στις πρώτες προτεραιότητές μας. Εξάλλου, ανέκαθεν ο ιδιωτικός τομέας έχει τον ρόλο του χορηγού στις τέχνες. Στο πλαίσιο των προγραμμάτων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης όλες οι εταιρείες θα ήταν καλό να προσφέρουν στον πολιτισμό και το Ριάλτο είναι μια εξαιρετική πλατφόρμα για ιδιώτες που αγαπούν την δημιουργία και θέλουν να συνδράμουν στην εξέλιξη της κοινωνίας και την παιδεία. Υπάρχουν ήδη αρκετές εταιρείες που μας στηρίζουν, αλλά πάντα υπάρχει χώρος για περισσότερες που μπορούν να στηρίξουν συγκεκριμένες παραστάσεις και φεστιβάλ. Επιπρόσθετα επειδή μετά από κάθε οικονομική κρίση αυξάνεται η δημιουργικότητα θέλω να πιστεύω πως θα δούμε ωραία και αξιόλογα έργα που θα κάνουν τους χορηγούς υπερήφανους.

–**Συνέργειες, εξωστρέφεια, οικονομική αυτονομία, θεατές, πώς θα τα ιεραρχούσατε;**

–Ως πρόεδρος θα έβαζα πρώτα την οικονομική αυτονομία για να ενισχυθεί η δημιουργικότητα και για να γίνουν οι συνέργειες που χρειάζονται για να μπορέσει με αυτόν τον τρόπο να επενδύσει ο οργανισμός στην εξωστρέφεια που επιθυμούμε για να προσελκύσει περισσότερους θεατές

που είναι και εν τέλει το ζητούμενο. –**Τι είναι αυτό που η Λεμεσός χρειάζεται σήμερα σε πολιτιστικό επίπεδο;**

–Η Λεμεσός είναι τυχερή που έχει το Ριάλτο. Ακόμα και η θέση του θεάτρου στο κέντρο της πόλης και η ιστορική σημασία που έχει ως κτίριο το καθιστούν αναπόσπαστο μέρος της ζωής και του πολιτισμού της πόλης μας. Παρόλα αυτά υπάρχουν ελλείψεις στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης και σίγουρα το Ριάλτο δεν είναι αρκετό να καλύψει όλα τα κενά. Θεωρώ πως οι φορείς της πόλης θα πρέπει να σταθούν αρωγοί και έτσι να επενδύσουν στον πολιτισμό και τις τέχνες, δημιουργώντας το κατάλληλο περιβάλλον για να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες είτε από αμιγώς ιδιωτικούς φορείς είτε από συνεργασίες δημοσίων/δημοτικών και ιδιωτικών φορέων.

–**Υπάρχουν ενέργειες που νομίζετε ότι είναι απολύτως αναγκαίες σήμερα για να προχωρήσει το Ριάλτο στο καλλιτεχνικό πνεύμα του 21ου αιώνα;**

–Όπως προανέφερα ο οργανισμός βρίσκεται σε πολύ καλή τροχιά και διαδραματίζει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στα πολιτιστικά δρώμενα παγκύπρια και όχι μόνο στη Λεμεσό. Ως οργανισμός είμαστε πάντοτε ανοικτοί σε νέες προτάσεις και συνεργασίες. Πιστεύω πως ο θεατής του 21ου αιώνα αναζητεί ακριβώς νέες εμπειρίες και νέες ιδέες και το θέατρο είναι έτοιμο να ανταποκριθεί σε αυτό το κάλεσμα, προσελκύοντας και εκπαιδεύοντας νέους θεατές. Αν είναι κάτι που θεωρώ απολύτως αναγκαίο είναι αυτή η αναζήτηση για καινούργιες «εμπειρίες», να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των νέων ανθρώπων και να βοηθήσουν στην εξέλιξη τους ως πολίτες με κριτική σκέψη.

PIK 1

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς.
- Ενημέρωση με εγκυρότητα, σοβαρότητα, αντικειμενικότητα.
- Από κάθε σημείο στην Κύπρο και τον κόσμο, με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών.

Παρουσίαση:
Αντρέας Κημήτρης

Σκηνοθεσία:
Μαρίνος Γιαννάκη
Νείλος Ιακώβου

Εκτελεστική Παραγωγός:
Μαρία Χαρή

(Με ταυτόχρονη νοηματική στο PIK 2)

PIK 1 | PIK HD

ΧΑΛΚΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η σειρά εποχής που αγαπήσατε επέστρεψε (5η χρονιά) ανανεωμένη, με νέους ήρωες, που κουβαλούν τα δικά τους μυστικά.

Μεγάλοι έρωτες ζωντανεύουν μέσα από τις στάχτες της απώλειας, ενώ το πάθος για εκδίκηση γεννά τους δικούς του σκληρούς νόμους.

Άραγε ποιο είναι το τίμημα που θα πληρώσουν οι ήρωές μας;

Χάλκινα Χρόνια.

Όταν το καθήκον για την πατρίδα θα φέρει επιτέλους τη λύτρωση...

Δευτέρα με Παρασκευή
9.05 μ.μ.
PIK 1 & PIK HD

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

Επιθέσεις με οξύ

Η Πινακοθήκη Ουφίτσι της Φλωρεντίας παρουσιάζει μια έκθεση με σύγχρονα έργα που προβάλλουν θύματα βίαιων επιθέσεων με οξύ. Τα περισσότερα πρόσωπα είναι καλυμμένα με επιδέσμους. Από την Πινακοθήκη επισημαίνεται ότι η έκθεση οργανώθηκε για να καταδείξει πως ομορφιά δεν νοείται χωρίς ηθικό άξονα. Τα σύγχρονα έργα φωτογραφίας της Ιλάρια Σαγκάρια πιλασιώνονται από ένα μπουστό της ερωμένης του Μπερνίνι, που είχε δεχθεί οξύ κατ' εντολήν του εραστή της.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Κογκολέζοι στη Δανία

Στις ψηφιακές εκθέσεις της Europeana βρίσκεται κανείς μικρές και συχνά απρόβλεπτες σελίδες της ιστορίας του πολιτισμού. Σε μία από αυτές παρουσιάζονται τρεις προσωπογραφίες ανδρών από το Κογκό, που στη διάρκεια του 17ου αιώνα, άγνωστο πώς, βρέθηκαν στη Δανία. Τα πορτρέτα του Κογκολέζου απεσταλμένου και των δύο συνοδών του αποτελούν μέρος των συλλογών του Κρατικού Μουσείου και αποδίδονται σε άγνωστο καλλιτέχνη, καθώς είναι ανυπόγραφα.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Γερμανοί και Αυστριακοί

Στο Μανχάταν υπάρχει πάντα η Neue Galerie, η Πινακοθήκη για να δει κανείς την τέχνη της Μεσευρώπης με όλα τα αρ νουβό και εξπρεσιονιστικά έργα. Αυτή την περίοδο παρουσιάζεται η έκθεση «Μοντέρνοι Κόσμοι: Τέχνη από την Αυστρία και τη Γερμανία, 1890-1940», για να τιμήσει την επέτειο των 20 χρόνων λειτουργίας της Πινακοθήκης. Η έκθεση γεμίζει όλες τις αισθήσεις, μια πραγματική γιορτή για την τέχνη του γερμανόφωνου χώρου των αρχών του 20ού αιώνα.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Χέλμουτ Νιούτον

Μεγάλη αναδρομική έκθεση με φωτογραφίες του Χέλμουτ Νιούτον παρουσιάζει αυτή την περίοδο το ομώνυμο ίδρυμα. Η έκθεση είχε σχεδιαστεί για να συμπέσει με την επέτειο των 100 χρόνων από τη γέννηση του φωτογράφου (το 2020), αλλά η πανδημία ανέβαλε τα σχέδια. Πάνω από 300 φωτογραφίες ιστορούν τη ζωή και τη διαδρομή του Χέλμουτ Νιούτον από την αρχή έως την παγκόσμια αναγνώριση στο είδος της φωτογραφίας με το οποίο ταυτίστηκε.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Τα πιν-απ του '50

Οι εκδόσεις Taschen επανέρχονται με νέα έκδοση στην εικονογραφία των πιν-απ κοριτσιών των πρώτων χρόνων μετά τον πόλεμο, όπως τα απέδωσαν διάφοροι καλλιτέχνες. Ανάμεσά τους βρίσκουμε τους Τζιλ Ελβγκρεν, Τζορτζ Πέτι και Αλμπέρτο Βάργκας. Στη συλλεκτική έκδοση περιλαμβάνονται και τα εξώφυλλα των περιοδικών που φιλοξένησαν αυτές τις δημιουργίες, βλέποντας τις πωλήσεις τους να αυξάνονται θεαματικά. Σήμερα τα αναζητούν σοβαροί συλλέκτες του είδους.

Γουίλιαμ Χόγκαρθ, «Ο ζωγράφος και ο σκύλος του» (1745).

Ο Χόγκαρθ και η Ευρώπη στην Πινακοθήκη Τέιτ του Λονδίνου

Βυθισμένοι καθώς είμαστε στην εποχή μας και με δεδομένο τον ναρκισσισμό κάθε γενιάς, θεωρούμε ότι όλα μας συμβαίνουν γίνονται για πρώτη φορά. Η κοινωνία μας έχει ριζές στη γέννηση του δυτικού, υλικού πολιτισμού που πηγαινει πολύ πίσω και υπάρχουν πολλές οπτικές για την αφετηρία της, ακόμη και στους μεσαιωνικούς χρόνους με την ίδρυση των πρώτων πανεπιστημίων. Όμως σαφώς υπάρχουν ιστορικές περιόδοι που είναι πιο κοντά μας χρονικά, αλλά αρκετά πίσω στον χρόνο ώστε να μας δημιουργούν αμηχανία και δέος οι μοιότητες και οι αντιστοιχίες. Η εποχή του Γουίλιαμ Χόγκαρθ (1697-1764), του Βρετανού ζωγράφου που αποτύπωσε με χιούμορ, σαρκασμό και λεπτή ειρωνεία την αστική κοινωνία του 18ου αιώνα, είναι μια εποχή μεγάλων μεταβολών και ως τέτοια την παρουσιάζει η νέα έκθεση που εγκαινιάστηκε στην Τέιτ Μπρίτεν, στο Λονδίνο. Η έκθεση, που θα διαρκέσει έως τις 20 Μαρτίου 2022, επιχειρεί να συνθέσει ένα αφήγημα, πυκνό και γοητευτικό, για τις αλλαγές στην ευρύτερη δυτικοευρωπαϊκή κοινωνία στο πρώτο ήμισυ του 18ου αιώνα. Ο Χόγκαρθ και οι σύγχρονοί του ζωγράφοι από τη Γαλλία, την Ολλανδία και την Ιταλία συνθέτουν ένα πανόραμα κοινωνικού άταλτα, με σαγηνευτικές λεπτομέρειες αλλά και με πλούτο πληροφοριών για τις αστικές κοινωνίες που αναδύονταν στο πέρασμα από τον 17ο στον 18ο αιώνα. Η Τέιτ Μπρί-

τεν φωτίζει την έκθεση μέσα από το πρίσμα μιας σημαντικής στροφής στην Ευρώπη. «Ήταν μια εποχή ευκαιριών και αλλαγών», γράφει η ανακοίνωση του μουσείου, «διαφωτισμού και καινοτομίας, καθώς επίσης και υλισμού, εκμετάλλευσης και αδικίας». Με λίγα λόγια, η μοντέρνα κοινωνία των αστών αναδυόταν με τη νεωτερική ομοιομορφία της και τα κοινά, λίγο πολύ, ιδανικά της. Γι' αυτό και τα πολλά έργα του Χόγκαρθ στην έκθεση συνοδεύονται από έργα επιφανών ζωγράφων άλλων χωρών, ώστε να καταδεικνύει και ο τίτλος της έκθεσης «Ο Χόγκαρθ και η Ευρώπη». Ζωγράφοι της ίδιας γενιάς, γεννημένοι όλοι ανάμεσα στο 1696 και στο 1712, οι ζωγράφοι που ωρίμασαν μετά το 1730-1740 συγκατοικούν αυτή την περίοδο στην Τέιτ Μπρίτεν. Μαζί με τα έργα του Γουίλιαμ Χόγκαρθ παρουσιάζονται έργα του Γάλλου Ζαν-Μπατίστ-Συμεών Σαρντέν (1699-1779), του Ιταλού, της σχολής της Βενετίας, Φραντσέσκο Γκουάρντι (1712-1793) και του Ολλανδού Κορνέλις Τρόοστ (1696-1750), που ξεκίνησε ως ηθοποιός στο Αμστερνταμ. Οι αστοί της Ευρώπης ζουν σε συνθήκες ευμάρειας, με οικόσιτα ζώα, με χαλαρά ήθη, με πολιτικά ήθη διεφθαρμένα, με οικονομικά χρέη, με περιέργεια για τον κόσμο, με κεραμικά και πορσελάνες, με τσάι και καφέ, με έντονη κοινωνική διαστρωμάτωση και με ελλιπή υγιεινή. Ωστόσο, ο κόσμος προχωράει με άλματα... Ο Χόγκαρθ και η εποχή του.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

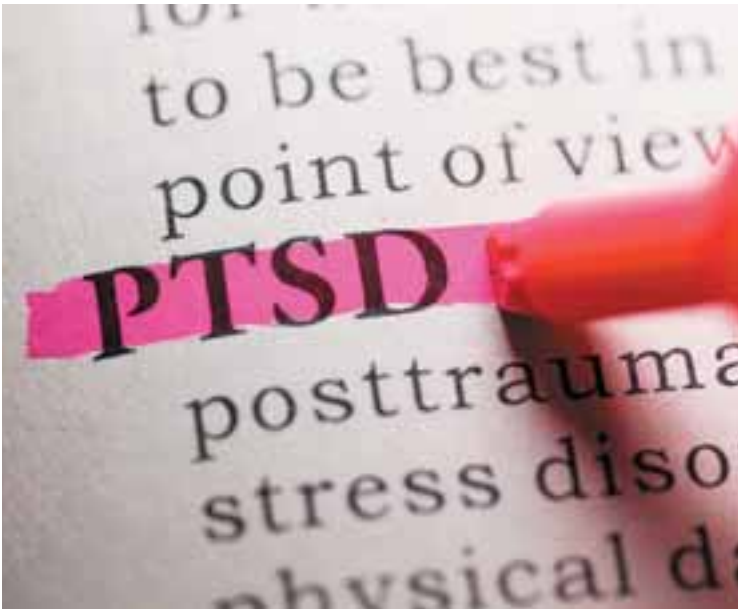
Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Οι λέξεις είναι τα πάντα

Οι αριθμοί είναι αμείλικτοι, ως συνήθως: οι απώλειες των Βρετανών κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οφείλονταν κατά 40% σε ψυχικό κλονισμό. Οι στρατιωτικοί ψυχίατροι υποχρεώθηκαν να παραδεχθούν ότι τα συμπτώματα του «Σοκ του βομβαρδισμού» (Shell Shock) ή της «Νεύρωσης των χαρακωμάτων» (Trench neurosis) οφείλονταν σε ψυχικό τραύμα και όχι σε διάσχιση από τις εκρήξεις βομβών. Οι πάσχοντες αξιωματικοί και στρατιώτες υποβάλλονταν σε ηλεκτροσόκ και στέλνονταν ξανά στο μέτωπο... Το 1918, στη Βουδαπέστη, το 5ο Διεθνές Ψυχαναλυτικό Συνέδριο αφιερώθηκε στις νευρώσεις του πολέμου. Την εισαγωγή στα πρακτικά του συνεδρίου την έγραψε ο Φρόιντ, η οποία, μαζί με τις εισηγήσεις των Σάντορ Φερέντσι, Καρλ Αμπραχαμ και Ερνστ Ζίμελ περιλαμβάνεται στις «Νευρώσεις του πολέμου» (μτφρ.: Σοφία Λεωνίδα,

«Μήπως, κατά βάθος, δεν υπάρχει άνθρωπος χωρίς τραύμα; Αφού πάντοτε κάτι κάνει αι στην πορεία...».

εκδ. Αγρα) που μόλις κυκλοφόρησε. Ο κύριος Γκρι δεν μπορούσε να το αφήσει να περάσει ασχολίαστο το θέμα που πραγματεύεται. Κυρίως το χρονικό της «πολεμικής νευρώσης» μέσα στον εικοστό αιώνα. Κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ο στρατηγός Πάτον χαστούκισε δημοσίως έναν στρατιώτη με συμπαρالياσμένα νεύρα. Ο Αϊζενχάουερ υποχρέωσε τον Πάτον να ζητήσει, επίσης δημοσίως, συγγνώμη από τον εν λόγω στρατιώτη. Ήταν μια κρίσιμη στιγμή. Τότε, οι στρατιωτικοί ψυχίατροι παραδέχθηκαν ότι περί τις 200-240 ημέρες μάχης

Posttraumatic Stress Disorder, PTSD ή Μετατραυματικό Σύνδρομο Άγχους, ψυχιατρικός όρος που προήλθε από το σοκ του βομβαρδισμού του Α΄ Παγκοσμίου, αλλά δεν αφορά μόνον την πολεμική εμπειρία.

αρκούσαν για να οδηγήσουν στην κατάρρευση και τον πιο σκληρό τραύμα πολέμου. Όμως, το ζήτημα δεν περιορίζεται στην πολεμική εμπειρία. Ήδη από τα χρόνια του Μεγάλου Πολέμου, ο πρωτοπόρος Βρετανός νευρολόγος Ουίλιαμ Ρίβερς (1864-1922) συνέκρινε την υστερία των βετεράνων με εκείνη των νοικοκυρών που βρίσκονταν εγκλωβισμένες στην οικογενειακή ζωή. Σταδιακά, υποστηρίχθηκε ότι η τραυματική νευρώση αποτελεί ειδική και σχετικά σπάνια «κατάσταση πανικού» που παρατηρείται σε περιπτώσεις μαζικής απειλής της ανθρώπινης ζωής (θεομηνίες, σεισμοί, ναυάγια, μάχες και τροχαία ατυχήματα). Μετά τη δεκαετία του '80, ο όρος Μετατραυματικό Σύνδρομο Άγχους (Posttraumatic Stress Disorder, PTSD) επικράτησε ως συνέχεια αυτού που κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο χαρακτηρίστηκε «Σοκ του

βομβαρδισμού» (Shell Shock) και κατά τον Β΄ Παγκόσμιο «Κόπωση της μάχης» (Combat Fatigue). Το PTSD δεν αφορά μόνο στρατιωτικούς ή αμάχους που έχουν βρεθεί σε εμπόλεμες ζώνες, αλλά συνδέεται με την έκθεση σε οποιοδήποτε συμβάν που ενδέχεται να αφήσει το αποτύπωμά του στον ψυχισμό με τη μορφή χρόνιου τραύματος: σε επιζήσαντες φυσικές καταστροφές, τρομοκρατικού χτυπήματος, δυστυχήματος, κακοποίησης. «Μυστήριο πράγμα το τραύμα, εμφανίζεται εκεί που δεν το περιμένεις», λέει ο κύριος Γκρι. «Μήπως, κατά βάθος, δεν υπάρχει άνθρωπος χωρίς τραύμα; Μήπως, με όλες τις απαραίτητες διαβαθμίσεις, κλινικές και μη, δεν νοείται άνθρωπος βίος δίχως αυτό; Αφού πάντοτε κάτι χάνεται στην πορεία. Ίσως σημασία έχει να μπορείς να δώσεις ένα όνομα στο τραύμα σου. Όπως έλεγε ο Ναπολέων, «Οι λέξεις είναι τα πάντα»».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ*

Σταθμοί στο Διάστημα

Πριν από 23 χρόνια, στις 20 Νοεμβρίου 1998, ξεκίνησε η κατασκευή του Διεθνούς Διαστημικού Σταθμού (ΔΔΣ) με την εκτόξευση της πρώτης μονάδας ελέγχου μετακινήσεων και αποθήκευσης καυσίμων με την ονομασία «Ζάρυα» (ξημέρωμα). Με χρηματοδότηση της NASA η μονάδα αυτή, με κυλινδρικό σχήμα μήκους 12,5 μέτρων και πλάτους 4 μέτρων, κατασκευάστηκε από τους Ρώσους και την αμερικανική εταιρεία «Μπόινγκ», ενώ στο Διάστημα τοποθετήθηκε με τη βοήθεια ενός ισχυρού ρωσικού πυραύλου. Δύο εβδομάδες αργότερα, στις 6 Δεκεμβρίου, τη «Ζάρυα» συνάντησε το Διαστημικό Λεωφορείο «Εντίβορ», το οποίο μετέφερε τη δεύτερη αμερικανική μονάδα με την ονομασία «Γιούνιτι» (ενότνς), που αποτελεί μία από τις κεντρικές μονάδες του ΔΔΣ. Εκτοτε τα δεκάδες διαφορετικά τμήματα που αποτελούν τον ΔΔΣ μεταφέρθηκαν τμηματικά με πτήσεις των διαστημικών λεωφορείων και διαφόρων αυτόνομων πυραύλων-φορέων, με αποτέλεσμα οι σημερινές του διαστάσεις να φτάνουν σε όγκο το Ολυμπιακό Στάδιο, ενώ οι χρήσιμοι χώροι των διαφόρων μονάδων του ξεπερνούν τα 1.300 κυβικά μέτρα. Με πλάτος 108 μέτρων, μήκος 88 μέτρων και ύψος 44 μέτρων, ο ΔΔΣ έχει βάρος περίπου 500 τόνων.

Οι διάφορες μονάδες που τον αποτελούν σκοπεύουν όχι μόνο τη Γη αλλά και το Σύμπαν, παρατηρώντας έτσι τα απόμακρα αντικείμενά του. Έτσι, από τις πρώτες ημέρες της λειτουργίας του ο ΔΔΣ χρησιμεύει σαν εργαστήριο μελετών, παρατηρητήριο και σπιτικό για ομάδες αστροναυτών που επανδρώνουν τον σταθμό σε συνεχή βάση. Τα μέλη του πληρώματος ζουν στο εσωτερικό του με αρκετή άνεση επί μήνες, σε πολύ μεγαλύτερη δηλαδή έκταση απ' ό,τι ήταν δυνατόν με τα επανδρωμένα διαστημόπλοια ή τα διαστημικά λεωφορεία.

Το πρώτο τριμελές πλήρωμα του ΔΔΣ (αποτελούμενο από δύο Ρώσους κι έναν Αμερικανό) ξεκίνησε από το κοσμοδρόμιο του Μπαϊκονούρ με ένα διαστημόπλοιο «Σογιούζ» και εγκαταστάθηκε στον σταθμό τον Ιούλιο του 1999, όπου παρέμεινε επί πέντε μήνες, οπότε και αντικαταστάθηκε από ένα δεύτερο τριμελές πλήρωμα στα τέλη του 1999. Εκτοτε περίπου 250 άτομα από 20 χώρες επισκέφθηκαν

Οι σημερινές διαστάσεις του Διεθνούς Διαστημικού Σταθμού φτάνουν σε όγκο το Ολυμπιακό Στάδιο, ενώ οι χρήσιμοι χώροι των διαφόρων μονάδων του ξεπερνούν τα 1.300 κυβικά μέτρα.

Ο Ευρωπαϊκός Διαστημικός Οργανισμός έχει ανακοινώσει τη δημιουργία Διεθνούς Σεληνιακού Χωριού με τη βοήθεια μεγάλων «κατασκευαστικών-εκτυπωτών 3D».

τον σταθμό, μεταξύ των οποίων και μερικοί τουρίστες!

Ο ΔΔΣ φυσικά δεν είναι ο πρώτος. Η τιμή αυτή ανήκει στον «Σαλιούτ 1», ο οποίος τέθηκε σε τροχιά το 1971 από τη Σοβιετική Ένωση, δέκα χρόνια μετά την πρώτη επανδρωμένη αποστολή στο Διάστημα, του Γιούρι Γκαγκάριν. Η όλη προσπάθεια, όμως, είχε τρομερές δυσκολίες, μεταξύ των οποίων και τον θάνατο ενός από τα πρώτα τριμελή πληρώματά του.

Αργότερα η εγκατάσταση βελτιωμένων σταθμών επιβεβαίωσε τη δυνατότητα του ανθρώπου να παραμένει στο Διάστημα επί μακροχρόνια διαστήματα. Το «Σκάλαμπ» ήταν ο πρώτος αμερικανικός διαστημικός σταθμός που επανδρώθηκε από τρία διαφορετικά τριμελή πληρώματα στη διετία 1973-1974. Στις αποστολές αυτές αποδείχθη-

καν πανηγυρικά οι πολύμορφες ευκαιρίες που προσφέρει το Διάστημα στην επιστήμη, την τεχνολογία και σε κάθε πτυχή του ανθρώπινου ενδιαφέροντος πάνω στη Γη κι έξω από αυτήν. Πέντε χρόνια αργότερα το μεγαλύτερο μέρος του «Σκάλαμπ» καταστρεφόταν στη γήινη ατμόσφαιρα, ενώ ένα από τα κομμάτια που επέζησαν από την καταστροφή και έφτασαν στη Γη σκότωσε μια αγελάδα στην Αυστραλία.

Στη δεκαετία του 1980 η Αμερική επικέντρωσε το ενδιαφέρον της στις πτήσεις του διαστημικού λεωφορείου, ενώ η Σοβιετική Ένωση άρχισε το 1986 τη δημιουργία του διαστημικού σταθμού «Μιρ» (Ειρήνη), ο οποίος παρέμεινε σε λειτουργία μέχρι το 2001 αποτελούμενος από συνολικά επτά μονάδες. Τον «Μιρ» επισκέφθηκαν κατά καιρούς αστροναύτες διαφόρων εθνικοτήτων, περιλαμβανομένων τελευταία και Αμερικανών, ενώ στον σταθμό αυτόν ο κοσμοναύτης Βαλερί Πολιακόφ απέκτησε το ρεκόρ συνεχούς παραμονής ανθρώπου στο Διάστημα επί 438 ημέρες το 1994-1995. Στον χορό όμως των διαστημικών σταθμών συμμετέχει πλέον και η Κίνα, με τον πρώτο σταθμό της να τοποθετείται στο Διάστημα το 2011 και τον δεύτερο το 2016, ενώ σήμερα είναι σε λειτουργία ένας τρίτος, ο οποίος τοποθετήθηκε τον περα-

σμένο Απρίλιο. Στη διάρκεια της δεκαετίας έχουν επίσης προγραμματιστεί κι άλλοι νέοι διαστημικοί σταθμοί από τις ΗΠΑ, τη Ρωσία και την Ινδία, αλλά και από ιδιωτικούς φορείς. Φαίνεται ότι η ανθρώπινη παρουσία στο Διάστημα θα συνεχιστεί απτόητη και με απώτερο στόχο την επιστροφή του ανθρώπου στην επιφάνεια της Σελήνης.

Το πρόγραμμα «Artemis» της αμερικανικής NASA, για παράδειγμα, σχεδιάζει να τοποθετήσει την πρώτη γυναίκα και τον επόμενο άντρα στην επιφάνεια του φυσικού μας δορυφόρου μέχρι το 2025. Σε αυτή τη νέα κοσμική Οδύσσεια η Αμερική δεν θα είναι μόνη της, γιατί και η Ρωσία έχει ανακοινώσει ότι μέχρι το 2030 σκοπεύει να εγκαταστήσει μια ανθρώπινη αποικία στη Σελήνη, ενώ και η Κίνα προτίθεται να κάνει το ίδιο μέχρι το 2036. Ο Ευρωπαϊκός Διαστημικός Οργανισμός (ESA) έχει επίσης ανακοινώσει τη δημιουργία ενός Διεθνούς Σεληνιακού Χωριού με τη βοήθεια μεγάλων «κατασκευαστικών-εκτυπωτών 3D». Υπάρχουν φυσικά αρκετά ακόμη τεχνικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν και ήδη πολλά από αυτά επιλύονται σε καθημερινή βάση.

* Ο κ. Διονύσης Π. Σιμόπουλος είναι επίτιμος διευθυντής του Ευγενείου Πλανηταρίου.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Η ποιητική φλόγα των μικρών ονομάτων

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΡΕΒΕΔΟΥΡΑΚΗΣ
Μικρά ονόματα
εκδ. Πανοπτικών, **σελ.** 125

Υπάρχει, μέσα στην εύπεπτη χάρη της, μια ποίηση της παρέας, πραγματικής ή φαντασιακής. Όσο μπορεί να σκεφθώ, γράφεται από άνδρες. Απευθύνεται σε άνδρες επίσης (ας κρυφακούσουν, αν θέλουν, οι αναγνώστριες). Ο τόνος είναι λιγάκι μποέμ, που θα το εννοήσουμε εδώ με πολύ ευρεία έννοια. Φανταζόμαστε τα εν λόγω ποιητικά υποκειμένα κάπως ντυμένους, κάπως καπνίζοντες, κάπως λοξοκοιτάζοντες, κάπως κουτσοπιόντες. Αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, η υπόθεση, μολονότι διαθέτει μια κάποια δημοφιλία, δεν διαθέτει σθεναρό ποιητικό ενδιαφέρον, εφόσον επιδιώκει κανείς να γνωρίσει τη βαθιά ποιητική απόλαυση. Η τάση αυτή αποτελεί και μια κάπως ολισθηρή ευκολία για κάποιους νεότερους ποιητές, όταν αυτοί συνεχίζουν ως αειθαλείς νεόγεροι τον ποιητικό πολιτισμό ενός αθάνατου φαντασιακού καφενείου ή μπαρ ή άλλου «στεκιού».

Φυσικά, οι κανόνες έχουν εξαιρέσεις. Ενώ, λοιπόν, η παρόρμησή μου θα ήταν να ξετινάξω υπό το πιο πάνω πρίσμα την υπό συζήτηση πέμπτη συλλογή του Πρεβεδου-

ράκη (γεν. 1977), πολλά πράγματα με υποχρεώνουν, αντίθετα, να τη σεβαστώ. Θα μπορούσα μάλιστα να πω ότι το βιβλίο αυτό με συγκινεί περισσότερο από όλα τα (ανεξαρτίτως αξιόλογα) προηγούμενά του. Κατορθώνει εδώ την πύκνωση ενός πηγαίου λυρικού τόνου με καλά ελεγχόμενη ποιητική οικονομία. Ο ολιγόστιχος λυρισμός είναι, πιστεύω, το δυνατό σημείο του, και όχι το δοκιμακό - αφηγηματικό ποίημα, το οποίο επίσης καλλιέργει. Λίγες είναι οι εκμέρους του παραχωρήσεις στον πειρασμό της στιλιστικής ευκολίας, την οποία εδώ και χρόνια με άνεση χειρίζεται. Τα μικρά ποιήματα του βιβλίου συγκροτούν μια καθαρή σπονδυλωτή ενότητα. Διαβάζονται ασφαλώς και αποσπασματικά, αλλά μονάχα η προσεκτική ανάγνωση από την αρχή μέχρι το τέλος αποκαλύπτει τις αρετές και τη δύναμη του πειθαρχημένου έργου. Πρόκειται, σε ένα πρώτο επίπεδο,

για συνομιλία με εκλιπόντα φίλο, και μάλιστα ποιητή (το «ιστορικό» πρόσωπο κατονομάζεται στη διακριτική επιμνημόσυνη αφιέρωση, αλλά, πραγματικά, δεν είναι καθόλου κρίσιμο για την απόλαυση και την αποτίμηση της δουλειάς αυτής).

Η συνομιλία δίνει στο ποιητικό «εγώ» ποικίλες αφορμές για αναμέτρηση με το παρελθόν, την απώλεια, το σκληρό πέρασμα του χρόνου. Η έλλειψη καμουφλάζ ως προς το τετριμμένο των θεμάτων μάς επιτρέπει να καθίσουμε αναπαυτικά και να απολαύσουμε όχι τι λείπει, αλλά πώς: «η τελευταία ανάσα τους/ το μελτεμάκι αυτό/ καταμεσής/ του πιο απόκρημνου Ειρηνικού μας» δεν είναι, για παράδειγμα, στίχοι μαστόρικοι με θέμα τον ανείπωτο συγκλονισμό του αποχωρισμού; Και παρακάτω, η συμφιλίωση με την απώλεια, χωρίς μελοδραματισμό και χωρίς άρνηση: «μέσα στους μέλανες δρυμούς/ της λησμονιάς

τους βαδίζουμε/ γιατί έτσι ξεχνάει το είδος μας/ περπατώντας». Παρατηρούμε την επιδίωξη της γενικευσης. Από το αρχικό διμερές ρέκβιεμ, απευθυνόμενο από τον ποιητή στον φίλο, το ποίημα ανοίγεται τώρα σε ολόκληρο το φάσμα των διά βίου αποκαρτεσιμών.

Με καλά οργανωμένες και μετρημένες προωθητικές κινήσεις οδηγεί έτσι τον συρμό του ο Πρεβεδουράκης από το ατομικό στο συλλογικό, από το διμερές στο κοινοτικό, από τη γυναίκα του νεκρού στη χαμένη ερωμένη των νεανικών χρόνων του ποιητικού υποκειμένου που, αιφνιδιαστικά και καταλυτικά, παρεμβάλλεται και εκτοπίζει για λίγο τα πάντα: «δεν φτάνει που είναι όμορφη Λαμπρινέ/ παίζει και βιολοντσέλο» και «την ξαναείδα/ σανάνα μέρες μετά/ απ' το μνημόσυνό σου». Ωραίο και επιτυχημένο το καλειδοσκοπικό άνοιγμα από το ένα πένθος στο άλλο, από τον θρήνο του νεκρού στην απαρνηγόρητη, ακόρεστη ερωτική επιθυμία. Ο γενικός τίτλος («Μικρά ονόματα») δίκαια συνοψίζεται στους ακολουθούς στίχους ως μινιμαλισμός μιας στάσης και ως ευφυΐα ενός προγράμματος: «μικρά ονόματα-φλέβες και φωταγωγοί/ για να λιάζεται καθώς αργοκυλά/ το κοινόχρηστο αίμα».

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟ ΑΛΕΞΑΚΗ

Ο Λάζαρος Αλεξάκης γεννήθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης το 1967. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός. Αρθρογραφεί τακτικά και έχει εκδώσει τρεις συλλογές διηγημάτων με τη Mamaya καθώς και ένα κόμικ, τον «Μίκα». Πέρυσι κυκλοφόρησε το πρώτο του μυθιστόρημα, το «Ομπλίκ», και φέτος το «Μικρό ταξίδι σε δανεικό χάρτη», και τα δύο από τις εκδόσεις Αίολος.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Προσοχή: εποχιακή διέλευση βατράχων» του Γιώργου Σκαμπαρδώνη, «Ενας έρωτας» του Ντίνο Μπουτζίτι και το «Περί της εν ύπνυν κοιμώτοτος» του Λασκάνου Τέγκι.

Ποιος ήρωας/ηρώίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Το μολυβένιο στρατιωτάκι του Αντερσεν. Από κουστό καλούπι, λειψός, μα αισιόδοξος. Ταξίδεψε σε σκοτεινά μέρη, πνίγηκε, χάθηκε, μα γνώρισε έναν απόλυτο, αν και μάταιο, έρωτα.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και θεθνεύτες;
Λίγους, να προλάβω να τους δω και να τους μιλήσω. Τον Ντάγκλας Ανταμς και τον Ρέι Μπράντμπερι. Ίσως την Αγκάθα Κρίστι, τον Στίβεν Κινγκ και τον Ρέιμοντ Τσάντλερ. Αυ-

τό θα ήταν υπέροχο. Ή απλά μόνο τον Τόλκιν.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Ότι η βία είτε προς τους άλλους είτε προς τον εαυτό μας προϋποθέτει μια σαδιστική αδιαφορία. Από τον «Συλλέκτη» του Τζον Φόουλς και το «Bell Jar» της Σίλβια Πλαθ.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Μπάρτλεμπι, ο γραφιάς» του Χέρμαν Μέλβιλ.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
«Γυρίστε τον Γαλαξία με ωτοστόπ». Το διαβάζω από τα φοιτητικά μου χρόνια. Τα αντίτυπά μου είναι λιωμένα πλέον.

Ο Ιούλιος Βερν είναι πηγή έμπνευσης ή κάτι πιο σύνθετο και βαθύτερο;
Ο θείος Ιούλιος ήταν το παράθυρο στο κελί μιας επαρκούς ζωής, ένα παράθυρο που σου έδειχνε όλο τον κόσμο. Ο ταξιδευτής θείος που σου έλεγε για τον Ναυτίλο, για τον Αρνε Σάκνουσεμ, για τον Φίλεα Φογκ.

Μια «επιστροφή» στις καθαρόαιμες αφηγήσεις που συνδυάζουν την περιπέτεια με το χιούμορ είναι ένα αντίδοτο σήμερα στη γενική κατάρφεια;
Τα καλά αντίδοτα θέλουν γερές δόσεις αυθοποληής, αδρεναλίνης και γέλιου. Όσο λατρεύω τις καθαρές γραμμές του Ερζέ στον «Τεν Τεν», άλλο τόσο λατρεύω τις ξεκάθαρες, δυνατές αφηγήσεις.

Οι «Ιστορίες του δρόμου» μας δείχνουν μian άλλη, πιο εξωφρενική πλευρά της ζωής;
Οι ιστορίες του δρόμου είναι ωμές, ακατέργαστες. Δεν χωράνε σε κανένα κουτάκι. Γράφονται πάντα μονορούφι, χωρίς διορθώσεις, χωρίς δεύτερη σκέψη, χωρίς ανάσα. Είναι τα φονικά σφηνάκια στο μπαρ που έχουν σκοπό να σε αποτελειώσουν. Όπως και τα προηγούμενα δύο βιβλία «του Λύκου» σκιαγραφούν την καθημερινή μας παράνοια.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read**
LIBRARY

ΓΙΟΛΑ ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
«ΑΡΓΟΣ ΧΟΡΟΣ»

«Η καρδιά έχει το χάρισμα να ανοιγοκλείνει σαν ακορντεόν και κάθε φορά ξεφυσά άλλον ήχο, τότε χαρούμενο και τότε πονεμένο [...]» («Αργός χορός» σελ. 293)

Το βιβλίο της Γιόλας Δαμιανού Παπαδοπούλου «Αργός χορός» διαδραματίζεται στο παρελθόν παράλληλα με το παρόν και αφίνει αισιοδοξία και ελπίδα για το μέλλον. Με ευφυή τρόπο, η συγγραφέας μιλάει για το σήμερα μέσα από την ιστορία δύο νέων ανθρώπων, του Αλέκου και της Άννας. Ενώ για το ταξίδι στο παρελθόν, αφορμή γίνεται το τετράδιο που χάρισε η γιαγιά Σοφία στον εγγονό της, Αλέκο. Μέσα από αυτό το τετράδιο, ζούμε όλη την ιστορία της Κύπρου από τη δεκαετία του '50 μέχρι και τα χρόνια του 1970, αλλά, και όλων όσων ακολουθήσαν και συνεχίζουν μέχρι και τις μέρες μας. Ο «Αργός χορός» προσφέρει ένα ξεχωριστό και υπέροχο ταξίδι γεμάτο ρομαντισμό, τρυφερότητα και συγκίνηση. Περισσότερες πληροφορίες για τη συγγραφέα και το βιβλίο της μπορείτε να βρείτε στο <https://www.read-library.com>

Το βιβλίο κυκλοφορεί μόνο σε ψηφιακή μορφή και μόνον από τη Read Library.

Ανδρονίκη Λασθηιωτάκη
lasithiotikisa@sppmedia.com

Το ελληνικό baby drain από το 1948

Η έρευνα της Γκόντα φαν Στιν ρίχνει φως στις υιοθεσίες χιλιάδων παιδιών που έφυγαν στην Αμερική κατά τον Ψυχρό Πόλεμο

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

«Αγαπητέ κύριε,
Είναι εξαιρετικά σημαντικό για πολλούς από εμάς τους θετούς γονείς να εγκριθεί νομοθετικά η επιπλέον ποσόστωση που θα επιτρέπει σε ορφανά από την Ελλάδα ηλικίας κάτω των δέκα ετών να γίνονται δεκτά στις Ηνωμένες Πολιτείες. [...] Σας ικετεύουμε να κάνετε ό,τι περνάει από το χέρι σας για να βοηθήσετε να γίνει δεκτός αυτός ο νόμος. Δεν είμαστε Έλληνες, αλλά έχουμε ήδη υιοθετήσει ένα παιδάκι από την Ελλάδα, που είναι ό,τι καλύτερο μας έχει συμβεί, και επιθυμούμε διακαώς να υιοθετήσουμε άλλο ένα».

Η παρακλητική επιστολή ενός ζευγαριού από το Σαν Ντιέγκο γράφτηκε το 1957 και απευθύνεται στον βουλευτή Μπομπ Γουίλσον, από τον οποίο ζητούν να στηρίξει ένα νόμο που θα ανέβαζε τον αριθμό των Ελλήνων προσφύγων οι οποίοι θα μπορούσαν να γίνουν δεκτοί από τις ΗΠΑ – ανάμεσά τους και παιδιά. Ο Γουίλσον έλαβε τουλάχιστον 20 παρόμοιες επιστολές και τηλεγραφήματα στο πλαίσιο μιας εκστρατείας της οργάνωσης ΑΧΕΠΑ για να περάσει τη νέα νομοθεσία, που έφτασε μέχρι τα πιο απομακρυσμένα σημεία της Αμερικής. Οπερ και εγένετο τον Σεπτέμβριο εκείνης της χρονιάς.

Ηδη από το 1956 με φωτογραφίες, δημοσιεύσεις, ακόμη και με τη βοήθεια του Χόλιγουντ, η οργάνωση είχε κάνει το κύμα υιοθεσίας παιδιών από την Ελλάδα να γίνει μόδα, μέχρι που η ζήτηση για παιδιά έγινε μεγαλύτερη από την προσφορά, όπως γράφει η συγγραφέας και κάτοχος της Έδρας Κοραή στο

Το βιβλίο της Γκόντα φαν Στιν θα κυκλοφορήσει στις 19 Νοεμβρίου από τις εκδόσεις Ποταμός. King’s College London, Γκόντα φαν Στιν, στο βιβλίο της «Ζητούνται παιδιά από την Ελλάδα: Υιοθεσίες στην Αμερική του Ψυχρού Πολέμου» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ποταμός στις 19 Νοεμβρίου.

Η έρευνα της Βελγίδας ελληνίστριας ξεκίνησε από την ιστορία ενός απογόνου της οικογένειας Αργυριάδη που τυχαία της έστειλε ένα μήνυμα ψάχνοντας πληροφορίες για την καταγωγή της μητέρας του, Ιωάννας Αργυριάδη. Όπως αποδείχθηκε, η τύχη της Ιωάννας και των δύο αδελφών της σφραγίστηκε από την εκτέλεση του πατέρα τους και στελέχους του ΚΚΕ, Ηλία Αργυριάδη, το 1952 μαζί με τον Νίκο Μπετιολιάννη. Δύο από τις τρεις κόρες του Αργυριάδη υιοθετήθηκαν από ένα ζευγάρι στην Αμερική. Η έρευνα για την ιστορία της οικογένειας άνοιξε στη συγγραφέα μια πόρτα στις διακρατικές υιοθεσίες παιδιών από την Ελλάδα με προορισμό κυ-

Ορφανά του πολέμου από την Ελλάδα, το 1948, κατά τη διάρκεια βραδιάς στο Hotel St. Moritz της Νέας Υόρκης, με σκοπό την εξασφάλιση δωρεών για την αρωγή παιδιών από Ευρώπη και Ασία.

ρίως τις ΗΠΑ και δευτερευόντως την Ολλανδία.

Όπως μας λέει η κ. Φαν Στιν στη βιντεοκλήση μας, τα στοιχεία δείχνουν ότι 3.200 παιδιά έκαναν το υπερατλαντικό ταξίδι από το 1948 μέχρι και το 1962, αλλά το μεγάλο κύμα, η «Αγρία Δύση των διεθνών υιοθεσιών» καταγράφεται από το 1955 και έπειτα. «Όλα ξεκίνησαν με τις καλύτερες προθέσεις», τονίζει, «στο πλαίσιο ενός μεταπολεμικού ανθρωπιστικού κινήματος για τα ορφανά του Β΄ Παγκοσμίου Πολέ-

μου». Ωστόσο, οι υιοθεσίες γρήγορα απέκτησαν πολιτικά χαρακτηριστικά και συνδέθηκαν με τον αντικομμουνισμό σε Ελλάδα και Αμερική, όπως φαίνεται από την περίπτωση Αργυριάδη, ενώ αργότερα είχαν περισσότερο κοινωνικά χαρακτηριστικά, καθώς αφορούσαν παιδιά που είχαν γεννηθεί εκτός γάμου ή σε πολύ φτωχές οικογένειες.

Υπήρχε όμως και ένας άλλος παράγοντας στην εξίσωση που έφερνε παιδιά από την Ελλάδα στην Αμερική. «Μέσα σε ελάχιστα χρόνια, το

Τα στοιχεία δείχνουν ότι 3.200 παιδιά έκαναν το υπερατλαντικό ταξίδι από το 1948 μέχρι και το 1962.

1955, καταλαβαίνουμε ότι το κίνημα υιοθεσιών απαντά στη ζήτηση που επικρατεί για λευκά, υγιή παιδιά, δόθεν χωρίς παρελθόν. Το κράτος κάπως βγαίνει από την εικόνα και λειτουργούν μόνο μεσάζοντες, οι οποίοι έχουν μεγάλη αυτονομία και καταλαβαίνουν ότι μέσα σε αυτό το κλίμα μπορούν να κερδίσουν χρήματα», λέει η κ. Φαν Στιν.

Τέτοιοι μεσάζοντες ήταν για παράδειγμα τα αδελφία Ιζακχάρ που αμείβονταν με περίπου 2.500 δολάρια για κάθε παιδί που έφερναν στην Αμερική σε θρησκευόμενες οικογένειες με οικονομική επιφάνεια. Για να γίνουν πράξη οι ταχείες υιοθεσίες, οι μεσάζοντες συνεργάζονταν με ελληνικά βρεφοκομεία στην Πάτρα, στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη.

Η ΑΧΕΠΑ

Η Γκόντα φαν Στιν αφιερώνει ένα μεγάλο μέρος της μελέτης της στη λειτουργία των διαμεσολαβητών για την τέλεση των υιοθεσιών, μεταξύ των οποίων και της ελληνοαμερικανικής φιλανθρωπικής οργάνωσης ΑΧΕΠΑ. «Παρόλο που η ΑΧΕΠΑ ξεκίνησε προσφέροντας πραγματική βοήθεια τα πρώτα χρόνια, κατάλαβε γρήγορα ότι μπορούσε να αποκτήσει το μονοπώλιο των υιοθεσιών. Δεν ήθελε να εφαρμόσουν καλύτερες διαδικασίες αλλά

να προχωράνε τα πράγματα γρήγορα, χωρίς έλεγχο των οικογενειών ή follow up», τονίζει η κ. Φαν Στιν. Στο βιβλίο αναφέρονται στοιχεία για τη σκοτεινή δράση δύο πρώην προέδρων της ΑΧΕΠΑ, του Λίο Λάμπερσον και του Στέφεν Σκόπας, αν και η οργάνωση αρνείται μέχρι σήμερα οποιαδήποτε ευθύνη.

Από τις 3.200 υιοθεσίες, μας λέει η συγγραφέας, ελάχιστες είναι όσες έγιναν με παράνομο τρόπο. Οι περισσότερες ακολούθησαν τις νόμιμες διαδικασίες της εποχής, αν και όπως αποδείχθηκε ήταν ανεπαρκείς για να διασφαλίσουν τα δικαιώματα των παιδιών και των βιολογικών οικογενειών. Μικρή επιρροή είχε, όπως φαίνεται στο βιβλίο, η βασιλίσσα Φρειδερίκη και οι δικές της πρωτοβουλίες, ορισμένες από τις οποίες είχαν θετική δράση, κατά τη συγγραφέα, όπως το «Μπρέτα» που φιλοξενούσε νεαρές ανύπαντρες μητέρες.

Στο μεγάλο διάστημα της έρευνάς της, η Γκόντα Φαν Στιν κατάφερε και ταυτοποίησε τη συντριπτική πλειονότητα των υιοθεσιών και σε πολλές περιπτώσεις έφερε σε επαφή οικογένειες έπειτα από δεκαετίες, όπως θα δει κανείς στις συγκινητικές μαρτυρίες του τρίτου μέρους του βιβλίου. «Η αναζήτηση για την αλήθεια, για το τι έγινε, δεν τους έχει αφήσει ποτέ. Ψάχνουν οι ίδιοι οι υιοθετημένοι αλλά και τα παιδιά τους έπειτα από 60 και 70 χρόνια», μας λέει και πιστεύει ότι έχει έρθει η ώρα για την ελληνική πολιτεία να ανοίξει τα αρχεία στους ερευνητές και στις οικογένειες, ώστε χιλιάδες άνθρωποι να αποκτήσουν αυτό που τους στερήθηκε όταν ήταν παιδιά: τον έλεγχο της ζωής τους.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 19:00

Μπες στην πιο συναρπαστική καταδίωξη γνώσεων και κέρδισε μέχρι και **€10,000** καθημερινά!

Τηλέφωνο συμμετοχής: 99059905

Για τον άνθρωπο και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Καλάβρυτα, η φωτιά καίει ακόμα...

Το αποτύπωμα, πέρα από τον «θόρυβο» για το φιλμ του Νικόλα Δημητρόπουλου

Καλάβρυτα 1943 ★★
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Νικόλας Δημητρόπουλος
Ερμηνείες: Μαξ φον Σίντοφ, Αστριντ Ρους, Δανάν Σιάδδη

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Έχοντας προκαλέσει αρκετό θόρυβο ακόμα και πριν από την κυκλοφορία του, το φιλμ του Νικόλα Δημητρόπουλου ασχολείται με το (προφανώς) ευαίσθητο θέμα της σφαγής των Καλαβρύτων. Σύμφωνα με την πλοκή, ογδόντα χρόνια μετά τη ναζιστική Κατοχή, η Ελλάδα αξιώνει ακόμα τις πολεμικές αποζημιώσεις και, κατά τα φαινόμενα, βρίσκεται κοντά στο να τις πετύχει.

Η γερμανική κυβέρνηση από την πλευρά της αναθέτει, μεταξύ άλλων, την υπόθεση σε μια δυναμική δικηγόρο (Αστριντ Ρους), η οποία ταξιδεύει στη χώρα μας προκειμένου να εξετάσει από πρώτο χέρι τα στοιχεία. Εκεί θα συναντήσει τον Νικόλα Ανδρέου (Μαξ φον Σίντοφ), έναν ηλικιωμένο επιζώντα της σφαγής, ο οποίος την πηγαίνει μια τρομακτική όσο και συγκινητική νοερή βόλτα πίσω στο 1943.

Αν υπήρχε οποιαδήποτε αμφιβολία για τη μυθοπλαστική φύση του σεναρίου του Δημήτρη Κασσαντώνη, αυτή εξαφανίζεται και μόνο με την υποψία ότι η Γερμανία του 2021 θα πλήρωνε ποτέ 160 δισ.(!) ευρώ πολεμικών αποζημιώσεων στην Ελλάδα. Από εκεί και έπειτα το συγκεκριμένο εύρημα χρησιμοποιείται προκειμένου το σήμερα να συνδεθεί με την εποχή της Κατοχής, εκεί όπου βλέπουμε

τον μικρό Νικόλα να αντιλαμβάνεται με τον δικό του παιδικό τρόπο όσα συμβαίνουν στην οικογένεια και στο χωριό του με την άφιξη των κατακτητών.

Ο αντιστασιακός πατέρας του αναγκάζεται να φιλοξενήσει στο σπίτι του τον Γερμανό επικεφαλής της φρουράς των Καλαβρύτων, ο οποίος μάλιστα είναι πολύ ευγενικός με τον μικρό, πριν τον στείλει μαζί με τη μητέρα του να καεί στο σχολείο, ενώ την ίδια ώρα οι άνδρες του χωριού οδηγούνται στο εκτελεστικό απόσπασμα.

Αυτό που πρέπει να αναγνωρίσει κανείς στην ταινία του Δημητρόπουλου είναι ότι δημιουργεί αρκετά πειστικά τη δραματική ατμόσφαιρα προκειμένου να απεικονίσει την ανείπωτη τραγωδία που ακολουθεί, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις καταφέρνει να καλύψει και την κάπως φτωχή παραγωγή της με έξυπνες λύσεις, όπως η σκηνή αγωνίας με τον Νικόλα να κρύβεται από τους Γερμανούς στρατιώτες.

Επιπλέον, έχει φυσικά την τύχη να διαθέτει τον σπουδαίο Μαξ φον Σίντοφ, στον τελευταίο ρόλο της καριέρας του, ο οποίος αν και έχει σχετικά μικρή συμμετοχή, επιβάλλεται και μόνο με τη χροιά της φωνής του.

Από την άλλη πλευρά το φιλμ έχει αρκετές αδυναμίες, με πρώτη την έλλειψη ενός πιο πειστικού σεναρίου αλλά και περισσότερης συνοχής, αφού κάποιες σκηνές μοιάζουν –δεν λέμε ότι έτσι συνέβη– σαν να έχουν προστεθεί εκ των υστέρων, δίκως να συνδεόνται οργανικά με το υπόλοιπο σύνολο.

Η σφαγή των Καλαβρύτων, στις 13 Δεκεμβρίου 1943, παραμένει ένα ευαίσθητο ιστορικό θέμα. Η μυθοπλαστική προσέγγιση του σεναριογράφου Δημήτρη Κασσαντώνη προκάλεσε την αντίδραση φορέων και απογόνων των θυμάτων.

HOME CINEMA

Επιστροφή στο συναρπαστικό Βερολίνο των ’90s

Πάνω, ο Μάριους Αρεντ πρωταγωνιστεί στη γερμανική μίνι σειρά του Netflix «Ο κώδικας των δισεκατομμυρίων δολαρίων». Κάτω, σκηνή από την ταινία «Καπερναούμ», που είναι διαθέσιμη στο Cínoβο.

Ο κώδικας των δισεκατομμυρίων δολαρίων ΔΡΑΜΑ (2021)

Δημιουργός: Ρόμπερτ Ταλχάιμ

Ερμηνείες: Λέοναρντ Σάικερ, Μάριους Αρεντ, Μαρκ Βάσκε

Οι μίνι σειρές με βίντατζ αισθητική είναι σίγουρα το φόρτε του Netflix και το νέο σίριαλ των τεσσάρων μονόωρων επεισοδίων από τη Γερμανία έρχεται να αποδείξει του λόγου το αληθές.

Αληθινή είναι και η ιστορία του, η οποία μας ταξιδεύει στο Βερολίνο των αρχών της δεκαετίας του 1990, εκεί όπου ένας καλλιτέχνης και ένας χάκερ ενώνουν τις δυνάμεις τους για να δημιουργήσουν ένα επαναστατικό πρόγραμμα στον υπολογιστή, το οποίο έχει τρανταχτές ομοιότητες με το γνωστό μας Google Earth. Δύο δεκαετίες αργότερα οι δυο τους θα συναντηθούν ξανά προκειμένου να μπνύσουν τον αμερικανικό κολοσσό που, όπως ισχυρίζονται, τους έκλεψε την πατέντα.

Και μόνο η κινηματογραφική βουτιά στο συναρπαστικό, ανήσυχο Βερολίνο των ’90s είναι αρκετή για να γοντευθεί κανείς από την

καλοφτιαγμένη γερμανική σειρά, η οποία ωστόσο δεν ποντάρει μόνο στον ρομαντισμό και στη νοσταλγία.

Αντιθέτως αφηγείται μια πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία, η οποία μας πηγαίνει στις ρίζες της σύγχρονης ψηφιακής - ιντερνετικής επανάστασης, η οποία (κυριολεκτικά) άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο και ζούμε την καθημερινότητά μας. Είτε βρίσκονταν στο Βερολίνο είτε στην υπό ανέγερση τότε Σίλικον Βάλεϊ, οι πιονέροι της εποχής διακρίνονταν άλλωστε από ένα μείγμα ιδιοφυΐας και ιδεαλισμού, το οποίο διαπερνά και ολόκληρη τη σειρά του Netflix.

Καπερναούμ ★★ ★ ½
ΔΡΑΜΑ (2018)

Σκηνοθεσία: Ναντίν Λαμπακί

Ερμηνείες: Ζάιν αλ Ραφέα, Γιορντάνος Σιφερό, Φάντι Γιούσεφ

Από την πλατφόρμα του Cίnoβο επιλέγουμε την πιο πρόσφατη ταινία της Ναντίν Λαμπακί, η οποία μάς στέλνει στον ταλαιπωρημένο Λίβανο. Εκεί ο Ζάιν, ένας 12χρονος πρόσφυγας από τη Συρία, ζει με

την πολυμελή οικογένειά του σε άθλιες συνθήκες. Όταν τα πράγματα θα φτάσουν στο απροχώρητο ο μικρός, που είναι πολύ πιο ώριμος από την ηλικία του, θα το σκάσει αναζητώντας μια καλύτερη τύχη, μακριά από όσους νιώθει πως τον προδίδουν και τον παραμελούν.

Η Λαμπακί δημιουργεί ένα γεμάτο ευαισθησία και ανθρώπινο πόνο φιλμ, βασισμένη κυρίως σε δύο άξονες: ο πρώτος είναι η ρεαλιστική κινηματογράφηση ενός τοπίου απόλυτης φτώχειας και εγκατάλειψης. Ο φακός της περιδιαβαίνει ανάμεσα σε μισοδιαλυμένα σπίτια παραγκουπόλεων και βρώμικα στενά, ενώ συχνά αιωρείται σαν εποπτευόαν οφθαλμός ενός δράματος που είναι έργο των ανθρώπων.

Ο δεύτερος άξονας είναι οι ερμηνείες των πρωταγωνιστών της, οι οποίοι είναι όλοι τους ερασιτέχνες και μάλιστα προέρχονται ακριβώς από τους πληθυσμούς που έχουν ζήσει αυτές τις καταστάσεις. Εξι μήνες γυρισμάτων και πάνω από 500 ώρες υλικού έχουν δώσει ένα αποτέλεσμα που αναβλύζει αυθεντικότητα και γνήσιο αίσθημα ανθρωπιάς.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
Κοίτα με στα μάτια - (Ε)
Κοινωνική εκπομπή.
11.00 Χρυσές συνταγές
Με τη Μαρίλ. Ιωαννίδου.
12.00 Brand News
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Movie Time
15.30 Προσωπογραφίες,
Project: Nostalgia
Σειρά ντοκιμαντέρ.
16.15 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
17.30 Χρονογράφημα, IV
Ντοκιμαντέρ.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια
Σειρά εποχής.
19.20 Ειρήνη Πάσι
Κωμωδία εποχής.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με
την Άντρη Καραντώνη.

23.15 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.20 Χρονογράφημα - (Ε)
23.50 **Road Story - (Ε)**
00.20 Προσωπογραφίες, V - (Ε)
01.15 Movie Time - (Ε)
01.45 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)
02.45 Αθλητική Κυριακή - (Ε)
03.15 Αμύνεσθαι
περί πάτρης - (Ε)
03.45 Project: Nostalgia - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
04.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
05.00 Χρονογράφημα - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.05 Hampstead
07.30 Μαγικός κόσμος - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
07.50 Παιδική ζώνη
Α. Μάγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδιωτός
δ. Μπόμπι και Μπιλ
ε. Σπίριτ, το άγριο άλογο
στ. Τα τρενάκια ρομπότ
Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
11.00 Παιδική ζώνη
11.30 Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
16.00 Κωμική σειρά, με τους
Ανδρέα Αργυρίδη,
Δώρα Κακουράτου, κ.ά.
16.30 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
Κωμική σειρά..
17.05 Baywatch - (Ε)
Περιπετειώδης σειρά.
17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
Δικονοτική εκπομπή.
18.30 Εκείνη & εκείνοι
Με την Αθηνά Χάλκου.
19.30 Σελίδες ιστορίας
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 Απροσδόκπτος έρωτας
Hampstead
Ρομαντική κομεντί.
22.45 The seventies
Σειρά ντοκιμαντέρ.
23.00 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
00.00 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
00.45 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
01.05 Brand News - (Ε)
03.05 The seventies - (Ε)
03.50 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Η γη της Ελιάς
06.00 60 ´ Ελλάδα - (Ε)
Οδοιπορικό
με τον Νίκο Μάνεση.
06.45 Νόστιμα και απλά
07.50 Σαββατογεννημένες
Κωμική σειρά.
08.45 Η ραμίλια - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.20 Εύκολα και σπιτικά
Εκπομπή μαγειρικής,
με την Αθηνά Λοιζίδου.
09.50 Σαββατοκύριακο
με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή.
13.00 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
13.50 Οικονομικές
ιστορίες - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
14.50 Άσε μας ρε μαμά
Κωμική σειρά.
15.40 The Lounis Night Show
Σατιρική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Μην αρχίζεις τη
μουρμούρα
Κωμική σειρά.
18.45 ΤΕΤ-Α-ΤΕΤ στον Alpha
Talk show.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.20 Η γη της Ελιάς
Άσε μας ρε μαμά
Κωμική σειρά, με
τους Πασχάλη Τσαρούχα,
Αντιγόνη Κουλουκάκου.
23.15 Κάμπινγκ - (Ε)
01.00 ΤΕΤ-Α-ΤΕΤ στον Alpha
02.30 Κάρμα - (Ε)
Κοινωνική σειρά
της Χριστιάνας Αρτεμίου.
03.15 Σαββατοκύριακο
με τον Μάνεση - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 ROUK ZOUK Special
05.40 Πάρης και Ελένη - (Ε)
Ελληνική κωμική σειρά.
06.30 Ας πρόσεχες - (Ε)
08.00 Mamma Mia - (Ε)
08.50 Το έβδομο κλειδί - (Ε)
09.30 Δείξε μου
τον φίλο σου - (Ε)
11.10 Ταξί - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι
12.00 Υγεία πάνω απ´ όλα
Ενημερωτική εκπομπή,
για την υγεία.
12.50 Την πάτσα - (Ε)
Την θάβεις τον
δασκαλό σου - (Ε)
14.50 Casa De Mikel, III - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
16.20 5 Χ 5 - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι,
με τον Μάρκο Σεφερλή.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10´**
18.15 5 Χ 5 - (Συνέχεια)
18.45 Μελιάρτος - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
20.15 **Τα νέα του ANT1**
21.20 ROUK ZOUK Special
Τηλεπαιχνίδι,
23.00 Αίγια... Fuxia! - (Ε)
Κωμική σειρά.
00.15 The 2Night Show
Late night show, με τον
Γρηγόρη Αρναούτογλου.
01.50 Shades of Blue
Αστυνομική -
δραματική σειρά.
02.30 Το τρίτο στεφάνι - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
03.20 Steps - (Ε)
Ελληνική νεανική σειρά.
04.20 Το σόι μου μέσα - (Ε)
Κωμική σειρά.

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

21.00 Dancing With the Stars
07.00 Θεία Λειτουργία
Από τον Καθεδρικό Ναό
Αποστόλου Βαρνάβα,
της Ιεράς Αρχιεπισκοπής.
09.50 OPEN Weekend
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με την Ελένη Τσολάκη.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.15 The OMG Show - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
16.45 Επιπλοκουρμεδιές
17.45 Εικόνες - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Εικόνες - (Συνέχεια).
18.45 Ανοικτά - (Ε)
Με την Αννίτα Πάνια.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.00 Dancing With the Stars
Χορευτικός διαγωνισμός,
με τη Βίκυ Καγιά.
00.30 Total Blackout - (Ε)
Τέσσερις τολμηροί συμ-
μετέχοντες, καλούνται
να τα βγάλουν πέρα με
απρόβλεπτες δοκιμασίες
σε ένα χώρο που δε μπο-
ρούν να δουν τίποτα!
01.30 OPEN Weekend - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με την Ελένη Τσολάκη.
04.00 Σημεία και τέρατα - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους
Χρήστο Σιμαρόδανη,
Μαρία Τζορνανάκη, κ.ά.
06.00 Ο άντρας των
ονείρων μου - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους
Ρένο Χαλαλαμπήδη,
Δημήτρη Λιακόπουλο .

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.10 The Voice of Greece
06.00 Τα χρυσόψαρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
07.00 Love it - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
08.00 Καλό μεσημεράκι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.30 Όρα για φραγκό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής,
με την Αργυρώ
Μπαρμπαρίου.
10.00 Βουράτε γεγόντοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.40 Dot., V
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με τη Νάντια Μπουλέ.
11.40 Κάτι ξαναψήνεται - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με
την Κων/να Σπυροπούλου.
13.00 Passenger
Ταξιδιωτική εκπομπή.
13.50 Μόλις χθες - (Ε)
15.15 Όλα Γκουντ
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με τους Γρηγόρη
Γκουντάρα και
Ναταλί Κάκκαβα.
17.30 The Voice of Greece - (Ε)
Μουσικός διαγωνισμός..
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 The Voice of Greece
(Συνέχεια)
19.10 Η πεθερά
Κωμική σειρά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.10 The Voice of Greece
Μουσικός διαγωνισμός.
00.30 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.40 Η πεθερά - (Ε)
Κωμική σειρά.
01.30 1821: Οι ήρωες - (Ε)
02.30 Όλα Γκουντ - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Τζην, περίπτερο και
αγάπη - Ελληνική ταινία.
09.35 Μικροί ντετέκτιβ σε
μεγάλους μπελάδες
12.00 Τάσος στη μουσική - (Ε)
13.10 Ο χρυσός και ο τενεκές
Ελληνική ταινία.
15.20 Το στραβόζυλο
Ελληνική ταινία.
19.00 Falling for Vermont
Αισθηματική ταινία.
21.00 Όλα στο φως (Spotlight)
Βιογραφικό δράμα.

PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδικές σειρές
08.05 Παιδικό παραμύθι
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγόρα
14.00 Αυτό είναι
Σαββατοκύριακο.
Τηλεαγόρα
16.35 Ταξίδι γεύσεων - (Ε)
19.00 Ταξίδι γεύσεων - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, V
22.30 Ξένη ταινία
00.10 Ξένη ταινία

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

07.45 Διεθνείς Ειδήσεις
08.00 Μουσικό πρόγραμμα
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
14.00 Ασμένια φεγγάρια
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξιπνες αγορές
16.40 **Σύντομο Δελτίο**
Ειδήσεων
17.15 Αόρατος φακός
17.20 Έξιπνες αγορές
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

21.00 Princess Of The Row
06.15 Snake Eyes
08.00 Pretty Woman
10.05 Deutschland 89 - Ep. 7
11.05 Death Of A Cheerleader
12.45 Life At These Speeds
14.45 The Preacher's Wife
17.00 The Sunchaser
19.15 10 Minutes Gone
21.00 Princess Of The Row
22.45 What's Eating
Gilbert Grape
00.45 Legacy
02.30 I Vitelloni

GREEK CINEMA

21.30 5000 ψέματα
07.05 Ορατότης μηδέν
09.00 Ο εραστής
της γυναίκας μου
10.20 Αμφιβολίες
12.00 Αχ!.. και να 'μουν άντρας
13.30 Το σωφεράκι
Θου Βου:
15.10 Φιλακρός πράκτωρ,
Επιχείρησης Γης Μαδιάμ
16.50 Η ιστορία μιας ζωής
18.25 Το ποντικάκι
20.00 Ο Ηλίας του 16ου
21.30 5000 ψέματα
23.15 Πυρετός στην άσφαλτο
00.45 Η χαρτοπαίχτρα
02.25 Αμφιβολίες
04.00 Μια Ελληνίδα στο χαρέμι

Το σπίτι του Ροδάκη απασχόλησε κάθε μορφής διανόηση: από τον Πικιώνη, τον Κανδύλη, τον Κωνσταντινίδη και τον Λε Κορμπιζιέ μέχρι τον Λόος, τον Γκίντεον και τον Σεφέρη.

Σπίτι χτισμένο με έννοιες, όχι πέτρες

Εκθεση για την περίφημη οικία του Αλέξανδρου Ροδάκη, χωρικού και πατέρα οκτώ παιδιών, στην Αίγινα

Της **ΤΖΙΝΑΣ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Δεν θα μπορούσε να βρει καταλλήλοτερο χώρο για να ξεδιπλωθεί η ιστορία της οικίας Ροδάκη. Μια ιστορία ποικιλική που αντανάκλα δοξασίες και φαντασία, συναρμολογείται από συναισθήματα, οικοδομεί σχέσεις και έλκεται από τη φύση και την παράδοση. Εκεί που η λαϊκή αρχιτεκτονική τυπολογία των αιγινατικών σπιτιών τέμνει μια συμβολική αρχιτεκτονική και τέχνη. Ένα σπίτι σμιλεμένο με έννοιες και όχι κτισμένο με πέτρες. Αν καταρρεύσουν αυτές θα καταρρεύσει και το σπίτι, έχει πει ο ίδιος ο Ροδάκης.

Στο παλιό αρχοντικό της πρώτης Ελληνίδας λαογράφου, πλέον Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης «Αγγελική Χατζημικαήλ» στην Πλάκα, μνημείο της νεότερης ελληνικής αρχιτεκτονικής –έργο του Αριστοτέλη Ζάχου– και ιδιοκτησίας του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων (ΟΠΑΝΑΔΑ) φιλοξενείται μέχρι τις 21 Νοεμβρίου η έκθεση «Το σπίτι του Ροδάκη. Προς μια συναισθηματική δόμηση», σε επιμέλεια του αρχιτέκτονα Διονύση Σοτοβίκη και του ιστορικού τέχνης Χριστόφορου Μαρίνου.

«Σε μια ώρα απόσταση με το πλοίο από τον Πειραιά, κάπου στο εσωτερικό της Αίγινας, στον Μεσαγρό, ένας χωρικός, που τον έλεγαν Ροδάκη, έχτισε ένα σπίτι με τα ίδια του τα χέρια. Το δικό του σπίτι. Βρίσκεται μέσα στ' αμύγδαλα και ορθώνεται πάνω στους λόφους που δεσπόζουν, από κάθε πλευρά, στην ανοικτή θάλασσα. Να πάτε να το δείτε, ν' ανοίξετε τα μάτια σας και να προσπαθήσετε να καταλάβετε». Έτσι ξεκινάει η έκθεση. Με τα λόγια του αρχιτέκτονα/πολεοδόμου Γιώργου Κανδύλη, μια κατοίκου του σπιτιού και μερικές ονειρικές φωτογραφίες.

Το σπίτι ξεκίνησε να κτίζεται το 1884 και ολοκληρώθηκε το 1897. Αποτελείται από την κυρίως οικία, τους στάβλους, το φουρνόσπιτο, τον περιστεριώνα και το πατητήρι. Διακριτοί κυβικοί λιθοκτιστοι όγκοι με απλά ανοίγματα οργανώνουν ένα μοναδικό πλαστικό σύνολο που δεν ξέρει αν πρέπει να αυτοπροσδιοριστεί ως γλυπτό ή ως οικοδόμημα. Αντλώντας επιρροές από Ανατολή και Δύση, κτισμένο με ολοκάθαρες γραμμές και περισσή αγάπη, ο ίδιος ο Ροδάκης σκάλισε σε πέτρα τα στοιχεία που το προστατεύουν. Στις γωνιές της στέγης του δώματος τούρκικα αγριωπά κεφάλια αφιερωμένα στους αέρηδες. Στην πρόσοψη τέσσερα γλυπτά: φίδι, γουρούνι, ρολόι και

Το σπίτι ξεκίνησε να κτίζεται το 1884 και ολοκληρώθηκε το 1897. Αποτελείται από την κυρίως οικία, τους στάβλους, το φουρνόσπιτο, τον περιστεριώνα και το πατητήρι. Ο δημιουργός του υπήρξε αγρότης, αρχιτέκτονας, κτίστης, γλύπτης, ζωγράφος, μουσικός και φιλόσοφος.

«Πιστεύω ότι η χρήση ενός κτιρίου είναι η αφετηρία για την ύπαρξή του και η πηγή της ζωής του», λέει στην «Κ» ο αρχιτέκτονας Διονύσης Σοτοβίκης.

αετός συμβολίζουν τη γνώση, την τύχη, τον χρόνο και τη δύναμη. Ένα ανάγλυφο καράβι πάνω από την πόρτα για να σε ταξιδεύει, αποτυπώματα από τις παλάμες του στο τζάκι για να υποδέχεται τους ξένους και μετά θάνατον. Σε μια του όψη έχει χαραχτεί τη φράση: «Αχ Βαχ. Εμάθα να ζω».

Η έκθεση προσπαθεί να χωρέσει το μεγαλείο του σπιτιού. Στο κέντρο του ημιυπογείου αντιπαρατίθενται δύο κεφαλές-γλυπτά: της γυναίκας του και ενός μυστακοφόρου άνδρα που βρέθηκε στην αυλή. Πιθανόν του ίδιου του Ροδάκη. Ο ήχος της μαρτυρίας του Κανδύλη και το βίντεο από το αναμμένο τζάκι με τα σκαλισμένα χέρια του Ροδάκη σε ρουφούν στο μυστικιστικό σύμπαν του. Σ' ένα μικρό δωμάτιο προβάλλεται το επεισόδιο «Αίγινα, σπίτι Αλέξανδρου Ροδάκη» από την εξαιρετική σειρά ντοκιμαντέρ «Αστικό Τοπίο» του καναλιού της Βουλής, σε επιμέλεια και παρουσίαση της αρχιτέκτονας Εφης Μάντζαρη.

Η διανόηση

Το Σπίτι του Ροδάκη απασχόλησε κάθε μορφής διανόηση: από τον Πικιώνη, τον Κανδύλη, τον Κωνσταντινίδη και τον Λε Κορμπιζιέ μέχρι τον Λόος, τον Γκίντεον και τον Σεφέρη. Ο Τζούλιο Καίμη και ο Κλάους Βρίσλαντερ, το έκαναν γνωστό με την έκδοση του βιβλίου «Το σπίτι του Ροδάκη στην Αίγινα»

Το σπίτι ξεκίνησε να κτίζεται το 1884 και ολοκληρώθηκε το 1897. Αποτελείται από την κυρίως οικία, τους στάβλους, το φουρνόσπιτο, τον περιστεριώνα και το πατητήρι. Ο δημιουργός του υπήρξε αγρότης, αρχιτέκτονας, κτίστης, γλύπτης, ζωγράφος, μουσικός και φιλόσοφος.

το 1934, ενώ το 2007, στην πρώτη Μπιενάλε της Αθήνας ο καλλιτέχνης Ολαφ Νικολάι το επαναφέρει στη συζήτηση με το ολιγόλεπτο βίντεο «Rodakis». Ποια είναι όμως εκείνα τα στοιχεία που κάνουν την οικία μυθική; Λαμπερό μνημείο λαϊκής δημιουργίας ή «τυπικό» αγροτόσπιτο του Μεσαγρού;

Ο Σοτοβίκης αναφέρει: «Δεν είναι τυχαία η επιλογή της μοντέρνας γκάμ, ονειρώδη και πραγματική, ανθρώπινη και διαχρονική, βιοκλιματική και ποικιλική. Υπήρξε αρχιτέκτονας, κτίστης, γλύπτης, ζωγράφος, μουσικός, φιλόσοφος αλλά ταυτόχρονα πατέρας οκτώ παιδιών, σύζυγος και αγρότης. Όλα αυτά σε ένα πρόσωπο και όλα ανεπτυγμένα σε υπερθετικό βαθμό. Η αρχιτεκτονική θα έπρεπε να είναι

έκφραση όλων αυτών. Ο Ροδάκης τα υλοποίησε όλα αυτά πριν από τον μοντερνισμό, ενώ ο μοντερνισμός κάπου αμέλησε να συμπεριλάβει αυτά τα δίπολα».

Ο Δημήτρης Φιλίππιδης, ομότιμος καθηγητής της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, διερωτάται: «Πάντα με κυνηγούσε το ερώτημα τι στο καλό είχε κατά νου ο Αλέξανδρος Ροδάκης όταν έχτιζε το σπίτι του; Μας άφησε ένα μυστηριακό “αχ-βαχ” και μια απέραντη σιωπή».

Και συνεχίζει: «Το σπίτι του Ροδάκη “απασχόλησε” γιατί ήρθε την ώρα που έπρεπε, να γεμίσει αισθητό κενό. Η “ανακάλυψη” του, κατ' αρχήν, οφείλεται σε αρχαιολόγο, εκείνον τον Γερμανό (Φουρτβένγκλερ) που έσκαβε στον ναό της Αφραίας και είχε στη δουλειά του τον Ροδάκη, ένα χωριάτη που ζούσε κάτω από την ανασκαφή, στον Μεσαγρό. Ο αρχαιολόγος “είδε” κάτι που του γυάλισε σαν δείγμα της περιφημης

«Να πάτε να το δείτε, ν' ανοίξετε τα μάτια σας και να προσπαθήσετε να καταλάβετε». Έτσι ξεκινάει η έκθεση.

Το σπίτι ξεκίνησε να κτίζεται το 1884 και ολοκληρώθηκε το 1897. Αποτελείται από την κυρίως οικία, τους στάβλους, το φουρνόσπιτο, τον περιστεριώνα και το πατητήρι. Ο δημιουργός του υπήρξε αγρότης, αρχιτέκτονας, κτίστης, γλύπτης, ζωγράφος, μουσικός και φιλόσοφος.

“συνέχειας” με την αρχαιότητα. Δεύτερος και καταϊδρωμένος έρχεται ο Πικιώνης, που μόλις επέστρεψε εξ Εσπερίας, μπερδεμένος (ως προς την ελληνική ταυτότητά του) και φορέας φοβερών ιδεολογικών όπλων (σύγχρονη τέχνη στην Ευρώπη). Κάνει βόλτες στις εξοχές ψάχνοντας τον εαυτό του και κάποια στιγμή πέφτει (συμπτωματικά; Διαβάζει γι' αυτό και το ψάχνει;) πάνω του. Αποκάλυψη! Να ο χαμένος κρίκος, να η απόδειξη, μέσα από ένα φαινομενικά “ταπεινό” δείγμα, γεμάτο όμως σοφία».

Το άρθρο του Πικιώνη

«Η δεύτερη ανακάλυψη, από τον Πικιώνη, έρχεται ΠΡΙΝ από το σημαδιακό άρθρο του Πικιώνη “Η λαϊκή μας τέχνη κ' εμείς” (1925). Το άρθρο, που σήμερα όλοι μας προσκυνάμε, ήταν η θεωρητικοποίηση των βιωμάτων του Πικιώνη, που αποτύπωσε, ζωγράφισε, και τελικά απέδωσε θεϊκές δυνάμεις στην ανώνυμη δημιουργία του λαϊκού ενστικτού με αυτό το ένα και μοναδικό “δείγμα”. Ακολουθούν οι υπόλοιποι θαυμαστές κι εραστές. Βρισκόμαστε στον μεσοπόλεμο, η επιστροφή στις ρίζες (διάβαζε ελληνικότητα) έχει μεγάλη πέραση, αλλά σε συνδυασμό με θωπιές της ευρωπαϊκής πρωτοπορίας – κάτι που εκ των υστέρων λίγοι το χώνεψαν σωστά. Ήταν όλα θέμα σωστού timing», προσθέτει ο Δ. Φιλίππιδης.

Κρυγμένο ιστορικό διατηρητέο μνημείο και έργο τέχνης από το 2001, έπειτα από ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων, υπάρχουν ενστάσεις από μερίδα αρχιτεκτόνων αν τηρήθηκαν οι νόμιμες διαδικασίες που απαιτούνται και αν κατατέθηκε αρχιτεκτονική μελέτη αποκατάστασης προς έγκριση. Το κτίριο ήταν υπό κατάρρευση εδώ και χρό-

νια, για αδιευκρίνιστους λόγους δεν περιήλθε στο ελληνικό κράτος μέσω του υπουργείου Πολιτισμού ή του Δήμου Αίγινας, και πρόσφατα αγοράστηκε από τον αρχιτέκτονα Διονύση Σοτοβίκη, ο οποίος προχώρησε σε εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης που εκ πρώτης όψεως δεν μοιάζουν να αλλοιώνουν τη μορφολογία του. Τουναντίον.

Ο ίδιος έχει δώσει ένα εξαιρετικό δείγμα γραφής όταν αγόρασε την οικία Σπητέρη. Με γνώμονα τη διατήρηση της νεότερης κληρονομιάς του τόπου μας, ανακίνησε υποδειγματικά το Atelier επί της οδού Κυκλάδων 8 στην Κυψέλη, έργο του αρχιτέκτονα Αριστομένη Προβελέγγιου ανοίγοντάς το κατά καιρούς στο κοινό, με εκθέσεις και δρώμενα.

Ο Σοτοβίκης αναφέρει: «Πιστεύω ότι η χρήση ενός κτιρίου είναι η αφετηρία για την ύπαρξή του και η πηγή της ζωής του. Όπως το κτίριο της οδού Κυκλάδων, έτσι και το σπίτι του Ροδάκη θα παραμείνουν στην αρχική τους χρήση, αλλά θα είναι και σημεία συνάντησης της τέχνης και της αρχιτεκτονικής, με στοχευμένες δράσεις. Και τα δύο θα παραχωρούνται σε καλλιτέχνες και αρχιτέκτονες για τη διερεύνηση της μεταξύ τους σχέσης. Στόχος δεν είναι να γίνουν μουσεία, αλλά χώροι ενεργοί, χώροι ζύμωσης, χώροι βιώματος της συναισθηματικής δόμησης, και σημεία διαλόγου με άλλους χώρους και μέρη», τονίζει στην «Κ».

«Για μένα, η συναισθηματική δόμηση αλλά και η εννοιολογική αρχιτεκτονική είναι οι θεμέλιοι λίθοι της αρχιτεκτονικής. Με τη διάσωση και αναβίωση αυτών των σπιτιών, προσπαθώ να σχεδιάσω και να κτίσω τον χρόνο. Η αρχιτεκτονική δεν είναι απλώς χώρος. Είναι το κτίσιμο μιας συναισθηματικής ταυτότητας μέσα στον χρόνο. Το σπίτι του Ροδάκη στα δικά μου μάτια είναι ίσως το πιο συναισθηματικό κτίριο στον κόσμο. Θεωρώ ότι είναι η μετατροπή του συναισθήματος του Ροδάκη σε αρχιτεκτονική. Δεν ξέρω κανένα άλλο κτίριο που αν μου το περιγράψετε με λόγια θα με κάνει να κλαίω».

• **Εκθεση:** «Το σπίτι του Ροδάκη. Προς μια συναισθηματική δόμηση. Διονύσης Σοτοβίκης». Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης «Αγγελική Χατζημικαήλ», Αγγελικής Χατζημικαήλ 6, Πλάκα. Εως τις 21 Νοεμβρίου. Ώρες λειτουργίας: Τρίτη - Παρασκευή 11.00-19.00, Σάββατο - Κυριακή 10.00-15.00, Δευτέρα κλειστά. Εισόδος ελεύθερη (www.rodakishouse.org, www.opanda.gr).

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

Η ΑΘΗΝΑ ΛΟΪΖΙΔΟΥ ΜΑΣ
ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΥΠΕΡΟΧΕΣ
ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΜΕ ΕΛΙΕΣ

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
με παραδοσιακές πίττες

ΚΥΡΙΑΚΗ
21/11

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ